

142

Signa t̄ban super fr̄tes
v̄rozum gemētium et do
lentium super cūctis abo
minatiōibus. Ezech. 1.

Senē adoleſcētulum et vir
ginem parulū et mulieres
interficite vsq; ad in terri
cionem: omnes autez super
quem v̄derit t̄ban: ne occi
datur. Ezechiel. ix.

¶ Esta insignia se da graciosa cō la bulla.

I = 217

L. P. de Castro vol -

129. 3.

I-195

~~19 8 4636~~

9

1

Incipit tractatus super psalmum quicumque vult nomina-
tum qui alio nomine dicitur symbolus Athanasij Episcopi
alexandrie Compilatus per fratrem Petrum de castro vol
ordinis fratrum minorum, ac sacre theologie magistrum.

Quamuis michi laboriosus
sit tamen tui studij me cogit caritas carissime
vt sic libris philosophie naturalis deseruiui, ita
circa diuina mysteria necnon et articulos fidei
ab Athanasio Episcopo alexandrie in suo sym-
bolo scriptos, aliquod breue ppendium scribere proposui
Adcirco istud opus circa psalmum quicumque vult nominatum
ab Athanasio compositum scribere decreui, vt quod circa diuina
mysteria in predicto psalmo contenta perlegi vestigijs docto-
ris subtilis Johannis Scoti inheredo, hic posita tibi sine la-
bore oblata sint. Et istis intellectis absque labore ad senten-
cias magistri Petri Lombardi accedere possis. Tamen vt dixi in
oibus scriptis philosophie naturalis, si nonnulla minus be-
ne dicta iuxta veritatem catholicam quam firma fide confiteor
hic assero: aut aliter fortassis quam formanda propono caritas
christi me sufferendo toleret atque indulgeat, et talia reuo-
co et pro non dicta confirmo: subiciens me determinationi
sancte matris Romane ecclesie. Denique et si aliqua aliorum
doctorum dicta hic posita fuerint: illa tanquam consona dictis
doctoris subtilis Johannis Scoti hic conscribo.

Sed antequam ad ea que dicenda
sunt de articulis fidei in simbolo Athanasij preteritis
deueniam: de causa efficienti et de causa finali huius sym-
boli dicendum est. Causa efficiens huius symboli fuit
Athanasius episcopus ciuitatis Alexandrie, qui anno trecente-
simo quinquagesimo a natiuitate christi persecutionem Con-
stantij imperatoris heretici filij constantini (qui constantinense
patrimonium dedit ecclesie) fugiens in treuerim, a beato Adu-
rimo episcopo ciuitatis fuit receptus vbi symbolum istud quod

De la Casa Profesa de la Compañia
de Jesus de Madrid.

cuñq; vult nominatū cōposuit. quod sūbolum postea ab ecclesia fuit receptum et approbatū. In quo Athanasius articulos fidei quos sabellius et arriani negabant scripsit vt impietati eorum resisteret. ac eorum heresim exprobraret. Quod quidem sūbolum distinguit per versus ⁊ cantatur in choro ad modū psalmoz. ⁊ sic psalmus cōmuniter appellat. ¶ Finis autem hui⁹ sūboli fuit resistere impietati hereticoꝝ et precipue sabellij ⁊ arrianoꝝ. de quozū numero erat cōstantius imperator supradictus. qui iter alia dicebant non esse eandem essentiam trium personarum et similiter dicebant filiū et spiritū sanctū esse creaturas: negabant etiā in eisde; easde; perfectiones esse q̄ sūt in patre. Quoz; secta vt dic̄ ysidor⁹ durauit plusq; p̄ q̄ngētos ānos.

Quicunq; vult saluus esse ante oīa op⁹ est vt teneat catholicā fidē. Quaz nisi quisq; integrā inuiolatāq; seruaue rit; absq; dubio in eternum peribit. In isto enim sūbulo athanasij⁹ tria facit: p̄mo ponit veritatē fidei quo ad effectū. in principio ibi. quicūq;. Secūdo ponit veritatē q̄tū ad ea que pertinet ad fidem catholicam q̄tū ad vnitatē diuinitatis ⁊ distinctionem personaz ibi fides autem catholica. Tertio vero ponit ea que p̄tinent ad fidem catholicam quantum ad christum humanatum ibi. sed necessarium est. Circa primam partem que ē de veritate fidei quo ad effectū determinat Athanasius quomodo sine fide catholica null⁹ potest saluari. p̄ quo sunt aliqua notanda. Et primo est notandum q̄ natura rationalis cum habeat immediatum ordinem ad deum eius perfectio nō solum consistit in eo quod ei competit secundum suam naturam. s̄ etiam in eo q̄ ei attribuitur ex quadam super naturali perfectione diuine bonitatis. que

est vltia beatitudo hominis que consistit in quadam supra naturali
dei visione et perfecta fruitione. ad quam quidem visionem et perfe-
ctam fruitionem homo pertingere non potest nisi per modum addi-
scientis a deo doctore. scilicet illud quod dicitur. Jo. vi. omnis qui
audit a patre et didicit venit ad me. Huius autem discipline
fit homo princeps non statim sed successive secundum modum nature sue.
Dis autem talis addiscens. oportet quod credat ad hoc quod ad perfe-
ctam scientiam perueniat. quia oportet etiam secundum philosophum
addiscentem credere. Et sic ad hoc quod homo perueniat ad
perfectam visionem et fruitionem beatitudinis preexigitur quod cre-
dat deo tanquam discipulus magistro docenti. ¶ Secundo est no-
tandum quod primum fundamentum ad consequendam vitam eternam
est fides catholica ut dicitur ad hebreos. xi. fides est substantia rerum spe-
randarum argumentum non apparentium. Dicitur enim fides
argumentum non apparentium. quia sicut argumentum syllogisti-
cum facit assentire conclusioni: sic fides illuminat intellectum
et facit assentire intellectum rebus non apparentibus. Causa
huius est quia cum intellectus noster ut dicit philosophus sit li-
gatus virtute naturali ad sensibilia. et deus et omnia que sunt
in eo sunt supra naturalia. et a sensibus nostris remotissima non
potest in ipsa nisi illustretur lumine fidei. quod est lumen supra na-
turale: Dicitur enim fides substantia id est fundamentum rerum speran-
darum scilicet glorie. et bonorum eius que speramus. Secundo pa-
tet per illud quod dicit Augustinus. quod fides est virtus et auriga om-
nium virtutum. virtus quidem est. quia habentem perficit et omne opus
eius bonum reddit. hoc enim est de esse virtutis. secundum philo-
sophum. ii. ethicorum. Est enim auriga omnium virtutum ut dicit
Augustinus. quia quicquid est meriti. quicquid vere bea-
titudinis. anima susceptura est. ex illa procedit et quelibet
opa licet bona videantur nulla sunt. si ab ipsius soliditate dis-
iunguntur. ¶ Tertio patet per illud quod dicit bernardus ad eu-
genium fides est rectitudo vite et regula iusticie captiuans
nostrum intellectum ut subiaceat summe veritati. ut affectus
subiciatur summe bonitati. Non enim potest esse anima re-
cta nisi intellectus assentiat summe veritati propter se. et super
omnia et affectus seu voluntas subiciatur summe bonitati:

a iij

hinc videtur quod duplex via ad beatitudinem est. una per scientiam et una per fidem

et hoc facit fides et sic dicitur fides necessaria ad consequen-
dam vitam eternam. ¶ Istis presuppositis pono istam con-
clusionem quod fides catholica est ita necessaria ad salutem quod
de lege communi nullus potest saluari sine ea ut dicit Athana-
sius in principio symboli quicumque vult saluus esse ante om-
nia opus est ut teneat catholicam fidem. Quam nisi quisque in-
tegram inuolatamque serauerit absque dubio in eternum peribit
Ista conclusio probatur. Et primo per dictum christi Math. ultio. Qui
crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. qui vero non credide-
rit condemnabitur. Super quod dictum christi dicit Augustinus in li.
de verbis domini. fides catholica est. quae peccatores homines sal-
uat. fideles iustificat. penitentes reparat. et in eterna heredi-
tate collocat. ¶ Secundo probatur conclusio per dictum Pauli ad heb.
xj. sine fide impossibile est placere deo. sed sine hoc quod homo placeat deo
nullus potest saluari. et per omnes sine fide catholica nullus potest sal-
uari. ¶ Tertio probatur conclusio per rationes sic. nullus potest saluari si
non diligit deum. sed sine fide nullus potest diligere deum ergo
et cetera. maior nota est. ut patet per dictum christi lu. xix. vbi di-
citur. quod christus dixit cuidam iuueni qui eum interrogauit
quid faceret ut vitam eternam possideret. Respondit christus
ei. diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. maior vero pro-
batur per dictum Augustini. inuisa quidem diligere possumus.
incognita vero minime. sed deum sine fide non possumus
cognoscere sicut est trinus et unus et huiusmodi ergo et cetera.
Primo enim dicit Athanasius quod quicumque vult saluus esse
id est saluari: hoc est ire ad vitam eternam. ante omnia opus est
ut teneat catholicam fidem. per hoc quod dicit ante omnia opus
est. dicit necessitatem non necessitatem absolutam que conue-
nit rei secundum suam naturam. nec necessitatem coactionis. sed
dicit necessitatem medij. sicut dicimus quod qui vult transire
mare necesse est quod habeat nauem. sic est in proposito. quod qui-
cumque vult saluus esse id est saluari. necesse est eum habere fi-
dem catholicam. id est vniuersalem. catholicum enim grece dici-
tur latine vniuersale. Unde fides catholica dicitur vniuersalis
propter duo. Primum est. quod omnes obligat ut patet per dictum
christi superius allegatum. Secundum est quod est omnium articulo-
rum

rā ad diuinitatē quā ad hūanitatē xpī ptinētū. Ratio ē ista
qz ōs articli fidei eqliſ artāt ad sentiēduz et equalit̄ se hnt
ad fidē credētis. quāuis ptinētes ad diuinitatē artēt pmo. z
ptinētes ad hūanitatē artēt nō pzo. Probat̄ istud a simili
de obediētia. nā sic obediētia ē respectu pceptoz. ita fides
respectu credēdoz. sed obedientia vera ē respectu oīuz p-
ceptoz. vt d̄ ad galathas. v. testificoꝝ omni hōi circūciden-
ti se qđ sit debitor oīs legis faciēde. Et similr Jacobi. v. d̄
qđ q̄ totā legē fuauerit si offendat in vno factus est omni-
um reus. ergo z fides oīum credēdozū quia non erit vera
fides: nisi assentiat oīibus articlis. Etia pbat̄ a simili d̄ ca-
ritate. Nam sicut se hz caritas ad diligibilia sic se hēt fides ad
credibilia s̄ caritas q̄tūcūqz pua sit. z i quocūqz sit. facit a-
mare oīe amabile ex caritate. s. deū. seipm. z pximū: ergo
pari rōne vera fides q̄tūcūqz pua si x̄a ē: facit credere oēs
articlos fidei. z h̄ ē q̄ dicit Athanasi⁹ i scdo vsu quā nisi qđ
qz itegrā. zc. declarauit q̄ fides fidelīū d̄z eē oīuz articlozū
qz alr credēs pibit. Et p h̄ aut q̄ dixit inuolatāqz fuauerit.
oñdit q̄ nō ē itelligēdū alr d̄ articlis fidei q̄ ecclia fidelīū i-
telligit. h̄ aut dixit p̄ hēticos zpcipue p̄ arrianos qz alr itel-
ligebāt script̄az sacra q̄ ecclia fidelīū q̄ ē ecclia romana itel-
ligit Nam illd̄ dictū xpī. Jo. xiiij. p̄ maior me ē. ecclia itelligit
qđ xps ē mior p̄re scōz hūanitatē. z nō scōz d̄itatē z Arri⁹ in-
telligebat q̄tū ad suū totū eē. qz dicebat filiū eē purā crea-
turā Etia illud dictū xpī. ma. xxiiij. d̄ die aut illo nemo scit
nec fili⁹ s̄ sol⁹ p̄. ecclia fidelīū itelligit q̄ fili⁹ d̄z nescire p̄p̄
h̄. qz noluit nob̄ oñdere: z sic noluit dicere q̄ nō sciebat illū
diē. s. diē iudicij. vt nob̄ illū oñderet qñ erit. Etia ecclia itel-
ligit illud dictū sic. nā xps dixit se nescire illuz diē. vt daret
nob̄ intelligere: q̄ nō sciebat illū diē a se: s̄ a patre. quia si-
cut esse filiū s̄ habet a patre: ita et scire habet a p̄re. Nam
pater cōtando sibi essentiam cōmunicat sibi omnē perfe-
ctionē. Et ppter h̄ dixit vt habet. Jo. viij. doctrina mea nō
est mea s̄ eius qui me misit pater Arri⁹ vero et sui sequa-
ces i ptinatia erroris cōstituti i hac itelligētia assētire nolu-
erūt z sic ineternū perierūt hū sine fine.

conclusionē z cōtra dictam Athanasij. Et pbat qđ sine fide
de omniū articuloꝝ fidei: q̄ dicitur fides catholica. i. vni-
uersalis potest aliquis saluari. Et p̄tio sic. nā pueri baptisa-
ti si moriūtur anteq̄ habeant iudiciūz ratōis in actu saluā-
tur. s̄ tales pueri nō habēt fidē catholicā q̄ ē respectu om-
niū articuloꝝ ergo r̄c. maior nō ē. mior patet. qz secunduz
Aplum ad roma. x. fides est ex auditu. ¶ Secundo sic. naz
multi in lege nature z in lege scripture salui facti sunt qui
nō habuerūt fidē oīuz articuloꝝ s̄ r̄c. ¶ Tertio sic nā si fi-
des catholica esset necessaria ad salutē de necessitate pau-
ci essent qui saluarentur. hoc patet qz pauci sūt nisi sint be-
ne p̄iti in theologia qui sciāt articulos simboli apostoloruz
et alios qui nō cōtinētur ibi bene distinguere z numerare
Et p̄ cōsequēs si omnes tenerētur habere fidē omnium ar-
ticuloꝝ oēs tenerentur scire omnes articulos: z sic pauci sal-
uarentur q̄ ē valde crudele dicere. ¶ Respondeo ad ista.
¶ Ad primū dico vt dicit scotus li. iij. di. xxij. q̄ duplex est
fides. s̄. infusa et acquisita. Fides infusa datur fidelibus a
deo in sacramento baptismi. Fides vero acquisita est illa
que habetur ex auditu. s̄ qua intelligit̄ dictū pauli. z sic di-
co q̄ pueri saluātur nō p̄ fidē acq̄sitā. s̄ p̄ fidē infusam quā
receperūt in baptismo. z si querať si iste due fides sint eius-
dem rationis Dico vt dicit petrus de aq̄la li. iij. di. xxij. q̄
non sunt eiusdem rationis ex eo quia si essent eiusdē ratio-
nis altera sup̄fueret. quia scōz̄ philosophū. j. phisicoꝝ. fru-
stra fit p̄ plura q̄ potest fieri p̄ pauciora. Etia si eēnt eiusdē
rationis sequeretur q̄ sicut fides acq̄sita pōt acq̄ri natura-
liter. ita fides infusa q̄ ē falsū. ¶ Ad scōz̄ dico vt dicit Augu-
stin⁹ ad optatū eadē fides q̄ nos saluat saluos ātiquos fa-
ciebat. Omnes enim credebant que nos credimus z si nō
explicite saltem implicite. Dico omnes scilicet qui salui fa-
cti sunt patriarche enim et prophete et alij legis periti nō
solum credebant implicite que nos credimus. sed etiaz ex-
plicate. Licet aliqua aliter crederent quam nos. vt dicit ibi-
dem augustinus quia aliqua credebant s̄ futuro que nos
credimus de preterito. ¶ Ad tertium dico quod credere

omnes articulos fidei potest esse triplici er vt dicit sanctus
doctor seraphicus bonauentura li. iij. di. xxv. quia aut om-
nes explicitate. aut oēs implicitate. aut aliqui explicitate. et aliqui
implicitate. Credere aut oēs implicitate est fidei diminute quā fides
non sufficit ad salutē habentibus vsum rationis. ex eo quā
noticia quorūdam articuloꝝ manifesta est tam ex predi-
catōne quā etiam ex ecclesiastico vsu et consuetudine. sicut
est de vnitāte dei. et trinitate personarum. quam possunt
christiani cognoscere ex actu signatiōis. dicendo in nōie
patris. et filij. et spūs sancti. Etiam sicut est de natiuitate xpī
et de passione. et huiusmōi. quos scire possūt ex ipis solen-
nitatibus quas ecclesia celebrat. ab istorū cognitiōe nullus
ratione vtēs excipitur nec aliqua ignorantia excusatur. qz
nō potest esse talis ignorātia sine negligentia et cōtemptu
dei et sue salutis. Credere autem quosdā explicitate et quos-
dam implicitate est de necessitate fidei ad salutem. hoc enī
potest sufficere fidei simplicium. ad illos enim tenentur expli-
cite credēdos quos manifestat eis p̄dicatio. et ecclesiasticus
vsus et cōsuetudo. Credere enī implicitate voco. vt in generali
credat homo vniuersalr. q̄ credit sc̄tā mater ecclesia: ita q̄ in
p̄tidi a nullo illoꝝ dissentiat. nec aliquē articū discredat.
Credere v̄o oēs articulos fidei explicitate et distincte. est fidei
iam p̄fecte. et hoc nō est de necessitate fidei. nisi illis q̄ i co-
gnitiōe fidei proferunt. et maxime illis qui fidem explicare
et manifestare tenentur alijs. vel in ecclesia officium predi-
candi et docendi assumunt sicut sunt habentes curā anima-
rum: et predicatorēs verbi dei: et doctores sacre scripture.
Et sic dico ad argumentum. quod omnes fideles possunt
saluari. licet non habeant fidem explicitam nec sciant disti-
cte distinguere articulos. sufficit enim fidelibus maxie sim-
plicibus quod aliquos articulos credant explicitate. et ali-
quos implicitate. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur de
veritate fidei quo ad effectum ipsius) dicta sufficiant.

**Fides autē catholica hec est: vt vnū
deum in trinitate et trinitatē in vni-**

tate veneremur. Neq3 confundētes
psonas: neq3 substantiā separantes

Postquā Athanasius determinavit de veritate fidei quan-
tum ad effectum eius. Consequenter determinat d̄ illis cir-
ca que versatur fides catholica. Pro quo sunt aliqua no-
tanda. Et primo est notandum secunduz quod dicit ma-
gister sententiarum li. iij. di. xxij. quod fides accipitur tri-
pliciter. Et primo pro eo quo creditur et hoc tamen meri-
tozie. et isto modo fides est habit⁹ in anima informat⁹ ca-
ritate mediāte quo credim⁹ meritozie ea q̄ nō videm⁹ et sū-
me v̄itati adherem⁹. Dico aut̄ informat⁹ caritate p̄ t̄ato.
qz caritas ē p̄fectio v̄tutū sine q̄ nlla ē v̄t⁹ vera q̄tū ad eē
merēdi. Et sc̄do mō accipit̄ fides p̄ eo q̄ credit̄. s̄ nō meri-
tozie et isto mō etiā ē habit⁹ existēs in aia. nō t̄m ē informa-
tus caritate mediāte quo hitu mali xp̄iani adherēt sūme v̄i-
tati. istis duob⁹ mōis nō intellexit Athanasius in suo simbo-
lo d̄ fide. Et tertio mō accipit̄ fides p̄ eo q̄ credit̄ et sic fides
accipit̄ p̄ articlis fidei. et isto mō accepit Athana. fidē i suo
simbolo. Et sc̄do ē nōndū q̄ obiectū fidei (q̄d ē illud quod
credit̄) pōt accipi dupl̄. Uno mō p̄ illo circa q̄d ip̄a fides: q̄
est hit⁹ v̄s̄at̄. tanq̄s circa illud q̄d credit eē v̄ez siue illi assē-
tiat p̄p̄t se siue propter aliud. et isto mō obiectū fidei nō so-
lum est verum increatum. sed etiā multa facta q̄ a vero in-
creato dictātur. quia intellect⁹ nō t̄m p̄ fidē adheret ip̄i di-
vine v̄itati. s̄ etiā hijs q̄ sibi ab ea dictāt̄. Alio mō pōt acci-
pi obiectū fidei sc̄dz p̄p̄riā acceptionē. s̄. p̄vt obiectū h̄z p̄
se rōnē motiui et sic obiectū fidei ē v̄ez increatū. Un̄ ip̄a ve-
ritas sūma dupl̄ mouet intellectū p̄ fidē illūiatū. Uno mō
p̄ se sicut ē in articlis fidei spectātib⁹ ad ip̄m deū sc̄dz diui-
nitatē. Alio mō mouet vt ē vnita creature sicut ē in alijs ar-
ticulis respiciētib⁹ deū in hūanitate sua assūpta. v̄l in opa-
tiōe ab ip̄a creata: sicut est in creatiōe et glorificatiōe et hu-
iūsmōi. Et istis presuppositis pono istam cōclusionē q̄ fi-
des catholica vt eā accipit athanasius in suo simbolo. sc̄z
pro illo q̄ creditur. et pro vt habz rōnē motiui p̄ se sunt

John 1003

articuli spectantes ad ipsos deum scilicet unitatem diuinitatis et trinitatem personarum. ut dicit athanasius expresse in simbolo. fides autem catholica hec est ut unum deum in trinitate. et trinitatem in unitate veneremur. nec confundentes personas nec substantiam separantes. 20
Ista conclusio probatur Et primo sic. nam fides ut est habitus in anima exilis: est virtus theologica. scilicet omnis virtus theologica habet idem pro obiecto et fine. scilicet finis virtutum theologiarum est quid increatum et non quid creatum ergo fides ut est virtus theologica versatur circa deum trinum et unum primum et principaliter quod est quod increatum ¶ Secundo sic. fides est virtus qua assentitur ipsi credito propter se et super omnia. scilicet nulli vero est propter se et super omnia assentiendum: nisi quod est summum verum et verum increatum. et istud verum est deus trinus et unus ergo etc ¶ Tertio probatur conclusio per determinationem sancte matris ecclesie que est maxima auctoritas: ut dicit augustinus in epistola fundamenti. ubi dicit quod euangelio non crederet nisi quod ecclesia illud approbavit. Unde de summa trinitate et fide catholica in capitulo. firmiter credimus. dicitur firmiter credimus et simpliciter confitemur. quod unus est solus verus deus pater et filius et spiritus sanctus. tres quidem persone sed una essentia omnino. Primum enim dicit Athanasius quod fides catholica hec est. id est res pertinentes ad fidem catholicam sunt iste que sequuntur. Ibi accipit athanasius fides per res creditas scilicet pro articulis fidei et non pro habitu fidei quo credimus: ut declarat ultra scilicet ut unum deum in trinitate: id est unum deum in tribus personis: et trinitatem in unitate id est tres personas in uno deo veneremur. Venerari enim deum trinum et unum: est non solum credere corde: sed etiam ore confiteri. unde dixit paulus ad romanos. x. corde enim creditur ad iustitiam: oris autem confessio fit ad salutem. Et ideo dicit Athanasius veneremur. quia non solum debemus corde credere sed etiam ore confiteri unum deum in trinitate: et trinitatem in unitate. ¶ Secundo declarat quomodo debemus credere trinitatem in unitate: et unitatem in trinitate. Dicit non confundentes personas: nec substantiam separantes. sed ut dicit Augustinus credamus patrem et filium et spiritum sanctum unum esse naturaliter de

Contemplando in tu mora de Las Rodas en
En do yo te

um: nō tñ ipm patrē eē qui filius ē: nec filius esse qui pater
vel spūsanct⁹ est. nec spūsanctum eē qui pater vel filius
est: sed esse vnā essentiā patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Cōfū
dere enim personas est eas non distinguere: sicut faciebat
sabellius heretic⁹: qui dicebat qđ in deo nō erant tres per
sone. sed vnica persona tantū: et dicebat quod illa nomia
pater et filius et spūsanct⁹ erant nōia sinonima sicut sunt
ista marcus tulus cicero. Cōtra quē sabelliū hereticū est
illud quod dicit beat⁹ Iohannes in prima canonica capi
tulo. v. tres sunt qui dant testimoniū in celo pater et ver
bum et spūsanctus. ⁊ sic ineternum perijt ipse sabellius cū
suis sequacib⁹. Et ideo dicit Athanasius ne cuz sabellio
eternum pereamus. nec cōfundentes personas: dicit vltra
nec substantiā separantes id est nec essentiam diuidentes:
sicut faciebant arriani qui filiū dicebant aliū in essentia a
patre et a spūsancto et spiritūsanctum similiter dicebāt ali
um in essentia a patre et filio et sic perierūt ineternū. Nos
vero vt dicit athanasī⁹ ne pereamus cum arrianis non di
camus essentiam esse distinctam in personis. Sed dicam⁹
quod dicit bt⁹ Iohannes quod hij tres vnū sunt. Nōiat
enim athanasius essentiam substantiam ex eo quia essētia
diuina multis nōib⁹ appellatur. Dicitur enī diuinitas. dei
tas. essētia. natura. et substātia: Licet enim vt dicit Augu
stinus libro septimo de trinitate. ⁊ Magister sen. li. pri. di.
xxij. nomen substātie apud grecos cū absolute significet
substantiam vt est suppositum: sed tamen apud latinos si
gnificat substantiam communem. que est essentia diuina.
Nū fuit vt tres ypostases grece absolute dicuntur tres sbe
Sed latine nō tres sbe sed tria supposita vt tres subsistētes
et magis specialiter tres psone dicūtur. Instatur contra
cōclusionē ⁊ cōtra dictū Athanasij. Et probatur qđ fides
catholica nō sit aliquis articuloꝝ fidei nec vt dicit athana
sius in littera. Et primo sic: vn̄ augustinus diffiniens fidez
dicit: qđ fides est virtus qua creduntur que non videntur
et p̄sequēs si est virtus est habitus ex̄is in aia ⁊ non est
articuli fidei. Secūdo sic. nā Damascenus diffiniens fidez

g. adu.

de adu.

*eadem tres personas litytas aduocatū nūc vna ē sūg dēq̄ hō dē lityc nō p̄tē
ē filio solū ū p̄tē p̄tē solū s̄ s̄m̄m̄ tres litytas. vna substantia tres psone
ē filio ⁊ spū s̄ctō. nōq̄ filio ⁊ p̄tē spū s̄ctō. nōq̄ spū s̄ctō ⁊ p̄tē filio ē
⁊ q̄ spū s̄ctō lityc nōq̄ nōq̄ alia an p̄tē ē spū s̄ctō aut cōdit magnitudinē
pat p̄p̄tē nōq̄ m̄d̄ p̄tē filio (p̄tē s̄ctō cōdit q̄ dicitur. ē p̄tē filio p̄tē spū s̄ctō
nōq̄ p̄tē filio d̄ p̄tē nōq̄ nōq̄ spū s̄ctō (p̄tē cōdit q̄ s̄ctō spū s̄ctō ē p̄tē spū s̄ctō)*

dixit. qd fides est inq̄sitiu⁹ p̄sensus circa p̄mā veritatē: s̄ ar-
 ticuli fidei nō sūt p̄sensus inq̄sitiu⁹ ergo. Tertio sic nā apo-
 stolus ad hebreos. xi. diffiniēs fidē dixit. qd fides est s̄ba re-
 rum sperādaz argumentū nō apparētū. sed articuli fidei
 nō sūt tale argumentū ergo. Quarto sic nā hugo li. de sa-
 cramētis dicit: qd fides est certitudo qdā de reb⁹ absētib⁹
 supra opinionē z infra scientiā cōstituta. s̄ articuli fidei nō
 sūt illa certitudo sed certitudo illa est habit⁹ p̄ quē habetur
 no icia de eis ergo. zc. R
 Respōdeo ad ista: z dico qd fides
 a diuersis diuersimode p̄siderat̄ z sic diuersimode eā acci-
 piūt z diffiniūt Et sic dico ad p̄mū. qd Augustin⁹ p̄siderauit
 fidem q̄tū ad habitum propriū. z sic diffinit eam dicēs
 qd fides est virtus qua credūtur que nō videntur. Ad secū-
 dum dico qd Damascenus cōsiderauit eam q̄tū ad actū
 propriū. z sic dixit qd fides erat inq̄sitiu⁹ consensus circa
 primā veritatem. Ad tertium dico qd Aplus p̄siderauit
 eam q̄tū ad habitū p̄prium et q̄tū ad finem vltimūz. et sic
 dixit qd fides est s̄ba rerum sperandaz et hoc q̄tūz ad finē
 et argumētum non apparētium. q̄tū ad habitum. Ad
 quartū dico qd hugo cōsiderauit eam vt est habit⁹ distin-
 ctus a scientia z opinione z sic dixit qd fides est certitudo q̄-
 dam de reb⁹ absētib⁹ supra opinionē z infra scientiaz con-
 stituta. p̄reter istas cōsiderationes. Athanasius cōsidera-
 uit eā q̄tū ad res q̄ credūtur que sunt articuli fidei z res q̄
 importanē per illos. Ideo dixit quod fides catholica hec
 est vt vnū deū in trinitate. zc. Et hec dicta de isto capitulo
 in quo tractatur de fide q̄tū ad illa q̄ credūtur sufficient.

Alia est enim p̄sona patris
 alia filij: alia spiritus sancti:
 Postq̄ athanasi⁹ determinauit q̄modo fides
 catholica p̄mo cōsistit circa articulos fidei p̄-
 tinētes ad vnitatē diuine essentia z distinctionē p̄sonarū.
 Lōsequēter determinat quomodo p̄sone inter se sunt di-
 stincte: ita qd vna nō sit alia sicut dicebat sabelli⁹ heretic⁹.

*si est in dicitur in dicitur... sed in carne nati
 andi vna dicitur dicitur dicitur... dicitur dicitur dicitur dicitur
 3 p̄p̄rat x̄m f̄... z r̄t̄f̄d̄t̄ m̄ant̄ d̄t̄p̄t̄ p̄d̄o
 m̄d̄v̄t̄ dare f̄l̄t̄p̄t̄ f̄ūo d̄b̄t̄ f̄h̄o j̄ub̄r̄at̄t̄. p̄t̄ b̄ōr̄
 p̄al̄t̄a m̄l̄t̄r̄t̄ p̄x̄p̄t̄t̄ j̄ap̄t̄p̄t̄t̄. p̄t̄ f̄r̄ont̄ p̄ū
 d̄p̄t̄t̄ d̄l̄t̄t̄ q̄ d̄h̄o p̄m̄r̄f̄h̄ āt̄t̄ p̄ āf̄r̄e v̄t̄ p̄f̄m̄ p̄t̄t̄*

Pro quo sunt alia notanda. Et primo est notandum quod in diuinis preter
 ter essentialia sunt aliqua que dicuntur essentialia. et alia que dicuntur per-
 sonalia: Essentialia enim sunt illa que competunt tam essentiali quam
 omnibus tribus personis ratione essentiali eque et equaliter
 Et ista sunt in duplici differentia: quia quedam sunt per
 modum quantitatis. ut sunt immensitas. et eternitas. Et
 quedam sunt per modum qualitatis ut sunt bonitas sapien-
 tia et cetera attributa. Personalium vero sunt que competunt
 personis et non essentiali. Et ista sunt in triplici differentia: quia
 tres sunt que dicuntur proprietates personales. et quatuor relati-
 ones. et quinque notiones. Tres proprietates personales sunt pa-
 ternitas. filiation. processio passiva: quarum quilibet constituit unam per-
 sonam et facit eam distinguere ab alia. Quatuor relationes sunt que
 bus persone referuntur adinuicem: que sunt tres proprietates perso-
 nales supradicte. et spiratio actiua que est communis patri et
 filio. Ista enim relatio non dicitur proprietas personalis: ex
 eo quia non constituit aliquam personam. Sed aduenit patri et
 filio iam preconstitutis. tamen pater et filius referuntur per eam
 ad spiritum sanctum: et sic dicitur relatio sicut alie tres propieta-
 tes. Quinque vero notiones sunt ille quibus persone diuine
 notificantur: que sunt quatuor relationes supradicte. Et inna-
 scibilitas que conuenit tantum patri proprie accipiendo inna-
 scibilitatem: prout ingenitum dicit non esse ab alio. Proprieta-
 tes enim personales dicuntur quia per eas persone constituantur et
 distinguuntur. Dicuntur vero relationes quia per eas perso-
 ne referuntur adinuicem. Notiones autem dicuntur quia per
 eas persone notificantur. Secundo est notandum quod
 inter essentialiam et proprietates personales seu relationes
 est non ydemptitas ex natura rei. quam non ydemptitatem
 quidam vocant distinctionem modalem. Scotus vero dicit eam
 non ydemptitatem formalem libro primo distinctione secunda
 patet hoc primo quod persone conueniunt in essentiali et
 distinguuntur proprietatibus relatiuis. Secundo quia essen-
 tia non multiplicatur et relationes sic. Tertio quia essentiali
 est in qualibet persona et non quolibet relatio: quod tamen non
 essent ista vera nisi aliqua non ydemptitas ex natura rei esset

[Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or commentary.]
 Iste textus est de distinctione modalis...
 et de proprietatibus personarum...
 et de relationibus personarum...
 et de notionibus personarum...

attribuitur illi ut dicit Richardus in eadem di. q2 sps d2 a spi-
ratione et spiratio in corpe est actus vitalis. et tertia persona in tri-
nitate cum sit amor patris et filii procedit per spirationem que est signum
vite: et sic dicitur spiritus. ¶ Instatur contra istam conclusionem et dicitur Atha.
Et probatur quod in deo non potest esse pluralitas personarum cum scilicet vita
tem non sit nisi unus deus. ¶ Et primo sic. quicquid unum et eisdem simpliciter
sunt idem in se sunt omnino eadem. sed personae diuinae sunt omnino sim-
plicitate idem essentie diuinae. que est omnino in se simpliciter eadem. ergo. et c.
maior pars quod per illam rationem tenet omnis forma silogistica. minor pars
quod essentia diuina per suam simplicitatem est quicquid habet. ¶ Secundo
sic essentialiter et accidentaliter diuidunt totum ens. ideo quicquid est in
aliquo: aut est idem sibi essentialiter aut idem sibi accidentaliter. sed
illud quod distinguit personas non est accidens essentie quod nichil sibi ac-
cidit. ergo est idem sibi essentialiter sed quod est idem essentialiter esse si
multiplicatur. etiam multiplicatur essentia. quod si essentia non multipli-
catur et illud quod est in ea. sic videtur quod essentia et illud distinguunt
realiter. et per patris si sunt plures personae. et plures relationes reales erunt plu-
res essentie. ¶ Tertio sic. non possunt esse plura necesse esse. se-
cundum Avicennam in .j. sue metha. sed persona diuina est necesse esse ergo
non possunt esse plures personae in diuinis. maior probatur Avicenna ubi
supra sic si .n. sunt plura necesse est quod quibus formaliter distinguuntur
et sunt a. et b. aut ille rationes quibus formaliter distinguuntur sunt necesse
esse aut non. et si sunt necesse est cum in aliquo conueniant et in aliquo
differant. aliquid est necesse est per duas rationes quod est in-
conueniens quia altera remota nichilominus est necesse est
Si autem ille rationes quibus realiter distinguuntur non sunt necesse
esse: ergo necesse est in sua ratione includit possibile esse. quod
est inconueniens. ¶ Quarto sic. nichil est ponendum in entibus
maxime in summo bono: quo non posito nichil perfectionis de-
ficit in vniuerso. sed aliquid persona diuina non existente in essentia
diuina: nichil perfectionis deest vniuerso. ergo pluralitas talium
non est ponenda in deo. maior patet. minor vero probatur.
Si enim secunda persona non esset quicquid perfectionis esset in ea esset
in prima. et ita nichil perfectionis deest vniuerso. Et si dicatur
quod non sub omni modo quicquid perfectionis est in vna per-
sona est in alia. Contra. nam iste modus habendi vel essendi.

aut ē pfectōis. aut nō. si sic eēt in deo. ⁊ p p̄is p̄ma p̄sōa nō
eēt simplr pfecta. nisi hēat illū modū. Si nō stat scōz q̄ non
existēte scōa p̄sōa manet tota ei⁹ pfectio in p̄ma. ¶ R̄ideo
ad ista. ¶ Ad p̄mū dico vt dicit Scot⁹ li. p̄i. di. ij. q. vltia. q̄
maior ē v̄a saluat⁹ duab⁹ p̄ditōib⁹. p̄ria ē identitas mediū
in se. Et scōa idētitas formalis extremoz cū medio v̄ saltē
vni⁹ extremi: qz p̄ncipiū silogisticū tenet v̄bicūqz eis aditis
s̄ nūc mior ē falsa. qz p̄sōe diuine nō sūt idē eētie: idētita-
te formali. p̄ter istas duas p̄ditōes ē alia cōditio scilicet
q̄ mediū regulet⁹ p̄ dici de om̄i q̄ nō ē in deo. qz nō om̄e q̄
ē de⁹ v̄ eēna diuina ē p̄r. Et si dicat⁹ q̄ licet nō sint idē fōatr
vel saltē ex identitate reali extremoz ad essentiā p̄clude-
tur vera idētitas realis p̄sonarum inter se. Ad hoc respon-
det Scotus q̄ si p̄sone essent cum essentia edem identita-
te subsistentie posset cōcludi idētitas p̄sonaz qua subsi-
sterent inter se. sed hoc ē falsum. quia licet essentia habeat
vnicam existētiam non tamē hēt vnicam subsistētiam qua
sint p̄sone eedem. qz subsistētia: q̄ est ratio supposita: dicit
duplicē in cōicabilitatē. essentia vero ē cōicabilis trib⁹ sup-
positis: ⁊ ideo non pōt concludi idētitas realis inter se. qz
media non sunt eadez subsistētia. Et si q̄rat⁹ quomodo sub-
sistētia: q̄ ē ratio supposita: dicit duplicē incōicabilitatez.
Dico vt dicit Scot⁹ li. p̄i. di. ij. qd̄ aliqd̄ d̄z cōicabile alteri
duplr. ¶ Uno mō per idētitatem sicut natura cōicat⁹ suppo-
sitis vel vniuersale singularibus. Alio modo p̄ informatio-
nem sicut dicim⁹ qd̄ forma cōicat⁹ materie. ratio. n. supposi-
ti. nullo istoꝝ modoz ē cōicabilis. qz nec p̄ idētitatē vna p̄-
sona cōicat⁹ alteri. s̄ bñ eēna cōicat⁹ p̄sonis p̄ idētitatē sicut
natura suppositis. nec etiam p̄sona cōicat⁹ alteri p̄ informati-
onē sicut nec essentia tali mō cōicat⁹ p̄sōis. et sic ratio sup-
posita: dicit⁹ cōsistere in duplici incōicabilitate. ¶ Ad se-
cundū dico qd̄ accūtale si accipiat⁹ p̄p̄ie p̄eo qd̄ ē de gene-
re accūtis. sic accipiēdo accūtale nō diuidit imediate om̄e
ens. Si autē accipiat⁹ accūtale p̄ extraneo. qd̄ ē extra ratōez
alic⁹ eo mō q̄ accipit⁹ accūtale in falsa accūtis. ⁊ sic dicitur q̄
differētia est accūialis generi qz est extra rationem generis
sic bene cōcedo qd̄ est extra rationē eētie q̄libz ratio seu

pprietas psonalis. et sic stat quod sint idem essentialiter. sed non de
eentia et unum esse extra rationem alteri. Et ad illud quod dicitur
quod si unum multiplicatur et reliquum debet multiplicari. si unum
est essentialiter alteri. Dico quod hoc tenetur si esset de essentia
eius. id est de ratione quidditativa eius. quod tamen non est sic hic. Et ad il-
lud quod dicitur quod sequitur quod eentia et relatio distinguerentur
realiter si eentia non multiplicatur et relatio sic. Dico ut dicit Pe-
trus de aqua. li. pri. di. xxxiij. quod licet eentia divina et relationes
sint idem realiter tamen propter illam non identitatem formalem que est inter eentia
et eas: aliquid potest competere eentiae que non competit relationibus
et sic bene potest stare quod eentia de se dicat perfectionem simpliciter
et non relatio et eentia sit immultiplicabilis et relatio non.
eentia una numero coincideat pluribus et non relatio. Ad terci-
um dico quod illa propria quibus persone distinguuntur sunt necesse esse pro
eadem necessitate eendi non per diversas. sicut imaginatur Aui-
cenna de duobus deis eternaliter distinctis. etiam relationes non sunt
formaliter necesse esse. sed tamen identice. nec sequitur. sed sunt formaliter pos-
sibiles esse: quia relatio formaliter abstrahit a necesse esse et a pos-
sibile esse. Ad quartum dico quod argumentum presupponit im-
possibile. presupponit. n. quod non sit nisi una persona in divinis sicut
dixit Sabel. ideo isto impossibile posito sequerentur multa im-
possibilia et sic argumentum non valet. Petrus de aqua. et Jo. sco.
dicunt quod concessa maiore posita possibilitate. minor est falsa et im-
possibilis. quia si scilicet persona deesset in divinis summum bonum
et summa perfectio deesset quia deesset natura coincideat. Et si dicatur
quod illa summa perfectio esset in patre Dico quod si illa persona deesset. su-
ma perfectio deesset in patre: quia si illa deesset: patres esse includit con-
tradictionem. Et hec de isto capitulo: in quo tractatur de disti-
ctione personarum: dicta sufficient. b ij

**Sed patris et filii et spiritus sancti una est di-
vinitas: equalis gloria coeterna maiestas.**

Postquam Athanasius determinavit quomodo personae erant plures contra Sabellium he-
reticum Lōseque determinat de unitate eentiae trium personarum. pro-
pter hoc ne forte Sabel. hereticus et sui sequentes putarent. quod sicut
erant tres personae indivisibiliter distincte. quod ita putarent esse
tres eentias. Pro quibus sunt aliqua notanda. Et primo est notandum

¶ **Phis** in xi. metha. dicit q̄ p̄alitas principatū nō ē bōa
et cōcludit in fine libri q̄ vn⁹ ē p̄nceps toti⁹ vniuersi. Et in
viii. ethicoꝝ dixit q̄ regnū est optia pollitia ex eo qz in re-
gno principat vn⁹. meli⁹ ergo est vniuerso eē vnū p̄ncipez
q̄ p̄les. Ex istis dictis **Phis** pōt inferri vnū eē deū. et p̄ con-
seq̄nsynā tm̄ eē eēnaz dinā. **Auicē.** x. j. metha. ca. vi. dixit
q̄ erat ipossibile. vt q̄ ē necesse eē sit p̄par aliud necesse eē
et vocat necesse eē deū Et ix. metha. ca. j. dixit qd̄ vniuersi-
tas hēt p̄ncipiū. et subdit qd̄ ē vnū inq̄tū nō ē cōicās ei ali-
ud nullo mō in suo eē qd̄ ē eiz p̄p̄ hāc vnitatē ē ipar. Ex q̄
bus dictis **Auicē.** satis clare patz q̄ nō ē nisi vn⁹ d̄s. et si nō
est nisi vn⁹ d̄s nec ē nisi vna eēntia. ¶ **Secdo** ē nōndū qd̄ ali-
quid d̄: cōicāble alteri dupl̄r ¶ **Uno** mō p̄ idētitatē et sic na-
tura cōicāf suppositis. **Alio** mō p̄ informatōez sicut dicim⁹
q̄ forma cōicāf materie. p̄mo mō dicit p̄fectiōez. **Secdo** mō.
nō **Eēna** diuina nō cōicāf p̄sōis p̄ informatiōē. s̄ sicut na-
tura cōicāf suppositis. s̄ p̄ idētitatē. ¶ **Tertio** ē notādū. q̄
q̄uis eēntia diuina cōicēf suppōitis diuinis p̄ idētitatē nō
tm̄ cōicāf illis sicut natura specifica cōicatur suis suppositis
seu singlarib⁹ hoc enī p̄z qz qm̄ natura cōis specifica cōicāf
diuersis suppōitis determiāf et indiuiduāf vt dicit **Sco.** p̄
differentias indiuiduales sicut gen⁹ specifica et de termi-
natur per differentias specificas et hoc dicit ip̄fectiōz. eēna
diuina de se ē hec et singlaris q̄ nec deteriāf nec indiuiduāf
p̄ relatiōes q̄ ē perfectiōis qz vna numero ē in qualibet p̄-
sona. relatiōes enī solū deteriāt ip̄as personas vt dicit **Da-
ma.** ¶ **Quarto** ē notādū q̄ in deo licz ponātur eēntia et re-
latiōes **Eēna** rōne cui⁹ q̄libz p̄sōa sit de⁹ ¶ **Relatiōes** x. q̄
bus p̄sōe p̄stituūt in eē p̄sonali nō tm̄ ē imaginādū q̄ in d̄o
sit p̄positio sicut aliqui imaginati sūt q̄ dixerūt p̄sōas in
diuinis eē p̄positas ex eēntia et relationib⁹ p̄p̄ijs. h̄ enim
patz. ¶ **Pr̄io** qz deo repugnat h̄re partes et partē secūduz
q̄ dicit **Phis.** iij. phisicoꝝ qd̄ infinito repugnat esse partem
qz tūc extra infinitū eēt aliquid et om̄e p̄positū hēt p̄tem et
partē. ¶ **Secdo** qz omne cōponibile cum altero non habet
omnē perfectionē. et eēntia diuina habet de se omnez per

perfectionē. Et si dicat qđ p̄suppōitū isti⁹ ratiōis ē falsū qz
p̄suppōit qđ simplicitas dicat maiorē p̄fectōez q̄ p̄positio. qđ
videē falsū. ex eo qz illd qđ de se dicit p̄uatiōez nō dicit p̄fe
ctiōez simplr s̄ simplias dicit p̄uatōz. qz simplex ē s̄m p̄h̄z
xij. metha. indiuisibile actu z potētia. et p̄ p̄ns videē qđ nō
sit p̄fectō simplr. Dicēdū ē ad istud. vt dicit Lādulf⁹ li. pri.
di. viij. qđ negādū ē qđ simplias sit p̄uatio. z ad dictū p̄h̄i
qđ dicit qđ sipler ē indiuisibile potētia z actu. dicit Lādu. qđ
quāuis ista desc̄ptio sit p̄ p̄uatiōz s̄m vocē nō tñ simplr ē
p̄uatiō s̄ ē qđā mō⁹ idēptatōis sibi ip̄i positi⁹ p̄. z p̄ istū se
cūdo sibi r̄pugnat diuidi potētia z actu. vt p̄intelligat ista
idēptatō poitiua ad quā seq̄tur ip̄a r̄pugnātia negatiua
Et si dicat qđ si sic eēt. qđ simplias dicat ētitatē poitiuā. q̄
entitas dicit p̄fectiōez: seq̄retur qđ materia dicit maiorē p̄
fectiōz quā p̄positū. qz materia simplior ē p̄posito. sed hoc
tñ est falsuz et per p̄ns videtur qđ simplicitas nō dicit rem
potiuā sed p̄uatiuā. Ad hoc ē dicendū vt dicit Sco. z s̄l̄r
Lānd. in. di. p̄realegata materiā esse imp̄fectioez p̄posito
pōt p̄uenire ex duob⁹. vel ex simplicitate vel ex limitatōe
annexa simplicitati p̄rimo⁹. materia nō ē imp̄fectōz quāz
p̄positū. qz p̄ simplicitatē p̄cise materia absoluit a multis de
p̄dētis a qb⁹ nō absoluit p̄pōitū. s̄ qđ mat̄ia sit imp̄fectioz
cōpōito p̄ueit ex limitatione materiē qz cōpōitū includit
actuz z potētia. materia tñ potētia. et per p̄ns claudit in
fra limitatiōz ētitatis imp̄fectioris. ¶ Istis p̄suppōitis po
no istā p̄clusiōz. qđ quāuis indiuisis sint tres p̄sone distin
cte tñ illaz personarū nō sūt tres essentie s̄ vna eētia tñ
vt dicit Atha. i simbolo suo. s̄ patris et filij z sp̄s̄s̄acti vna
est diuinitas et equalis gloria coeterna maiestas. ¶ Ista
p̄clusio probat p̄. per auctoritates scripture veteris legis
¶ Cū deuto. vi. dicit. audi israhel qz dñs de⁹ tu⁹ vnus est.
Et in p̄s. lxxx. dicit ego suz dñs de⁹ tuus qui eduxi te de
terra egipti z nō erit tibi ali⁹ de⁹ p̄ter me. z p̄ p̄ns si nō ē
nisi vn⁹ de⁹ nō ē nisi vna eētia diuina. ¶ Sc̄do p̄batur p̄
dictū Xpi Jo. x. vbi dicit qđ dixit xps. ego z pater vnū su
mus nō est dicēduz qđ intellexit dicere qđ erāt vnū in p̄so

na. s. vnū in essentia. Tertio probatur p dictū Jo. in p̄ma
cano. ca. v. vbi d̄r q̄ tres sūt q̄ testimoniū dant in celo. pa-
ter z verbū z sp̄s sanct⁹. z hi tres vnum sunt. s. in essentia.
Quarto pbat p dictū Augu. in epla. ij. ad cōsentiū vbi di-
cit. teneam⁹ incōcussa fide patrē z filiū z sp̄m sanctū esse tri-
nitatē z t̄ vnū deū. nō q̄ sit eorū cōis quasi q̄rta diuinitas.
s. q̄ ip̄a est ineffabilis trinitas. Quinto pbat p determina-
tionē ecclie vt hētur de sūma trinita. z fi. ca. c. firmiter cre-
dimus. vbi d̄r q̄ firmiter credim⁹ z simpliciter p̄fitemur. q̄
vn⁹ est sol⁹ ver⁹ de⁹ etern⁹ imensus oipotēs pater z fili⁹
z sp̄s sanct⁹. tres quidē p̄sone s; vna essentia simplex om-
nino. p̄ hoc. n. q̄ dicit Athana. s; p̄ris z filij z sp̄s sancti
vna ē diuinitas ostēdit Atha. v̄itatē q̄ntū ad vnitatē essen-
tie in trib⁹ p̄sonis: p̄tra Sabelliū q̄ negabat esse tres perso-
nas. Et p̄tra Arrianos q̄ dicebāt q̄ hi tres erāt vnū nō in
diuinitate s; in volūtate s̄m q̄ amici dicūtur esse vnū. p̄p̄t
hoc q̄ idem volūt et idē nolūt. Et sic vt errozē eorū. tam sa-
bellij q̄ arrianorū excluderet: dixit athana. s; patris et filij
et spiritus sancti vna est diuinitas. Et sicut vna est diuinitas
ita est eqlis gloria. i. eqlis honor vel laus. s. illis tribus. Et
hoc est qz sicut diuinitas est vna indiuisa i trib⁹ p̄sonis. ita
honor debet eē vn⁹ et vna laus triū p̄sonarū. Ratio ē ista.
qz honor et laus nō debētur p̄sonis ratione p̄prietatis p̄-
sonalis. s; ratiōe deitatis. p̄prietas. n. p̄sonalis de se vt
dicit Scotus nec dicit perfectionē nec ip̄fectionez. Et p̄
cōsequens cū essentia sit indiuisa vna in oibus trib⁹ perso-
nis vn⁹ honor et vna laus debent eis trib⁹. hoc aut dixit
Athana. cōtra arrianos q̄ dicebāt q̄ maior honor et laus
debet patri q̄ filio et spiritui sancto. Cōtra quē errozē ecclie
in fine hymni beate virginis Ave maris stella. dicit ex-
presse trib⁹ honor vn⁹. Et in orōne s̄ctissime trinitatis ec-
clesia dicit et̄ne trinitatē gloriā. i. honorez agnoscere z in po-
tētia maiestatis adorare vnitatē. Et sequit̄ vltra qd̄ dicit
Athanasij. z coeterna maiestas. i. coetern⁹ p̄ncipat⁹ vel po-
testas. Dicit̄. n. maiestas a maiori. z sic maiestas idem est

q̄ maior potestas. Quā in ciuitate potestates ⁊ p̄cipue ma-
iores. maiestates dicuntur. vt maiestas impatoris v̄l regia.
Lū enī vna itaq̄ sit essentia indiuisa triū p̄sonarū. ratione
cui⁹ debetur maiestas vt dicit augustin⁹. ⁊ similr magister
li. p̄ri. di. xix. in deo idē est esse ⁊ magnū esse: ⁊ esse deus est
necesse. Et cū sit vna maiestas triū p̄sonarū nō poterit esse
q̄ maiestas vni⁹ p̄sone sit ante maiestatē alteri⁹ cuz idem
ante seipm esse nō potest. s̄ patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. vt di-
cit Athanasius est vna coetna maiestas. Et hoc dicit atha-
nasilus cōtra arrianos q̄ dicebāt q̄ maiestas patris est ab
eterno. et q̄ maiestas filij ⁊ sp̄s sancti est ex patre. Contra
quod dictum hereticorum ecclesia in p̄phatione misse
dicit. Et in personis p̄prietas et in maiestate adoretur
equalitas. quam laudant angeli. ⁊c. Non enim dicitur q̄
adoretur p̄prietas personalis ex eo quia p̄prietas p̄-
sonalis vt p̄prietas est non est adoranda pro tanto vt di-
xi superius. quia nec dicit de se perfectionem nec imperfe-
ctionem. Sed dicitur q̄ adoretur equalitas maiestatis.
¶ Instatur contra istam conclusionem et contra dictum
Athanasij. Et probatur q̄ si in deo sunt plures persone q̄
similiter sunt plures essentie et non vna essentia tantum
trium personarum. ¶ Et primo sic. nam opposita non pos-
sunt eē siml. sed vnū et plura sunt opposita. ergo si in deo
sunt plures persone: in deo nō est vnitas indiuisa essentie.
¶ Secundo sic. nam plura bona paucioribus bonis sunt
meliora secundum philosophum tertio thopicorum. sed
quecunq̄ sunt meliora sunt ponenda in vniuerso. ergo si
sunt plures persone in diuinis ponende sunt plures essen-
tie diuine. ¶ Tertio sic. nam dicit Anselmus in monolo-
gion. capitulo quindecimo. omne quod melius est ipsum
q̄ non ipsum in deo est ponendum. sed melius est esse plu-
res diuinas essentias q̄ non esse sicut patet per dictum
philosophi p̄allegatum. et per consequens videtur q̄
in diuinis si sunt plures persone. q̄ sunt plures essentie di-
uine. ¶ Quarto sic. secundum philosophum quarto

metheorum tūc vnūmquodq; perfectū est cum pōt gene-
rare sibi simile. & diuina essentia est perfectissima. ergo po-
test essentiam sibi similem pducere. sicut persona producit
personā. s; secūdu p̄hm. iij. phisicorū in ppetuis nō differt
eē a posse. ḡ in diuīs si sūt p̄s p̄sōe sūt p̄s eēntie ¶ Qui
to sic. vbi cūq; ē pluralitas ibi sūt plures vnitates. s; in deo
est plalitas. qz ibi sūt plures p̄sōe. ergo ibi sūt plures vnita-
tes & si sunt plures vnitates sunt plures essentie. quia secū-
dū p̄hm quarto metha. ens & vnū p̄uertunt. & p̄ p̄s si sūt
plures vnitates sūt p̄s entitates & si sūt p̄s ēntitates sūt
plures eēntie. ¶ R̄ideo ad ista. ¶ Ad p̄mū. nego q̄ semp
multū & vnū opponātur. qz licz opponātur respectu eiusdē
nō tñ respectu diuersorū. & sic est in dō. qz vnitas ē respectu
eēntie diuine. & mltitudo ē respectu sup̄pōitorū seu p̄sōarū
q̄ sunt aliquo modo distincte ex natura rei ab eēna diuina
et sic pōt stare bene vnitas eēntie cū pluralitate personarū
sine aliq̄ repugnātia. ¶ Ad sc̄dm. dicūt aliqui ad maiorem
q̄ plā bona finita sūt meliora pauciorib⁹ bonis finitis non
aūt plā bona infinita. Alij v̄o respondēt ad miorē & dicūt.
q̄ illa mior. s. q̄ q̄cunq; meliora sunt ponēda in vniuerso ē
v̄a pōita possibilitate eorū. h̄ autē ē impossibile esse in diui-
na essentia. ¶ Ad terciū (in quo dicitur q̄ esset meli⁹ ponē
p̄s eēnas in diuinis q̄ vnā dico q̄ falsū est qz h̄ esset quā-
libet illarū limitatam & in pluribus bonis limitatis nō pos-
set esse. tñ de bonitate q̄tū in vno bono infinito. ¶ Unde v̄-
bum p̄hi vt dicit richardus li. p̄i. di. ij. intelligēdū est de
plurib⁹ bonis p̄suppōita equalitate boitat⁹ in quolibz bo-
no pluriū: & in quolibet bono paucorū. ¶ Petr⁹ v̄o de aq̄la i
eadē di. dicit q̄ est intelligēdū posita eorū possibilitate vt
dictū est in responsiōe p̄cedētī. ¶ Ad quartū dico q̄ dictuz
p̄hi ē intelligēdū in gnabilib⁹ & corruptibilib⁹. d̄ quibus
loq̄bat̄ ip̄e. p̄his ibidez. qz nō enī p̄p̄ hoc dicim⁹ solē eē
imp̄fectū. qz non pōt aliū solē gnare. Et sic dico. q̄ lz sit no-
bilitas: in natura inferiori gnabili & corruptibili: gnare sibi
sile. nō sequit̄ p̄p̄ h̄ q̄ sit nobilitas in eēntia diuina. ¶ Unde
aliquid est nobilitas in natura inferiori q̄ nō est nobilita-

tis in natura superiori. Sicut patet ut dicit Dionysius de di-
uinis nominibus. quod esse iracundum est nobilitatis in cane et tamen non
est nobilitas in homine. Ad quartum dico. quod duplex est unitas
scilicet unitas essentialis et unitas personalis. et sic procedo in deo sunt
plures unitates personales. sed nego quod propter hoc sequitur ibi sint
plures esse. quia non est ibi nisi una unitas essentialis. Et ad illud
quod dicitur quod ens et unum convertuntur. dico quod verum est de unitate
essentiali. et sic nichil ad propositum. Et hec dicta de isto capi-
tulo: in quo tractatur de unitate essentie diuine. sufficiant.

Qualis pater: talis filius: talis spi- ritus sanctus.

Postquam Athanasius determinauit de unitate diuine essentie
in tribus personis. Consequenter determinat de perfectio-
bus personarum et equalitate earum in perfectionibus attributa-
lis. Pro quo sunt aliquid notanda. Et primo est notandum quod propter
proprietates personales in personis diuinis. sunt attributa seu per-
fectiones attributales. ut sunt misericordia. iusticia. sapien-
tia. bonitas. veritas. et huiusmodi. que perfectiones attribu-
tales sunt aliquo modo non ideo formaliter et ex natura rei
cum ipsa diuina essentia ut dicit Scotus li. pri. di. viij. ut pa-
tet per rationem Augustini. factam contra maximus li. tertio
dicebat enim Maximus hereticus: qui fuit de secta sabel-
lij. quod deus non erat simplex. si in eo erant tria supposita rea-
liter distincta. Contra quem arguebat Augustinus Si
potes intelligere deum magnum bonum. et cetera. sine oppositione
Quomodo non potes intelligere patrem et filium et spiritum
sanctum in una simplici essentia. Ista. n. ratio Augustini non
valeret. ymo esset fallacia consequentis. nisi esset aliqua disti-
ctio ex natura rei inter attributa. patet etiam per Damascenum.
libro quarto ubi dicit. si iustum: si bonum: et si tale dixeris
non naturam dices dei. sed que circa naturam sunt. hoc
etiam patet ratione. nam distinctio attributorum est funda-
mentum emanationum in diuinis. nam filius producitur
per intellectum. et spiritus sanctus per voluntatem. et

essentia nō est ratio distinctionis istarum productionum.
cū sit vna nūero in ambabus personis. z simul cōcurrat cū
intellectu et volūate in ratione obiecti. et p consequens
videtur q intellectus et volūtas nō solū inter se. sed etiaz
cū essentia diuina sunt nō idem. nō ē dicendū realiter sed
formalr seu ex natura rei. ¶ Secōdo est notandū q dictum
anselmi ī monologiō qd est quicqd de sūma essentia dicit
vno mō vna p̄sideratio est. Et sūr dictū Augu. li. de tertio
habitaclō qd est. q sapiētia in deo nō est magis sapiētia q̄
bonitas debēt itelligi vt dicit Sco. li. pri. di. viij. de idēpti-
tate fundamēntali et nō de idēptitate formali siue modalī.
Et si dicat q tūc eēt ibi p̄positio Dicēdū ē vt dixi ī penultio
et ī āte penultio ca° q nō seq̄t p̄p̄ h̄ p̄positio in dō ex diui-
na eēntia cū illis attributis. qz lz ex re z re fiat p̄positio nō
tū ex re z mō formali. ¶ Tertio ē notādū. vt dicit petr⁹ de
aqla li. pri. di. xxxiij. q ad hoc q inter aliq sit distinctio for-
malis. seu nō idēptitas formalis ex natura rei sine distin-
ctiōe reali requirūt q̄ttuor. Primū est q vnū nō sit in a-
lio sicut ī potētia materiali. qz act⁹ z potētia. s. materia dif-
ferūt realr. Scōz ē q nō sit ī alio vtualit. qz alia ē p̄tinētia
vtualr z alia p̄tinētia forāl. nā cā vtualit p̄tinet effectū. z cā
z causatū d̄nt pl⁹ q̄ forāl qz realr z eēntialr Tertiu q vnū
nō sit in alio sicut in quodā cōfuso. i. nō sit in alio sicut ps ī
suo toto. qz p̄tes si sumātur sūt sūpte sunt de eēntia toti⁹ z
nō d̄nt ab eo formalr s̄ solū modalr. seu ex natura rei siue
nō idēptitate formali. si vō accipiat̄ quelibet ps p se respe-
ctu toti⁹. tūc inter totū et talē partē est d̄na realis. vt vide-
tur dicere phs p̄ phisicoz. Quartū est q vnū nō includa-
tur ī p̄ceptu q̄ditatiuo alteri⁹. qz q̄ sic se h̄nt sunt idē forma-
liter distincta solū modalr seu ex natura rei. attributa enīz
nullo istoz modoz sūt in eēntia diuina. ¶ Quarto ē notā-
dū q phs. v°. metha. facit d̄naz inter relationē idēptitatis
z similitudinis et eqlitatis. Et dicit q illa sūt eadē qz sba est
vna. Similia vō qz qlitas est vna. Eqlia aut qz quātitas est
vna. qlibet istaz relationū hēt duo fūdamēta. s. p̄pinquū.
et remotū. Fūdamētū. n. remotū idēptitatis est sba. Et p

pinquū ē vnitas sbe. Fūdamētū. n. remotū similitudinis ē q̄
litas. Et ppinquū ē vnitas q̄litas. Fūdamētū autē remo
tuz eq̄litas est quātitas. et ppinquū est vnitas q̄ntitatis
¶ Istis p̄suppositis pono istā cōclusionem q̄ omnes tres
perone sunt eque perfecte in p̄fectionib⁹ attributalibus q̄
se babent ad mōm qualitātū in ipso deo ratiōe quarū per
sone dicuntur similes vt dicit Athanasius in simbolo. q̄lis
pater talis filius talis spūssanctus. ¶ Ista conclusio p̄ba
tur p̄rio per Augusti. li. viij. de trini. ca. j. vbi dicitur. nec pa
ter nec filius similis magis aliqd est quā ipse spūssctūs. Ex
quo dicto patet. q̄ om̄s tres p̄sone sūt eque p̄fecte. ex quo
p̄les p̄sone siml nō sunt aliqd magis quā vna. Sc̄do p̄bat̄
per ratiōē sic naz illa sunt eq̄ p̄fecta. q̄ h̄nt easdē p̄fectōes
eque ⁊ equalr. s̄ in om̄ibus trib⁹ p̄sonis sunt eedez p̄fectio
nes attributles. qz eadem sapiētia q̄ est in patre ē in filio ⁊
in spūssctō. et sic de alijs attributis ⁊ eq̄ ⁊ equalr. ḡ ⁊ c. ma
ior nō ē. minor vero p̄bat̄ i. ca. imediate seq̄nti. Tertio p̄
bat̄ conclio per determinatiōz ecclesie vt habet̄ d̄ sūma tri
ni. ⁊ fi. catho. ca. firmiter credim⁹ vbi dicit̄ q̄ tres p̄sone sūt
vna eēntia simplex om̄io cōsbales ⁊ coeq̄les. s̄. in p̄fectiōi
bus: sc̄dm q̄ dixit Athana. q̄ q̄lis est pat̄ talis ē fili⁹ talis ē
spūssctūs hoc autē dixit Atha. p̄tra arrianos q̄ dicebāt q̄ pa
ter erat melior ⁊ sapiētior ⁊ iusticioz. et huiusmōi p̄fectiōi
bus. quā fili⁹ ⁊ spūssctūs. Cū sicut negabāt vnitatē eēntie
ita negabāt eq̄litatē p̄sonaz i p̄fectiōib⁹ attributoz. ¶ In
stat̄ cōtra istā p̄clusiōz ⁊ p̄ dictū Atha. Et p̄bat̄ q̄ in perso
nis diuinis nō sunt p̄fectiōes attributales. Et dato q̄ sint.
p̄bat̄ q̄ p̄sone nō sunt eq̄ p̄fecte in eisdez. ¶ Et p̄rio sic. nā
in deo nō ē aliq̄ q̄litas de ḡne q̄litas. sed attributa sup̄i
noīata sūt q̄litates ⁊ de ḡne q̄litas ḡ ⁊ c. maior nō ē de se
qz in deo nllz cadit acc̄ns. qz q̄cqd est in deo ē idē realr q̄
ip̄e de⁹. minor vero p̄z. qz boītas ⁊ sapiētia sunt denoīatiua
p̄ mōz q̄le. s̄ talia sūt q̄litates. qz q̄litas ē sc̄dm p̄h̄m fm q̄s
q̄les eē dicunt̄. ḡ ⁊ c. ¶ Sc̄do dato q̄ attributa sint in dō p̄
bat̄ q̄ p̄sone nō sūt eq̄ p̄fecte. ⁊ h̄ sic. nā p̄sone diuīe sunt nō
eq̄les. in p̄fectiōib⁹. ḡ nō sunt eque p̄fecte. p̄na tenet de se

g. l. 1.

ais v̄o p̄bat. vbi nō ē fūdamētū q̄litas ibi nō ē equalitas
s̄ in p̄sonis diuinis nō ē fundamentū ēqlitatis ḡ. zc̄. maior
nota est. minor vero probat. nā fundamentum equalitatis
secūdum p̄h̄m est quantitas. s̄ quātitas non est in deo. vt
dicit Augusti. li. vj. de trinitate vbi dicit̄ quod deus ē sine
quantitate magnus. ergo zc̄. ¶ Tertio sic. illud quod dicit
imperfectionē non est ponendum in deo. s̄ equalitas per-
fectionuz dicit imperfectionem ergo zc̄. maior patet. minor
vero probat. qz q̄ repugnat perfectioni creaturaz dicit in-
p̄fectionē. s̄ equalitas quecunqz sit repugnat perfectioni
creaturarū. s̄^m quod dicit Augusti. li. lxxxij. q. vbi dicitur
quod si omnia essent inquit equaliter: iam non essent om-
nia. et per p̄ns equalitas dicit imperfectionem ¶ Quarto
sic. nam vbiqz est equalitas aliquorum ibi est commen-
suratio eorum. qz equale alteri est qd̄ nec excedit nec ex-
ceditur. s̄ in personis diuinis non potest esse mēsuratio ḡ zc̄.
¶ Quinto sic. naz secūdū p̄h̄m. v. metha. capitulo de si-
mili. similia dicūtur quoz qualitas est vna. et p̄ conseq̄ns
equalia sunt quorum quātitas ē vna. sed si in diuinis esset
quantitas. illa esset quantitas virtutis. quia molis q̄ntitas
non potest esse in deo. sed quantitas virtutis nō potest eē
in deo. sicut nec quantitas molis. vt patet quia quantitas
virtutis ē virtus. z virtus est qualitas sed qualitas non ē
nec potest esse in deo ergo zc̄. ¶ Respondeo ad ista. ¶ Ad
primum nego minozē et ad probationem nego. quod licz
attributa que sunt in deo. sicut sapientia. bonitas. et huius
modi. se habeant ad modū qualitātū. q̄ p̄pter hoc sint rea-
liter qualitates. ¶ Unde est sciendū. s̄^m quod dicit Boe. li.
p̄ri. de trinitate. quod substantia et relatio reperiuntur in
deo secūdum rationē generis. quia ratio generis substā-
tie est subsistere. id est non esse in alio per modum acciden-
tis. que ratio omnibus que sunt in deo conuenit cum nul-
lum eozū sit acc̄ns. ¶ Ratio generis relationis est esse ad ali-
ud suppositum q̄ tamen realiter cōuenit personis diuinis
p̄ter enim refertur ad filium. z pater et filius ad spiritū-
sanctum. ¶ Genus vero quātitatis et qualitatis quātum ad

rationē generis in deo non sūt realiter sicut sunt substantia
et relationes. qz attributa realiter nō qualificāt sicut faciūt
qualitates. nec magnitudo eoz quātificat quātitatē sicut
facit quātitas molis predicamēti quātitatis. s̄ solū sūt i dō
ad modū q̄litatū z ad modū quātitatis. s̄. in denōiando qz
denōiant ad modū quo q̄litates denōiant in creaturis. Et
ideo Athana. declarādo quō p̄sone erāt eā perfecte in per
fectionib⁹ attributoz. dixit qual p̄r talis fili⁹ talis sp̄s san
ctus. ex eo qz licet in deo tale et quale nō dicāt qualitates
sicut increaturis. dicunt tamen attributa et perfectiōes. q̄
se habent in denōiando ad modū qualitatū licet non in
essendo. Nō enī ē intelligendū p̄p̄ hoc q̄ dixi q̄ substantia
et relatio sunt in deo scōz ratiōez generis substantie et rela
tionis. q̄ p̄p̄ hoc intelligam dicere q̄ ponantur in gene
re scilicet in predicamēto ex eo quia nec deus nec aliqd q̄
est in eo ponitur in aliquo genere seu p̄dicamēto. p̄p̄ illi
mitationē et infinitatē ipsius dei z om̄iu⁹ que in eo sunt vt
omnes doctores theologi dicunt li. pri. di. viij. ¶ Ad secun
dū. nego antecedēs. z ad p̄bationē nego miōzē. et ad pro
bationē eius nego. q̄ in deo non sit fundamētum equalita
tis. z ad illud q̄ dicitur q̄ fundamētū equalitatis est quā
titas concedo. et ad illud q̄ dicit q̄ in deo non est quantitas.
Dico q̄ quantitas est duplex scilicet quātitas molis z quā
titas virtutis Dico q̄ licet in deo non sit quātitas molis ē
tamē quātitas virtutis. ¶ Ad tertiū dico q̄ cōcedo q̄ illud
quod dicit imperfectionē nō est ponendū in deo si dicit im
perfectionē de se. non tamē si de se nō dicit imperfectionē
sed per respectū: quia aliquid pōt eē perfectiōis in vno qd̄
tamen nō est perfectiōis in alio. qd̄ patet quia rationale
est perfectiōis in homine. non tamē in cane: quia destrue
ret naturā eius ita in proposito vult Augustinus q̄ equa
litas non sit perfectiō in creaturis. qz destrueret naturam
vniuersi. propter hoc. quia creature sunt diuersarum na
turarum et p̄fectionū. in personis autē diuinis est eqlitas
perfectiōis: ex eo qz est ibi vna natura numero: z p̄ con
sequēs eedez perfectiōes numero p̄sequētes illā naturā

**Ad quartū dico q̄ eqlitas q̄ ē ex p̄ueniētia in vna quāti-
tate vnitare p̄portōis ⁊ nō vnitare numerica cōmēsuratione
onē includit nō aut̄ est sic de eqlitate q̄ fūdat̄ sup eandem
quātitatē numero p̄prie loquēdo d̄ cōmēsuratione qz cō
mēsuratō icludit tria scz cōmēsuratōz t̄miatōz ⁊ adeq̄tiōez
Terinatio eniz i diuis nō pōt eē. nec etiā cōmēsuratō pro-
prie loquēdo. Equalitas vero d̄ suo significato nō impoz-
tat nisi adeq̄tionē ⁊ ideo i diuis bene ē eqlitas q̄uis ibi nō
sit cōmēsuratō. **Ad quītū nego qd̄ i diuis nō sit q̄ntitas
virtutis. Et ad illud q̄ dicit̄ q̄ quātitas virtutis cū sit virt⁹
est qualitas. Dico q̄ virtus creata bene est qualitas p̄ cō-
parationez ad illud cui⁹ est. tamē per cōparationez ad ob-
iecta in que potest: pōt h̄re modū quātitatis. virtus tamē
in deo nō est aliquo^o qualitas. cuz sit idem realiter cū ipsa
eēna diuina. licet sint nō idem formalit̄ seu ex natura rei.
vt dicit Scot⁹. ideo similitudo ⁊ equalitas in deo sunt idem.
Licet similitudo dicatur de diuinis p̄sonis ratione attribu-
torum vt habent modum qualitatis in denominādo et eq̄-
litas dicatur de eis ratione illozum attributorum vt habēt
modum magnitudinis et quantitatis. Et hec de isto capi-
tulo (in quo tractatur de perfectionibus attributalibus di-
uinarum personarum) dicta sufficiant.****

filio ipse sonus
**Increatus pater: increatus filius:
increatus sp̄itus sanctus.**

**Postq̄ Athanasius determinauit q̄ persone sunt eque p̄-
fecte in perfectionibus attributalibus. Consequenter cōtra
Arrianos determinat q̄ nulla persona indiuis est crea-
tura nec hēt eē per creationez vt dixerūt Arriani asserētē
filiū ⁊ sp̄m sanctū nō esse similes in perfectionibus attribu-
talibus patri. Pro quo sunt aliqua notanda. **Et p̄rio est
notandum q̄ creatio est factio de nichilo. non sic intelligē-
do q̄ nichiluz sit quasi materia de quo fiat aliquid per cre-
ationez. sed sic intelligendo q̄ creatio est factio non de ali-
quo. Unde Anselmus in monologion capitulo octauo di****

cit q̄ aliquid fieri de nichilo p̄t̄ intelligi tripliciter. Uno
ita q̄ nullo mō fieret sc̄m cōsuetudinē qua dicim⁹: q̄ ta-
cens loquit̄ de nichilo. Alio⁹ ita q̄ nichilū sit aliqd̄ ex̄is ex
quo aliquid fiat. Tertio mō cū aliqd̄ fit. ⁊ non ē aliqd̄ de q̄
fiat. ⁊ vult ibi Anselm⁹ q̄ p̄rio ⁊ secūdo mō nō ē intelligen-
dum aliquid creari ex nichilo vel fieri. sed bene tertio mō.
¶ Secūdo est notādū q̄ aliquid p̄duci in esse stat quadru-
pliciter q̄daz enī est p̄ductio d̄ nichilo ⁊ ista ē creatio. qz crea-
tioni nichil p̄suppōit̄ nec tanq̄ pars nec tanq̄ subiectū nec
aliquid aliud ex q̄ fiat vt p̄ducatur. Alia est p̄ductio de en-
te in potētia ad formā sbalē p̄ naturā. ⁊ hec ē ḡnatio sim-
pliciter in creaturis. f̄m̄ p̄m̄ p̄ de ḡnatioe. Alia est p̄ductio
de ente q̄tū ē in potētia ad formā acc̄ialē tm̄: et hec ē ḡna-
tio f̄m̄ q̄d f̄m̄ p̄m̄ ibidē p̄ de ḡnatioe. siue illa fōa acc̄ial̄
sit naturalis siue artificialis. Alia ē p̄ductio de ente ī actu
quod quidem ens in actu est terminus formalis illius ⁊ sic
sunt productiones personarū in diuinitate ḡnatio filij q̄z pro-
ductio sp̄s̄sancti de quib⁹ productionibus et de termino
formali earū dicam in suo loco sc̄licet quomō essentia di-
uina est terminus formalis generationis filij et productio-
nis sp̄s̄sancti. ¶ Tertio est notandum q̄ in diuinis filius
producitur a patre de substantia ei⁹. ⁊ sp̄s̄sanctus a patre
⁊ filio de eorū essentia. non intelligendo quod essentia p̄-
supponatur illis sicut materia. vt dixit hereticus. sed vt ter-
minus formalis vtriusq̄ productionis Et est sensus vt di-
cit Augustinus contra Maximū. q̄ filius originat̄ a pa-
tre cui tamen est cōsubstantialis: ⁊ sp̄s̄sanctus producitur
a patre et a filio quibus est consubstantialis. quorum pro-
ductionum terminus formalis communicatus illis p̄sonis
est essentia diuina. de quo dixi ī precedenti notabili ⁊ dicā
in suo loco sc̄licet in illo v̄su. deus est ex substantia patris
¶ Istis p̄suppōitis pono istā p̄clusionē q̄d nec filius est
a patre p̄ creationem nec spiritussanctus a patre ⁊ filio est
similiter per creationem nec creature dici possunt. vt dicit
Athanasius in simbolo. increatus pater increat⁹ fili⁹ incre-
at⁹ sp̄s̄sanct⁹. Istā cōclusio patet primo quia fili⁹ p̄ducit̄

de eēntia patris. ⁊ spūssanct⁹ de eēntia p̄ris et filij ⁊ creati
est aliqd de nichilo fieri. ¶ Scdo conclusio pbat p rationem
sic. nā illa q̄ hēnt eē p pductōes necessario pcedētes creati
onē q̄rūcunq; creaturaz nō hnt eē p creatiōez: nec illa sūt
creature. sed fili⁹ in diuinis ⁊ spūssctūs sūt huiusmōi. ḡ ⁊ c.
maior nō ē. minor vō pbat. ¶ Et pmo sic. pncipiū. n. duarū
pductionū quaz vna ē necessaria: altera ptingēs: prius se
habz ad pductionē necessariā q̄ ad productionē cōtingē-
tem: s̄ productio psonaz in diuinis ē necessaria. ⁊ pductio
creaturaz ptingēs. ḡ pncipiū in diuis p̄us se habz ad pro-
ductionē psonaz q̄ creaturaz. nā pncipiū pductiōis filij
est intellectus secūdus. et pncipiū productionis spūsscti
est volūtas / qui intellect⁹ ⁊ q̄ volūtas sunt pncipiū creatu-
rarū. ¶ Scdo sic. potētia prius fertur supra obiectum pri-
mariū q̄ supra obiectū secundarium. ¶ Sed primarium
obiectum intellectus ⁊ volūtatis diuine est essentia diuina
Creature vero sunt obiecta secūdaria. ergo iste potentie
prius respiciunt essentiā diuinā q̄ sit pductio creaturaruz
sed in illo priori ē emanatio psonaz qz intellect⁹ diuin⁹ ex-
primit noticiam adequatā sibi cū obiecto. ⁊ sic ē noticia ge-
nita īfinita q̄ est fili⁹. eodē modo de volūtate respectu spi-
ritusscti. ḡ ⁊ c. ¶ Tertio pbat cōclusio p dictū Augustini
li. pri. de doctrina xpiana vbi dicit. Res qb⁹ fruēdū est q̄s
eternas ac incōmutabiles commemoram⁹ sūt p̄ ⁊ filius ⁊
spūssanctus. Ex quo dicto Augustini patet expresse q̄ fili-
us ⁊ spūssanctus non sunt creature cum sint eterni sicut p̄
¶ Quarto probatur conclusio. p determinationē ecclesie. vt
habet de sūma trini. ⁊ fi. catho. ca. firmiter credimus vbi di-
citur q̄ vn⁹ est solus d̄s et̄nus p̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus.
absq; initio parit̄ ac fine p̄ generās. filius nascens. spirit⁹
sanctus pcedēs. cōsubstātiales ⁊ coequales. Ex qua de-
cretali habetur expresse q̄ filius ⁊ spūssanct⁹ nō sunt crea-
ture cum absq; initio producātur et sint cōsubstātiales p̄
Et ppter h̄ dixit Athanasī⁹ increatus p̄. increatus filius.
increatus spūssanct⁹. hoc autē dixit Athanasius vt exclu-
deret errozē arrianoz qui dicebant q̄ filius et spūssanctus

erant creature vt dicā in capitulo sequēti. Instat p̄tra istā
p̄clusionē z cōtra dictū Atha. z p̄bat q̄ fili⁹ z sp̄s̄ctūs sit
creature z habeāt eē p̄ creatōez. Et p̄ sic. nllm̄ p̄ductum ē
ex se necessariū / sed quicqd̄ est deus est ex se necessarium
ergo nichil p̄ductū est necessariū / nec deus: sed q̄ nō est
deus et est p̄ductū est creatura / ergo cum filius et sp̄i-
tuss̄ctus sint p̄ducti / ergo sunt creature. ¶ Secūdo sic.
om̄e p̄ductū possibile fuit p̄duci / sed possibilitas produci
repugnat necessitati: ergo nullū p̄ductū ē necessariū. z per
p̄ns erit cōtingens s̄ qd̄ est cōtingēs ē creatura: s̄ filius et
sp̄s̄ctūs sunt creature. ¶ Respōdeo ad ista. Ad primū.
dico q̄ nego illā p̄positōez q̄ nullū p̄ductū ē ex se necessa-
riū quāuis nō sit a se necessariū. Un̄ fili⁹ ex se ē necesse eē
formaliter / licet sit a patre p̄ductiue necesse eē. ¶ Ad fm̄
vero dico q̄ possibile dicitur tripliciter. Uno mō dicit̄ pos-
sibile q̄ opponitur imposibili / et isto modo possibile est de-
um esse. Secūdo modo dicitur possibile / pro vt diuidit̄ cō-
tra necessariū / et est cōtingēs / z istud possibile non cadit
in deo. Tertio modo dicit̄ possibile in relatione ad agens
et isto modo omne producibile dicitur possibile. Et sic di-
co ad argumētū q̄ isto tertio modo accipiēdo possibile in
relatione ad agens non repugnat necessario ex se forma-
liter. z sic nego q̄ nullū p̄ductū sit necessariū. Et hec de
isto capitulo dicta sufficiant. quia de ista materia in sequē-
tibus capitulis largius dicetur.

Immēsus pater: immensus fili⁹: immēsus sp̄ituss̄ctus.

Postq̄ Athanasius determinauit quō nec filius / nec sp̄i-
tuss̄ctūs / sūt creatē Lōsequēter d̄teriat p̄tra Arriāos immē-
sitatē z interiabilitatē p̄fectōm attributoꝝ eā et eāliter eē
in oibus trib⁹ p̄sonis fm̄ q̄ntitatē v̄tutis / z magnitudinez
illoꝝ attributoꝝ. ¶ Pro q̄ sunt aliq̄ notanda. Et p̄rio est
notādū. q̄ quāritas seu magnitudo ē duplex. Una ē mo-
lis et ista ē de p̄dicamēto quāritatis / vt ponit p̄h̄us. in se-
cūdo de generatiōe / ca° p̄mo admirabilis. Alia est quā-

titas virtutis de qua dicit Augustinus li. v. de trinitate quod in his
quae non sunt mole magna idem est melius esse quam maius esse. In deo enim
non ponitur prima quantitas sed scilicet quantitas virtutis.
¶ Secundo est notandum quod perfectio quantitatis seu magnitudi-
nis virtutis stat per distantiam a non gradu: et quanto est propinquior
non gradui tanto est minoris perfectionis ex eo quod quanto est pro-
pinquior non gradui tanto magis distat a summo gradu: et
quanto est remotior non gradui tanto est maioris perfectionis. cum habeat plures gradus perfectionis et plus appro-
pinquet ad summum gradum. et tunc est simpliciter perfe-
cta quando ei non potest fieri additio ex qua surgat ma-
ior perfectio intensiue et essentialiter. ¶ Tertio est notandum
quod ad hoc quod aliquid dicatur perfectum simpliciter requiruntur
tria. Primum est quod sibi nichil deficiat. Secundum est quod sibi
non possit fieri additio. Tertium est quod non sit aliquid perfe-
ctius eo. si enim aliqua istarum conditionum defuerit illud est
perfectum secundum quid et non erit perfectum simpliciter. qua-
ntitas enim seu magnitudo virtutis in deo est simpliciter per-
fecta continens omnes illas tres conditiones. ¶ Quarto
est notandum quod in personis diuinis est equalitas perfectio-
num fundata in quantitate seu magnitudine virtutis. Et non so-
lum in eisdem est una equalitas sed sunt in eis plures equalitates. ut
dicunt Landulphus et Petrus de aquila li. pri. di. xix. ex eo quod
equalitas pluralificatur in eis secundum pluralitatem attributo-
rum quae sunt plura in deo et inter se sunt non idem formaliter.
Et si dicatur quod in deo est solum unicum fundamentum equali-
tis quod est magnitudo perfectionum quae dicitur quantitas vir-
tutis: et per consequens si fundamentum est unum relatio quae
est qualitas: videtur quod sit una tantum. Ad hoc est dicendum
(secundum Scotum et Landulfum et Petrum de aquila li.
primo di. xix.) quod licet fundamentaliter in deo non sit nisi una
magnitudo perfectionum: tamen formaliter quodlibet attributum
habet suam propriam magnitudinem et haec formaliter non est
illa: nam magnitudo perfectionis sapientie non est formaliter
eadem cum magnitudine perfectionis bonitatis. Unde se-
cundum istos supradictos doctores si in deo sunt infinita

attributa perfectionum et infinite erunt magnitudines for-
maliter sumpte. licet fundamentaliter et realiter et essentia-
liter non sit nisi una magnitudo que est magnitudo essentie
diuine. ¶ Istis presuppositis pono istam conclusionem. ¶
quelibet persona in diuinis habet quantitatem et magnitu-
dinez perfectionum immensam seu sine termino / vt dicit Athan.
in simbolo. immensus pater / immensus filius / immensus spiritus sanctus
¶ Ista conclusio probatur primo per illud quod dicitur in psalmo cxxliij.
magnus dominus et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est
finis / scilicet magnitudinis perfectionis. ¶ Secundo probatur
conclusio per dictum anselmi libro primo soliloquiorum . et etiam
in secundo libro ubi dicitur. quod deus est quod nichil maius cogi-
tari potest. et per consequens magnitudo perfectionis dei est
qua nichil maius cogitari potest. et si nichil maius cogita-
ri potest illa magnitudine / sequitur quod est immensa / et sine ter-
mino: sed cum in qualibet persona sit eadem essentia diui-
na / ergo in qualibet persona est eadem magnitudo perfecti-
onum. Et per consequens sicut pater est immensus in ma-
gnitudine perfectionum / et quelibet alia persona est immen-
sa: seu habet illam magnitudinez immensam illarum perfectionum
¶ Tertio probatur conclusio per rationem sic. nam magnitu-
do perfectionum est simpliciter perfecta que est in qualibet perso-
na sed magnitudini perfectionum simpliciter perfecte nichil
deficit / nec ei potest fieri additio / nec aliquid est perfectius
ea: ergo talis magnitudo est immensa seu sine termino.
¶ Quarto probatur conclusio. per determinationem eccle-
sie vt habetur de summa trinitate et fide catholica capitulo
firmiter credimus. ubi dicitur quod firmiter credimus et sim-
pliciter confitemur quod vnus est solus verus deus. immensus
pater / et filius / et spiritus sanctus. ¶ In Athana. immensus
pater id est pater habens immensam perfectionem et sine ter-
mino. Et similiter filius habet immensam perfectionem sicut et pa-
ter. et spiritus sanctus similiter habet immensam perfectio-
nem. Immensitas enim dicit perfectionem sine termino vel me-
sura. Et quia eadem perfectiones attributales sunt in qua-
libet persona equaliter / cum equaliter eadem eterna sit in omnibus pro-

nis necesse est quod si pater est immensus et etiam filius et spiritus sanctus
sunt immensi. Hoc autem posuit Athanasius contra Arrianos qui
dixerunt quod pater erat immensus in perfectionibus seu in magnitu-
dine perfectionum. sed non filius nec spiritus sanctus erant immensi sicut
pater. Et fundabant errorem suum in hoc: quia dicebant filium et spiritum sanc-
tum esse puras creaturas et quod solus pater erat increatus. et sic
solus pater habebat magnitudinem perfectionum immensam. Et cum
filius et spiritus sanctus sint creature non habebant nec pote-
rant habere magnitudinem immensam: quia repugnat creatu-
re habere talem magnitudinem perfectionum. Etiam dicebant
alium errorem scilicet quod spiritus sanctus non solum erat creatura
sed etiam dicebant quod est seruus patris et filii. Et sic negabant
omnimodam equalitatem inter personas diuinas. Athanasius
vero ut excluderet presuppositum falsum. Arrianorum et per
consequens ut excluderet istos errores posuit unum versus
ante istum versus intermedium inter versus illum. Qualis
pater. et etiam istum versus. scilicet. Immensus pater. et etiam. qui
versus intermedius est. increatus pater. increatus filius.
increatus spiritus sanctus. Unde illud dicitur creari quod de
nichilo producitur esse post non esse. ergo cum unum sit idem
esse trium personarum cum sit eadem essentia indiuisa in
omnibus tribus: necesse est quod sicut pater est increatus et
filius et spiritus sanctus sint increati. et per consequens est ne-
cesse quod sint equales: et habeant equaliter magnitudinem
immensam perfectionum seu sine termino. ¶ Instatur con-
tra istam conclusionem et contra dictum Athanasij. Et pro-
batur quod in nulla persona in diuinis sit magnitudo perfectio-
num immensa. Et primo sic. nam in deo nulla est magnitudo.
ergo in deo nulla est magnitudo perfectionum. consequen-
tia nota est. antecedens vero probatur. Et primo sic. nam
magnitudo est quantitas continua. sed quantitas conti-
nua non est in deo. ergo et etiam. ¶ Secundo sic. nam magnitu-
do est in rebus per naturam materie. sed in deo non est ma-
teria. ergo nec materialis conditio. ergo et etiam. ¶ Secundo pri-
cipaliter probatur sic. nam in deo non est nisi quantitas vir-
tutis. sed quantitas virtutis non est nisi quantitas potesta-

tis. et per consequens in deo non est nisi magnitudo potestatis: ergo videtur quod in deo non est nisi magnitudo imensa perfectionum. ¶ Respondeo ad ista. Ad primum nego antecedens et ad primam probationem dico quod verum est quod magnitudo corporalis seu molis est quantitas continua et procedo quod talis non est in deo quia talis magnitudo est quantitas molis tamen propter istam magnitudinem est alia magnitudo spiritualis quam non est quantitas continua et istam ponimus in deo. Et sic dico ad argumentum nam cum dicitur quod magnitudo est quantitas continua: dico quod verum est de magnitudine molis et non de magnitudine virtutis. Ad secundam vero probationem (in qua dicitur quod magnitudo est in rebus per naturam materie) dico quod hoc est intelligendum de magnitudine molis: talem autem magnitudinem non ponimus in deo. Ad secundum principale (in quo dicitur quod quantitas virtutis est magnitudo potestatis) dico quod divina essentia uno modo comparatur ad durationem sui esse et sic quantitas virtutis in deo est eternitas seu magnitudo eternitatis. Alio modo comparatur ad exteriorem operationem et sic quantitas virtutis in deo est magnitudo omnipotentie quam Magister libro primo distinctione. xix. nominat nomine potestatis. Comparatur etiam divina essentia ad suam perfectionem et sic quantitas virtutis in deo est immensitas perfectionum: quam Magister ibidem libro primo distinctione. xix. nominat magnitudinem. Unde quia perfectio divine essentie est infinita ideo magnitudo divine essentie est infinita. Et sic dico ad argumentum quod quantitas virtutis in deo non tantum respicit divini esse durationem. nec tantum ipsius dei operationem sed etiam respicit divini esse perfectionem. Et licet esse dei et potestas et perfectio in deo sint idem realiter tamen ex natura rei sunt non idem formaliter. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur de immensitate perfectionum divinarum personarum) dicta sufficiant.

Eternus pater: eternus filius: eternus spiritus sanctus: Et tamen non

tres eterni: sed vnus eternus. Sicut
non tres increati. nec tres immensi:
sed vnus increatus et vnus immensus.

Postquam Athana. determinauit de perfectioib⁹ attributalibus
diuinarum personarum. et de increabilitate passiuā earum.
et de immensitate perfectionū in oibus trib⁹ p^ois. Conse-
quenter determinat de eternitate oim triū personarū con-
tra arrianos/ qui dicebant filiū et spm̄scm̄ nō esse etnos
ppter hoc qm̄ nlla creatura ē eterna/ et dicebāt filiū et spūz
scm̄ eē creaturas. Pro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et p^o ē notāduz
q̄ quattuor sunt genera mensurarū applicando mensurat⁹
scilicet instans. tempus. euum. et eternitas. Instans men-
surat indiuisibilia. sicut sunt subite mutationes et mutata
esse in motu. Tempus enī mensurat motū et mobile dum ē
sub motu et hoc de per se. et quietem mensurat de per acci-
dens ratione motus. et generaliter omnes duratiōes om-
nium rerum habentiū principii et finē. Euum vero est mē-
sura entium creatorum permanentium. in eo q̄ pmanētis
sunt habentia principium et non finem precisa ratiōe mo-
tus. vel mobilis vel quietis. solum enī mensurat duratiōez
talis rei permanentis. Eternitas autem est mensura diuine
permanentie existentis que est interabilis taz a parte an-
te q̄ a parte post. ¶ Secundo est notandū q̄ temp⁹ et euum
et eternitas differunt abinuicem. Nam tempus differt ab
eternitate in hoc. quia tempus (secūduz q̄ dicit p^hus. iiii.
philicorū.) mensurat res successiuas secundum prius et po-
sterius. Eternitas vero dicit priuationē prioritatis et poste-
rioritatis: nam illa res mensurat eternitate que nō potuit
habere principium/ nec potest habere finem: sicut est deus
Tempus vero differt ab euo: quia tempus mensurat mo-
tum et quietem/ et durationem rerum temporalium secun-
dum prius et posterius. Euum vero mensurat durationez
rerum permanentium que habuerunt principium et non

habebunt finem sicut sunt intelligentie et anime rationales et huiusmodi. Tempus enim differt ab eternitate. qz euū mensurat durationem rei permanentis non per carentiaz principij sed per carentiam finis solum. vt dixi superius.

Eternitas vero mensurat existentiam rerum permanentium seu durationem per carentiam principij z finis. non solum actu sed etiam de possibili. ¶ Tertio est notandum (vt dicit Boecius libro quinto de consolatione) qz eternitas ē interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Unde nichil imaginor eternitatem esse nisi ipsuz existere dei hñs simul totam suam permanentiam sine initioz sine fine. hoc enim patet qz illud proprie est eternum quod est. et tamen nec incepit esse nec pōt nō esse nec potest desinere eē post esse. nec aliquo modo sibi in essendo succedit esse et existere. sed habet existere et esse cum tota permanentia simul. huius autem existere est existere dei quia deus nō potest non esse nec tamen incepit esse. nec aliquo modo potest desinere esse post esse nec esse succedit sibi in essendo. Et sic ipsum existere dei est ipsa eternitas. ¶ Istis presuppositis pono istam conclusionem quod omnes tres persone eque et equaliter sunt eterne vt dicit Athanasius in simbolo eternus pater. eternus filius. eternus spiritussanctus. Ista cōclusio probatur primo per rationes. Et primo sic. quod caret principio z fine illud est eternum. sed omnes tres persone carent principio et fine durationis ergo et cetera. maior nota est. minor vero probatur per dictum Augustini. libro primo de doctrina christiana. vbi dicitur. res quibus fruendum est quas eternas ac incommutabiles cōmemoramus sunt pater et filius et spiritussanctus. ¶ Secundo sic quorum duratio est vna si vnuz ē eternum et reliquum est eternum. sed duratio trium personarum est vna. ergo si pater est eternus et filius et spiritussanctus sunt eterni. maior nota est. minor vero probatur: nam quorum est vnum esse existentie est vna duratio. quia duratio respicit esse existentie sed patris et filij est vnum esse existentie. licet non sit vnum esse subsistentie ergo eorum est vna

duratio. siue vna eternitas. ¶ Tertio sic agens ex se sufficiens. in nullo dependens pducens per modum nature et sine motu habet productionem sibi coeuam. sed tale agens est deus pro respectu generationis filii. ergo habet illam generationem coeuam sed ipse pro est eternus. quia illa generatio est eterna. maior pars. quia si agens non potest habere effectum coeuum hoc est vel quia dependens. vel quia insufficientis. vel quia non agit per modum nature. vel quia agit per motum vel per mutationem. sed omnes iste circumstantie excluduntur in maiori ¶ Et quod tale agens sit deus patet manifestum est ergo habet generationem eternam: sed quod generatur generatione eterna est eternus. ergo filius est coeuus patri. et per consequens eternus sicut pater. per istam rationem potest probari. quod spiritus sanctus est coeuus patri et filio et per consequens est eternus sicut pater et filius. omnes rationes que probant eternitatem filii probant similiter eternitatem spiritus sancti. excepto quod non dicitur produci per modum nature. ¶ Secundo probatur per doctrinam ecclesie ut habetur de summa tri. et fide catholice. capitulo. firmiter credimus. ubi dicitur firmiter credimus et simpliciter confitemur quod vnus est solus verus deus immensus eternus pater et filius et spiritus sanctus. absque initio pater semper generans. et filius nascens. spiritus sanctus procedens. consubstantiales et coequales. ¶ Primo enim dicit Athanasius eternus pater id est pater habet durationem sine initio et sine fine. ¶ Secundo dicit. eternus filius et eternus spiritus sanctus. ex eo quia eandem durationem habent cum patre. Ratio est ista quod filius et spiritus sanctus habent idem esse et existere cum patre. hoc autem dixit contra Arrianos qui dicebant quod solus pater erat eternus et non filius et spiritus sanctus. Dicebant enim filium et spiritum sanctum esse creaturas et sic dicebant eos esse ex tempore et non esse eternos. Et ne cogitarent Arriani quod sicut dicebat Athanasius quod omnes tres persone erant eterne quod propter hoc essent tres eterni subiungit Athanasius Et tamen non tres eterni sed vnus eternus: quasi diceret quia sicut non sunt tres essentie diuine. sed vna tantum. in eis non sunt tres essentie. sed solum vna essentia numero indiuisa. ita nec sunt tres eter

nitates sed vna est eternitas trium personarum . sicut non sunt
tres eentie habentes eternitatem . s; vna essentia habens vnam eter-
nitatem . et sic sunt omnes tres persone vnus deus eternus . Dicit vl-
tra Athanasius nec sunt tres increati scilicet tres dii increa-
ti . s; vnus increatus id est vnus deus increatus . nec tres immen-
si : s; vnus immensus . i . vnus deus immensus . Ratio est ista . quia si
omnes persone sunt tantum vnus deus : cui competere est eternum . et esse
in creatum et esse immensum non habent nisi vnam eterni-
tatem et non tres eternitates . nec tres immensitates s; vnam
tantum . sicut non habent tres essentias sed vnam tantum
Dico vnam immensitatem realiter et fundamentaliter : et
respectu cuiuslibet attributi . ¶ Instatur contra istam con-
clusionem . et contra dictum Athanasij Et primo probatur .
quod nulla persona sit eterna . ¶ Et primo sic . in deo non est eter-
nitas . ergo persone diuine non sunt eterne . Consequentia
nota est de se . antecedens vero probatur per illud quod dicitur
in commento super secundam propositionem de causis . vbi
dicitur : quod esse quod est ante eternitatem : est causa prima .
quoniam est causa eius . ex quo dicto videtur quod in deo non
est eternitas . sed eternitas est aliquid effectum ab eo .
¶ Secundo sic . nam in exodo capitulo quindécimo . dicitur
dominus regnavit in eternum et ultra . sed in deo nulla est du-
ratio ultra quam sit alia . et per omnia in deo nulla est eternitas
¶ Secundo instatur contra conclusionem et contra dictum
Athanasij Et probatur . quod dato quod in deo sit eternitas . et quod pa-
ter sit eternus quod non propter hoc sequitur quod filius et spiri-
tus sanctus sint eterni . ¶ Et primo sic . vbi est idem esse et
duratio . si esse habet principium et duratio similiter habet prin-
cipium s; in filio dei et in spiritu sancto est idem esse et duratio . et esse
eorum habet principium . quia esse filij est a patre : et spiritus san-
cti . est a patre et filio ergo et duratio eorum habet principium
s; duratio que habet principium non est eterna . ergo fili-
us et spiritus sanctus non sunt eterni . ¶ Secundo sic nam ge-
neratio et corruptio sunt mutationes opposite : sed corrup-
tioni necessario precedit esse . ergo ante generationem neces-
sario precedit non esse : sed nullum reale est eternum ergo . etc .

Tertio sic. principiū ē ante principiātū. s̄ p̄r est principiū fi-
lij. et p̄r et filius sunt principiū spūs̄scti. s̄ p̄r est prior filio. et
filius ē prior spūs̄scto. et per p̄ns nō sunt om̄es p̄sone coet-
ne. **R**ūdeo ad ista et p̄ ad duo prima argumēta q̄ p̄bāt
in deo nō eē eternitatē. **A**d primū nego añcedēs **E**t ad
dictū comētī sup̄ secūdā p̄positionē de causis dico q̄ ibi ac-
cipitur eternitas pro euo et sic nihil ad propositum. **A**d
secundum dico ad auctoritatē alegatam q̄ ibi accipitur et-
nitas pro sc̄o quod est periodus cuiuscunq̄ durationis fi-
nite: quasi dicat q̄ dñs regnabit vltra quācunq̄ duratiōez
finitam. volens dicere q̄ durante quacūq̄ re de⁹ durat et
vltra quācunq̄ rem aliam que habet finem et sic nihil fa-
cit ad p̄positum. **S**ecūdo respōdeo ad alia tria argumē-
ta **A**d primū dico q̄ maior ē vera vbi esse geniti p̄cedit nō
esse. ita q̄ ante esse ē nō esse qđ non creditur in proposito
quia nullo modo est intelligendū in filio non esse ante esse
Instatur contra istam respōsionē: et probatur qđ in filio
et in spiritus sancto nō esse precedat esse **E**t hoc sic. nihil ac-
cipit quod iam habet: sed filius accipit esse a patre: et spiri-
tus sanctus a patre et filio. ergo filius et spiritus sanctus ali-
quādo non habuerunt esse. sed qđ accipit esse p̄t non esse
non est ab eterno genitū nec productū ergo. et c. **R**ūdeo
ad istud vt dicit **R**ichardus. li. p̄i. di. ix. q̄ illa maior hēt i-
stantiam in diuinis quia licet in creaturis sit vera non ta-
men in diuinis: q̄a filius et spūs̄sctus ab eterno hñt esse: et
ab etno accipiūt eē: et vnū nō fuit prius t̄pe alio: licet secū-
dū rationē intelligēdi possz dici q̄ fuit p̄us accipere esse q̄
hēre eē. **A**d s̄m̄ dico. (vt dicit **S**cotus. li. p̄. di. ij. et di. ix)
q̄ ḡnatio i creatis duo diē: scilicet mutatiōz et p̄ductiōem. et
istorū sūt alie et alie rōes formales ab inuicē sine cōtradi-
ctione separabiles. quia mutatio est actus subiecti muta-
bilis q̄ transit de potentia ad actū: vt patet per **p̄**hm sex-
to phisicorum. **P**roductio autē est formaliter actus ipsius
termini producti cui accidit q̄ sit cum mutatiōe. **A**pplicā-
do ista ad propositum dico q̄ generatio non ponitur in di-
uinis sub ratiōe mutatiōis: q̄ vt sic dicit imperfectionem

propter imperfectiōem ānexas et nihil tale ponēdū ē in deo:
ponit tñ in diuis sub rōe pductiōis/ vt est actus termini p
ducti z nō sub ratiōe mutatiōis vt ē act⁹ subiecti mutati.
Et sic dico q̄ argu^m bene vadit d̄ gñatiōe sūpta sub rōe mu
tatiōis. s̄ nō de gñatiōe sumpta sub rōe pductiōis. Et isto
mō ponit in deo gñatio. s. s̄ rōe pductiōis non tñ sub rōe
mutatiōis. ¶ Ad ter. dico ad ma. q̄ pncipiū et pncipiatum
pōt cōsiderari duplr vel fñ illd̄ q̄ sunt vel sub habitudine
pncipiū et pncipiati. Primo in creaturis pncipiū precedit
tempore pncipiatum: in deo autē non quia pater secun
dum illud quod est non precedit filius duratione: sed in qñ
tum principium et principiatum pater precedit filium ori
gine: quia pater est prius origine filio: et filius similiter est
prius origine spiritus sancto et non duratione temporis: nā
in deo cum simultate durationis seu cuz eternitate potest
stare: et stat prioritas et posterioritas originis ē a quo ali
ud: sicut filius a patre: et spiritus sanctus a patre et filio.
Quidam arguunt contra istam respōsionem z dicunt q̄ ē
falsuz in hoc q̄ dicit in deo eē p̄oritatē originis. Et probāt
in deo non esse talem prioritatem: sicut nec ē prioritas du
rationis. Et primo sic. qz cuiusq̄ repugnat esse possibile:
ei repugnat esse posterius: sed deo et cuiusq̄ ad intra in
deo repugnat esse possibile cū sit summe necesse esse. ḡ. zc.
¶ Secūdo sic. p̄us in q̄tū prius: potest intelligi sine poste
riori: s̄ pater nullo modo potest intelligi sine filio. ergo zc.
¶ Tertio sic. q̄cunq̄ sunt simul naturali intelligētia: nunq̄
vnū ē prius origine alio: sed p̄ et filius originās: z originā
tum: cum sint relatiua sunt simul naturali intelligentia. er
go. zc.. ¶ Quarto sic. quecunq̄ habēt vnaz z eādē essenti
am omnino in diuisam: nullo modo vnum est prius alio.
sed persone diuine habent omnino eandem essentiam pe
nitus indiuisaz et semper eodem modo se habentez. ḡ. zc.
¶ Respondeo ad ista. Ad primū dico. q̄ possibile accipit
tripliciter. Vno modo vt opponit impossibili: et isto mō
possibile est deuz esse. ¶ Secūdo modo pro vt distinguit
cōtra necessariū: et tunc possibile est cōtingens: z isto mō

in deo nō est possibile. Tertio mō dicitur possibile in relatione ad agēs / et isto mō filio et spūisctō nō repugnat eē possibile. Et cū dicitur qd sūt necesse eē. dico qd pcedo qd sūt necesse eē ex se s̄ nō a se. Ad scōz pcedo maiorez. si p̄ est absolutū: et si autē est r̄tm̄ nego. qz q̄cūqz nouit vnū / nouit et aliud r̄tm̄. s̄m̄ p̄ dicitur in p̄dica° r̄latōis. Ad tertiū dico qd illa q̄ sūt s̄l naturali itel ligētia: ita qd vnū nō sit p̄ductiuū alteri⁹ vnū nō ē p̄ alio. nūc autē: licet p̄r et fili⁹ sint s̄l intelligētia: p̄r t̄m̄ p̄ducit filium. Cū dico qd cū s̄litate nature et s̄litate intelligentie stat p̄oritas originis. sicut p̄dit Auicē. vj. sue metaphi. de cā et cau sato. Ad quartū dico qd cū sūma vnitae essētie diuine stat trinitas p̄sonaz q̄rū vna est p̄or alia: et sic stat s̄l vnitae es sētie: et p̄ et posterio⁹ s̄m̄ origines. Et hec de isto ca° (in quo tractat de eternitate triū p̄sonaz) dicta sufficiant.

Similiter omnipotēs pater: omni potens fili⁹: oipotēs spūisct⁹. Et tamē nō tres omnipotentes. sed vn⁹ omnipotens.

Postq̄ Athanasio defm̄inauit de eternitate triū p̄sonarū. Cōsequēter p̄ arrianos deteriat d̄ eqlitate triū p̄sonaz in oipotētia. Pro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et p̄mo ē notandū qd s̄m̄ p̄ dicitur v. et xj. methaphisice. potētia sumit̄ q̄druplici. C̄ p̄mo p̄ potētia mathematica in geometris sicut mathema thici dicūt p̄ctuz eē in potētia ad lineā. C̄ scōdo p̄ poten tia logica: q̄ ē nō repugnātia t̄minor. C̄ Tertio mō p̄ potē tia obiectiua: q̄ ē d̄rntia entis: sicut p̄dit p̄ dicitur. ix. metha phisice. qd ens diuidit̄ p̄ actū et potētia. et istis trib⁹ mōis nō q̄rit̄ hic d̄ potētia q̄ ē in deo. C̄ Quarto mō sūit̄ potētia p̄ p̄ncipio alicui⁹ act⁹ seu actōis: et isto mō q̄rit̄ i isto ca° si in deo ē aliq̄ potētia. C̄ scōdo ē nōndū. qd potētia sūpta p̄ p̄ncipio alicui⁹ act⁹ seu actōis ē duplex. qz vno mō sumit̄ pro p̄ncipio passiuo: et isto modo dicit impfectionē: ex eo qz qd est in potentia ad aliquid qd nō habet caret illa p̄fectione. Alio modo sumit̄ pro p̄ncipio actiuo: et isto mō dicit per-

fectionē ¶ **P**ri^o mō scilicet vt pō sumit̄ p pncipio passiuo
nō ponit̄ in deo/ex eo qz in deo nihil ponit̄ q̄ in se dicit im
pfectiōz. ¶ **S**cdō vō mō pō vt sumit̄ p pncipio actiuo pōi
tur in deo. ex eo qz in deo ponit̄ om̄e q̄ dicit de se pfectiōz
cū sit maxie in actu. ¶ **T**er^o ē notādū q̄ pō hic sūpta p pnc
cipio actiuo respicit possibile p t̄m̄io put possibile ē p̄tigēs
ad extra z qñ respicit om̄e possibile t̄le d̄r oipō ¶ possibile t̄n
accipit̄ dupl̄r. ¶ **U**no^o vt oppōit̄ iposibili. ¶ **A**lio^o vt oppōit̄ ei
q̄ ē necessariuz. et sic possibile ē cōtingēs: potentia autē vt
hic sumitur non se extendit ad possibile primo modo. quia
illo modo deum esse est possibile/et tamen deus non ē ter
minus alicuius potētie actiue vt hic sumitur potētia actia
¶ **E**xtendit se autē potentia actiua (vt hic sumitur) ad possi
bile. ¶ **S**cdō modo scilicet pzo vt possibile opponitur ne
cessario ex se. ¶ **E**t notanter dico vt potentia actiua sūmitur
hic ppter potētia generandi. que licet sit potentia actiua
nō tamē est potētia actiua vt ei correspōdeat: vt dicit Sco
tus: possibile pzo termino vt possibile opponitur necessa
rio/quia possibile tale correspondens potentie actiue di
cit impfectiōez cum sit cōtingens: terminus vero correspō
dens potentie generandi/in deo est necessarius: et sic po
tentia generandi in deo est ad filium/non tanq̄ ad possibi
le/sed tanq̄ ad p̄ncipiātū / seu sub ratione p̄ncipiati/et
non sub ratione possibilis. nisi accipiatur possibile per re
spectuz ad agens/vt dixi superius. ¶ **I**stis p̄suppositis po
no istam cōclusionē. om̄s tres p̄sone diuine sunt om̄ipotē
tes/et eque omnipotentes respectu oim possibilium/vt di
cit Athana. in simbolo. Similiter om̄ipotens pater / oipō
tēs filius/om̄ipotens spūssanctus. ¶ **I**sta cōclusio p̄bat̄
primo per ratiōes. ¶ **E**t primo sic. naz pater aut genuit filiu
equalem sibi in potentia/aut nō. si sic/habetur p̄positum
si nō/aut hoc fuit qz noluit: z tūc fuit iuidus/aut qz nō po
tuit: et sic fuit impotens. ¶ **S**ecundo sic. naz pater gñando
filiū cōicat sibi quicqd habz p̄ter relatōes originis/vt p̄z
per illō dictuz Saluatoris Johan. x. oia inq̄t q̄ patris mei
sūt mea sūt. ¶ **S** p̄ hēt potētia respectu oim possibilium q̄ nō

dicunt relatōz originis ḡ cōicat eā filio . Ex q̄ rōe arguit 2°
sic. supposita hñtia eādē pōz numero z omnimō habēdi eā
pfecte ī ratiōe pncipij s̄t eāles ī pō: supposita diuina seu plo
ne diuine sunt huiusmodi ḡ zc. ¶ Tertio sic. sicut pater cōi-
cat filio sapiētiaz/ ita cōicat ei pōz qz vtraqz dicit pfectōez
attributalē : s̄ pat̄ cōicat filio oēz sapiētia/ ḡ cōicat ei oēm
pōm: et sic sūt eāles in oipō . ¶ Iste ratiōes possūt fieri de
spūs sancto ex eo qz sicut pater cōicat filio oipotētia/ ita pa-
ter et filius p̄mūicāt spūs sancto oīpotentiā. ¶ Secundo
p̄batur p̄clusio p̄ dictum Augustini de fide ad petrum lo-
quens de tribus psonis sic ait: nullus inquit horū aliuqz pre-
cedit eternitate/ aut supat potestate: et per cōsequēs sunt
eqnales in oīpotētia. ¶ Tertio p̄batur conclusio p̄ de-
terminatiōz ecclie vt habetur de sūma trini. z si. catho. ca.
firmiter credim⁹. vbi dicitur firmiter credimus z simplici-
ter confitemur q̄ vnus est solus ver⁹ deus eternus/ immē-
sus/ oīpotēs pat̄ z filius z spiritus sanctus consubstan-
tiales z coequales . Unde dicit Athana. similiter oīpo-
tens pater/ oīpotens filius/ oīpotens spiritus sanctus. q̄-
si dicat q̄ sicut pater est oīpotens/ ita filius est oīpotens
et ita spūs sanctus est oīpotēs. Et causa est ista (secūdum
q̄ dicit p̄phus. v. metha.) qz potētia dicit seu respicit ope-
ratiōez. operari vero (fm qd̄ dicit Augusti. j. li. de tri.) non
cōuenit psonis ratiōe pprietatis/ s̄ rōe nate diuine: q̄ nate
vna indiuisa est in trib⁹ psonis et p̄ p̄ns vna z eadez potē-
tia est in trib⁹ psonis respectu possibiliū Et sic dicit Atha.
si p̄r est oīpotēs nccē est q̄ filius sit oīpotēs : et simili-
ter est necesse q̄ spūs sanctus sit oīpotēs. hoc autez dixit
Athanasius p̄tra arrianos qui asserēbant soluz patrez oī-
potentem. filium et spiritus sanctum dicebāt habere poten-
tiam limitatam. propter hoc q̄ dicebant eos esse creatas.
Et ne dareē occasio errandi ex supiori mō loquēdi subiun-
git Athanasius/ et tamē non tres oīpotentes/ sed vnus
oīpotens: quasi dicat nō sunt tres habentes tres omni-
potentias/ sed sunt tres habentes vnā oīpotentiā: ex eo
quia non sunt tres p̄sone hñtes tres essētias/ s̄ tres p̄sone

vnā eēntiā: rōe cui⁹ cōueit eis h̄re oipōz. Dictū. n. Atha. ē
intelligēdū substātiue ⁊ nō adiectiue q̄a adiectiue dici pōt
q̄ s̄t t̄s oipotētes / licz substātiue s̄t vnū oipotēs Et si q̄rat
ratio q̄re adiectiue p̄sone diuine possūt dici t̄s oipotētes ⁊
nō substātiue. Dicēdū ē vt dic̄ Richard. li. p̄. di. xij. qz adiecti
ua q̄tū ad mōz significādi accipiūt numez a suis suppositis
substātiua vero a se ip̄is s̄m̄ formā significatam. Et ideo pp
ter pl̄alitatē suppositoꝝ pater ⁊ filius et sp̄s sanct⁹ pos
sunt dici tres omnipotentes: accipiēdo adiectiue li oipo
tens. s̄ p̄pter vnitatez oipotentie q̄ est vna potētia actiua
q̄ p̄sone diuine p̄ducūt possibilīa / dicunt̄ om̄s tres p̄sone
vnum oipotens. ¶ Unde est sciendum q̄ q̄uis adiectiue
om̄s tres p̄sone possunt dici tres om̄ipotētes / nō t̄n̄ est di
cendū ne aures pie offendātur / ex eo qz non omnes sciūt
facere d̄ram de omnipotentia / substātiue sumpta / et adie
ctiue sumpta. ¶ Instatur contra istam cōclusionē ⁊ cōtra
dictum Atha. Et p̄bat̄ p̄ q̄ p̄sone diuine non sint omni
potentes. Et hoc sic. nam in deo non est omnipotentia. s̄
p̄sone diuine non sunt oipotentes: cōsequētia tenet de se
aīcedēs vero p̄batur. qz om̄ipotētia respicit om̄ipossibi
le fieri p̄ termino. s̄ s̄t m̄lta q̄ deus nō potest facere q̄ nos
possumus facere / vt ābulare comedere ⁊ huiusmodi. Et iā
non potest facere mūdum infinitū: ⁊ p̄ consequēs non hēt
potētiāz infinitā / ⁊ si non habet potētiā infinitā: nec hēt
oipotētiā. qz om̄ipotētia est potētia infinita. Secūdo
p̄batur q̄ dato q̄ pater s̄t oipotens non t̄n̄ filius est om̄i
potens nec sp̄s sanctus. Et. p̄. sic. non possunt esse pl̄es
om̄ipotentes: s̄ nec pl̄es p̄sone eque om̄ipotentes. aīce
dens vero p̄z per Richardū. li. p̄. de. tri. cōsequētia etiāz
p̄z qz p̄batio Richardi ita tenet / q̄ nō s̄t plures p̄sone eq̄
om̄ipotētes: ip̄e. n. p̄bat q̄ non sunt duo omnipotentes.
qz vnus faceret aliūz nullipotentēz. s̄ ita potest argui in p̄
posito de duab⁹ p̄sonis h̄ntibus equalē potētiā siue om̄i
potētiāz. ¶ Secūdo sic. nam cā p̄ma plus influit quā cā
sc̄da. vt patet ex p̄ma p̄positiōe de cāis / sed p̄r est p̄oz filio
⁊ filius p̄ioꝝ spiritus sancto / ergo pater plus influit q̄ filius

z filius q̄ spūssanctus cū sit p̄or eo. ¶ Tertio sic. q̄ accipit
v̄tutē ab alio nō hēt eqlē v̄tutē cū illo : s̄ fili⁹ accipit v̄tutē
a p̄re / z spūssctūs a p̄re z filio: q̄ nō hūt eqlē v̄tutē. ¶ Qu^o
sic nā p̄r hēt p̄m generādi / z nō fili⁹ / pat̄ z fili⁹ habēt po-
tētīā spirādi z nō spūssctūs: q̄ om̄s tres p̄sone nō sūt eql̄es
in potētīa. ¶ Respōdeo ad ista / z p^o. Ad p̄mum q̄ p̄bat q̄
in deo non est om̄ipotentia. z dico q̄ āncedens est falsum.
Et a probatiōz dico q̄ cōcedo q̄ deus nō potest facere il-
la: ex eo q̄a nō sunt factibilia ab ip̄o: naz oipotētia nō respi-
cit om̄e factibile / sed soluz factibile possibile fieri et non im-
plicās p̄dictionē nec imp̄fectiōez. Et sic dico q̄ x̄m ē talia
deū non posse facere in se. qz talia : vt dicit Ricard⁹ li .p^o.
di .xxxij : de rōe sui includūt imp̄fectiōz ex eo qz ista t̄lia
non possunt eē in aliqua re nisi in q̄stū in ea est aliqua im-
p̄fectio. et sic deus in se ip̄o illa non potest facere. licet ipsa
deus faciat in creat̄a. ¶ R̄ndit Magister li. p̄ri. di. xxxij.
ca. iij. q̄ per istas actōes diuine potentie non detrahūt ali-
quid: qz et hoc potest facere om̄ipotēs deus non in se sed
in creatura: nec potest deus maluz culpe facere / qz tale fie-
ri dicit imp̄fectiōez cum sit pocius deficere q̄ aliquid fieri.
Nec etiā potest facere p̄terituz non fuisse. ex eo qz hoc nō
est factibile qz implicat contradictionez. Nec potest face-
re mūdum infinitū: qz talem mūdum fieri est rep̄gnantia
nō ex p̄te dei sed ex p̄te talis mundi factibilis. ¶ Secūdo
respōdeo ad illa quatuor argumēta q̄ p̄bat q̄ fili⁹ et spūss-
sanctus non sunt eq̄ oipotētes cum patre. ¶ Ad primū ne-
go cōseq̄ntiaz. nec p̄batio aliqd̄ valet. qz ratio Ricardi
probat q̄ non sunt duo om̄ipotētes eēnaliter distincti qui
habent duas v̄tutes distinctas : sed nō est sic in proposi-
to: qz persone diuine sunt idem in eēna / et hūt eādē v̄tu-
tem actiuam numero. ¶ Ad secūm dico q̄ maior̄ habet v̄i-
tatem quādo causa p̄ma z causa sc̄da habēt aliaz et aliam
v̄tutez actiuaz. quādo aut̄ habent eandez v̄tutez actiuam
sicut ē in p̄posito / maior̄ non ē vera. ¶ Ad tertū concedo
q̄ recipiens v̄tutē ab alio qd̄ nō equatur ei in potētīa si
recipit v̄tutē distinctā / s̄ quando est eadem v̄tutē nume-
ro in recipiente et dante tunc non oportet. ¶ Ad quartuz

dico (vt dicit Scot⁹ li. pri. di. viij.) qđ potētia gñandi potest
p̄siderari duplr. vno mō fūdamētalr. Et isto mō potētia ge
nerādi ē ip̄a mēoria fecūda in deo: q̄ memoria fecūda ē (vt
dicit idē Sco.) intellect⁹ hñs essentiā dinā obiectatā. Alio
modo accipit̄ potētia generādi forlīter vt dicit respectum
ad gēituz / z sic accepta est respectiua. Et p^o mō accepta ē
qđ absolutū / z pōit̄ in filio sic in p̄re. s̄ scđo mō nō. Et nec
p̄p̄t̄ h̄ fili⁹ d̄z min⁹ oīpotēs q̄ p̄r / ex eo q̄ vt dicit̄ Sco. li. pri.
di. ij. potētia gñandi nō cadit sub oīpotētia / nec potentia
spirādi vt hic sumit̄ oīpotētia: q̄ respicit possibile p̄ terio vt
possibile oppōit̄ nccio qđ ē p̄tingēs. Accipiēdo potētiā ge
nerādi primo mō nō solū ē in p̄re z in filio / s̄ etiā in sp̄uscō
q̄ in oīb⁹ trib⁹ p̄sōis ē eadē mēoria fecūda. Et qđ dico de
potentia generādi intelligendū est de potētia spirādi sp̄um
sc̄m q̄ est ip̄a volūtas fecūda: q̄ est ip̄a voluntas diuina s̄it
cum essentiā. Et sic dico qđ equalis virt⁹ generandi est in
patre z in filio. licet filius nō habeat eam sub actu sicut hēt
p̄r. Et si q̄rat̄ q̄ est cā qđ p̄r potest generare. z non filius / si
in ambob⁹ est eadem virtus scilicet eadem potētia generā
di que est memoria fecunda. Ad hoc dicit̄ Petrus de aqla
li. pri. di. ij. q̄ suppositū recipiēs formā p̄ productōz adeq̄
tam illi forme / non potest p̄ illaz formā producere: fili⁹ aut̄
recipit memoriam fecundam p̄ productionem adequatāz
ei vt dicit̄ Scotus li. pri. di. ij. ideo nō potest gñare / cū me
moriam fecundam in patre habeat terminum adequatuz. qui
termin⁹ est filius: et hoc est dicendū de sp̄usanco qui hēt
voluntatē fecundam p̄ p̄ductionē adequatā ei. Et si argu
atur contra respōsionem argumēti contra illud quod fuit
dictum in eo scilicet qđ potētia generādi nō cadit sub omni
potētia. etiam vt dicit̄ respectū ad gēitū. nā Augusti. cōtra
Amaximum dixit li. iij. q̄ si pater nō posset gñare filium nō
eēt oīpotens: z p̄ cōsequēs videt̄ qđ potentia gñandi vt ē
sub actu cadat sub oīpotentia. Ad hoc est dicendum qđ
Augusti. arguebat contra Amaximum qui erat de secta ar
rianorum qui dicebant filium esse creaturam. Hoc autem
posito inferebat Augusti. q̄ si pater non potest gñare filiū

non esset omnipotens: quasi dicere quod pater non haberet diuinam naturam communicabilem et sic non esset deus pro eo quod non haberet in se omnem perfectionem quia comunicabilitas nature de se dicit perfectionem licet diuidi in plura supposita seu singularia dicat imperfectionem sicut in creaturis: et sic pater non esset omnipotens. Et hec de isto capi. (in quo tractatur de omnipotentia trium personarum) dicta sufficiant.

Ita deus pater: deus filius: deus spiritus sanctus. Et tamen non tres dii: sed vnus est deus.

Postquam Athana. determinauit de equalitate perfectionum et immensitate et de eternitate et de omnipotentia trium personarum. Consequenter determinat de esse earum scilicet ostendens quid omnes tres persone sunt unde proueniebat eis esse equales in omnibus supradictis. Et hoc declarans quod quasi in principio dixerat scilicet quod pater et filius et spiritus sancti vna est diuinitas. etc. Et pro quo sunt aliqua notanda. Et primo est notandum quod secundum Scotum. li. pri. di. iiii. cuiuslibet quo. i. cuius nature correspondet suum proprium quod videlicet quod suum proprium singulare cui primo est communicabilis dico singulare et non suppositum pro eo quod sunt multe nature quarum singularia non sunt supposita sicut sunt nature accidentium declarat istud dictum Scoti etiam in reportatione. li. pri. di. iiii. vbi dicit quod illud singulare cui primo est communicabilis natura de se non dicit rationem incommunicabilitatis que est ratio suppositi et dato quod illud singulare cui primo est communicabilis natura in se sit determinatum singulare quod fuit in esse illius nature dicitur tamen indiuiduum vagum pro eo quod inter singularia eiusdem nature est ordo accidentalis et non essentialis et sic nullum habet de se quod sit primum hoc est de sua ratione. Et sic dato quod adam fuerit primus homo cui primo fuit communicata natura humana non tamen fuit illud de ratione eius scilicet ad eum. Et si queratur quis fuit cui primo fuit communicata natura humana est respondendum quod fuit homo vel aliquis homo vel hic homo et non est dicendum adam quauis ipse fuerit primus. Et si in diuinis queratur cui primo est coi-

cata eētia diuina. respondendum est q̄ est deus vel hic de
us ⁊ non debet respōderi pater quāuis prioritate originis
īpī est primo cōicata p̄ eo q̄ non est de ratione patris vt p̄
sona seu suppositum talis nature ē q̄ ip̄e fuerit primus p̄
eo q̄ inter supposita alicuius nature est ordo accidentalis et
non eēncialis. quāuis vt aliqui dicūt q̄ inq̄tum sunt relati
ua pōt dici q̄ inter illa sit ordo eēncialis ⁊ hoc idēz est dicē
dum de quocunq; alio quo respectu sui quod vel quis.

¶ Secundo est notandum q̄ aliter essētia diuina est ī suis
suppositis ⁊ aliter eēna creata in suis suppositis seu singu
laribus. Nam eētia creata non est vna numero in omni
bus suis suppositis. sed determinata ⁊ indiuiduata p̄ suas
differētias indiuiduales est in quolibet supposito. ⁊ illa nu
mero que est in petro non est in iohanne sed alia numero
Et ideo non est verum dicere plures homines sunt vnus
homo nec vnus homo plures homines. Essētia autēz di
uina vna numero ⁊ singularis est in suis suppositis ⁊ ideo
conceditur q̄ vnus de⁹ est pater ⁊ fili⁹ et spūssctūs ⁊ ecōtra
scz p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ spiritussanctus sunt vn⁹ deus. Et similier cō
ceditur ista deitas est pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus ⁊ ecō
tra pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssctūs sunt deitas. Et negatur illa hu
manitas est plures homines et similiter plures homines
sunt humanitas. Et si queratur quomodo est vera prima
de essētia diuina ⁊ non secūda de humanitate cuz in vtra
q; sit predicatio in ultimate abstracto. Dicendum est q̄ pri
ma est vera idētice que predicatio est q̄n alteruz extremo
rum est infinitum vel ambo vel saltem transcendēs q̄ nō
est sic in secūda scilicet de humanitate. ¶ Tertio est notan
dum q̄. cum dicitur deus est pater ⁊ filius et spūssanct⁹ ibi
deus non supponit pro aliquo supposito sed tantum pro
singulari natura diuinitatis nō vt suppositata: quia aliter
propositio esset falsa: quia deus inq̄tū stat pro supposito
p̄ris nō ē fili⁹ nec spūssctūs ¶ Quarto ē nōndū q̄ omne p̄di
catū dictū de deo vt p̄petit tribus personis nō dicit de dō
vt supponit tantū p̄ vno solo supposito determinate vt cū
dicit de⁹ creat de⁹ saluat de⁹ est immensus de⁹ est omni-

potens / z huiusmodi. Hoc enim patet p̄ t̄to q̄ q̄ est cōmune
tribus personis nō supponit solum pro vno quia aliter nō
esset vera pro alijs. ¶ Quinto est notandū q̄ omne tale p̄
dicatur p̄petit p̄sonis diuinis eq̄ne z eq̄liter rōe eēne dīne
que est vna equaliter in oībus p̄sōis. Nam cū dicit̄ de p̄
sona p̄ris q̄ est immensa v̄l oīpotēs Et similiter de filio et
de sp̄sctō q̄libet istoz dicit̄ de eis ratione eēntie ratione
cui⁹ q̄libet persona est de⁹. ¶ Istis p̄suppōitis pono istam
p̄clusionē q̄ sicut pater est deus ita fili⁹ est deus z spiritus
sanct⁹ ē deus z nō sūt oēs tres persone tres dū s̄ sunt vn⁹
deus vt dicit Athanasī. in sim. ita deus pater de⁹ fili⁹ de⁹
sp̄sanctus non t̄ tres dū s̄ vnus deus. ¶ Ista cōclusio p̄
batur. Et p̄rio p̄ ratiōes Et p̄rio sic nā pat̄ ḡnando filium
cōicat sibi suaz eēntiā z omnē p̄fectionez q̄ hēt. Et pat̄ et
fili⁹ producendo sp̄m̄ctm̄ cōicant sibi eēnam diuinā quaz
h̄nt / s̄ om̄e suppositū habēs diuinā eēnaz ē de⁹ / ḡ q̄libet p̄
sona est de⁹ z cuz oīs habeant eādē eēnaz diuinā vnaz
numero z indiuisam oēs tres p̄sone sūt vn⁹ deus. ¶ Secū
do sic. nā pat̄ genuit filium / aut genuit filiu⁹ deum aut nō
si sic habet p̄positū / q̄ fili⁹ est de⁹ sicut p̄ / si nō hoc ē vel
quia nō potuit / z tūc pat̄ (vt dicit Augusti. p̄tra Maximū)
esset impotens / vel q̄ noluit / et tunc (vt dicit idem Augu.
contra eundem Maximū) pater fuit inuidus. Etiaz si pat̄
nō genuit filiū deū sequerēt q̄ aliqd̄ est in deo qd̄ nō sit de
us / qd̄ est falsuz: z per p̄ns genuit filiū deuz: z cum non sint
dandi plures dū seq̄tur q̄ p̄ generans z filius genit⁹ sunt
vnus de⁹. Ista ratio potest fieri de sp̄sancto. ¶ Secundo
probat̄ cōclusio p̄ Augusti. Et p̄rio in p̄ li. de trini. ca. vlti.
vbi dicitur recte ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄ beatus / et solus
potens. Sc̄do in. v. li. de trini. ca. iij. vbi dicit̄ nō tres deos
dicimus eē ip̄am p̄stantissimaz trinitatē. ¶ Tertio in li. de
fide ad petrū. vbi dicit̄ satis est xp̄iano rez creataz causā
visibiliū siue invisibiliū nō nisi bonitatē credere creatoris
q̄ ē de⁹ vn⁹ z ver⁹ nullāq̄ eē nat̄az q̄ nō aut ip̄a sit aut ab
ip̄so eūq̄ sc̄z deū eē trinitatem p̄rem sc̄z filiū z sp̄m̄sanctuz.
Ex istis dictis Augu. satis clare ostēdit̄ q̄ oēs tres p̄sōe

sunt de⁹ / et q⁹ sunt vn⁹ deus. ¶ Tertio pbatur conclusio per
determinationē ecclesie vt habet de summa tri. 7 fi. catho.
ca. firmiter credim⁹. vbi d^r: firmiter credimus 7 simpliciter
pfitemur q⁹ vn⁹ est solus verus de⁹ pater 7 filius et spirit⁹
sctūs / tres quidē p⁹one. s⁹ vna eēna simplex omnino. P⁹rio
enī dicit Athana. ita de⁹ pat⁹ deus fili⁹ / deus spūssanctus.
Hoc autem dixit contra arrianos. qui dicebant q⁹ solus pa
ter erat deus. 7 nō filius nec spūssanctus propter hoc q⁹ di
cebāt eos eē creaturas. Et ne ex isto versu habeatur occa
sio errādi / scz q⁹ aliquis possz cogitare q⁹ sicut omnes tres
persone sūt deus / q⁹ eēnt tres dū Secūdo dixit immediate
Athana. et tñ non tres dū sed vnus est deus. quia sicut nō
est in deo aliquid q⁹ realiter distiguat ab eēna diuina (vt di
xit supra Athana. in tertio vsu) ita est necesse q⁹ ipse tres p
sone sint vnus deus. ¶ Instat cōtra istā conclusiōē 7 tra
dictū Athana. Et pbat⁹ primo q⁹ filius et spiritussanct⁹ nō
sint deus. Et primo sic. nā si filius et spūssanctus essent de⁹
sicut pater seq⁹ret⁹ q⁹ de⁹ genuit deū / s⁹ hoc est falsum. s. 2c.
Consequētia nota est. sed q⁹ psequens sit falsum / probatur
quia si deus genuit deum: aut genuit se deū / aut aliū deuz
Non se deū q⁹ secundū Augusti. nichil est q⁹ seipm gignit.
Nec genuit alium deuz: cum non sint plures dū: 7 per p⁹is
deus non genuit deum. ¶ Scdo sic. nam hec est vera deus
non genuit deum: ergo hec est falsa: deus genuit deum: cō
sequētia tenet per legē cōtradictoriā et ille ppositōes
sunt cōtradictorie: quia terio singulari non refert prepone
re negationem vel postponere secundum logicos: qualis
terminus est h⁹ nomē de⁹: q⁹ a⁹ns sit verū pbatur. nāz deus
nō genuit deū q⁹ est pater: q⁹ p⁹ ē ingenit⁹. nec genuit deū
q⁹ nō est p⁹ q⁹ h⁹ implicat q⁹ deus nō est pater q⁹ est falsum.
Et per cōsequens deus non genuit deū: et sic constat q⁹ fi
lius non est d⁹: et si fili⁹ nō est deus nec per cōsequens spi
ritussanctus. ¶ Secundo pbatur q⁹ si omnes tres persone
sunt deus: q⁹ sunt plures dū et non vnus tantū. Et hoc sic
Omne q⁹ melius est ipm q⁹ non ipsum in deo est ponendū
secunduz Anselmū in monologion capi. xv. sed si sunt plu

res persōe q̄ sūt de⁹ / est meli⁹ eē plures dōs q̄ nō eē: vt pz
per 11m t̄cio ethicoꝝ. plura bona pauciorib⁹ bōis sūt me
liora. ⁊ p̄ p̄ns videt̄ q̄ sūt plēs dī si plēs plōe dīne sūt q̄ sint
deus. ¶ Respōdeo ad ista Et p̄mo ad duo prima argumē
ta / que probant q̄ filius et spiritus sanctus non sunt deus.
Ad primum dico q̄ consequētia est vera / quia verū ē q̄ de
us genuit deū Et ad illud / q̄ dicit̄ aut genuit se deum: aut
alium deum dicit̄ Magister. li. p̄ri. di. iiii. q̄ neutra pars est
danda. Et si dicatur contra / quia aut genuit eūdem aut ali
um. quia secundum 11m decimo methaphice idem ⁊ di
uersum dicūtur de oī et reducūtur ad cōtradictoria. Ad h̄
dico q̄ d̄s scz. pater genuit alium: scilicet alium personalit̄
distinctum / quia pater genuit filium / sed non alium in dei
tate distinctum. Etiam potest cōcedi (vt dicit Petrus de a
quila li. p̄ri. di. iiii.) q̄ genuit eundem deum / s̄ non se deum
quia genuit filium qui est idem deus cum patre / cū sit vna
natura diuinitatis amborum. Unde committitur fallatia
figure dictionis dicendo q̄ deus genuit eundem deū ergo
genuit se deū. ex eo quia mutat̄ quale quid in hoc aliquid
Lū enī dicit̄ genuit eundem deū nlla est reciprocatio. Lū
autem d̄z genuit se deū ibi est reciprocatio. Et si dicat̄ q̄ si
illa admittit̄ q̄ de⁹ genuit eundē deū q̄ veri⁹ d̄z amittit̄ cō
cedi q̄ deus genuit se deum vt patet per Augustinū p̄tra
Marimū q̄ dixit q̄ de⁹ genuit d̄ se alter⁹ se. Etiam sup illd̄
dictū. mittēs p̄ filiuz suū in mūdū dicit̄ Augu. mittēs p̄ fi
liū se alter⁹ misit. Ad ista d̄ctā Aug. dicit̄ Land. li. p̄ri. di. iiii
q̄ Augustin⁹ loq̄bat̄ sic stricte propter errorem arrianorū
q̄ illo t̄pe vigeat / qui dicebat̄ filiū esse minorē p̄re. ⁊ disti
ctum ab eo in natura. Unde vt illū errozē elideret appone
bat illud relatiuū se reciprocum. non vt denotaret supposi
tum patris / sed vt denotaret vnitatē nature patris et filij.
Quasi diceret Augusti. q̄ pater genuit se alterum. i. alter⁹
in persona qui est eiusdē nature cum illo. Unde illud rela
tiuū se nō stat ibi in accusatiuo sed in ablatiua. ⁊ denotat
principiū productiuū. Et si vltra dicat̄ q̄ aliquo modo nō
potest stare nec vere dici. de⁹ genuit deum. ex eo qz cuz d̄z

supponat pro natura. si competeret sibi generare sequere
q̄ ubi cunq̄ eēt sibi competeret / z sic generare competeret
filio et spiritui sancto quod est falsum. Ad hoc dicit Petr⁹
de aquila libro primo distinctione quarta q̄ illa / deus ge-
nuit deum est vera non ex vi terminorum propter ratioēz
factam in obiectione: sed ex vi alicuius exponentis naz illa
propositio exponit sic. deus genuit deum id est habēs dei-
tatem genuit habentem deitatem. quia pater hīs deitatez
genuit filiū habentē deitatem. Ad secundū nego q̄ hec sit
vera d̄s non genuit deū. ex eo vt dicit Bonauentura Et si-
militer Richardus li. pri. di. iij. q̄ hoc nomen de⁹ inq̄tum
significat naturā non est pluralificabile. nec scdm rem / nec
scdm apphensionē. si tñ vere apprehēdat habz naturā t̄mini
singularis / cui p̄ponere vel postponere negationē nō licet
Et ideo dicendo de⁹ nō genuit deū / negat̄ gnare non tan-
tūmodo de filio / sed de quolibet supposito diuine essentie. Et
sic stat q̄ ei⁹ p̄dictoria est vera. scilicet deus genuit deū. Et
ad probationem antecedentis / que est q̄ deus non genuit
deū qui est pater. zc. Dico q̄ relatiuum refert añs suū sub
eodem modo supponendi sub quo antecedēs precessit ip-
sum relatiuum / nisi faciat simplicem relationem. Sed cū d̄z
deus genuit deum hoc q̄ dico deum: stat pro supposito fi-
lij. eo modo quo dictum est superi⁹ scilicet non ex vi termi-
norum / s̄ ex vi alicuius exponentis. et ita stat pro d̄o geni-
to. et ideo hoc relatiuum: qui refert deū genitū q̄ nō ē pater
Uñ sensus est q̄ de⁹ genuit deū genitū: qui deus genitus
nō est pater / z hoc est verum: z nec propter hoc licet infer-
re qd̄ d̄s nō est pater. ¶ Secūdo v̄o ad aliud argumentū
q̄ probat q̄ si omnes tres p̄sone sunt de⁹ q̄ est dicendum
q̄ sunt plures d̄i. illud nego. Ad illud q̄ dicitur q̄ melius ē
esse plures deos q̄ vnum. zc. Dico (vt dicit Richardus li.
pri. di. ij.) q̄ falsus est / quia hoc esset ponere quēlibet illoz
limitatū z in plurib⁹ bonis limitatis non potest eē tantum
de bonitate q̄tum in vno bono infinito. Et ad dictū p̄bi.
dicit q̄ intelligitur de plurib⁹ bonis p̄supposita equalitate
bonitatis / in quolibet bonoz pluriuz; z in quolibz bonoz

patroꝝ. Petr⁹ d̄ aq̄la li. p̄ri. di. ij. dicit q̄ illud dictum p̄hi
intelligit̄ p̄ōita possibilitate eoꝝ: hoc autē est ip̄ossible ita
eē in deo. Et hec de isto capi. (in quo tractat̄ de eē persōa
rum. et vnitate ipsaz̄ in esse diuine eēne) dicta sufficiant.

Ita dominus pater: dominus fili⁹: dominus spiritus sanctus.

Postq̄ Athana. determinauit quō q̄libet p̄sona est de⁹ s.
et oēs tres sūt vnus de⁹: ⁊ sic stat in veritate q̄ q̄libz̄ est im
mēsa/et eterna/ ⁊ oīpotēs. Lōseq̄nter determinat quō q̄li
bet p̄sōa habz̄ dominiū sup̄ oīs creaturas: et hoc est quia
oīs tres p̄sone produxerūt mūdum: et non magis vna q̄
alia. ¶ Pro quo sunt aliqua notāda. Et p̄mo est notādum
q̄ dominiū ex iure p̄uenit alicui sup̄ aliquā rem h̄re dupl̄r
sc̄z̄ v̄l rōe efficiētie/ v̄l rōe dignitatis. ⁊ excellētie seu eminē
tie. Rōe efficiētie sic. nā cū aliq̄s facit aliquā rem p̄p̄ se na
turalr̄ ē dñs illi⁹ rei. Rōe v̄o excellētie ⁊ eminētie sic. nā
nat̄alit̄ debet̄ dominiū illi q̄ natura excellētior ē. ¶ Sc̄do ē
notandum q̄ ex iure cōuenit d̄o et debet̄ dominiū omniū
creaturarum p̄mo ratione creatiōis et p̄ductiōis earū/
q̄ vt dicit̄ gen. j. deus in principio creauit celum et terram
et oīa que in eis sunt. nō t̄m auctoritate nec ex p̄cepto alte
rius/ sed auctoritate propria et propria ⁊ libera voluntate
vt dicitur in psalmo cxlviij⁹ q̄ ipse dixit et facta sunt/ ipse
mandauit et creata sunt. Et secundū q̄ dicitur p̄uerbioꝝ
xxvj. fecit ea p̄pter semetipsum. et sic ex iure naturali ipse
deus est dñs oīm. ¶ Sc̄do ratiōe excellentie seu eminentie
nature. quoniā ip̄e deus est p̄mum efficiēs et primus finis
et vltimus oīm. et est nature ineffectibilis. ratiōe cui⁹ om
nia facta ⁊ creata sunt. ¶ Tertio est notādū q̄ oēs creatu
re sunt a deo qui ē p̄ma cā p̄ creatiōez: et a nulla alia cā sūt
nec eē possūt. sicut dicit̄ Athaniche⁹ h̄etic⁹ q̄ dixit q̄ erant
due cause p̄me: et duo dij essētiāl̄ distincti: vn⁹ erat cā lucis
et ali⁹ cā tenebray. etiā vn⁹ erat cā maloz/ et ali⁹ cā bono
rum. Qd̄ aut̄ oīa sint a deo per creationē patet per illud q̄
dicit̄ Anselmus in monologion capi. viij. vbi dicit q̄ crea-

rio ē alicui⁹ rei de nichilo productio. facere enim aliquid d̄
nichilo nulli potentie cōuenit nisi potētie infinite: vt dicit
Richardus li. secundo di. pri. ex eo quia quāto de quo p
ducēdus est effect⁹ magis distat ab actu/ tanto minus pro
porcionat̄ ei ⁊ p cōsequēs requirīt maior potētia ad illud
ad pducendum s̄ nō aliquid de quo facte sūt create nllaz
habebat proportionez ad ens: nec propinquitatem: et per
cōsequēs ad productionē rez de nichilo necessario fuit re
quisita potentia infinita/ et talis est potentia dei et non al
terius cuiuscunqz cause. Et ideo dixit Augusti. li. iij. de tri.
ca. viij. q̄ non erat fas putare angelos nec bonos nec ma
los esse creatores. ¶ Quarto est notandum. q̄ false dicūt
illi qui dicunt q̄ non omnes creature sunt a deo pducte p
creatiōez/ ppter hoc qz multe creature sunt facte de mate
ria preexistente/ et generate a causis secūdis. ¶ Ad quod
est dicendum (vt dicit Richardus .li. ij. di. x. q̄ aliquid esse
creatum potest cōsiderari dupliciter. vel scdm se totum/ v̄
secūduz p̄ma principia ex quibus est cōstitutuz . Primo
omnes angeli et ipsa materia prima (quā p̄sus in primo
de generatiōe noiat ȳle) et om̄es anime intellectiue seu ra
tionales habent esse p creationem Secdo modo om̄ia alia
entia producta dicunt̄ esse creata: que licet scdm aliquem
respectum dicant̄ generata: tamen q̄tuz ad principiu⁹ ma
teriale dicunt̄ creata. et siue sint creata p̄mo modo siue di
cantur creata secundo modo: om̄es creature sunt produ
cte a deo. Quedam eniz immediate vt om̄s angeli: et ani
me intellectiue: et materia prima: et corpora primo produ
cta. Quedaz vero mediate vt sunt creature q̄ ab ipso me
diantibus causis secundis producuntur per generatiōez.
¶ Quinto est notādum q̄ illud dictum Anselmi d̄ creatio
ne scilicet q̄ creatio est de nihilo aliqd̄ facere nō ē intelligē
dū vt dicit idē Anselmus in monologion capitulo octauo
q̄ nihilum sit aliquid existens q̄ sit materia de quo fiat ali
qd̄ p creatiōez. s̄ est intelligenduz q̄ creatio est productio
seu factio non tamen de aliquo. ¶ Sexto est notanduz. q̄
deus qui est causa rerum et productionis earum produ

xit res/et pducit p̄ intellectū et volūtātē: ita q̄ intellectus
et volūtas sunt duo principia partialia faciētia vnū princi
piū totale: quaz potētiaz principali⁹ p̄ncipium ē (vt dicit
Scotus) volūtas q̄ intellect⁹. Primū enī p̄ hoc. qz de
us ē causa rez nobilissimo mō pductiuo: z talis modus p
ducēdi ē p̄ intellectuz z volūtātē. Scōz etiā p̄. pri. qz intel
lectus ē p̄ncipiū rēpresentatiuū z volūtas elicitiuū. secundo
qz volūtas ē dñā sui actus et nō intellectus. tertio qz licz d̄
us cōtineat res in sua sciētia/ tamē principali⁹ cōtinet eas
per volūtātē q̄ per intellectuz: qz per intellectum cōtinet
representatiue z p̄ volūtātē elicitineet pductiue. quarto
quia licet intellectus dirigat volūtatem p̄ modum consilij
volūtas tamē dirigit itellectū per modū imperij/ que vo
luntas se ipsam libere determinat ad productionē rerum.
Scōdo est notandū. q̄ pater pducendo filiū coīcat ei suam
eēnam et oēm p̄fectiōez quā habet. et sic coīcat ei potētā
producendi creaturas. Et pater z filius producendo spūz
sanctum cōicāt ei similiter eēnam quam habent et similiter
oēm perfectionem/ et sic coīcant ei potentiam producendi
creaturas ita q̄ sicut in omnibus tribus personis est vna
essentia ita est vna potentia productiōis reruz. Et ideo in
superiorib⁹ dixit Atha. omnipotens pater/ omnipotens filius
omnipotens spūssanctus. et postea subiunxit causam: quia
sicut pater erat deus ita filius erat deus et spūssctūs erat
deus. ostendens q̄ cuilibet p̄sone cōuenit pducere creatu
ras: cum sint omnes eque omnipotentes/ et habeant vnā
et eādez oipotētā sic hñt vnā z eādē eēnā. ¶ Istis p̄suppo
sitis pono istā p̄clusionē q̄ nō solus p̄ iure creatiōis z emi
nētie ē dñs creataz vt dicebāt arri/ s̄ etiā filius z spūssan
ctus iure creatiōis z eminetie sunt dñs eaz vt dicit Atha.
in simbolo ita dñs pater dñs filius dñs spūssctūs. ¶ Ista cō
clusio probat̄ p̄ illud dictū Moysi gene. pri. in p̄ncipio cre
auit deus celum z terram. vbi nos dicimus deus littera he
braica dicit heloim. Unde est sciendum q̄ hoc nomen he
loim est p̄ale de hel. hoc nomen hel in hebraico idem ē qd̄
deus in latino. vbi moyses denotauit p̄alitatem in deo nō

essentie. qm̄ ipsemet Moises dixit deutronomij .vj. audi
israhel quia dñs deus tuus vnus est. Videtur ergo q̄ de-
uotauit pluralitatem personarum. Et sic videtur q̄ om̄es
tres persone creauerūt celuz z terrā / z cum creare cōpetit
eis ratione essentie diuine / sequit̄ q̄ dominiū creaturaruz
cōpetit filio et spūisācto iure creatiōis. z iure eminētie na-
ture sicut cōpetit patri. ¶ Secūdo probatur cōclusio pra-
tiones Et primo sic. nā quicqd̄ de se est principiuꝝ p̄ducti-
uum in quocunq̄ ponitur sine impfectione / si in aliquo nō
habet terminum adequatū est principium productiuum
et habens illud per illud principiuꝝ potest p̄ducere: sed in-
tellectus et voluntas sunt in deo vnū principiuꝝ producti-
uum de se creaturaruz / et sunt in om̄ibus personis sine im-
pfectione / et nulla illaz habet terminū adequatuz: qz nul-
la creatura potest esse terminus adequatus p̄ductiōis in-
tellectus et voluntatis in deo. ergo in omnibus sunt prin-
cipiū et vnū principium productiuū creaturaz: et per conse-
quens om̄s persone equaliter producūt creaturas. ¶ Se-
cundo sic. omnipotentia est respectu possibilium produci. s̄
cum in omnibus p̄sonis sit eadem essentia: et similiter est
eadem omnipotentia: et per cōsequēs omnes tres p̄sone
producunt possibilia produci / sed mundus secūdum veri-
tatem catho. fuit qd̄dā possibile p̄duci per creationē. ergo
omnes tres p̄sone produxerunt mundum / et per p̄sequēs
iure productiōis quilibet p̄sona est dñs mundi: z cū quilibz p̄-
sona rōe eēne diuine sit emmētissima iure eminētie est s̄
dñs mundi. ¶ Tertio p̄bat̄ cōclusio p̄ determinatiōz eccle-
sie vt hētur de sum. trini. z si. catho. cap. firmiter credimus
vbi d̄r q̄ vnus ē solus deus p̄r z filius z spūisctūs / omnipo-
tēs creator oim̄ uisibilium z inuisibilium corpaliū z spūaliū
hic p̄pa deteriat duo. Prim̄ ē q̄ oēs tres p̄sone sūt vnus
deus z sic oēs tres p̄sone sūt p̄ nat̄az emmētissime / et sic qu-
libet p̄sona iure eminētie ē dñs mundi. Scdm̄ est q̄ om̄es
tres p̄sone creauerunt z produxerunt mundum / et om̄es
creaturas tā spūales q̄ corpales: z sic quelibet p̄sona iure
creatiōis ē dñs mūdi et oim̄ creaturaz. Dicit. n. Athanasius

ita dñs pater: dominus filius: dñs spiritus sanctus. vnde li
ita ē cōparatiuū eqlitat/ sicut est sic/ sicut et quēadmodum
et sic hic li ita dicit eqlitatē personarū in creādo ⁊ pducen-
do creaturas/ hoc eniz pz per illud q̄ superius dixit Atha.
scilicet q̄ sicut erat oīpotēs p̄r erat oīpotens filius ⁊ oī-
potēs spūssanctus/ ⁊ hoc erat qz sicut pater erat deus/ ⁊ si-
militer filius erat deus et similiter spūssctūs erat deus. Ex
istis subiunxit q̄ sicut pater erat dñs creaturarū tā iure cre-
ationis/ q̄ iure eminetie nature ita filius erat dñs creaturā
et similiter spūssanctus eisdē iuribus. Hoc aut dixit Atha.
contra Manicheum qui dixit q̄ sicut mundus superior est
factus a deo bono q̄ ita iste mundus inferior est factus a
deo malo: et sic dixit istum mundum esse malum: et omnia
que in eo sunt: et sic dixit deum malum esse dominum isti-
us mundi. Et similiter Athanasius dixit hoc contra Arria.
qui dicebāt q̄ solus pater erat dominus mūdi et creaturā
et non filius nec spūssanctus: ex eo vt dicebāt quia filius
et spūssanctus erāt creatē et per p̄ns eis non competebat
creare creaturas. Dicebant eniz q̄ solus pater creauit mū-
dum/ et sic soli patri competebat dominium mundi. ¶ In-
statur contra istam conclusionem/ et contra dictum Atha-
na. ¶ Et primo probatur q̄ nulla persona diuina habeat
dominium supra istum mūdum et creaturas eius. ¶ Et p̄
sic. nam Saluator n̄r Jo. xiiij. dixit loquēs de diabolo ve-
nit princeps mūdi huius: et per cōsequens si diabol⁹ ē p̄n-
ceps huius mundi/ deus non creauit illum nec ē dñs eius
¶ Secūdo sic. omne factuz a deo est diligēdum/ s̄ hic mun-
dus non est diligendus vt dicitur prima Johan. capi. secū-
do. nolite diligere munduz nec ea que sunt in mundo/ et p̄
p̄ns hic mundus non est a deo/ q̄ deus non est dñs eius.
¶ Tertio sic. nam deus est ab eterno/ ergo si deus causet
mūdū: mundus esset ab eterno: cōsequencia ista pbatur p̄
cōmētatozem octauo phisicoz vbi dicit q̄ deus est agens
non impedituz. ergo si aliquñ creauit mūdum et antea non
erat mūdus de⁹ fuit mutatus ⁊ deteriatuz ad agēdū: s̄ hoc
est falsum: qz de⁹ non mutatur/ ergo de⁹ nō pduxit mūdū

in tpe. **¶** Scdo pbat. q̄ dato q̄ p̄ sit dñs et creator creatu-
rū/nō tñ filius nec spūsc̄tūs. **¶** Et primo sic. nā X̄ps loq̄ns
d̄ se ip̄o (vt habet̄ Johā. xvij.) dixit Pilato regnū meū nō
ē de hoc mūdo ḡ videt̄ q̄ x̄ps non erat dñs mūdi. z p̄ p̄ns
videt̄ q̄ hic mūduſ nō sit p̄duct⁹ ab illo/z si nō est p̄duct⁹
a filio nec a spūsc̄tō. **¶** Scdo sic q̄ accipit virtutē ab alio nō
hēt equalē virtutē cū illo: s̄ filius z spūsc̄tūs hēt virtutē a p̄re
cū ab eo hēant eē ḡ nō hēt eqlē virtutē cū illo/z si nō hēt eqlē
virtutē cū p̄re nō potuerūt creare mūdū: cū hēant virtutē
finitā et creare requirit virtutē infinitā. **¶** Respondeo ad
ista. **¶** Et primo ad prima tria argumēta q̄ p̄bant deū nō
eē creatorē huius mūdi q̄ argumēta sūt Manichei hereti-
ci q̄ dixit q̄ iste mūduſ erat malus z oīa q̄ in eo sunt/sunt
mala: z per p̄ns nō poterāt fieri a deo bono. **¶** Ad primū
dico q̄ mūduſ potest accipi q̄drupliciter. **¶** Uno° p̄ vniuer-
sitate creaturaz. Et sic accipit̄ Johā. p̄mo vbi d̄r q̄ mund⁹
p̄ ip̄m factus est scilicet p̄ filium. Et gene. p̄mo vbi Moi-
ses dicit q̄ deus creauit mūdum/et oīa q̄ in eo sunt: z sic
accipiendo mūdū tā mundus q̄ creature oēs sunt valde
bone. vt dicitur gene. pri. vidit deus cuncta que fecerat et
erant valde bona. Et sic errauit Maniche⁹ et in eternum
perit. **¶** Scdo modo mundus accipit̄ p̄ statu nostre con-
uersatiōis fm̄ q̄ habet annexaz miseriam et sic accipit̄ Jo-
hā. xvij. cuz dixit Ihesus discipulis hū in mundo sunt.
¶ Tertio accipit̄ mūduſ p̄ vt habet annexaz culpam z sic
accipit̄ p̄ma Johā. ca. v. vbi dicit̄ totus mundus in mali-
gno positus ē. **¶** Quarto° accipit̄ mūd⁹ p̄ mltitudine re-
p̄boꝝ. z sic accipit̄ iohā. xvij. cuz dixit x̄ps ego pro eis rogo
nō p̄ mundo. Dico ad argumētū q̄ diabol⁹ dicit̄ princeps
mundi huius secūdu q̄ mūduſ accipit̄ p̄ statu cōuersatio-
nis in peccato/quia peccatū non est a deo sed a diabolo/
non q̄ diabolus possit cogere hoīes ad peccandum sed qz
ipse primo peccauit et suadet hominibus peccare/et sic di-
citur princeps status peccati. et peccatores eum quasi pri-
cipem imitant̄. **¶** Ad secūdu dico. q̄ in dicto illo nolite di-
ligere mūdum. zc. accipitur mūduſ p̄ cōuersatiōe in pec-
catis: qui in quātūz talis nō est a deo nec ex hoc sequitur

in ad 72

diabolus
propter
peccatum

quin om̄s create sint a deo: q̄ deformitas peccati non est
creata vt dicit Augu. i quodā sermōe martiz. ¶ Ad terciū
nego p̄nāz. q̄ cū de⁹ agat libere agit q̄ vult ⁊ p̄ q̄ vult.
Et ad illud q̄ dicit q̄ tūc eēt mutat⁹ nego q̄a de⁹ antiq̄ vo
litiōe potest nouū effectūz p̄ducere/ sicut ⁊ ego volitione
mō hita ⁊ p̄tinuata possum velle comedere ad ānū si velle
meū eēt ita efficax ad hoc producēdū ista volitione antiq̄
p̄ducerē comestionē Et ad illud q̄ dicit q̄ deus eēt tūc de
terminat⁹. dico q̄ p̄cedo q̄ de⁹ se determinauit p̄ducere mū
dū/ t̄n illa deteriatio fuit ab eterno nō t̄n ad semp/ s̄ p̄ illo
nūc quo p̄duxit sicut et ego deterio mō p̄medere ad ānūz
p̄ illo nūc solo. De hoc aut largi⁹ dixi in. viij. phi. ¶ Scō
respōdeo ad alia duo argumēta q̄ pbant q̄ licet p̄ sit dñs
creat⁹ nō t̄n filius nec spūstū. ¶ Ad p̄m dico q̄ dictū
xp̄i sic exponi debet (vt dicit Richar. li. ij. di. p̄i.) regnū me
um nō ē de hoc mūdo. i. nō suz rex eo mō quo de rege tu i
tēdis. s. h̄ndo in hoc mūdo possessiōes t̄pales ⁊ honores ad
vanā gl̄iā/ et hoies mistros ad expugnādū armis corpora
lib⁹ inimicos meos q̄si nō posses me vindicare sine illis. s̄
regno in hoc mūdo per oipotētā quā in me nō aduertis:
¶ Ad scōm p̄cedo q̄ recipiēs virtutē ab alio non equat ei
in virtute nec in pō si recipit virtutē distinctā a virtute dā
tis sed q̄ est eadez virt⁹ numero i recipiēte ⁊ dāte tūc nō
oz q̄ ita ē īfuita i recipiēte sic i dāte. Et hec d̄ isto ca. (i q̄tra
ctat̄ quō q̄libz p̄sona in diuis ē dñs creat⁹) d̄ctā sufficiāt.
**Et tamē nō tres domini: sed vnus ē
dñs. Q̄ sicut sigillatim vnāquāqz
personā deū ac dominū cōfiteri chri
stiana veritate cōpellimur: ita tres
deos ac dominos dicere: catholica
religione prohibemur.**

Postq̄ Atha. determinauit quō q̄libz p̄sona ē dñs creat⁹
iure creatiōis ⁊ eminentie nate. ne erroz aliq̄s in audietuz

cordib⁹ oriret. s. q^d ne audientes putaret eē ples creatores
Lōsequēnt^r deteriat q^d oēs t^s p^sone sūt vn⁹ dⁿs q^a nō t^s sūt
creatores s^{ed} vn⁹ creator. ¶ Pro q^d sūt aliq^d notāda. Et p^{ri}o
ē notādū. q^d in ētib⁹ ē dare vnū ens simplr p^{ri}z f^m efficiē-
tiā z ineffectib^lez q^d ē cā eēndi oim rez hoc enī p^z p^r p^rhos
q^d ponūt vnā cāz simplr primā in ordine eēnali causaz: q^d ē
cā z nullo mō causata ex eo q^a in ordine eēntiali nō ē da-
re p^rcessuz in infinitū: s^{ed} ē deueniēdū ad vnū primū. vt pro-
bat p^rhos secūdo metha. Et Auicen. septimo metha. hoc
etiā patet p^r rationē: quia certū est q^d aliquid est effectibi-
le/ aut est a se/ aut a nullo/ aut ab aliquo alio. Non a se q^z
scdm Augusti. p^{ri}. de trini. nihil ē q^d se ipm gignat. Nec est
a nullo quia scdm p^rhos in scdo de anima. q^d nihil est/ nul-
lius est causa ergo est ab alio: tunc querendum est de illo
a quo est. sicut p^{ri}us/ et cum non sit p^rcessus in infinituz in
causis efficientibus essentialiter ordinatis/ nec etiā est cir-
culus scdm p^rhos primo posteriorum: z per consequens ē
deuenire ad aliquam vnā cām p^{ri}am que habeat naturaz
simpliciter ineffectibilem. ¶ Scdo est notanduz. q^d illa cau-
sa p^{ri}ma (que est scdm naturā simpliciter ineffectibilis) est
vna secundum naturā et q^dditatez. ex eo quia talis est ne-
cesse esse et non potest non esse. Et scdm q^d probat Auice.
p^{ri}. metha. sue. ca. p^{ri}. nō possunt eē p^rla necesse esse. et per
cōsequens illud ens simpliciter primū est vnum secunduz
naturā et quiditatem. ¶ Tertio est notandum q^d sicut ē da-
re ens p^{ri}imum in entibus quod est simpliciter p^{ri}imum se-
cūdū efficiētiā/ ita est dare aliqd ens simplr p^{ri}m f^m rōem
finis. p^z hoc q^z f^m p^rhos. ij. metha. q^z si eēt p^rcessus in infi-
nitum in finibus tolleret bonū ex eo quia bonum cōsistit i
ordine: sed p^rcessus in infinitū tollit ordinē z per s^{ns} tollit
bonum. sed ordo nō est sine p^{ri}ori z posteriori: z in p^rcessu
infinito nō ē p^{ri}o z posteri⁹: s^{ed} ē dare aliquod ens p^{ri}mū sim-
plr f^m rōez finis. ¶ Quarto ē notādū q^d sic ē aliqd ens p^{ri}-
mū f^m efficiētiā z ineffect^lez z sic f^m rōez finis ita aliquod
ē ens simplr primū f^m eminentiā. hoc patet quia si aliqd ē
ens simpliciter primū secūdū efficientiam cuz illud non sit

efficiens vniuocum tale efficiens est equiuocum . sed tale
efficiens equuocum est eminentissimum . et p̄ p̄ns ē aliquod ens
simpliciter primū sc̄dm eminentiā. ¶ Quinto ē notandum
q̄ iste p̄mitates cōpetūt vni et eidez patet eniz hoc q̄ cum
oīne agēs agat p̄pter finem seq̄tur q̄ primū efficiens agit
p̄pter vltimū finem . s̄ nō agit p̄pter aliud a se sicut prop̄-
ter finē / et per p̄ns primū efficiēs ē primus finis : q̄ aut̄ pri-
mū efficiēs sit eminentissimum patet ex precedēti notabili.
¶ Istis presuppositis pono istā p̄clusionē q̄ q̄uis sint tres
plone creantes et producētes mūdū / nō tñ sunt tres crea-
tores / nec tres dñi sed vnus creator / et vnus dñs . vt dicit
Atha . in sim° . non tamen tres dñi sed vnus est dñs . ¶ Ista
cōclusio p̄batur et p̄mo per rōes . ¶ Et p̄mo sic . nā secūdū
Auicē . p̄ sue metha . vnūz solum ē necesse esse absolute . q̄
oīnia alia sunt ab eo producta productione q̄ non cōpetit
nisi ei . consequētia patet q̄ si creare nō competit nisi p̄rio
efficienti illud est necesse esse et p̄cise omnia alia producz .
¶ Sc̄do sic . nā minor connexio est productoz adinuicem
et ad vnū primū q̄ sit illoz q̄ sunt ad finem : sed ista omnia
cōnectunt̄ ad vnū finē / q̄ ad vnū primū p̄ducens : minor
est p̄ h̄i . xij . metha . maior vero probatur . nā si est vnus fi-
nis primus est vnūz agens primum cuz actio sit p̄pter fi-
nem Etiam q̄ causa agens ē h̄is p̄fectionez in ordine vni-
uersi : ideo ad connexiōem vniuersi facit q̄ oīnia respiciāt
vnum agēs . ¶ Tertio sic . vnde p̄ h̄i xij . metha . dicit q̄ pla-
litas p̄ncipatuū non est bona . si pl̄es dñi eēt a q̄bus vni-
uersuz h̄eret esse / esset pl̄alitas p̄ncipatuū : quia vnus dñs
non esset sub alio / ergo non possunt esse plures dñi vniuer-
si / nec plures creatores . Unde p̄ h̄us in fine vij . metha .
loquens de principe totius vniuersitatis concludit q̄ vn⁹
est princeps . ¶ Quarto sic . Unde Dionisius libro de diui-
nis nominibus capitulo sexto dicit q̄ oīnis multitudo ab
vnitate trahit originē q̄ tota mltitudo vniuersitatis reruz
vnum habent primū principiū tantum : illud aut̄ primum ē
vnus deus . Et hoc est q̄ dicit Plato in timeo . q̄ mundus
est vnus quia iuxta vnūz exemplar formatus est . ¶ Sc̄do

probatur conclusio per definitiōez ecclesie vt habet d̄ sum. trini.
et si. catho. ca. firmit̄ credim⁹ vbi d̄r. q̄ p̄r z fili⁹ z sp̄s sanct⁹
sūt substātiales z coeq̄les vñū vniuersoz p̄ncipiū creator
oīm visibiliū z inuisibiliū. corpaliū et sp̄ialiū. q̄ sua oīpotē
tia sūt ab initio t̄pis vtrāq̄ de nichilo cōdidit creaturā sp̄i
alem et corpale. Cū dicit Athana. et tñ nō tres dñi s̄ vn⁹ ē
dñs. hoc aut̄ dixit Athana. p̄p̄t̄ h̄ qz ex supiori vsu in quo
dixit q̄ p̄r erat dñs z fili⁹ erat dñs z sp̄s sanct⁹ erat dñs. po
terat aliq̄s cogitare q̄ tres erāt dñi z tres creatores. vt istū
errore excluderet subiūxit statim et tamē nō tres dñi s̄ vnus
est dñs. Fundat̄ istud dictū Athana. in h̄ qz dñiuz rex debe
tur p̄sois d̄nis rōne creatiōis z creare cōuenit eis ratiōe es
sentie. z nō ratiōe p̄prietatū p̄soaliū. z qz eēna ē vna indi
uisa in oīb⁹ trib⁹ p̄sois. idō omnes tres persone sunt vnus
dñs. Et si dicatur q̄ si creare cōuenit personis ratiōe es
sentie sequeretur q̄ creare diceretur de essentia. Ad hoc
dicit Petr⁹ de aquila li. pri. di. v. q̄ licet creare conueniat
personis ratiōe essentie non tamē dicitur de essentia sed
soluz de personis: ex eo quia actiones sunt suppositorum
et non nature secunduz p̄h̄m. Et q̄ oīs tres persōe sint
vnus dñs/ et vn⁹ creator/ et non tres dñi/ nec tres creato
res patet ex superius dictis/ scilicet quia patris z filij z spi
ritus sancti vna est essentia et sic vt in alio versu continetur
non sunt tres dii/ sed vnus deus. Et si vnus deus/ sunt vn⁹
dominus et non tres domini. Confirmat istud dictū Atha
nadius vltra in versu immediate sequenti dicēs quia sicut
sigillatim vnamquāq̄ personam deum ac dominum con
fiteri veritate christiana cōpellingimur/ ita tres deos aut do
minos dicere catholica religione prohibemur. Dicit enim
q̄ sigillatim vnamquāq̄ personam deum aut dñm compel
limur veritate christiana confiteri. quia non solum d̄ neces
sitate obligamur corde credere vt saluemur sed etiam ore
confiteri: quia hec est veritas christiana secūdum q̄ dicitur
prima ad corinthios. x. Corde enim creditur ad iusticiaz
oris autem confessio fit ad salutem. hoc dictum p̄ Pauli pa
tet eē verum: per dictum saluatoris nostri Athan̄ x. qui

confitebitur me coram hominibus / confitebor et ego eum coram
patre meo qui est in celis. ¶ Et si dicatur quod ore profiteri est preceptum
affirmatiuum: et preceptum affirmatiuum non obligat per se: et
per se non confiteri ore unquam personam deum ac dominum non com-
pellimur de necessitate. ¶ Ad hoc est dicendum ut dicit sanctus
Thomas secunda secunde questione. iij. articulo. secundo. quod verum est quod preceptum de
confessione fidei cum sit preceptum affirmatiuum non obligat per se
sed per tempus deteriorato quod urgentem inducit necessitatem. scilicet quoniam per ob-
missionem fidei huius confessionis obmitteretur et subtraheretur
honor debitus deo. vel etiam utilitas proximi impendenda
ut puta si aliquis interrogatus de fide taceret crederetur
ex hoc vel quod non haberet fidem ipse tacens: vel quod fides non
est vera. et ex hoc esset causa quod alii propter eius taciturni-
tatem auerterentur a fide. In huiusmodi casibus confessio fidei est
de necessitate salutis. Et sic intellexit Athanasius. Dicit ultra
ita tres deos aut dominos dicere catholica religione prohibemur
vult dicere quia sicut confitemur unamquamque personam esse
deum aut dominum: ita per oppositum negamus tres esse deos aut
dominos. et hoc catholica religione id est doctrina catholicorum.
¶ Tunc doctrina catholicorum dicitur religio quia vere docet deum cole-
re. ¶ Instatur contra istam conclusionem. et contra dictum Athanasii. Et pro-
batur quod si creare et dominium uniuersi conueniat tribus personis quod
non est tamen unum dominum uniuersi: nec tamen unum creator sed tres. Et
primo sic. nam cum actio sit suppositi plures suppositorum non
est una actio: sed pater et filius et spiritus sanctus sunt distincta
supposita ergo non producunt creaturam nec creaturam una actione
Nec per se unum principio et sic non producunt creaturas in
tempus unum sed in tempus distinctum / et sic sunt tres domini et non unum dominum
quia sunt tres creatores et non unum creator. ¶ Secundo sic. qui-
cumque creant et producunt creaturas. sunt creantes et producē-
tes: ergo si omnes persone producunt et creant creaturas: omnes sunt
creantes et producētes: et si sunt creantes et producētes: ergo
sunt creatores: et si sunt creatores non sunt unus creator.
nec unum dominum. Et si dicatur quod non sequitur illud quod si persone
sunt plures creantes quod sint plures creatores: quia creans est
participium et creator nomen verbale. Contra. nam partici-

pium et nomen verbale videntur idem significare. et per
consequens si participium numeratur secundum supposi-
ta: et similiter nomen verbale. ¶ Respondeo ad ista. Ad pri-
mum dico quod concedo quod plurius suppositorum non potest
esse vna actio si agunt principiis distinctis accipiendo pri-
cipium pro principio quo. Si tamen agunt eodem principio quo
sicut est in proposito tunc talium suppositorum est vna actio.
Unde ratio quare personis conuenit creare est essentia que
est vna indiuisa in omnibus personis in quibus est vna omni-
potentia et idem intellectus et voluntas que sunt vnum pri-
cipium quo productionis rerum. ¶ Ad secundum concedo
quod persone sunt tres creantes sed nego quod sint tres cre-
atores: quia licet creans numeretur ad numerationem sup-
positorum non tamen creator sic numeratur. Ratio est ista
quia creans est adiectiuum et adiectiua quantum ad modum
significandi numerum habent a suis suppositis: substanti-
ua vero a se ipsis secundum formam significatam seu formam
sibi innatam. Et sic propter pluralitatem suppositorum pa-
ter et filius et spiritus sanctus sunt tres creantes: sed propter
unitatem entis que est ratio in personis creandi. et propter uni-
tatem omnipotentie significate per hoc nomen creator. et pro-
pter unitatem intellectus et voluntatis: que sunt in tribus qua
eterna et qua omnipotentia: et quo intellectu et qua volunta-
te persone creant omnes tres persone dicuntur vnum creator. Et
ad illud quod dicitur quod participium et nomen verbale videntur idem
significare: dico quod licet idem videantur significare non tamen
omnibus modis significant idem quia nomen verbale cum sit substanti-
uum dicit principium actus per modum habitus et detis: et
ut sic dicit independentiam ab altero. Participium vero
dicit actum ut est in fieri et conuenit tempus. et sic dicit
dependentiam et ut dicit dependentiam non potest deter-
minare dependentiam alterius: nomen verbale cum dicat
independentiam potest determinare dependentiam. Et
sic stat quod tres persone sunt tres creantes sed non tres crea-
tores: sed vnum creator. ¶ Et si dicatur contra istas responsio-
nes quod si omnes tres persone creant ut vnum et sunt vnus

creator. sequeretur q̄ vna persona non creat mediāte alia
sed hoc est falsum quia creature procedūt a filio mediante
spiritu sancto et a patre mediante filio et spiritu sancto et p̄
p̄ns nō procedūt ab eis vt ab vno nec p̄ vnū principiū exi-
stens in eis. Ad hoc dicit Richardus. li. ij. di. j. q̄ licet crea-
te p̄cedūt a p̄re mediante filio et sp̄sctō et a filio mediante
sp̄sctō nihilomin⁹ p̄cedunt ab ip̄o p̄re immediate q̄ illa
mediatio nō excludit imediatiōez q̄ potest declarari aliq̄
liter a fili. Quā sp̄sctūs p̄cedit a p̄re et filio in q̄tū fili⁹ hēt
a p̄re p̄z spiratiua et nihilomin⁹ p̄cedit a patre imediate
Quā non p̄cedit immediatius ab vno q̄ ab alio q̄ cum ab
eisde p̄ducatur p̄ vnā potentiā spiratiuā ab eisdem p̄ce-
dit sic ab vno p̄cipio. Et hec de isto ca. (in quo tractatur
quō om̄s tres p̄sone sūt vn⁹ dñs vniuersi) dicta sufficiant.

Pater a nullo est. nō factus. nec cre- creatus: nec genitus.

Postq̄ Athana. deteriauit d̄ vnitāte eēne et distictiōe p̄sona-
rū et de eqlitate eaz in oib⁹ p̄fectiōib⁹. Lōseq̄nter deter-
miat q̄ Arrianos et similiter cōtra alios grecos d̄ p̄ductio-
ne duaz p̄sonaz. Et ante q̄z deterinaret quō fili⁹ et sp̄sctū-
ctus p̄cedūt: deteriat de p̄re quō ē a se et a nullo alio p̄ce-
dens. ¶ Pro quo sunt aliqua notāda. Et primo ē notādū
q̄ in deo (p̄ter eēnaz diuinaz q̄ nec ḡnat nec ḡnat: nec pro-
ducit nec p̄cedit: vt d̄r de sūma trini. et si. catho. ca. damp-
namus.) oportet ponere vnā p̄sonā im. p̄ductaz et a se. de
qua dicit Athana. in sim. p̄r a nullo ē nō fact⁹ nec creat⁹ nec
genitus. ¶ Primo. n. dicit q̄ pater est a nullo vt ostēderet q̄
p̄r ē a se et nō ab alio: q̄ si eēt ab alio aut eēt factus: et hoc
nō q̄ q̄ fit ab alio ē effectus eius. et fit de materia aliq̄: q̄a
factio est p̄ductō rei de materia exteriori: aut esset ab alio
p̄ creationez: et hoc non: quia creatio est productio rei de
nihilō: aut est ab alio p̄ productionē aliquā et hoc non vt
dicit hic Athana. nec genit⁹. hic enī nec genitus: accipitur
pro improducto q̄cunq̄ productione. ¶ Secundo est no-
tandum. (vt dicit Petrus de aquila. li. p̄i. di. xxvij.) q̄ in-
genitum dicitur tripliciter. Vno modo prout dicit nega-

tionē infra generationē idest scōz q̄ negat vnū modū pdu
cēdi q̄ dicit̄ generatio : et sic spūſctūs potest dici ingenit⁹
q̄a nō generat̄ et isto mō nō intellexit Atha. Alio mō dici
tur ingenitū p̄vt dicit̄ negationē productiōis in ratione t̄
mini p̄ducti totaliter vt totalitas aspicit suppositū puta ī
cōicabilez subsistētiā : et sic essentia potest dici ingenita. q̄a
productum isto modo et supposituz et ingenitū sic accep=
tum vt dicit̄ negationem productionis non est supposituz
nec isto modo intellexit Athanasius. Tertio modo accipi
tur ingenitum secūdum q̄ dicit̄ negatiōem extra genera=
tionē infra q̄cunqz p̄ductionē de natura p̄ducētis siue sit
per assilatiōez siue nō. Et isto mō ingenituz cōueit soli p̄ri
qz isto° igeitū dicit̄ suppositū siue p̄sonā / z significat caren=
tiā ḡnatiōis geniti siue p̄ductiōis p̄ducti p̄pe sūpti. et no
tāter dico p̄ducti p̄prie sūpti. qz productū accipitur triplr
¶ Uno° large p̄ qlibet p̄ducto. Alio° coiter pro termino for=
mali siue p̄ forma hita p̄ productōez. Tertio° proprie pro
terio totali p̄ducto sic pōit̄ p̄h̄us viij. meth. vbi dicit̄ q̄ so
lū p̄poitum p̄ se ḡnat̄ : et sic intellexit Athana . qñ dixit lo=
quēs d̄ p̄re q̄ ē p̄ima p̄sona in trinitate nec geitus. ¶ Ter=
cio est notandū q̄ non repugnat in deo cum vnitate essen=
tie stare p̄ductio ad intra p̄ actum intellectus / seu memo=
rie fecunde : hoc eniz patet qz qñcunqz aliquid de sua rōe
est principiiū productiuū illud in quocūqz est sine imp̄fecti=
one z a se / si nō hēt terminū adequatū ē p̄ncipiū p̄ductim
tale enim principiiū est memoria fecunda patris / que me=
moriam fecunda est intellectus cum obiecto quod est eēna
nam memoria fecunda est principiiū productiuum noticie
genite / z cū in deo sit memoria fecunda / in deo est princi=
pium productiuū noticie infinite / z cum illa noticia nō sit
accidens sicut in nobis. quia in deo nullum potest esse ac=
cidens oportet q̄ sit per se subsistens et sit p̄sona. ¶ Quar=
to ē notandū (vt dicit̄ sanctus Thomas in pri. pte. q. xxvij
ar. iij.) q̄ processio illa que est in diuinis que attēditur se=
cundum rationem intellectus seu memorie fecunde est se=
cunduz ratiōem similitudinis et cum sit scōm rōem similitu=
e. iij.

diuis habet ratiōem generationis cū omne generans ge-
nerat sibi simile ⁊ sic productio noticie genite in diuinis dī
generatio ⁊ noticia producta dicitur genita et filius cum
producat per modū similitudinis de essentia patris gis-
nantis. ¶ Quinto est notandum. q̄ ad hoc qđ aliqua pro-
ductio dicatur per modū nature tria requiruntur. Primo
qđ principium sit determinatū ad vnum. Secūdo qđ sit a-
similatiuuz quia natura ē vis insita reb⁹ ex similib⁹ silia p
creās. Tertio qđ illō pncipiū in sua opatiōe nō reqrat intel-
lectionē dirigētē in opādo s̄ illud ex se exijt in opationē is-
ta em̄ tā s̄ in memoria patna scilic⁹ in meōria q̄ ē in patre
⁊ sic noticia genita q̄ dī fili⁹ dicit̄ p̄duci p̄ modum naē.
¶ Sexto ē notādū qđ memoria in deo hēt duos actus scilicet
intelligere et dicere q̄ act⁹ sunt eēnaliter ordinati sicut
sunt lucere et calefacere respectu corpis luminosi. Nam in-
telligere ē p̄or ⁊ dicere seu gignere ē posterior p̄oritate na-
turalis intelligētie ⁊ nō p̄oritate duratiōis. Per primū nō
gignitur noticia sed per scdm. Nam primus communis est
om̄ibus tribus personis et nō secundus sed soluz patri cō-
uenit. Nam per primum actum intellectus diuinus intel-
ligit se ⁊ lapidem ⁊ omnia alia ⁊ illa dicit̄ intellectio essen-
tialis seu noticia essentialis: q̄ noticia nō est genita: sed so-
lū dicit̄ pullulare ex fecunditate intellectus. ¶ Istis p̄supo-
sitis pono istā cōclusionē qđ p̄ter psonā q̄ ē in diuinis im̄ p
ducta (q̄ dicit̄ pater) est alia psona q̄ procedit per modum
nature a patre per eternalem gñationē vt dicit Athanasius
in simbolo. filius aut̄ a patre solo est non factus nec creat⁹
sed genitus. ¶ Ista cōclusio probatur. Et primo p̄ ratiōez
nam memoria fecunda est principium productiuum na-
turaliter seu p̄ modū nature sed noticia genita que dicit̄
filius producit̄ per memoriam fecundam patris / ergo
producit̄ a patre per modum nature. minor manifesta
est ex eo quia filius in diuinis producit̄ vt verbum:
vt dicitur Johan. primo qđ in principio erat verbum. et
vt dicit Augustinus in sermone sancti Johan. baptiste x

bum est q̄ intra mentem concipimus. maior vero patet ex hoc quia memoria patris ē determinatū principium ad unum / ⁊ est principium assimilatiuum et non requirit intellectionem intrinsecam dirigentem sicut facit voluntas sed se ipsa exit immediate in intellectionem .et per consequens est principium productiuum per modum nature.

¶ Secundo probatur conclusio per dictum Augusti. libro xj. de trinitate capitulo .xxiij. vbi dicit credimus et tenemus ⁊ firmiter predicamus q̄ pater genuit verbum hoc est sapientiam per quam facta sunt omnia vnigenitum filium vnus vnus/bonus equaliter bonum/eternus coeternum. Ex quo dicto Augusti . patet conclusio scilicet q̄ filius per modum nature ē p̄duct⁹ a p̄re.

¶ Tertio p̄bat̄ cōclusio p̄ deteriorationē ecclie vt habet̄ de sum. tri. ⁊ fi. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi dicit̄ q̄ p̄r est a nullo filius a patre solo absq̄ initio pariter ac fine semp̄ pater generans fili⁹ nascēs. Hec em̄ v̄ba sunt q̄ dixit Athanasius in sum : nā primo dixit p̄r a nullo ē nec factus nec creatus nec genit⁹. Et statim subiunxit filius a patre solo est non factus nec creatus sed genitus . Hic athanasius ostendit primo q̄ filius procedit a patre. Secundo quomodo procedit : et dicit q̄ non factus nec creatus quia esse factum et esse creat⁹ creature conuenit / quia factio est productio rei de materia exteriori . et creatio est productio rei de nihilo . filius autem non est creatura et sic non procedit a patre factus nec creatus . Hoc autem dixit Athanasius contra arianos qui dicebant filium esse puram creaturā : sed quomodo procedit a patre dicit sed genitus : generatio enim est productio de natura gignentis in similitudinem nature : et sic quia filius producit̄ per modum nature habet esse per generationē et dicitur genit⁹ cū p̄ducatur per modum similitudinis de essentia patris gignentis .

¶ Instatur cōtra istam cōclusionē / et cōtra dictum Athana. Et p̄batur q̄ in deo non potest esse talis productio filij. Et primo sic. null⁹ p̄duct⁹ est ex se necessari⁹ / s̄ quicquid est

.e. iij

In eēna diuina est: ex se necessariū ergo nichil est ibi produ-
ctum. minor nota ē: maior vō pbat tripliciter. Primo sic nihil
est necario ex se et ab alio. s̄ pductū si ē necariū est necariū
ab alio q̄ nō a se. Secūdo probat illa maior sic. omne produ-
ctū possibile fuit produci sed possibilitas repugnat necessi-
tati ergo nullū pductum ē necarium. Tertio pbat illa ma-
ior sic. species includit gen⁹: s̄ gnatio ē spēs mutatiois scōz
p̄h̄m in post p̄dicamēt⁹ q̄ nō est s̄ mutatioe sed in dō nlla
est mutatio q̄ nec gnatio. ¶ Secūdo p̄ncipalit̄ sic. nā in dō nō
pōt eē alteratio ergo nec gnatio. aūs patz de se: p̄na vō pro-
bat: nā veri⁹ d̄z negari in deo gnatio q̄ alteratio et loci mu-
tatio ex eo qz loci mutatio et alteratio requirūt p̄fecti⁹ sub-
iectū q̄ gnatio cū ille requirāt ens in actu et gnatio ens in
potētia s̄m p̄h̄m. ¶ Tertio sic productio nō ē sine depēdē-
tia. s̄ in diuinis nlla ē depēdentia ergo in diuinis nulla ē p-
ductio. maior enī pz qz alit̄ nata eēt ex eā in pducēte et p-
ducto et nō p̄exigere in pducēte q̄ ē p̄ rōez pductōis. mi-
nor vō pbat qz depēdens ē imperfecti⁹ illo a q̄ dependet.
¶ Quarto sic. nā si t̄lis pductio eēt in diuinis. seq̄ret̄ q̄ fi-
lius gnaret̄ de s̄ba p̄ris: s̄ h̄nō ē v̄m. q̄ nō ē talis gnatio nec
pductio in diuinis: p̄na ē nō d̄ se qz gnatio ē pductio alic⁹
de s̄ba gignētis s̄ q̄ p̄ns sit falsū pbat. nā si fili⁹ in diuinis
est de s̄ba p̄ris: aut li de dicit distinctionē essentie. aut nō. si
dicit distinctionem essentie. ergo essentia est distincta in pa-
tre et in filio: q̄ est falsum. si autem non dicit distinctionem
essentie sequeretur q̄ sicut filius est de substantia patris q̄
ita pater esset de substantia filij q̄ est falsum. ¶ Quinto sic
nam si talis productio seu generatio esset in diuinis seque-
retur q̄ esset naturalis: sed in deo non potest esse aliqua p-
ductio naturalis cum omne quod est in deo sit supra om-
nem naturam ergo et cetera. ¶ Sexto sic. si talis productio
seu generatio eēt in diuinis esset necessaria. sed productio
talī necessaria non potest esse in deo: ex eo quia si eēt ne-
cessaria non esset voluntaria et si non esset voluntaria eēt
tristis: q̄ secundum p̄philosophum v. methaphisice omne
involuntarium triste. sed in diuinis nichil est triste: ergo ni

chil est ibi inuoluntarium. ergo pater si generat filium ge-
nerat eum voluntate. ⁊ per consequens non necessitate qz
voluntas est libera: sed hoc est falsum q̄ aliquid sit in deo
quod non sit necessarium. ergo in deo non est talis produ-
ctio. ¶ Respondeo ad ista. Ad primū nego maiorē scilicet
q̄ nullum productum est ex se necessarium q̄uis non sit a
se necesse esse sed ab alio. Unde filius est ex se necesse esse
formaliter sed a patre productiue est necessario esse cum
quo haberet eandem entitatem et necessitatem. Et sic si-
militer nego maiorem prime probationis maioris. Ad se-
cundam probationem illius maioris dico q̄ possibile acci-
pitur tripliciter. Unomodo dicitur possibile quod oppo-
nitur impossibili et isto modo possibile est deum eē. Secū-
do modo dicitur possibile prout diuiditur contra necessa-
rium et est contingens et istud possibile non cadit in deo.
Tertio modo dicitur possibile in relatiōe ad agens: et isto
modo omne producibile dicitur possibile Et sic dico q̄ pos-
sibile vt dicitur in relatione ad agens non repugnat neces-
sario ex se formaliter. Ad tertiam probationem dico. q̄ mu-
tatio duo dicit scilicet terminum productum et subiectum
mutabile: Primum dicit perfectionem. Secunduz vero di-
cit imperfectionem. In creaturis generatio includit in se
mutationem q̄tum ad ista duo propter imperfectionem
eius. In deo autem generatio dicit primum quod dicit p-
fectionem et non secundum q̄ dicit imperfectionem. Et sic
dico q̄ in creaturis generatio est species mutationis non
tamen in deo. ¶ Ad secundum argumentum principale di-
co (vt dicit Scotus li. p̄i. di. ij.) q̄ mutationes alie a gene-
ratione ex ratione sua formali sunt imperfectiores genera-
tione: quia termini inducti sunt imperfectiores quam ter-
mini generationis tamen alie mutationes q̄tum ad illud
q̄ presupponunt non requirunt tantam imperfectionem ī
subiecto q̄tam requirit generatio: et hoc vt generatio est
mutatio quia generatio talis requirit subiectum in poten-
tia Alie autem mutationes requirunt subiectum in actu.
Ad propositum applicando dico q̄ generatio non trāsserit

ad diuina secundum illud quod presupponit generatio puta subiectum mutabile: sed transferuntur ad diuina in quantum est productio sub ratione quam productio est alicuius termini substantialis qui terminus est perfectior quam termini aliarum mutationum. Ad tertium nego maiorem quod non sequitur est ab alio quod dependet. Et cum probatur per independentiam procedo quod eam independentem est natura in producere et producto. Et cum dicitur quod non est preexistens nature et nego prius quod dependentia sequitur entitatem formalem et quod in diuinis est eadem entitas absoluta ideo nulla est dependentia sed tamen est ibi preexistens origini quod patet habet entitatem a se et filius a patre. Ad quartum dico quod filium produci de substantia patris dicitur sic intelligi ut licet de non dicat precise originem quod isto modo creature essent de substantia dei nec quod dicat precise substantialitatem quod tunc patet de substantia filii: sed debet intelligi per licet de dicitur originem et substantialitatem sicut ut sit talis sensus filius est de substantia patris id est filius originatur a patre ut substantialis ei. Et sic argumentum non procedit quia non sequitur propter hoc quod entitas sit distincta in eis: nec sequitur quod patet sit de substantia filii. Ad quintum dico quod naturale distinguitur uno modo contra violentum, alio modo contra supra naturale, tertio modo contra voluntarium, quarto modo contra artificiale. Et sic dico quod generatio in diuinis non est naturalis secundo modo ut naturale distinguitur contra supra naturale: ex eo quod est summe supra naturalis. sed accipiendo alijs tribus modis productio filii est naturalis quod non est violenta nec libera nec artificialis. Et licet filius dicatur ars patris non tamen producitur per modum artis nec proprie dicitur ars sed appropriate dicitur ars quia per ipsum et mediante ipso pater omnia operatur: cum dicatur sapientia genita patris. Ideo dicitur Ioh. primo. omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. et sic dico ad argumentum quod licet illa productio sit super omnem naturam creatam non tamen est supra naturam increatam: et simpliciter illimitata et sic dicitur naturalis. Ad sextum dico quod productio filii est necessaria nec proprie habet sequitur quod sit involuntaria, nec tamen sequitur quod si pater non genuit filium involuntarie quod propterea sequitur quod genuit eum voluntate. multa enim facimus que non involuntarie ymo facimus ea volentes: et tamen voluntas non est principium elicitiuum respectu illorum. Et sic dico (ut

Handwritten signature or scribble at the bottom of the page.

dicit Sco. li. j. di. vij.) q̄ p̄r̄ gignit filiū volēs non q̄ volun-
tas sit p̄ncipiū elicitivū filij s̄ h̄ mo° qz p̄r̄ in p̄o signo origi-
nis formalr̄ intelligit/ z tūc hēt etiā actū volēdi. In secūdo
autē signo originis p̄r̄ gignit filiū z vult illā gignitionē voli-
tiōe hita in p̄rio signo originis. Et hec de isto ca. (in q̄ tra-
ctatur q̄modo fili⁹ procedit a p̄re) dicta sufficient.

Spūs sanctūs a patre z filio: non fact⁹: nec creat⁹: nec genitus: s̄ procedens

1043 ab una p̄re

Postq̄ Athana. deterioravit quō fili⁹ p̄cedit a p̄re per nati-
lem gñatiōez. Consequēter deteriorat quō spūs sanctūs (qui est
tertia p̄sona in trinitate) p̄cedit a p̄re z a filio. ¶ Pro q̄ sūt
aliq̄ notanda. Et p̄rio est notandū. q̄ sicut cum vnitāte esse
tie stat productio ad intra ī dō per actū memorię fecunde/
sic potest stare z stat alia productio ad intra per actū volū-
tatis fecunde. Hoc enī p̄z. ex eo qz quicunq̄ aliquid de sua
ratiōe formali est p̄ncipiū productivū/ illud in q̄cūq̄ est
sine imperfectiōe si nō h̄z teriūz adeq̄tum est p̄ncipiū pro-
ductivū: tale p̄ncipiū est volūtas fecunda/ q̄ est volūtas
h̄is obiectū amabile infinitū q̄ volūtas fecūda est p̄ncipi-
pium productivum amoris infiniti/ et est in deo. et p̄ p̄ns ī
deo erit p̄ncipiū productivū amoris infiniti. Et cū in deo
amor nō sit accūs sicut ī nob̄/ sequit̄ q̄ est amor per se subsi-
stens/ et sic videtur q̄ non repugnat in deo cum vnitāte es-
sentie simul cū productione q̄ ē per actū memorię fecūde sta-
re aliā p̄ductionē p̄ actū voluntatis fecūde. ¶ Secūdo est no-
tandū q̄ ille due p̄ductiōes q̄ sunt in divinis nō sūt eiusdē
rōis vt p̄z. qz vna ē per actū memorię fecūde. per mōz nati-
z similitudinis. Et alia p̄ actū volūtatī fecūde p̄ modū ī aliū
tēdētis: qz fili⁹ p̄ducit̄ vt noticia seu verbum spūs sanctūs vt
amor. Et si dicat̄ q̄ p̄ncipiū productivum in dō respectu
ābar̄ p̄ductionū est eiusdē rōis. Et s̄r̄ terminus formalis
ear̄ est eiusdem rationis. vt p̄z qz eēna diuina est p̄ncipi-
um productivum z teriūz fōralis ear̄. et p̄ p̄ns videt̄ q̄ ille
p̄ductiōes sint eiusdē rōis. Ad h̄ dicit̄ p̄e. de aq̄. li. j. di. ij. q̄
p̄ncipiū p̄ductivū illar̄ p̄ductiōz nō est eiusdē rōis fōra-

lis p̄ t̄ato q̄z in vna p̄ductiōe ē meōria fecūda vt includit
intellectū et eēnaz ⁊ in alia volūtas fecūda vt includit vo
lūtate ⁊ eēnaz ⁊ ista nō sunt eiusdē rōis formalis. Et quā
uis terminus formalis ambaz p̄ductionū sit eadē eēna non
t̄n̄ p̄pter hoc debēt dici eiusdē ratiōis ex eo q̄a nō eodem
mō cōmunicat̄ illis p̄sonis per vnā p̄ductiōez et per aliaz
sicut p̄z in motibus. naz idē termin⁹ ad quē potest acquiri
per motū rectū et per motū circularē et tamen illi motus
sunt diuersaz ratiōnū propter modū diuersuz procedendi
Tertio est notandum q̄ principiū producens quod ista
rum productionū siue sit per actuz memorie fecunde siue
sit per actum voluntatis fecunde non est essentia diuina.
vt dicit Magister li. p̄ri. di. v. vt patet. per determinatiōez
ecclesie vt habet̄ de sum. trini. ⁊ fi. catho. ca. dampnamus.
vbi dicit̄. Hos aut̄ sacro approbante concilio credimus ⁊
confitemur cuz Petro lōbardo. s. cuz Maḡro sententiaz
q̄ vna quidem res ē q̄ est incōprehensibilis ⁊ ineffabilis.
Et illa q̄dez res nec est ḡnans nec genita nec p̄cedens. oz
ergo q̄ p̄ncipiū q̄d̄ haruz p̄ductionum sint persone diuī
ne quaz p̄sonarū vna est producens et nō producta. vt ē
persona patris qui (secundum q̄ dicit Augustinus) est p̄n
cipium totius trinitatis. Et alia persona est producens et
producta / producens simul cum patre spiritum sanctum
producta tamen a patre. Et alia persona producta et nul
lo modo producens. **Q**uarto est notādum q̄ sicut me
moriam habet duos actus essentialiter ordinatos in deo q̄
sunt intelligere et dicere: vt dictum est in precedēti capitu
lo: Ita voluntas in deo habet duos actus essentialiter or
dinatos qui sunt velle et spirare. Celle enim est prior act⁹
q̄ spirare prioritate naturalis intelligentie: ⁊ non tamē du
ratiōe. p̄ primuz actuz non producitur spū sanctus s̄ p̄ f̄m̄
Primus actus ē cōis om̄ibus tribus p̄sonis: ⁊ dicitur act⁹
eēnalis qui pullulat ex fecunditate voluntatis. Secundus
actus solum conuenit duabus p̄sonis scilicet patri et filio.
Istis p̄suppositis pono istā cōclusionē. q̄ (p̄ter personam
patris que est improducta: ⁊ p̄ter p̄sonā filij que p̄ducit̄

per actum memorie fecūde) ē in diuinis alia persona pducta a patre et a filio per actum volūtatī fecūde. vt dicit Atha. in simbolo spūssctūs a patre et a filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec genitus s̄ pcedēs. ¶ Ista conclusio probat̄. Et p̄o probat̄. q̄ in diuinis sit persona pducta per actum volūtatī fecūde. Et p̄o per August. ¶ Un̄ Aug. xv. d̄ trini. dicit q̄ spūssctūs exire quodāmodo datus s̄ exire per mōm doni ē exire per actum volūtatī. ergo r̄c. ¶ Secūdo probat̄ per ratiōem sic. sicut intellectus se hēt ad gñatiōem filij/ ita voluntas ad productionē spūssancti. sed gñatio filij est per actum intellectus qz producit vt verbum ergo pductio spūsscti est per actum volūtatī et producit vt amor vt dicit Augu. q̄ spūssctūs amor est patris et filij. ¶ Tertio probatur. per determinatiōez ecclesie. vt habet̄ de sūma. trini. et. si. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi dicit̄ q̄ filius a solo patre ē spūssctūs pariter ab vtroqz absqz initio pariter ac fine pater semp gñans filius nascens et spūssanctus procedens. Et notanter dicit̄ procedens qd̄ idem est vt hic accipit̄ q̄ alio modo q̄ natus vel genitus. pcedere enim cōe est ad om̄es origines. Et qm̄ processio spūssancti erat innotata vocat̄ noie cōi et dicit̄ processio: et ip̄e spiritussanctus dicit̄ procedens/ q̄ processio a doctorib⁹ theologis vocat̄ spiratio/ q̄ est processio per actuz volūtatī. Et ideo spūssctūs d̄r spūs et d̄r sanctus. Dicit̄ enī spūs ex eo (vt dicit sc̄tus Tho. in p̄i. p. q̄. xxvij. ar. iij. qz processio que attēditur secundum actionem volūtatī cum nō sit fm̄ rōez similitudinis ē fm̄ rōem impellentis et mouentis in aliud: et sic q̄ sic pcedit nō pcedit vt genitū s̄ procedit vt spiritus. Dicit̄ etiā sc̄tus ex eo vt dicit Petrus d̄ tharāthali. p̄i. di. x. qz sc̄titas est cōditio volūtatī et nō intellect⁹/ et sic (qd̄ pcedit per actum rectuz volūtatī) sanctum proprie dicitur. ¶ Sc̄do probat̄ conclusio q̄stuz ad illud q̄ dicit̄ in ea. s. q̄ spūssanctus pcedit a patre et a filio. Et primo sic Unde Ap̄tus ad gala. iij. dicit misit deus spūz filij sui in corda v̄ra hic Paul⁹ ostendit qd̄ spūssctūs pcedit a patre inq̄stum dicit misit deus. s. p̄r Etiam q̄ pcedit a filio inq̄stum dicit spiritum filij sui. ¶ Sc̄do probatur per ratiōem sic. quicunqz est

aliquod suppositū perfectū hñs p̄ncipiū p̄ductim p̄fectū
aū q̄ p̄ductio ponat̄ in eē p̄t illā p̄ductiōez p̄ncipiare/et
siē n̄cē esse n̄cō p̄ncipiat: s̄ fili⁹ ē huiusmōi q̄ filius n̄cō
p̄ducit sp̄m̄sc̄tūz. maior p̄z. m̄ior vero probat̄ qz fili⁹ ē sup
positū p̄ueniēs spiratiōi/ z hēt volūtātē p̄fectā hñtez obie
ctū diligibile p̄sens q̄ ē p̄ncipiū p̄ductiuū sp̄scti/ qz sp̄s
ctūs producit̄ in tertio signo/ filio aūt coicat̄ q̄cquid hēt i
sc̄do signo. et in illo hēt q̄cquid ē n̄c̄m p̄ncipio p̄ductiuo:
z p̄ p̄ns hēt p̄ncipiū q̄ p̄ducitur sp̄sctūs ante q̄ sp̄sctūs
producat̄. z p̄ p̄ns sp̄sctūs procedit nō solū a p̄re s̄ etiā
a filio/ Sctūs Tho. in p̄ri. par. q̄. xxxvj. ar. ij. probat̄ istam
p̄tē cōclusiōis sic/ qz cum p̄sone distinguantur per relatio
nes originis si sp̄sctūs nō procederet a filio sicut a p̄re
non distingueretur realiter ab eo qd̄ est falsum. Ad hoc di
cit Sco. et etiā Landul. et ipe. de aq̄la q̄ ista ratio nō cō
cludit de necessitate ex eo qz nō ē verū qd̄ dato qd̄ sp̄sctūs
nō procederet a filio qd̄ propter hoc non distinguere
tur ab eo realiter. Uñ licet mō p̄sone distinguātur p̄ rela
tiones originis tñ si sic eēt qd̄ sp̄sctūs non procederet a
filio non distinguerent̄ per relatiōes originis s̄ per relatio
nes dispatas. ¶ Tertio p̄batur q̄ sp̄sctūs p̄cedat a
p̄re z a filio per determinatiōez ecclie. et per decretalē p̄al
legatā sup̄ius in p̄cedētibus probationib⁹ q̄ p̄bant sp̄m̄
sc̄m̄ procedere p̄ actuz voluntatis. ibi papa dicit q̄ sp̄sctūs
p̄cedit p̄ter ab vtroq̄. ¶ Sc̄do p̄batur p̄ decretalem
fidelī de sum. tri. et fi. catho. li. vj. vbi d̄r̄ fidelī ac deuota p̄
fessione fatemur q̄ sp̄sctūs a p̄re et filio non tanq̄ duo
bus p̄ncipijs s̄ tanq̄ ex vno p̄ncipio nō duabus spira
tionib⁹ s̄ vnica spiratiōe p̄cedit. Et hoc est q̄ dicit Atha.
sp̄sctūs a patre z filio hoc aūt dixit s̄ aliquos grecos
q̄ dicebāt sp̄m̄sc̄m̄ a solo patre p̄cedere qd̄ est contra d̄ter
minatiōez ecclie romane vt allegatū est Dicit vltra quō
p̄cedit ab eis z dicit non factus nec creat⁹. hoc aūt dixit s̄
arria. q̄ dicebāt filium z sp̄m̄sc̄m̄ eē puras creaturas. Dicit
etiā nec genit⁹ sicut filius. s. p̄ actū m̄orie fecūde. hoc pa
ter qz sp̄sctūs est a patre et filio simul et nullus potest eē

filii natus vel genitus duorum nisi patris et matris quod in divinis non est ponendum non est ergo a patre et filio natus vel genitus sed procedens. scilicet per actum voluntatis ut declaratum est superius. quia in divinis non sunt alii modi procedendi quam per intellectum et voluntatem / et ideo si spiritus sanctus procedit per alium modum quam per intellectum sequitur quod procedit per actum voluntatis. ¶ Instatur contra istam conclusionem et contra dictum Athanasii. Et primo probatur quod spiritus sanctus non procedat a patre et a filio. Et primo sic: nihil est ponendum circa articulos fidei quod non est expressum in euangelio. sed spiritus sanctus procedere a filio non est expressum in euangelio. ergo etc. ¶ Secundo sic. nam sicut est in ymagine creata / ita est in ymagine increata: sed in ymagine creata scilicet in nobis amor non procedit a verbo ergo similiter in deo amor non procedit a verbo / sed amor dicitur spiritus sanctus / verbum autem dicitur filius. ergo etc. ¶ Tertio sic. nam spiratio passiva est propria uni persone: ergo et spiratio / activa debet esse propria uni persone. antecedens notum est. consequentia vero probatur. quia quilibet istarum relationum est eque perfecta et eque incommunicabilis. ¶ Quarto sic. nihilominus simplex est a pluribus eque et immediate / quia aliter esset maior simplicitas in principiato quam in principio seu in principiante sed spiritus sanctus est omnino simplex. ergo non est a pluribus suppositis. ¶ Quinto sic. aut pater sufficienter spirat spiritum sanctum aut insufficienter. non est dicendum quod insufficienter. ergo sufficienter spirat. et sic non producit eum filius: quia dicit philosophus primo physicorum Frustra est fieri per plura quod potest fieri per pauciora. ergo. ¶ Sexto sic: non est minoris perfectionis in filio intellectus quam voluntas. sed per intellectum non producit verbum. ergo per voluntatem non producit spiritum sanctum. ¶ Septimo sic. Unde damascenus li. pri. dicit spiritum inquit sanctum ex patre dicimus. ex filio omnino non dicimus. videtur ergo secundum istud dictum Damasceni. quod spiritus sanctus solum procedit a patre et non a filio. ¶ Secundo probatur quod spiritus sanctus non procedit per actum voluntatis. Et primo sic. unius enim nature unicus est modus communicandi finem commentatozem

octatio phisicoy: si natura diuina cōicaf p actū intellect⁹ er-
go nō per actū voluntatis. ¶ Scdo sic natura est vis insita
reb⁹ ex similib⁹ similia pcreās. s̄ spūssctūs est filis patri in
natura ḡ pducit per moduz nature z nō p actū volūtatis.
¶ Tertio sic. nichil ē volitum per actū volūtatis nisi preco-
gnitū. s̄^m Augusti. xv. de tri. sed spūssctūs nō ē preco-
gnitus p̄cognitiōe abstractiua: qz illa ē imperfecta nec intuiti-
ua: qz illa ē obiecti inquātū existēs ē sed spūssctūs nō exi-
stit anteḡ pducit. ¶ Quarto sic. nā pductio spūssancti ē
ncēia: s̄ si pducere p actū volūtatis ei⁹ productio nō eēt
necessaria. ḡ. zc. maior nota ē. minor x̄o pbat: nā pductio
q̄ est p actū volūtatis est libera z ē ad opposita. s̄ talis nō
est necessaria ex eo: qz necessariū et libez ex oppōito disti-
guntur. ¶ Respōdeo ad ista. Et p̄mo ad argumēta p̄ma q̄
pbat spūssctūm nō pcedere a filio. ¶ Ad p̄mū nego maio-
rem. nā x̄pm descēdisse ad inferos est articulus fidei. z tñ ex-
presse nō habet in euāgelio. Un̄ multa tradita sūt q̄ nō fu-
erūt exp̄ssa in euāgelio. v̄l p scripturā. vel p psuetudinē se-
cundū q̄ necessitas requirebat qm̄ noue hēses insurgēbāt.
Etia pōt dici ad miorez q̄ licet expresse nō habeat in euan-
gelio spūssctūz pcedere a filio: habet tñ subintellecte. Un̄
Johan. xiiij. dicit q̄ dixit x̄ps apostolis. paraclit⁹ aut spiri-
tussanct⁹ quē ego mittā vob a p̄re qui a p̄re procedit. Per
hoc enim q̄ dixit quē ego mittāz vob a p̄re. ostēdit spiritū
sanctū ab eo pcedere: qz missio est processio t̄p̄alis a per-
sona mittēte p̄supponēs p̄cessiōez eternā. ¶ Ad scdum di-
co q̄ nō valet similitudo in dō et in creaturis qz in creatu-
ris nō cōicaf x̄bo fecūditas volūtatis. in diuinis autem sic
¶ Ad terciū nego cōseq̄ntiā. qz natura diuina nō pōt haberi
in vna p̄sona plurib⁹ productionib⁹. tñ vna p̄sona pōt plu-
rib⁹ suppōitis cōicare naturā. Et plures persōe possunt p
vnā productionē cōicare naturā. Et ad illud q̄ d̄z qd̄ sicut
spiratio passiuā conuenit. zc. Dico q̄ nō valet. qz spiratio
passiuā est cōstitutiuā p̄sone z non spiratio actiuā s̄ adue-
nit persōis iā p̄cōstitutis. ¶ Ad q̄rtum nego maiorē qm̄
suppōita pducētia pducūt vnico p̄ncipio et vna pductōe

in 5 b. b. l. i. a.
d. i. carnis alia
fuit q̄ fecit istis
et p̄ta 7 lib. 7

sicut ē in pposito in pductiōe spūscti qua p̄r z filius p̄du-
cūt sp̄m̄sc̄m̄. Quā licz p̄r z fili⁹ sit duo nō tñ p̄ducūt sp̄m̄sc̄m̄
vt duo s̄ vt vnū vt hētur i decretali p̄allegata li. vi. Uñ lz.
dicāt duo spirātes nō tñ dicūtur duo spiratores z hoc ē qz
spirāt ip̄z sp̄m̄sc̄m̄ nō inq̄tū duo s̄ inq̄tū vnū. ¶ Et si q̄rat
quō pōt eē cū sit due p̄sone z q̄ spirēt inq̄tū vnū: Dico q̄
li inq̄tū reduplicat p̄ncipiū formale z q̄a eadē ē volūtas q̄
ē p̄ncipiū formale spūscti in p̄re z in filio ideo p̄ducūt ip̄z i
q̄tuz vnū vnica spiratiōe. ¶ Et si vltra q̄rat quō ḡ dicunt̄
p̄r z fili⁹ duo spirātes z nō dicunt̄ duo spiratores. Dico q̄
spirās ē adiectiuū et spirator substantiuū. adiectia em̄ q̄tū
ad mōz significādi hñt numerz a suis sup̄oitis. substantia
x̄o a se ip̄is f̄m̄. formā signatā et ido p̄pter pl̄alitatē suppo-
sitorz p̄r et fili⁹ dicunt̄ duo spirātes: s̄ p̄pter vnitatem vis
spiratiue significate seu signate p̄ hoc nomē spirator q̄ vis
spiratiua ē vna p̄ncipiatio q̄ p̄r z filius p̄ncipiāt sp̄m̄sc̄m̄ p̄r
z filius dicūtur vn⁹ spirator z vnū p̄ncipiū spūscti. Et sic
dico ad argumētū: Et etiā ad illd̄ dictū cōe scilicet q̄ cū ac-
tio sit suppositi pluriū suppositorz non est vna actio. Dico
q̄ hoc ē intelligēdū si qd̄ libet supposituz agat suo p̄ncipio
quo distincto a p̄ncipio quo alterius: ita q̄ plura suppo-
sita agant distinctis p̄ncipijs sed quando plura suppo-
sita agunt eodē p̄ncipio quo numerosicut est in p̄posito
tunc talium pluriū suppositorum est vna actio. ¶ Et si
queratur quare spirator est substantiuum et non spirans:
cum videantur dicere eandem rem. Ad hoc dicit Richardus
libro primo distinctione. xij. qd̄ nomē verbale dicit p̄n-
cipium actus per moduz habitus et quietis z vt sic dicit in-
dependentiam ab altero. Participiuz vero dicit actum vt
in fieri et consignificat tempus/et sic significat dependenti-
am et vt dicit dependentiam non potest determinare de-
pendentiam alterius. Nomen vero verbale potest deter-
minare dependentiam alterius cum dicat independentiā.
¶ Ad quintum dico q̄ pater sufficienter producit spiritū-
sc̄m̄/et tñ filius etiam producit sp̄m̄sc̄m̄: s̄ nō duab⁹ p̄du-
ctiōib⁹. s̄ vna p̄ductiōe tñ et vnico p̄ncipio/argumen-

tū pcederet si p̄r et fili⁹ p̄ducerēt spūm̄sc̄m̄ duobus princi-
pijs ⁊ duab⁹ spiratiōib⁹. Nā eodē mō probaret q̄ filius ⁊
spūss̄sanctus nō producunt creaturas. ¶ Ad sextum dico
q̄ in filio nō est ita secūdus intellectus sicut volūtas. quia
intellectus vt cōmunicatur filio habet terminū adequatū
in patre pducendo filiu⁹. ¶ Ad septimū dico q̄ damasce-
nus erat grecus ⁊ sic fuit de opinione grecoꝝ: q̄ dictu⁹ di-
xit damascenus añq̄ esset determinatū ab ecclesia roma-
na et anteq̄ factum esset decretale et sic negat hic damas-
cenus. ¶ Secūdo respōdeo ad alia argumēta que probāt
spūm̄sanctū non procedere per actū voluntatis. Et ad pri-
mū dico. q̄ non est incōueniēs eandē naturam cōmunica-
ri duabus productionib⁹ vt dixi in secundo phisicoꝝ et in
quarto metha. patet hoc a simili qz idem vbi acquirūt per
motum rectum et per motū circularē secūdū 1° phis. v. phis.
qui motus tantū distinguūtur q̄ nō sunt adinuicem cōpa-
rabiles secūdum 1° phis. septimo phisicoꝝ. ¶ Ad secundum
dico. q̄ ex illa diffinitione habetur q̄ spūss̄sanctus ex vi sue
productionis non est imago patris sicut filius. q̄ concedo
secundum Augustinū septimo de trinitate. Ad minores di-
co (vt dicit Richardus libro primo distinctione. xxviii.) q̄
spūss̄sanctus procedit per modū amoris de cuius proces-
sionis ratione non est similitudo nature ad illum a quo pce-
dit Filius autē procedit per modū nature de cuius proces-
sionis ratione est similitudo nature ad illū a quo procedit
quia generatio pfecta semp̄ requirit similitudinē nature ī
genito ad generantem/ideo sibi cōuenit proprie esse ima-
ginem/quia ex modo suo procedendi inq̄ntum talis sibi
conuenit q̄ sit ad exp̄ssam patris imaginem: ⁊ spūss̄sancto
nō conuenit esse imaginem patris et filij ex modo suo pce-
dendi licet eadem essentia sit in eo. ¶ Ad tertiū dico q̄ ali-
ud est amorē esse p̄cognitū/et aliud est obiectū esse p̄cog-
nitum dico enim qd̄ ad actū amoris est nc̄e obiectū esse p̄-
cognitum: sed nō oportet ip̄az dilectionē esse p̄cognitaz
sic in proposito obiectu⁹ est p̄cognitū scilicet essentia di-
uina sed non oportet dilectionez scilicet spiritūss̄sanctum eē

precognitum. Ad quartum nego minorem Et ad pba-
tionē cōcedo q̄ pductio spūscti est libera. Et ad illud q̄ di-
ciť qđ volūtas ē ad opposita dico quod est verū respectu
productionis ad extra. non tamen respectu productionis
ad intra et sic est determinata ad vnum. Et ad illud quod
diciť qđ pductio libera nō ē necessaria nego istud qm̄ ip̄e
spūsctūs libere z necessario pducit. q̄a necessariū et libe-
rū nō opponunt: s̄ bene necessariū z cōtingēs. Si autē q̄
ratur quō possunt stare necessitas z libertas. Dicēdū est
vt dicit Radulphus q̄ volūtas pōt considerari tripliciter.
Primo s̄m se et sic diciť libera et indifferēs. Secūdo res-
pectu sbe in q̄ est et sic si ē in eēna diuina s̄damētaliter ē ne-
cessaria et si in eēna creata ē ptingēs. Tertio respectu ter-
mini producti nā si terminus ē infinnus z necessarius ip̄a
pductio erit necessaria z si terminus ē cōtingēs pducit con-
tingēter. Et sic dicit Scotus li. pri. di. x. q̄ ibi ē necessitas z
libertas q̄a sicut natura hēt suā ppriā necessitatē z suā cō-
tingētiā inq̄tū pōt deficere ita volūtas habet suāz neces-
sitatē z suā libertatē mō predicto. Nā necessitas naturalis
nō stat cū libertate necessitas v̄o volūtatis bene pōt sta-
re cū libertate. Et sic spūsctūs licet pducāť necessario di-
citur tamē produci p modū libertatis q̄a pducitur per p̄n-
cipiū quod ex se est formaliter liberū Et si queratur que
necessitas est illa dico vt dicit Petrus de aquila. li. primo
di. x. q̄ non est necessitas coactionis: sed ē necessitas natu-
ralis determinationis: quia voluntas secunda per quāz p-
ducitur spiritussanctus est determinata ex se ad producen-
dum amorem sibi adequatum. Aliqui vero dicūt q̄ est ne-
cessitas requisite pfectionis: que ē quando aliquid ex ple-
nitudine perfectionis sue redundat in aliud. Et sic vt dicūt
illi certum est q̄ pater et filius producunt spiritūs sanctum
quia ex plenitudine perfectionis eorū redundat in illum.
Et si q̄rat quō volūtas diuina est principinm comunicā-
di naturā diuinam cum hoc non competat voluntati crea-
te coicare naturā creatam. Ad hoc dicit Sco. li. pri. di. x. q̄
voluntas est principiu z coicādi naturāz nō volūtas vnde vo-

lūtas / s̄ volūtas vnde infinita. q̄a infinitas ē p̄p̄ri⁹ modus
volūtat̄is diuine sicut cuiuslibet alteri⁹ attributi. Et hec d̄
isto. ca. (in q̄ tractat̄ de p̄ductiōe sp̄s̄s̄cti) dicta sufficiant.

**Unus ergo pater non tres patres:
vnus filius non tres filiū: vnus spiri
tus sanctus non tres spiritus sancti.**

Postq̄; Atha. determinauit de p̄ductiōib⁹ p̄sonaz. Cōse
q̄nter determinat / quō in diuinis nō possunt eē plures pa
tres / nec plures filij / nec plures sp̄s̄s̄cti p̄ducti. ¶ Pro q̄
sunt aliq̄ notāda. Et p̄⁹ ē notādū q̄ cū p̄ductiōes q̄ sunt ī
dco ad intra numerent̄ sc̄dm numerū p̄cipioꝝ nō possūt
eē pauciores q̄ due: q̄a vna tātū p̄ductio in dco ad intra eē
nō potest. hoc p̄z vt dicit Scotus li. p̄ri. di. ij. quia plurali
tas p̄cipioꝝ q̄uis debeat reduci ad tantam paucitatez
ad q̄ntā reduci potest cum sc̄dz p̄h̄m p̄mo p̄h̄sicoꝝ pla
litas non sit ponēda sine necessitate: tamē p̄cipia p̄du
ctionū que sunt in deo ad intra nō possunt reduci ad vni
tatem propter oppositum siue diuersum modū p̄cipian
di: quia vnum inclinā libere: alteruz vero naturaliter / nec
vnū potest reduci ad aliud quia tūc illud q̄ reduceret̄ eēt
imperfectum secundum totum genus suum. et sic sicut sūt
duo p̄cipia productiua in deo habētia productiones ade
quatas que semper manent et sic oportet q̄ sint due pro
ductiones in deo. ¶ Secundo est notandum. q̄ sicut pro
ductiones que sunt in deo ad intra non possunt esse pauci
ores q̄ due: ita nec possunt esse plures q̄ due. hoc enīz pa
tet: quia si possunt esse plures q̄ due vel essent diuersaruz
rationum vel eiusdez rationis: non diuersarum rationum
ex eo quia p̄cipia formaliter sumpta nō sunt nisi duo di
uersarum rationum que sunt intellectus ⁊ voluntas. Nec
possunt esse plures productiones q̄ due eiusdem rationis
hoc enim patet p̄mo quia si in deo possent esse plures p̄
ductiones eiusdem rationis possent esse et infinite ex eo
quia quecunq̄ causa potest plura eiusdem rationis qua

ratione pōt plura eadē ratiōe et infinita vt pz de intellec-
tu nostro / s̄ si possunt eē infinite pductiōes eiusdē ratiōis
necessario sunt / q̄a ibi nō ē pō sine actu: sed hoc ē impossi-
bile in deo. Secūdo pz ostensiuē q̄a q̄b est de se hoc nō est
possibile in plura eiusdē ratiōis multiplicari / sed quelibet
haz duarū pductionū ē de se hoc: z per p̄ns non potest de
se multiplicari in plura. Tertio patet q̄a q̄libet haz pduc-
tionuz est necesse esse / et secūdū Auicennaz primo sue me-
thaphisice. q̄b est necesse esse nō potest multiplicari in plu-
ra eiusdē ratiōis. et per p̄ns ille due productiones q̄ sunt
in deo nō sunt eiusdem ratiōis: nec possunt esse plures q̄
ille due. ¶ Tertio ē notandum q̄ non omnes persone in di-
uinis que habēt potentiā generādi possunt generare nec
omnes habentes potentiā spirandi possunt spirare. hoc
enim patet. quia filius habet potentiā generandi et simili-
ter spiritussanctus: et tamen nec filius nec spiritussanctus
generant. et spiritussanctus habet potentiā spirandi et ta-
men per illam non spirat. Nam filius et spiritussanctus ha-
bent illud q̄ est principiū quo generādi et sic habent potē-
tiam generādi / et spiritussanctus habet illud q̄b est princi-
piū quo spirandi et sic hēt potentiā spirandi. Nam princi-
piū quo generādi est ipsa memoria fecunda que non so-
lum est in patre / sed etiam in filio et in spiritus sancto. Prin-
cipiū quo spirandi est voluntas fecunda / que non solum ē
in patre z in filio sed etiam in spiritus sancto. ¶ Quarto ē no-
tandum ad declarationē precedentis notabilis. q̄ potētia
generandi accipitur dupliciter secūdū q̄ dicit Scotus li-
bro primo. di. viij. Uno modo fundamētaliter. et sic est q̄d
absolutū z isto mō potētia generādi ē ip̄a memoria fecun-
da z isto mō sumpta ē in om̄ib⁹ psonis qz sic sumpta dicit
pfectionez simplr / z quicq̄d pfectiōis ē in vna psona est in
om̄ibus. Sc̄do modo accipit̄ pōa generādi formalr scilicet p
respectū ad psonā genitā: z isto mō pō ḡnandi sumpta est
q̄d respectiuū. et isto mō solum ē in patre potētia gene-
randi. z nec ppter hoc aliqua pfectio deficit in filio ex eo
qz ratiōes (sc̄oz q̄b dicit Scot⁹) nec dicunt de se pfectiōz

.f. iij.

simplr nec iperfectionē. et eodē mō potest dici de potentia spirādi sp̄m̄sanctū qz absolute sūpta et fundamētalr est ip sa volūtas fecunda que ē in oibus personis. Formaliter vero accipit̄ cū respectu ad sp̄m̄sanctū. z sic est respectiua: et sic sumpta solū est in patre z in filio. ¶ Istis p̄suppositis pono istā p̄clusionē q̄ in diuinis nō possūt esse p̄les perso ne q̄ tres. vna ip̄ducta q̄ dicit̄ pater. Alia producta per actū intellect⁹ q̄ dicit̄ fili⁹. Alia producta per actū volūta tis q̄ dicit̄ sp̄s̄sanctus vt dicit̄ athana. i simbolo. vn⁹ ergo pater z nō tres patres. vnus filius z nō tres filij. vnus sp̄s̄ sanctus z nō tres sp̄s̄sancti. ¶ Ista p̄clusio probat̄. Et pri mo sic. nā in diuinis est tm̄ vna persona ip̄ducta. et vna tm̄ producta per actū intellect⁹. z vna tm̄ persona produ cta per actū volūtat̄is. q̄ sūt ibi tm̄ tres persone z nō p̄les. Cōsequētia pz de se. añs v̄o p̄bat̄ q̄tuz ad singlas ei⁹ par tes. Prima enī pars (q̄ in diuinis sūt tm̄ vna p̄sona nō p̄ ducta) p̄bat̄. Et p̄o sic. quicqd potest eē plurificatū in plib⁹ suppositis z nō determinat̄ ad certū numerū suppositoꝝ p̄ aliud a se si potest eē plurificatū in plurib⁹ suppositis po test eē in infinitis: z si necesse est eē necessario est. sed tale suppositū est suppositū ingenitū. q̄ si sūt p̄les p̄sone in diui nis nō p̄ducte erūt infinite qd̄ est falsuz. ¶ Scdo sic. nulla pluralitas ē ponēda sine necessitate s̄m̄ p̄m̄ p̄o p̄hicoꝝ: s̄ hic nulla est necessitas ad ponendū plures p̄sonas nō p̄ ductas. q̄ zc. ¶ Tertio sic. eadē natura nō videt̄ ex se ime diatissime habere plures modos essendi. s̄ si essent plura supposita nō p̄ducta in eadē natura tūc eadē natura ime diatissime ex se haberet p̄les modos eēndi. q̄ zc. ¶ Scda v̄o pars scilicet. q̄ in diuinis est tm̄ vna p̄sona p̄ducta per actū intellect⁹ p̄batur sic. intellect⁹ vt est memoria p̄fecta p̄ aliquē actū suuz est p̄ductiu⁹ terminū adequati sed tale p̄ductū in diuinis p̄ memoriā p̄fectā est fili⁹. ergo filius est terminus adequatus tali p̄ductioni. et si est termin⁹ ade quatus est termin⁹ semp manēs illi p̄ductioni z semp pro ducitur. sed si possēt eē plures filij sequerēt q̄ fili⁹ p̄duct⁹ nō eēt terminus adequat⁹ z semp manens illi p̄ductiōi

quod est falsum. Et per consequens in diuinis non possunt esse plu-
res persone producte per actum memorie perfecte. et sic non pos-
sunt esse plures filij. ¶ Secundo sic. nam si in diuinis possent esse
plures filij sequeretur quod filiatio ibi posset multiplicari sed hoc
est falsum. quod etiam. quod autem consequens sit falsum probatur sic. nam si filia-
tio in diuinis posset multiplicari tunc posset multiplicari ad
aliquem certum numerum aut hoc esset ex ratione sua formali. et
hoc non. quia qua ratione possent esse due filiationes pari ratione
et infinite. aut hoc esset ex parte principij puta memorie. et
hoc non. quia qua ratione posset in duos filios. eadem ratio pos-
set in infinitos. aut hoc esset ex aliqua alia pluralitate prio-
ri. et hoc non quia nulla est prior. quod etiam. ¶ Hic possunt fieri ra-
tiones que facte sunt de persona non producta. ¶ Tertia pars que
est quod in diuinis est tantum una persona producta per actum voluntatis
secunde probatur per easdem rationes factas de filio. quia sicut
concludunt quod non sunt plures filij ita possunt concludere quod non
possunt esse plures spiritus sancti. Pro tanto quia sicut filius est ter-
minus adequatus generationi et memorie secunde et semper
manens. Ita spiritus sanctus est terminus adequatus productioni
voluntatis secunde et semper manens. Et sicut filiatio non potest
multiplicari. ita nec spiratio passiva potest multiplicari per
easdem rationes. Et sic patet quod non possunt esse plures que
tres persone in diuinis. ¶ Sanctus Thomas probat istam conclu-
sionem in primo sententiarum di. viij. sic. quia cum forma non possit
multiplicari nisi per materias. et in deo non ponitur. ergo in
deo nec possunt esse plures filiationes nec plures filij. Hic in
hac ratione sanctus Thomas accipit quoddam falsum per fundamentum
scilicet quod multiplicatio individuorum eiusdem rationis fiat
per materias. quod improbat Auicenna in secundo sue meth. ca. vltio
et comentator in secundo de anima. in cometis secundo et tertio. De
hoc autem in primo philosophorum satis large tractaui. Sunt etiam con-
tra sanctum Thomam iuxta hoc aliqui articuli condemnati
in vniuersitate parisiensi. Unus articulus dicit quod quia intelli-
gentie non habent materiam. deus non potest facere plures an-
gelos eiusdem speciei quod est error. Alius articulus dicit. quod
deus non potest multiplicare individua sub vna specie si-
f. iij.

ne materia q̄ ē error. Ali⁹ articulus ē q̄ forma nō sustinet
distictiōez nisi p̄ materiā qd̄ ē error Ihericus de gādauo p̄
bat istā p̄clusiōz sic. qz fecūditas in p̄re ē totaliter exhausta
in p̄ductione filij. z p̄ p̄ns nec ip̄e p̄r p̄t alios filios ḡnare
nec filius aliū filiū. Sco. n. li. p̄. di. ij. dicit q̄ nō ē bon⁹ mo
dus p̄bandi iste. ex eo qz qd̄ intelligit̄ p̄ exhaustiōem seu p̄ li
totali exhausta: vel q̄ āplius fecūditas nō manet sic dici
mus q̄ aqua exhausta nō manet in fōte: et isto mō falsum
ē q̄ fecūditas in p̄r sit exhausta in p̄ductiōe filij cū semper
maneat. Aut intelligit̄ q̄ nō manēt ad aliaz p̄ductionem.
Et isto mō petit principiū. Quicqd̄ sit de istis opinionib⁹
cōclusio ē vera vt p̄z p̄ ratiōes prius factas. ¶ Scd̄o p̄bat
cōclusio p̄ determinatiōz ecclie vt habet̄ de sum. tri. z fide
catho. ca. damnam⁹ vbi dicit̄. Nos aut̄ sacro p̄silio appro
bāte credim⁹ z cōfitemur q̄ vna qd̄ē res ē q̄ veraciter est
p̄r z filius z sp̄s sanctus: z solūmō ē trinitas. Et hoc ē qd̄ dicit̄
Athanasius vnus ergo pater z non tres patres vnus fili
us et non tres filij vnus spiritus sanctus et non tres spiri
tus sancti. Hic Athanasius ponit vnitatē cuiuslibet persōe
et remouet errorem eorūz qui dixerunt q̄ in deo erāt plu
res patres z plures filij et plures spiritus sancti. Dicit ergo
non tres patres id est non plures patres. ¶ Ponit hic Atha
nasius numerūz determinatum pro indeterminato sicut ē
in illo dicto saluatoris nostri Mat. xvij. non dico tibi sep
ties tantū sed etiam septuagies septies. i. quotiens pecca
uerit. Ita hic cum dicit Athanasius non tres intelligit̄ non
plures. Et hoc dixit cōtra illos qui dicebant q̄ erant duo
patres. nā dicebant q̄ pater erat pater filij z filius erat pa
ter sp̄s sancti: qd̄ patet esse falsum ex p̄dictis in p̄cedentibus
capitulis qz sp̄s sanctus vt dicit August. non p̄cedit quō
natus sed quō datus vel donatus. dicit vltra non tres filij
id est non plures filij vt de patre dictū ē. Et hoc dixit contra
eos qui dicebant q̄ in deo erant plures filij p̄ hoc q̄ filius
erat filius patris z spiritus sanctus erat filius filij vel patris
z filij. ¶ Per eandez ratiōez ostendit̄ esse falsum. s. q̄ sp̄s san
ctus non p̄cedit quō natus vel genit⁹ s̄ quō datus vel do

nat⁹ vt dictū ē nō tres spūssācti id est nō plures spūsscti vt
de p̄re dictū ē. Et h̄ fuit dictū ē eos q̄ dixerūt q̄ in deo erant
tres spūssācti. Per h̄ q̄ quilibet persona dicebat spūssctū
¶ Instat cōtra istā cōclusionē. z ē dictū Athanasij. Et pro
bat q̄ in diuīs possūt eē plures filij p̄ducti p̄ actū memorie
et plures spūsscti p̄ducti p̄ actū volūtatis fecūde. Et p̄
mo p̄bat q̄ possunt eē plures filij Et p̄rio sic. nō min⁹ est
potēs de⁹ p̄r q̄ hō / s̄ hō pōt plures filios ḡnare q̄z d̄s pat̄.
¶ Secūdo sic. pluralitas pluriū p̄fectoz ē melior paucitate:
cuz q̄ fili⁹ in diuīs sūt p̄fectissim⁹ pl̄alitas filioz erit melior
vnitate ¶ Tertio sic. Cū s̄ p̄m q̄rto metha. tūc vnūq̄d̄q̄
p̄fectū ē q̄ pōt ḡnare sibi sile. s̄ fili⁹ ē p̄fectissimus / q̄ potest
generare sibi simile z sic non solum in diuinis possunt esse
plures filij / sed etiam plures patres. ¶ Quarto sic. nam fi
lius est expressa imago p̄ris ergo in oibus debet assimila
re patri que non repugnant distinctioni sui ipsius a patre:
sed filium generare alium filium non repugnat distinctioni
qua distinctus est a patre ergo videtur q̄ filius potest ge
nerare alium filium. ¶ Quinto sic. pater spirat et generat
ergo videtur q̄ sicut dedit filio potentiam spirandi quod
ita dedit ei potentiam generandi. z p̄r consequens filius
potest generare: z si potest generat. quia frustra est poten
tia que non reducitur ad actum. Et philosoph⁹ tertio phi
sicozum dicit quod in perpetuis non differt esse a posse.
¶ Secundo probatur qd̄ sunt plures spūsscti produ
cti per actuz volūtatis. Et p̄mo sic. voluntas infinita ha
bens obiectum amabile infinitum / est principiu⁹ producti
uum amoris infiniti qui est spūssctus: sed in p̄mo signo
originis pater anteq̄ producat filium habet voluntatem
infinitam habentem obiectum amabile infinitum: ergo in
illo signo producit amorem infinitum / sed talis amor pro
ductus est spūssct⁹ z nō ē ille q̄ p̄ducit a p̄re z filio sūt vt
p̄z. qz p̄ducens nō ē posteri⁹ producēte. q̄ in diuīs sūt plu
res spūsscti producti. ¶ Secundo sic quicqd̄ habet p̄nci
piū productiuū si h̄t illud sine imp̄fectiōe z si non impe
ditur potest producere p̄ tale principiu⁹: sed spūssct⁹

cum habeat volūtatē secundarū cōicatarū sibi a patre et filio
habet principiū spirandi spūs sanctū. ergo potest producere
spūs sanctus: sed non se ipm / ergo alium. et per consequens
sunt plēs spūs sancti ¶ Respondeo ad ista. Et primo ad priā
argumēta quae probant plēs eē filios in diuis et plures pēs. Ad
primū concedo maiorē. Et ad minorē dico quod posse gene-
rare non cadit sub omnipotētia vt dixi superius et sic argu-
mentum non valet. Et si queratur causa quare homo po-
test plures filios generare et non deus pater. Dico secun-
dum Sco. quod gñatio hōis ē imperfecta et limitata. et sic nō
potest habere in vno filio terminū adequatū et semp stan-
tem. et sic habet quod potest in plures filios. Gñatio autē quae est
in deo est pfectissima et semp stans et habet terminū ade-
quatum et semp stantē / et sic nō potest in alios filios. ¶ Ad
p^m dico quod concedo quod pluralitas perfectōrum est melior paucita-
te vbi plura bona sunt finita et limitata etiam si illa bona pla-
sunt possibilis. nō tamē pluralitas pluriū perfectōrum est me-
lior paucitate vbi illa bona sunt infinita seu illud bonum
est infinitū. Et sic dico ad minorē quod in diuinis non possunt
esse plures filij cū fili⁹ dei sit infinitus et infinitum bonū idō
non sunt meliores. ¶ Ad tertium dico quod illa ppositio phi.
debet intelligi in solis generalibus et corruptalibus / vt pa-
tet quia vt videmus multe sunt creature perfecte que nō
possunt generare sibi simile. vt patet de sole. ¶ Ad quartū
dico quod licet filius sit ymago patris non oportet quod assiletur
patri in posse gñare: et cuz dicitur quod nō repugnat distinctōi. zc.
Dico quod licet nō repugnet distinctōi qua filius distinctus
ē a pē / repugnat tñ filio gñare cū nō habeat potētiam gñan-
di formalr sūptaz. s. vt est respectiua: repugnat etiam gñati-
oni in pē cuz in eo habeat terminū adequatum et semper
stantem scilicet filij. ¶ Ad quintū pcedo p^mā cōsequentī
am sed tñ nego quod ppter hoc quod fili⁹ possit gñare. Et ad illud
quod dicitur quod frustra est potentia. zc. dico quod illa ppositio est
vera si potētia in nulla persona est reducibilis ad actum et
sic dico quod potentia gñandi quae est in filio non est frustra. quia

licet in filio non reducatur ad actum reducitur tamen in parte: et ad dictum philosophi dico quod non est ad propositum. ex eo quod licet in filio sit potentia generandi eo modo quo dictum est non est tamen posse generare. Et si queratur causa quare in filio non est posse generare sicut in patre si in eo est potentia generandi. Ad hoc dicunt quidam et communiter omnes antiqui quod causa est quare in patre potentia generandi est active qua pater potest generare. et in filio potentia generandi est passive tantum scilicet quod potest generari. Scotus vero et sui veri sequaces dicunt aliter et melius quia aliter potentia generandi est in patre: et aliter in filio. nam in patre est tam fundamentaliter quam formaliter scilicet respectue. et in filio est solum fundamentaliter scilicet prout est memoria perfecta. et non formaliter prout est cum respectu quod sic non coincidit sibi eam pater cum in eo habeat terminum adequatum ¶ Secundo respondeo ad argumenta que probant quod sunt plures spiritus sancti. Ad primum procedo maiorem. et ad minores dico quod licet in primo signo originis antequam pater producat filium sit voluntas. tamen non tamen pro illo signo prout producit amorem adequatum memorie fecunde ¶ Pro tanto quia ut superius dixi. scilicet quod voluntas habet duplicem actum. scilicet velle quod est actus essentialis et communis tribus personis. et spirare qui est actus notionalis perveniens solum patri et filio: et intellectus habet duplicem actum ut dictum est superius. scilicet intelligere quod est actus essentialis communis tribus personis. et dicere seu gignere conveniens solum patri. Intelligere enim ut est actus eternalis precedit primum velle quod velle precedit solum actum intellectus qui est dicere. et dicere precedit secundum actum voluntatis quod est spirare. Et sic dico quod primum velle precedit generationem filii et spirare sequitur ipsam generationem filii. et sic non precedit argumentum. scilicet per se. inter intellectum et voluntatem est ordo propter duo. scilicet propter presentiam obiecti quod voluntas non habet obiectum nisi per intellectum fiat presentis in ratione cogniti et propter naturalem colligationem potentiarum ¶ Ad secundum dico quod illa maior tenet quam principium productivum non habet iam in alio terminum adequatum et semper staret sicut habet voluntas fecunda in parte et in filio. et sic licet sit in spiritu sancto tamen spiritus sanctus non potest producere alium spiritum sanctum propter hoc quia ipse est terminus adequatus spirationis.

Etiam quia licet in eo sit principium spirandi fundamentali-
ter non tamen est in eo formaliter et respectiue. Et hec de
isto capitulo dicta sufficiant.

**Et in hac trinitate nichil prius aut
posterius. nichil maius aut minus. sed tote
tres persone coeterne sibi sunt et coequa-
les. Itaque per omnia sicut iam supra dictum
est: et trinitas in unitate et unitas in tri-
nitate veneranda sit. Qui vult ergo
saluus esse: ita de trinitate sentiat.**

Postquam Athana. deterioravit de productione personarum et de numero
earum. Quod sequitur deteriorat quod quibus una persona producat ab alia
non tamen propter hoc habentur quod persona producat precedat duratione perso-
nam productam. Pro quibus sunt aliquid non dicitur et per se. est non dicitur quod aliquid
potest dici per se alio (quod tamen ad personam spectat) quadruplex. Uno. per
tate durationis. et de isto. loquitur philosophus vii. metha. ubi dicit quod substantia
est prior accidente non solum natura sed etiam tempore. Secun-
do modo per se. Prioritas enim nature secundum philosophum vii. me-
thaphisice. ca. i. est quoniam per se potest esse sine posteriori et non e converso.
Secundum Scotum li. pr. di. x. per se nature est presuppositio
huius ab hoc et hec est melior notificatio. Franciscus enim
in pr. distinctione xiiij. questione prima. dicit quod duplex
est prioritas nature. prima est que est inter naturam et natura-
le scilicet inter substantiam et accidens seu materiam et for-
mam. et sic intelligitur dictum philosophi. Alia est inter for-
malitates et perfectiones in eadem natura et sic intellexit
Scotus. et hec est tamen in diuinis quam in creaturis ut accepit phi-
losophus prioritatem nature excludit in predicamento re-
lationis ab illo modo ipsa relatiua quia unum non preexis-
tit altero natura: quia relatiua sunt simul natura ut accipit

Phis ex eo qz vnu relatiuū nō pōt eē sine alio. Tertio pō-
ritate s^m natālē intelligētīā / z hic accipit natālis intelligen-
tia (vt dic̄ Sco. li. pzi. di. ij. z Petr⁹ de aq̄la. li. j. di. xij.) nō p
actu rōis s̄ iōstū vnu s^m suā rōez q̄ditatiuā ē p⁹ natū mani-
festare se intellectui q̄ aliud. Quarto. pōritate origis: pō-
ritas enī origis (vt dic̄ Sco. li. j. di. x.) ē a q̄ q̄s / nā qd̄ est ab
alio ē posteri⁹ eo origine ¶ Scdo ē nōndū (vt dicit Pe. de
aquila. li. j. di. xij.) qz cū siltate vni⁹ mōi pōt stare pōritas al-
teri⁹. Nā cū siltate pmi mōi stat pōritas scdi mōi: vt p̄z de
subiecto z ppria passiōe. Et in diuinis p̄z in p̄fectōib⁹ attri-
butalib⁹. s. d̄ itellctū z volūtate z cū siltate scdi mōi z cū mōi
stat pōritas q̄rti mōi. qz rlatia sūt sūt natā z sūt nālī itelligen-
tia / z tñ vnu p̄cedit aliō origie vt p̄ filiū. ¶ Tertio ē nōndū
qz p̄m⁹ mod⁹ pōritat̄ dic̄ ip̄fectionez ex eo qz qñ aliqd̄ ē
p̄z⁹ alto s^m duratiōez / s^m ē t̄pale z potētiale / z om̄e potēti-
ale includit ip̄fectiōez. Scdo x̄o mod⁹ (vt accipit eū Phis)
sūt includit ip̄fectiōez. ex eo qz qd̄ ē p̄z⁹ altero s^m natālē
exstētīā est altez in natā cū illo z s^m p̄cedit de nō eē ad eē
s^m x̄o qz accipit illū modū Sco. nō dic̄ ip̄fectiōez vt dicit
Pe. de aq̄. li. j. di. xij. ex eo qz sic solū dicit p̄suppōitiōz hui⁹
ab h̄ z sic pōt stare cū idētitate natē: z pōt reperiri inter p̄-
fectiōes simplr vt in deo. Tertio aut̄ mod⁹ nō includit ip̄-
fectionē vt p̄z. qz in dō repit̄ inter p̄fectiōes simplr puta in-
ter intellectū z volūtate ¶ Quarto mod⁹ similiter non in-
cludit ip̄fectiōez / qz reperit̄ int̄ p̄fōas diuinas ¶ Ist̄ p̄-
suppōit̄ pono istā p̄clusionē qz nec inter personas diuinas
nec int̄ emanatōes eaz. Nec inter essentiā z p̄fōas z p̄-
fectōes est pōritas duratōis ita qz vna sit p̄oz alia duratiōe
vt dicit Athana. in sim. z in hac trinitate nihil prius aut po-
sterius / nichil maius aut min⁹: sed tote tres p̄sone sibi co-
etne sūt z coeq̄les. ¶ Ista p̄clusio p̄bat̄ z p̄rio per ratiōes
Et p̄mo sic. nō ē ponendū in dō aliqd̄ qz dicit ip̄fectionē
s̄ pōritas seu ordo duratōis dic̄ ip̄fectionē. s̄ zc. ¶ Scdo
sic. nā si in diuis eēt p̄ioritas duratōis h̄ esset (vt dicebant
Arriani) inter p̄ez z filiū: s̄ inter p̄ez z filiū nō est talis or-
do. s̄ zc. maior manifesta ē. minor x̄o p̄bat̄. qz agens ex se

sufficiēs in nullo depēdens / pducēs p moduz nate z sine
mutatiōe / hēt pductiōez sibi coeuā. s̄ tale agēs ē d̄s p̄ re=
spectu gñatōis filij / ḡ h̄z illā coeuā: s̄ de⁹ p̄ ē etn⁹ / ḡ et illa
gñatio ē etna. maior isti⁹ palogismi patet qz si agēs nō pōt
h̄re effectū sibi coeuū h̄ est. v̄l qz depēdens / v̄l qz insuffici=
ens / v̄l qz nō agit per mōz nature. v̄l qz agit per motū. oēs
iste circūstātie excludūt in illa maiori. etiā ad pbādū istaz
p̄clusiōez possūt adduci p̄batiōes q̄s adducit Āḡr̄ sentē.
li. j. di. ix. ¶ Sc̄do p̄bat̄ p̄clusio p̄ dictā Aug. z Ambro. s̄ Ar
ria. q̄ in s̄tētia sūt ista / q̄ fili⁹ ḡit⁹ est a p̄re nō tñ p̄r̄ añ fu=
it q̄ fili⁹: s̄ coetne sibi s̄ tres p̄sōe. etiā sic splendor q̄ gignit̄
ab igne si ignis eēt etn⁹ splendor eēt sibi coetn⁹. sic fili⁹ ē p̄ri
coetn⁹ ¶ Tertio p̄bat̄ p̄clu⁹ p̄ detiatōz ecclie. vt hēt d̄ sum.
trini. z si. catho. ca. firmit̄ credim⁹. vbi d̄z q̄ vn⁹ est sol⁹ ver⁹
de⁹ etnus: p̄r̄ z fili⁹ z sp̄s̄sctūs. p̄r̄ semp gñans / fili⁹ nascēs
sp̄s̄sctūs p̄cedēs. h̄ic papa oñdit eternitatē triū p̄sonarū
qz si p̄r̄ semp ē gñans. fili⁹ semp ē nascens p̄r̄ nō p̄cedit filiū
duratiōe t̄pis. ¶ Un̄ dic̄ Athana. z in hac trinitate nihil p̄us
aut posteri⁹ / nihil maius aut min⁹: s̄ tote tres p̄sōe coeter
ne / sibi sūt z coeq̄les. h̄oc aut̄ dixit Athana. p̄tra arrianos
q̄ dicebāt filiū z sp̄s̄sctūm puras creaturas / z posteriores
p̄re duratiōe t̄pis: Dic̄ enī Athana. z in hac trinitate nichil
p̄⁹ aut posteri⁹. i. nō est aliq̄s ordo duratōis seu t̄pis / nihil
mai⁹ aut min⁹: ita q̄ vna p̄sōa sit maior alia. s̄ tote tres per
sone sibi coetne sūt. s̄. in duratiōe / z coeq̄les sc̄licet in potē
tia / z in omnibus perfectiōibus. Fundat Athana. dictum
suum in h̄is que superi⁹ dixit in versibus precedentibus /
vt dicit in versu sequenti. Itavt per omnia sicut iam supra
dictum est: z quid est qd̄ supra dictum est dicit Athana. q̄
vnitas in trinitate. et trinitas in vnitate veneranda sit sc̄lz
corde z ore. Lorde enī credēda / et ore cōfitenda et q̄ eter
nus pater / eternus filius / eternus spiritus s̄ctus z cetera
¶ Ex istis dictis Athana. fundat intentionem suam / q̄ si vni
tas essentie in trinitate z trinitas in vnitate essentie est ve
neranda z omnes persone sunt eterne / sequit̄ q̄ inter ip̄as
personas nichil ē prius aut posteri⁹ nichil maius sc̄licet in

perfectiōne aut minus sed sunt sibi coeterne et coequales
et hoc tam ex parte essentiae cum sit una indiuisa in omnibus
tribus personis. Et similiter ex parte relationum quia re-
latiua simul esse dicuntur. Ista enim sic credere corde et cō-
fiteri ore de summa trinitate necessariū est fidelibus vt sal-
uentur: quia aliter nullus potest saluari. Ut dicit Athana. Vl-
tra in alio versu. qui vult ergo saluus esse ita de trinitate
sentiatur: quasi dicat quod nullus potest saluari nisi sic credat de
trinitate. Et ideo perierunt miseri Arriani heretici: qui sic
de trinitate credere noluerunt. ¶ Instatur cōtra istam con-
clusionem et contra dictū Athana. Et probatur quod in diuinis
est prioritas et per personis quod persone non sunt sibi coeterne et
coequales. Et primo sic. nam in diuinis intellectus est pri-
or voluntate quia voluntas presupponit intellectum: et in-
telligere est prius quam velle vt sunt actus essentialis. ergo ē
ibi aliquid prius et posterius et si est ibi prius et posterius
non sunt ibi omnia coeterna. ¶ Secundo sic. essentia diuina ē
prior omnibus personis et perfectionibus que sunt in diui-
nis: ergo in diuinis est aliquid prius et posterius: et per con-
sequens persone non sunt coeterne cum essentia nec per-
fectiones. ¶ Tertio sic. vbi est dependētia ibi est ordo du-
rationis secundū prius et posterius: sed in diuinis est dependē-
tia quia filius a patre dependet et spiritus sanctus a pa-
tre et a filio. ergo et maior nota est de se. minor vero pro-
batur. nam in omni ordine posterius dependet a priori. sed in-
ter patrem et filiū est ordo prioris et posterioris. ergo filius
dependet a patre. ¶ Quarto sic. nam vbi est idem esse et dura-
tio si esse habet principium et duratio habet principium. sed in
filio dei et in spiritu sancto est idem esse et duratio. et esse habet
principium puta quia filius est a patre et spiritus sanctus a patre et filio.
ergo et duratio eorum habet principium. sed duratio que habet
principium non est eterna. ergo generatio filij non est eter-
na nec productio spiritus sancti: et per personis sunt temporales. ¶ Quinto
sic. generatio et corruptio sunt mutationes oppositae. sed
corruptioni nōcō pcedit esse. ergo ante generationem pcedit nō esse
sed nullū tale ē eternū. ¶ Respondeo ad ista. Ad primū

dico q̄ p̄ter ordinē duratiōis est ordo nature: z naturalis i-
telligentie: z ordo originis. Et sic dico ad argumētuz. q̄ cō-
cedo q̄ intellect⁹ sit prioz volūtate p̄ozitate nature non tñ
prioritate duratiōis. z pōt eē coetnitas inter intellectuz et
volūtate. z cū h̄ intellectū eē p̄ozē (p̄ozitate nafe) ip̄a volū-
lūtate. Cū (vt dicit Richard⁹ de sctō victore li. v. de tri. ca.
vij. z li. vi. ca. vij.) in diuis pōt eē p̄ozitas z ordo nafe cum
vnitate essentie. Cū dicit sic naſalit illa p̄cessio p̄oz ē que
pōt s̄sistere in p̄sōaz dualitate scz in p̄re z filio q̄ illa q̄ nō
pōt eē sine personaz trinitate s̄ in hac p̄sonaz plalitate ni-
chil t̄pe pri⁹ / nichil t̄pe posteri⁹. s̄ q̄ nō pōt eē pri⁹ t̄paliter
pōt esse pri⁹ naſalit z eo ip̄o posteri⁹ naſalit. Et si dicat cō-
tra istā respōsionē q̄ si in diuis nō ē p̄ozitas z ordo durati-
onis / nec tā paz debz eē prioritas nafe: ex eo qz prioritas
nafe dicit ip̄fectiōz. qz dicit plalitatē naſaz s̄m pri⁹ z poste-
ri⁹ / sicut ordo duratiōis dicit plalitatē priū t̄pis s̄m pri⁹ z po-
sterius. Ad h̄ dico q̄ ordo nature (vt accipit Sco. ordinem
nature li. j. di. x.) nō dicit imperfectionē. Et ad illud q̄ d̄z q̄
dicit plalitatē naturaz. zc. dico q̄ nō s̄per dicit plalitatem
naſaz. z ad similitudinē dico q̄ nō est s̄le de prioritate dura-
tionis z de prioritate nafe vt dicit p̄e. de aq. li. j. di. xij. qz
prioritas nafe stat in vna natura simplici / z prioritas dura-
tionis nō stat in vna p̄te t̄pis. Cū in deo nō pōit ordo na-
ture vt accipit p̄hs. qz sic dicit ip̄fectiōez: s̄ pōit vt acci-
pit Sco. z h̄ amota oī ip̄fectiōe. Ad s̄m p̄cedo q̄ eēna sit
prioz tā p̄sōis q̄ attributis z rlatōib⁹ / s̄ nego q̄ illa p̄ozitas
sit p̄ozitas duratiōis: s̄ ē p̄ozitas naſalis intelligētie qm̄ illa
nata ē ex sua rōe pri⁹ teriare actū intelligēdi q̄ p̄sōe et q̄
attribūta z rlatiōes. Et si dicat cōtra istā respōsionem q̄
in deo est vnicus actus intelligēdi simplicissim⁹ z per p̄ns
nō est ibi ordo prioris z posterioris naturalis intelligētie.
et sic si est aliquis ordo eēt ordo duratiōis. Ad hoc dico q̄
illa vnica intellectio simplicissima q̄ est in deo prius termi-
natur ad essentiā: sc̄o x̄o terminat̄ ad q̄ditates. Et ideo nō
valet qz licet act⁹ intelligēdi sit vnicus z simplex q̄ditatiue
tamen potest ibi eē prioritas terminatiue. Et si dicatur q̄

si terminatiue est prioritas in actu intelligēdi in deo seque-
 retur q̄ intellectus diuin⁹ intelligit essentiā p̄mo / r p̄ tūc
 nō intelligit attributa seu relatiōes: r sic eēt in potētia ad
 intellectionē illaz p̄fectionū r relationū. Ad hoc dico q̄ li-
 cet intellect⁹ diuin⁹ primo termineē ad essentiāz q̄ ad alia
 nō p̄pter hoc est in potētia ad intellectionē illaz qz esse in
 potētia dicit ordinē duratiōis solū est ibi ordo naturalis i-
 tellectiōis. ¶ Ad tertiu⁹ nego minorē. Et ad probationē di-
 co q̄ de ratiōe posterioris nō est depēdere. Dependētia
 enī sequit̄ diuersā entitatē naturaz / r vbi in p̄ducente et
 p̄ducto est eadē entitas nature numero / ibi est prioritas
 siue depēdentia posterioris a priori. Tūc p̄hs diffiniēs pri⁹
 quinto metha. nō diffinit ip̄m p̄ depēdere sed p̄ esse princi-
 pio p̄pinq̄. Et si queraē que prioritas ē illa qua pater
 est prior filio. Dico q̄ prioritas originis q̄ est vt dicit Sco-
 tus a quo d̄s / r similr filius est prior sp̄s sancto prioritate
 originis. ¶ Ad quartū dico q̄ maior est v̄a vbi esse geniti
 p̄cedit nō eē / ita q̄ ante eē illi⁹ est nō esse. qd̄ tūc nō cōcedit̄
 in p̄posito qz nullo mō in filio r in sp̄s sc̄to est intelligendū
 nō esse ante eē. ¶ Ad quintū dico q̄ argumentuz b̄n̄ p̄bat
 de ḡnōne sūpta sub rōne mutatōis s̄ nō de ḡnōne sumpta
 sub rōne p̄ductōis: nā in deo nō ponit̄ ḡnatio sub rōe mu-
 tationis sed sub ratiōne p̄ductionis. Quō ḡnatio accipit̄
 sub ratiōne productionis dictuz est sup̄ius. Et hec de isto
 capitulo (in quo tractatur de coeternitate p̄sonaz et pro-
 ductione earum) dicta sufficiant.

**Sed necessariū est ad eternam salu-
 tem: vt incarnationem quoqz domi-
 ni nostri iesu christi fideliter credat.**

Postq̄ Athana. determinauit de articulis fidei ad trinita-
 tem p̄sonarum: et vnitatē essentie p̄tinentibus. Consequē-
 ter determinat de articulis fidei ad humanitatē christi p̄ti-
 nentibus. Et facit Athanasius hic tria. primo in primover-
 su per modum prohemiū exhortatur nos ad habendum fi-

ad humanitatem
 (indig signifi-
 di spu sc̄o in
 p̄ sua signifi-
 m̄s m̄p̄t̄
 r̄m̄m̄
 nō ē filius)

quod dicitur de ebo.
 ut nō alit̄ d̄y saluē hō p̄ m̄ḡadē d̄y q̄ hō hō p̄ d̄y hō m̄
 signatōe x̄p̄i. r̄o factū sit n̄m̄m̄e q̄ duabz nat̄is. aha m̄ntota
 na r̄ m̄nt̄ m̄p̄ h̄uo ḡta nō ē ad m̄ p̄sona p̄ v̄t̄ d̄y (i hō q̄ hō
 r̄o d̄y p̄ r̄o hō h̄o d̄y r̄). v̄ v̄m̄ p̄m̄t̄ r̄ p̄ r̄ m̄p̄ h̄uo
 m̄nt̄ m̄p̄ h̄uo d̄m̄t̄ q̄ h̄uo p̄ r̄o (r̄ r̄o r̄ v̄t̄ m̄nt̄). sed r̄
 que n̄t̄ r̄ h̄uo p̄ h̄uo d̄y filius nō s̄ r̄ n̄t̄. r̄ r̄ h̄uo d̄y d̄y r̄

1.20.

2

Ita prout p. 1.20. et sic hinc et inde.

Ita no prout
Ita i. carnem
et mentem
hinc . . .
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc

dem de xpo. Secdo psequitur in sequenti versu. ibi [est er= go fides recta]. Tertio pcludit in vltimo vsu. ibi [hec est fides catho.] Circa primū sunt aliqua notāda: z primo est notandū q̄ fuit possibile diuine potētie naturā hūanaz vniri deo / seu alicui supposito diuino. hoc. n. patet p̄ illud qđ dicit̄ luce p̄mo. nō erat impossibile apud deū om̄e v̄bū. Etiā patet p̄ illud qđ dicit̄ ad ephesios. iiii. de⁹ est qđ potest facere supabundanter q̄ petimus aut intelligim⁹: s̄ homo potuit petere filiū dei incarnari vt patet in pphetijs videē qđ deus facere illā vnionē potuit. Secdo est notanduz qđ quīs quelibet psona poterat sibi vniri naturā humanam / tñ cōgruentius facta est illa vnio i psona filij / p̄ prima ratio fuit qz psona filij est psona media inter psonas diuinas / et sic sibi magis pueniebat eē mediatorē inter deū z hoiem / p̄ hoc qz incarnatio est ordinata ad effectū mediatoris

Secda ratio est qz sicut est fili⁹ patris in diuinis ita ei ma= gis cōueniebat vt esset fili⁹ matris in hūanis / ne eēt p̄fusio in p̄prietatib⁹. Et sic est dicendum qđ non pater assumpsit naturā humanā nec spūs sanct⁹: s̄ solū filius. vt dicit̄ Jo. p̄mo et verbū caro factū est. Tertio est notanduz. qđ sicut fuit necessariū vniri naturaz humanā filio dei / ita fieri hoībus fuit necessariū p̄ hoc duo. Primū est vt dicit August. i libro de natura z grā. vt totum hoiem in se beatificaret / vt siue ingrederet̄ interiorius siue egrederet̄ exteriorius i creatore pa= scua inueniret: pascua interiorius in cognitōe diuinitatis per intellectū. pascua exteriorius in visiōe carnis saluatoris oculis corporalibus. Ex isto dicto Augusti. inferunt. Alexan. de ales. in. iiij. li. et Sco. z p̄e. de aquila li. iij. Scotus di. viij. p̄e. in di. ij. qđ licet adam non peccasset qđ adhuc filius dei fuisset incarnatus. Et p̄bant intentionez suaz non soluz in dicto Aug. p̄ allegato sed etiaz in quodaz dicto Bernhar. sup ca. iiij. Jone pphete. sup illud dictū Jone. p̄p̄ me hec tēpestas orta est. Dicit sic Bernhar. vidit Lucifer creatu= ram rationalez assumendā in vnitate filij dei vidit et inui= dit. Unde inuidia fuit causa casus dyaboli et mouens ip= sum ad tentandum hoiem vt p̄ peccatū demereretur vni=

Ita no prout
Ita i. carnem
et mentem
hinc . . .
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc
et sic hinc

biliter ad deum. Scdm ppter qd fuit necessaria homini-
bus unio nature humane filio dei est vt hoiem lapsum re-
dimeret vt dicit Ansel. li. de cōceptu virginali vbi dicit. qz
ideo fact⁹ est homo vt hoies redimeret qd nō poterat ho-
mo nisi de⁹. z hoc est qd dicit ap̄ls ad gala. iiii. q̄ misit de⁹
filiū suū natū ex virgine factū sub lege vt om̄s qui sub le-
ge essēt redimeret. ¶ Quarto est notandū. q̄ pphete ante
multa tēpora aduētus xp̄i z vnionis nature humane filio
dei predixerūt z pphetauerūt illā vnionē esse fiendam. vt
patet p̄ illud dictū Isaye septimo. qui dixit. Ecce virgo cō-
cipiet z pariet filiū z vocabit̄ nomē ei⁹ hemanuel. qd̄ inter-
pretatur nobiscū de⁹. hic dixit Isayas xp̄m esse d. um et
hoiem. et in. ix. ca. dixit. Puer nat⁹ est nobis et filius dat⁹
est nobis: cuius imperium sup humer⁹ eius. et vocabitur
admirabilis p̄siliarius de⁹ fortis pater futuri seculi. Scdo
per illud dictuz pphete Baruth in ca. iij. vbi dixit. qui pre-
parauit terram z repleuit eam pecudibus et mittit iolez et
vadit hic est deus noster z nō estimabit̄ ali⁹ aduersus eū.
hic adiuuenit oēm viam discipline et tradidit illam Jacob
puero suo: et israel dilecto suo z post hec in terris visus ē.
et cū hominibus cōuersatus est. Per multas alias pphe-
tias potest pbari vnionem nature hūane filio dei esse fiendam.
¶ Istis aut̄ p̄suppositis pono istam conclusionem. q̄
fuit necessariuz omnibus qui p̄cesserunt aduētū xp̄i. z est
necessariuz omnibus qui sequūtur ip̄m aduentum christi.
credere incarnationē dñi nr̄i ih̄u xp̄i ad salutem scilicet ad
saluationem eternam. vt dicit Athanasius in simbolo. sed
necessarium est ad eternam salutē vt incarnationē quoqz
domini nostri Ihesu christi fideliter credat. ¶ Ista conclu-
sio p̄batur primo per rationes. Et primo sic nullus potest
venire ad gloriā nisi qui sperat venire: et nullus recte spe-
rat nisi credat puenire ad gloriā p̄ merita: quia spes p̄ce-
dit ex gratia et meritis. sed non est credendum posse pue-
nire p̄ merita ppria. quia illa nō sufficiunt: z p̄ consequēs
est credendum q̄ qui est venturus ad gloriā puenit per
merita alterius. sed talia merita non sunt nisi mediatoris.

f. 9. luo.

20. 1.

isale 8. 11.

hō. x. q. replens vā humanitatis carnis p̄cipue. ut vngon 19 nat
appat sunt op̄mas naty d. par d. vbi naty d. mat. xlii. rari
wcedo. d. filio naty an̄scubz z naty i sculo z vngz naturas hng
vna i forma d. vngz op̄. naty s̄ p̄cipue forma p̄cipue
gapti maty l̄s sunt ip̄m dñi hō fere eadē f. me sub̄p̄tue p̄ma
de cod. vob. uli d. q. z hō fere op̄ant. rna. i. de d. q. hō fere p̄p̄

ergo qui sperat saluari oportet q̄ habeat fidē de mediato-
re. qz eius merita nō veniūt nisi in eos qui incorporantur
in eo p̄ fidē. Et p̄ consequēs tā illis qui p̄cesserunt eius ad
uentū q̄ illis qui secuti sunt ei⁹ aduentū necessarium fuit
et est credere ei⁹ incarnationē. ¶ Sc̄do sic. nam xp̄s est ca-
put toti⁹ ecclesie ergo nullus potest saluari nisi fiat mem-
brum eius: sed membrū xp̄i nō potest fieri nisi credat i ip̄m
et p̄ consequēs sine fide sue incarnatōis nullus potuit nec
potest saluari. ¶ Sc̄do pbatur cōclusio p̄ dictū August. ad
optatū. illa fides sana ē qua credim⁹ nullū hoīem siue ma-
ioris siue minoris etatis liberari a cōtagine z obligatione
peccati qd̄ prima natiuitate p̄traxit nisi p̄ vnūz hoīem me-
diatores dei z hominis ihesum xp̄m cuius hominis eiusdē
q̄ dei fide: et illi sunt salui facti qui anteq̄ veniret in carne
crediderunt in carne venturuz. ¶ Tertio pbatur cōclusio p̄
definationez ecclesie vt habet de sum. trini. z fi. catho. ca.
firmiter credim⁹. vbi d̄z firmiter credim⁹ z simpliciter cōfi-
temur q̄ vnigenitus dei filius ihesus xp̄us a tota trinitate
cōiter est incarnatus ex maria semp̄ virgine opatiōe spūs-
sancti conceptus. hoc est qd̄ dicit Athana. in simbolo. sed
necessariuz est ad eternā salutē vt incarnationē quoq̄ dñi
nostri ihesu xp̄i fideliter credat. Unde hic Athanas⁹ acci-
pit incarnationē p̄ humanatione sicut enim caro aliquan-
do accipitur pro tota hūanitate vel pro toto hoīe vt acce-
pit beatus Johan. qñ dixit et verbum caro factum est. id
est verbū factū est homo i eo q̄ assūpsit hūanitatē quā sibi
in vnitate suppositi vnuit. Dicit vltra dñi nostri ihu xp̄i.
hoc aut̄ dicit Athana. p̄pter hoc quia incarnatio licet ef-
fectiue facta fuerit a tota trinitate tñ termiatīue fuit facta
in filio. p̄pter hoc vt ille q̄ erat fili⁹ in diuinis dei p̄ris esset
fili⁹ matris. ¶ Est sciēdū q̄ vnio illa hūane naē ad dei fi-
lium nō in verbo sed in humana natura est fundata quia
in deo nichil potest de nouo fundari: et notanter dixit ibi
ihesu xp̄i ex eo quia saluator noster his duobus nominib⁹
nominabatur. hoc nomen ihesus sibi impositum est ab an-
gelo vt habetur Luce primo q̄ idem est q̄ saluator. quod

o. ibi luce. i. m. s. g.
angelus ad. o. glo
adorat. optate
hoc. dicit. fili.
i. s. p. s. f. g.
infus. optate

nat. et na. atq. digna. t. p. alit. q. a. p. i. p. t. p. alit. u. a. s. i. q. e. n. a. t. a.
na. n. a. t. a. l. i. t. p. o. s. e. t. i. n. s. e. s. u. p. n. o. n. e. l. i. b. e. r. a. t. i. o. n. e. h. u. m. a. n. e. t. i. n. v. i. t.
i. n. s. u. m. a. t. u. s. a. n. g. e. l. i. s. d. e. i. e. t. h. i. s. l. i. b. e. r. a. t. i. o. n. e. n. a. t. u. s. q. u. i. d. e. m. i. n. s. e. p. l. e. n. t. i. u. s.
i. n. s. u. m. a. t. u. s. i. n. s. e. s. u. m. a. t. u. s. d. e. i. f. i. l. i. u. s. i. n. s. u. m. a. t. u. s. q. u. i. d. e. m. i. n. s. e. p. l. e. n. t. i. u. s.
i. n. s. u. m. a. t. u. s. i. n. s. e. s. u. m. a. t. u. s. d. e. i. f. i. l. i. u. s. i. n. s. u. m. a. t. u. s. q. u. i. d. e. m. i. n. s. e. p. l. e. n. t. i. u. s.
i. n. s. u. m. a. t. u. s. i. n. s. e. s. u. m. a. t. u. s. d. e. i. f. i. l. i. u. s. i. n. s. u. m. a. t. u. s. q. u. i. d. e. m. i. n. s. e. p. l. e. n. t. i. u. s.

quid em nomē verbo incarnato pprie cōueniebat p t̄aro
 qm̄ si cut oīa p ip̄m facta sunt. vt d̄r Jo. primo qz pater om
 nia in sapiētia sua. i. per filiū suū fecit/ ita natura humana
 p peccatū violata per verbū debuit reparari. Hoc nomen
 x̄ps grece/ hebrayce dicit̄ messias: z latine dicit̄ vnctus. qd̄
 quidē nomē est nomē propriū verbi in deitate simul et hu
 manitate subsistens. Dicit. n. athana. quoqz/ ex eo qz quo
 qz est cōiunctio copulatiua z copulat precedētia cū sequē
 tibus/ quasi dicat nō solū est necessariū ad eternā salutem
 habere fidē de trinitate de qua dictū est/ sed etiā est neces
 sariū habere fidē de incarnatiōe dñi n̄ri ihu x̄pi de qua di
 cere pperam⁹. ¶ Instatur cōtra istā cōclusionē. z cōtra di
 ctum Athana. Et probatur q̄ non sit necessarium ad salu
 tam habere fidez de incarnatione verbi. Et primo sic. nam
 incarnatio verbi seu vnio nature humane ad verbum nō
 fuit possibilis nec potuit fieri. ergo habere fidez de illa nō
 est necessarium. cōsequentia nota est/ qz de illo quod non
 est/ nec fuit/ nec erit/ nec poterit esse/ non est necessariū ha
 bere fidem. sed antecedens probatur multipliciter. Et pri
 mo: nam actus purus z infinitus non est alicui pponibilis
 nec vnibilis/ sed verbum diuinum est actus purus z infini
 tus. ergo zc. minor nota est. maior vero probatur. qz com
 ponibile caret pfectione eius cum quo cōponitur: sed infi
 nitum nō caret aliqua pfectiōe. q̄ nec est alicui cōponibile
 ¶ Scdo pbatur sic. plus distant natura creata z increata
 q̄ contraria. sed cōtraria non possunt vniri vt dicit p̄ph̄s
 iij. metha. q̄ similiter natura creata et increata nō possunt
 vniri. ¶ Tertio sic. incarnare est agere q̄ incarnari est pati
 s̄ verbū diuinuz nō pōt pati q̄ nō pōt incarnari. ¶ Quar
 to sic. inter vnibilia debet esse pportio/ s̄ finiti ad infinitū
 nulla est pportio/ ergo natura hūana q̄ est finita non po
 test vniri verbo diuino qd̄ est infinitū. ¶ Quinto pbatur
 idem aīcedens sic. oīs dependētia terminatur ad aliquod
 independens absolutum. sed verbum diuinum non est ab
 solutū ergo nō potest terminare dependentiā hūane natu
 re ad suppositum: et p̄ p̄ns incarnatio verbi non fuit possi

g. gellor

q̄ uenit - ep̄ ista iustitia q̄ dicitur p̄ns. s̄. iij.
 s̄ p̄na p̄ns q̄ p̄ns cōmpte m̄beret ista iustitia p̄ns
 m̄beret p̄ns. vt m̄beret q̄ p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
 p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns
 p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns p̄ns

bilis. et sic videtur habere fidem de ea non est necessarium ad salutem. **¶** Secundum principale probatur sic. scilicet quod non sit necessarium habere fidem de incarnatione verbi. Unde apostolus ad hebreos xi. dicit oportet accedere credere quod est. et quod remunerator est: si ergo apostolus determinat sufficienter illud quod erat fidei oportunitate videtur quod hominibus sufficit credere. sed totum istud credi potest nihil credendo de humanitate christi: sed videtur quod sufficit ad salutem sola fides de diuinitate. **¶** Tertio sic. fides que sufficienter dirigit ad sperandum et amandum sufficit ad salutem: sed fides qua quis credit deum creatorem et remuneratorem suum sufficienter dirigit ipsum ad sperandum et amandum: sed fide humanitatis exclusa fides soli diuinitatis ad salutem sufficit. **¶** Quarto sic non multi in lege nature et in lege scripture salui facti sunt sine fide incarnationis christi. sed videtur quod illa fides non sit necessaria nobis ad salutem. prima patet (ut dicit Augustinus ad optatum) quod illa fides que nos saluat saluos iustos antiquis faciebat. antecessores probatur quod pauci erant tam in lege nature quam in lege scripture qui crederent filium dei esse incarnatum. **¶** Respondeo ad ista. Ad primum nego antecessores. Et ad probationem dico quod verum est quod actus purus et infinitus non est alicui vnibilis seu componibilis ut dicit Petrus de aquila li. iij. di. pri. ut pars componitur vel vnitur toti quod caret aliqua perfectione: sed bene est vnibilis. id est potens terminare dependentiam alterius ad ipsum. Doctor seraphicus Bonaventura in eadem di. dicit ad istud argumentum sic. quod si proprie accipiatur compositio in plus se habet vnio quam compositio. Vnio. n. dicitur comixtionem duorum in toto: siue vniantur ad constituendum tertium siue non. Compositio vero dicitur comixtionem aliquorum ita quod veniunt ad constitutionem tertij: et in omni tali compositio vnus est materiale respectu alterius. Et ideo compositio semper importat imperfectionem in componentibus vnio autem non. Et ideo non sequitur si verbum diuinum non potest alteri componi quod non possit propter hoc alteri vniri terminans eius dependentiam que terminatio est ratio suppositalis. **¶** Et si queratur quomodo intelligitur illud scilicet quod verbum vnitur nature humane terminans eius dependentiam. Dico (ut dicit Petrus de aquila vbi supra) quod incarnatio nihil aliud est nisi terminatio

Re.

et dicitur
quod dicitur

tu qd dicitur dicitur legi...
s fatu de m...
6 lincaro fatu e...
nay natay...
vbi...

dependētie nature hūane ad suppositū diuinū. Et sic inde
 pendēs inōtuz independēs potest tminare dependentiaz
 alteri⁹ ad ipm qđ natū est habere talē terminū. sed supposi-
 tum diuinū est independēs / z dependentia nature huma-
 ne est nata habere psonā p termino z nō naturā. z p pns
 psona diuina independēs potest tminare dependentiā na-
 ture ad ipm / z hec est incarnatio. Et sic verbū diuinū sustē-
 tat naturā humanā assumptā sine informatōe qđ nō est sic
 de subiecto respectu accidētis / qz subiectū tminat depen-
 dentiā accidētis p informatiōē. z in tali tminatiōe est imp-
 fectio / qz informari ab accīte est impfectiōis: licet sustēta-
 re sit pfectio et sic verbū sustētat naturā humanā sine ifor-
 matiōe. ¶ Ad scđam pbationē aīcedētis dico qđ nō est si-
 mile de vnione ptrariorz z de vnione nature create z icrea-
 te / qz natura create z increata formalr nō repugnāt ideo
 possūt vniri. Cōtraria vō formalr repugnāt ideo nō pos-
 sunt vniri. Nec valet illud qđ dicit qđ pl⁹ distāt natura create et
 increata qđ pna. Hoc nō valet qz pl⁹ distāt res diuersorum
 generz qđ res eiusdē z tñ res diuersoz generz possūt vniri:
 Res autē eiusdem generis non possunt vniri: sicut albedo
 et nigredo. vt dixi. vi. phisicor. ¶ Ad tertiam pbationē di-
 cunt quidā qđ sicut dicit p̄sicianus quedā sunt verba que
 in voce passiuā significant actionez vt vniri. et quedā que
 in voce actiuā significant passionem vt video. et hoc mo-
 do intelligendū est i pposito cū dicit verbum diuinum vniri
 nature humane non qđ verbum diuinum aliqd patiatur.
 sed verbum diuinum vniuit sibi naturam humanam. Alij
 vero dicunt qđ nec vniri nec incarnari sunt pati: qz incarna-
 re et incarnari se habent sicut amare et amari. s̄ amari nō
 est pati ergo nec incarnari. ¶ Ad quartā pbationē illi⁹ aī-
 cedētis dico qđ maior est vera si intelligatur de pportione
 que attēditur in cōuenientia ordinis. si autē intelligatur de
 pportione que est cōmēsuratio quātitatuz non est veruz
 Nūc autē inter deuz et creaturaz ratōalez est cōueniētia or-
 dinis: cum creatura rationalis sit in potētia obediētiali ad
 deū. ideo pceditur qđ est pportio q̄ sufficit ad hāc vnionez.

omnes naturas ab ipso. Inmate dicitur bene p̄nata ab ipso fac-
 tate. mala natura nō dicitur qđ est natura ip̄ta natura de
 p̄ natura bene n̄p̄m̄z anḡz s̄. t̄m̄ mala dicitur bona
 mala i p̄nata bona. Ino mala dicitur t̄m̄ hō qđ volūtas
 fuit n̄p̄m̄z bona dicitur s̄o alio qđ vita p̄nata ip̄ta qđ
 p̄nata qđ h̄m̄ s̄t̄ i iuste. • nō dicitur n̄t̄ c̄ ap̄t̄ c̄ alio
 ame dicitur im̄p̄abile ad ip̄m̄ alio dicitur t̄m̄ nō dicitur

Ad quintā pbationē dico q̄ dependētia potest f̄minari ad aliq̄d independēs dato q̄ illud nō sit absolutū. z sic est in pposito qz suppositū ubi est independēs. **Est** sciēduz q̄ hic accipit̄ esse independēs p eē p se q̄d habet suppositū z esse dependēs p esse q̄d habet illud q̄d sustētatur ab alio. **Ad** scōm principale dico q̄ ap̄lus ibi nō intēdit de terminare totū q̄d est ad salutez necessariū s̄ illō sine quo nō potest salu⁹ esse. dicit. n. q̄ hoc est oportunū s̄ nō dicit q̄ hoc sit sufficiēs: tāgit aut̄ illa duo potissime qz necessaria erāt om̄i statui nō tm̄ nature lapse s̄ etiā statui innocētie. **Ad** tertiū dico q̄ falsum est q̄ fides creatoris z remuneratoris sufficiēter dirigat ad sperandū z amandū scōm statum nature lapse qz cū spes pcedat ex meritis si q̄s speraret saluari ex meritis pprijs sine meritis mediatoris nō recte speraret: s̄ poti⁹ presumeret. ideo spes nō sufficiēter dirigit p fidē creatoris z remuneratoris. Similiter nec caritas qz nō tm̄ debem⁹ amare deū qz creator z remunerator s̄ magis qz redēptor. **Ad** quartū nego aīcedens. **Et** ad pbationē dico q̄ duplex est fides scilicet explicita z implicita. si enī loqm̄ur de fide explicita verū est q̄ multi fuerunt ante aduentū xp̄i qui salui facti sunt sine tali fide. Si aut̄ loquamur de implicita nō est verū. om̄s enī saluandi expectauerūt redēptorez futurū. Et etiā in suis sacrificijs z oblationibus hoc pfigurabāt in quib⁹ oibus significabatur xp̄s offerendus p peccatis. Quā quodāmodo pfitebantur facto occulte quib⁹ verbo nō pferrēt manifeste. Et hoc est q̄d dixit Augustin⁹ ad optatū. q̄ illa fides que nos saluat: saluos antiquos iustos faciebat qz sicut nos credimus in carne venisse z ita illi venturū: scilicet aliq̄ explicitē z aliq̄ implicitē qd est credere explicitē vel iplicitē dictū est supius. Et hec de isto capitulo dicta sufficiant.

Est ergo fides recta ut credamus z confiteamur: quia dominus noster iesus xp̄us dei fili⁹ deus z homo est.

*ma cum bono fine propter in libo asbr̄ q̄ post p̄te
re obdure (z) si velle p̄one post p̄de l̄vate z d̄of
a voluntate p̄ase nō n̄ofitate p̄ d̄. q̄. m̄tata p̄f̄as
p̄s̄a p̄m̄t p̄m̄t q̄ p̄m̄t h̄as p̄ m̄h̄as p̄m̄t p̄m̄t
z est p̄m̄t (z) q̄. p̄o m̄t p̄ m̄t p̄m̄t p̄ m̄t p̄m̄t
band p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t p̄m̄t
nab p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t p̄ m̄t*

Postq̄ Athana. deteriorat quō erat necariū ad salutē et-
nā credē incarnationē dei filij. Lōseq̄r detiat quō rōe illi
us ineffabilis vnionis idē christ⁹ est de⁹ ⁊ hō ita q̄ ē verus
dicē q̄ d̄s est homo ⁊ homo est d̄s. ¶ Pro quo sunt aliqua
notanda. Et p̄mo est notandū. (vt dicit doctor seraphicus
Bonauētura li. iij. di. viij.) q̄ q̄n̄ due nate sūt iūcte in vna p̄
sona seu in vno supposito necessario d̄ se inuicē p̄dicant̄ : si
accipiant̄ cōcrete p̄pt̄ illā maximā q̄ d̄: q̄cūq̄ vni ⁊ eidem
sūt eadē inter se sūt eadē. p̄ quā etiā fundari habet v̄t⁹ silo-
gismi expositoriū q̄ p̄bat p̄hs in libro p̄orum. ea que dicū-
tur de vno et eadem predicari de se inuicem ¶ Secundo ē
notandum q̄ in propositione in qua ponitur hoc verbum
fieri aliquando li fieri tenetur secundo adiacens aliquādo
tertio adiacens. quando tenetur sc̄do adiacens tunc acci-
pit esse subiectum simpliciter. sicut homo accipit esse quan-
do vero tenetur tertio adiacens tunc non accipit esse sim-
pliciter sed esse tale specificum. ¶ Tertio est notandum q̄
doctores theologi li. iij. di. viij. dicunt q̄ propter illaz ineffa-
bilem vnionē verbi ad hūanā naturā deus factus ē homo
Que quidem locutio multipliciter est distinguēda. qz illd̄
participium fact⁹ de tertio adiacente aut ponit rem suam
super totum vel circa predicatum absolute / vel circa subie-
ctum incomparatione ad predicatum. si p̄at rem suam. s.
ipsam factionem super totum / vera est locutio quia est sen-
sus. deus factus est homo id est factum est vt deus eēt ho-
mo: et hoc quidem factum fuit in opere incarnationis. Si
autem ponat rem suam circa predicatum tunc ē sensus d̄s
factus est homo id est deus est homo qui quidez homo fa-
ctus est siue productus / et hoc quidem est verum. Si autē
ponat rem suam circa subiectum in comparatione ad pre-
dicatum sic sensus est. deus factus est homo id est de⁹ fecit
semetipsum hominem per humanitatis assumptionem. si-
cut homo facit semetipsum doctus per doctrine adquisitio-
nem / ⁊ iste sensus similiter est verus. Primus enim sensus
est verus et consuetus secundum sensuz cōmunez / non ta-
men est verus secundum locutionis virtutem / ex eo qz hoc

participium quod est factus cum sit masculini generis et actiuus
et adiectiue tantum non potest ponere rem suam circa co-
pulatam: sed necessario ponit quantum ad virtutem formam circa subiectum
vel circa predicatum. Secundus autem sensus est verus et huius potest per ser-
monis virtutem et proprietatem esse tamen propter usum communem. Tunc cum dici-
mus quod deus factus est homo non volumus dicere quod deus sit homo qui
productus est: sed volumus exprimere ipsam incarnationem siue uni-
onem diuine nature ad humanam. Tertius vero sensus habet et sanctorum
consuetudinis usus et secundum locutionis proprietatem. Quarto est notandum
quod hoc participium factus de termino adiacente tria importat. scilicet antecedentem
ex parte subiecti. et inceptum ex parte predicati et transmutationem ex parte
vtriusque: quantum. non est ex vi formam pro eo quod factum esse implicat fieri. In
proposito autem cum dicitur deus factus est homo est reperiri antecedentem ex
parte subiecti: et inceptionem ex parte predicati. sed non est reperire
transmutationem in supposito dei. Ideo hic hoc participium
factus cadit a propria significatio quantum ad tertiam condi-
tionem: nec importat transmutationem sed unionem: nec signi-
ficatur quod filius dei sit suppositum transmutationis cum dicitur
deus factus est homo: sed significatur quod est suppositum na-
ture facte et sibi unite. Quinto est notandum. quod quibus omnes
doctores concedunt istam propositionem homo est deus propter
illam ineffabilem unionem verbi ad naturam humanam non ta-
men omnes concedunt istam homo factus est deus. Et quoniam
conceditur debet concedi sub illo sensu primo quod hoc participium
factus ponit rem suam circa totum scilicet sub isto sensu. scilicet
homo factus est deus id est factum est ut homo esset deus
et hoc quidem verum est non tamen debet concedi sub ali-
is duobus sensibus secundum quod hoc participium factus ponit
rem suam circa predicatum vel circa subiectum in ordine ad predicatum
Ex eo quod si determinat predicatum est sensus: quod homo est deus
qui factus est. et hoc quidem est falsum. et si dicat circa subie-
ctum in ordine ad predicatum tunc est sensus: homo factus
est deus id est qui prius erat homo factus est deus posterior
et hoc quidem falsum est. quod esse hominem nullo modo ante-
cedit in illo supposito esse deum: nec diuinum esse aliquate-
nus inchoatur. Istis presuppositis pono istam conclusio

nem q̄ ratione illius ineffabilis vnionis verbi diuini et hu-
mane nature in vnitate suppositi verbi diuini christus est
verus deus et verus homo. vt dicit Athana. in simbolo ē
ergo fides recta vt credamus ⁊ confiteamur quia domin⁹
noster Ihesus xp̄s dei filius deus et homo est. ¶ Ista con-
clusio probatur ⁊ primo per ratiōes. Et primo sic. quādo-
cunq; sunt due nature in eodem supposito vna natura po-
test predicari de alia in concreto licet non in abstracto. vt
patet de albo et de musico. sed natura diuina et humana
vniuntur in eodem supposito filij ergo vna predicatur de
alia in concreto vt dicat̄ deus est homo ⁊ homo est deus: s̄
hec non posset esse vera nisi xp̄s in quo vniunt̄ ille due na-
ture eēt de⁹ ⁊ homo. ergo ⁊c. Hec ratio sumitur a Damas.
li. iij. ca. xi. vbi dicit deus est hō et homo est deus propter
eaz q̄ est s̄m ypostasiz vnionē. Et notanter dixi in argu⁹ (in
concreto) qz in abstracto hec nō est bona p̄dicatio nec ve-
ra humanitas est deitas nec et econuerso. ¶ Secundo sic.
medium q̄ optime iungit extrema ad vtrūq; extremorū
pp̄at̄ scōz habitudinē subiciendi et predicandi. si ḡ xp̄s per-
fectus mediator ē inter deū ⁊ hōiez. ḡ de⁹ ⁊ hō t̄m h̄nt h̄-
tudinē respectu eiusdē s̄ q̄ t̄m h̄nt h̄tudinē respectu eius-
dez n̄c̄io d̄ se iuicē in p̄creto (⁊ d̄ illo respectu cui⁹ h̄nt illaz
h̄tudinē) p̄nt̄ et p̄ p̄ns ē v̄m dicere q̄ de⁹ ē homo ⁊ q̄ xp̄s
est d̄s ⁊ homo. Sc̄do p̄bat̄ p̄clu⁹. p̄ dictā sctōz: vñ aug. j. de
tri. dicit talis fuit ista assumptio vt deum faceret hōiez ⁊ ho-
minez faceret deū. Et Bernhardus ad Eugeniū tantaz in-
q̄t tam exp̄ssam vim vnionis in se p̄fert ea p̄sona q̄ deus
et homo vnus est xp̄s vt si duo de se predices nō erres. Et
Dama. li. iij. ca. xi. dicit vt supra allegatum est de⁹ inq̄t est
homo et homo est deus propter eam q̄ est sc̄dm ypostasim
vnionem. ¶ Tertio p̄batur conclusio p̄ dictum Iohannis
in euāgelio. Io. p̄. et verbum caro factum est. dicit Aug.
exponens illud dictuz q̄ caro accipit̄ ibi p̄ hōie. ¶ Quar-
to p̄bat̄ conclusio per dictum simboli q̄ cantatur in eccle-
sia vbi dicit̄ de xp̄o q̄ natus est de maria virgine et homo
factus est. si homo factus ē ergo est homo. et cū nō desinit

20
respectu alicuius: sed hoc est falsum ergo homo aliquo modo
non predicatur de deo. ¶ Respondeo ad ista. Ad primum nego quod
propositum sit falsum. et ad primam probationem nego propositam quod ibi illud pro-
ticipium factum solum ponitur rez sua supra subiectum cum non sit ibi pre-
dicatum. scilicet supra deum cui non competit fieri simpliciter. Unde quā-
do fieri est primum adiacens subiectum accipit esse simpliciter quod non est
sic quā est tertium adiacens quod tunc subiectum accipit esse tale.
Et sic licet sit vera deus factus est homo. scilicet secundum quod expositum est in
notabilibus: non tamen est vera deus factus. Et ad similitudinem dico quod
non est bona quod hoc proticipium factus in creaturis propter antecedentes
subiecti duo dicitur. scilicet inceptionem et transmutationem. et in deo non
dicitur inceptionem nisi in ordine ad creaturam nec dicitur transmu-
tationem sed dicitur unionem. et quā non ponitur illud quod unitur deo
hoc proticipium factum non potest dici de deo. ¶ Ad secundam vero
probationem dicunt quidam quod maior est vera in agente na-
turali quod educit de potentia materie: non autem est vera in agē-
te supra naturali. Alij vero dicunt et melius quod in factione concur-
rit aliqua determinatio que vel est factio per informatio-
nem seu per inherenciam vel per unionem que est relatio. acci-
piendo autem factionem ut est per informationem vel per inherenci-
am illa requirit mutationem. sed illa que est per unionem que est
relatio (sicut est in proposito) non arguit talem mutationem.
¶ Ad secundum principale concedo propositam et nego quod conse-
quens sit falsum. Et ad primam probationem. concedo quod
prima diuidentia habent maiorem distantiam non tamen
habent maiorem repugnanciam. illa autem que formaliter non
repugnant possunt uniri in eodem supposito et unum deno-
minare alterum et sic se habens deus et homo. ¶ Ad secundam
vero probationem dico quod non est simile de personis et essentia
et de diuersis naturis in eadem persona. quod persona dicit en-
titatem incondicabilem: natura vero dicit entitatem condicabi-
lem: ideo quando diuersę nature sunt in eodem supposito pos-
sunt in concreto de se dici. ¶ Ad terciam vero probationem
dicunt quidam quod accipiendo logice per se et per accidens quod ista
propositio deus est homo est propositio de per accidens quod pre-
dicatum est extra intentionem subiecti et subiectus potest ex

istere non existente predicato. Alij vero dicunt q̄ neutro modo illoꝝ ē accipiēdo pprie p se ⁊ per accidēs. Per se inq̄ nō p̄dicat̄ cū nō sit eēntialis hitudo vni⁹ ad alterz: nec p accidēs p̄dicat̄ qz vnū nō est accidēs alterius. sed sicut in xp̄o est singularis mod⁹ vnionis nature hūane ⁊ diuine: q̄ vnio nec ē eēntialis nec accidētalis. ita cū d̄r d̄s ē hō/ibi ē singularis modus p̄dicandi q̄ nec est p se nec p accidēs: nec ē incōueniens q̄ talis modus p̄dicandi sub predicta diuisione non habeat p̄prehēdi. ¶ Ad quartaz p̄bationem dicunt q̄dam q̄ nō est simile de anima ⁊ corpore et de duab⁹ nat̄is quia aia ⁊ caro significant p̄tes p̄stitutiuas in abstractione de⁹ aut̄ et homo non in abstractione sed in cōcretione significant: et hac de causa possunt de se inuicem dici quamuis in abstractione non de se inuicem p̄dicant̄/hec enī ē falsa deitas est hūanitas/sicut est falsa caro est anima: ista tamē ē vera caro ē animata. Alij vero dicūt similiter q̄ nō valet similitudo qz anima et caro concurrūt in vnitate hominis tanq̄ partes cōstitutiuē et pars non p̄dicatur de altera p̄te: essētia aut̄ diuina nō est in xp̄o tanq̄ pars. ¶ Ad quintaz p̄bationez dico q̄ sicut homo nec p̄dicatur de p se nec de p accidēs pprie. ita nec vniuoce nec equiuoce p̄dicatur de deo ⁊ de petro: non equiuoce quia nō est diuersa hominis significatio secundum q̄ dicitur de deo ⁊ de petro. Nec vniuoce quia licet homo retineat eandem significationem tunc dicitur de deo ⁊ de petro: tamen alio mō cōparatur ad petrum ⁊ alio modo ad deum. ad petrum enim cōparatur p̄dicatione formali et essentiali. ad deum non sic cōparatur sed cōparatur in vnione persōali sed sicut illa vnio fuit singularis ita est singularis modus p̄dicandi qui nec dicitur vniuoce nec equiuoce. ¶ Ad sextā probatiōem dico vt dicit Petrus de aquila q̄ homo est p̄dicatum absolutū. Et ad illud q̄ d̄r q̄ si est p̄dicatū absolutū q̄ p̄dicat̄ de trib⁹ persōis/ nego istud/ et ad Aug. dico q̄ Augusti. intellexit de p̄dicat̄ absolutis ad intra. homo autē ē p̄dicatū absolutū ad extra. Et hec de isto capi. (in quo tractat̄ quō xp̄s est de⁹ ⁊ homo) dicta sufficiant.

esse deum est deus / et per omnes christus est deus et homo. ¶ Quinto
probat conclusio per deterioratōem ecclie ut hēc de sū. trini. et fi. ca-
tho. ca. firmis credim⁹ ubi dicitur quod unigenitus dei filius ihesus christus
a tota trinitate cōiter ē incarnatus ver⁹ hō factus ex aia rō-
nali et hūana carne pposit⁹ / vna in duabus naturis plōa. Et
h est quod dicit Athana. est ergo fides recta ut credamus et cō-
fiteamur. Unde licet ergo nō ponit illatiue sed inchoatiue,
quod non precessit aliud vnde inferri dicatur. Dicit enī quod fi-
des recta est id est vera: ut credamus et cōfiteamur scilicet
ut credamus corde / et cōfiteamur ore eo modo quo supe-
rius dictus est in secundo capitulo quod est sup tertium vsus
istius simboli. Et quid credere et cōfiteri debem⁹: dicit Atha-
nasi. quia dñs noster ihesus christus dei filius deus et ho-
mo est. Ponit ibi / quia / non quod stet causaliter sed cōiuncti-
onaliter per quod. Et dicit postea dñs noster ihesus christus et h
ratione redēptiōis quia christus redemit nos a pena et a pec-
cato et liberauit nos a diabolo: ut dicunt doctores theolo-
gi libro tertio distinctione decima nona. Et dicit ultra dei
filius deus et homo est in hoc enim articulo continent om-
nes articuli ad humanitatem christi pertinentes. Ex hoc
enim quod christus dei filius deus et homo est pcedim⁹ ymo
necesse est credere quod dei filius fuit conceptus de spiritu sã-
cto id est virtute spiritus sancti / et quod fuerit natus ex maria vir-
gine. et c. omnia ista conueniunt non ratione diuinitatis / s
ratione humanitatis. ¶ Instat cōtra istam conclusionem et
contra dictū Athana. Et pbatur quod christus non dicatur deus
et homo. Et primo sic. nam si christus esset deus et homo se-
queretur quod deus eēt factus homo. sed psequens est falsus
ergo et antecedens psequentia vero nota est de se. quod deus
ab eterno et ratione diuinitatis non est homo. quod cōsequens
sit falsum probatur. Et primo sic. nam si hec est vera deus
factus est homo sequitur ergo quod deus ē factus. consequen-
tia pbatur a simili: petrus factus est homo / ergo petr⁹ ē fa-
ctus. ¶ Scdo probatur quod psequens primum sit falsum. nam
illa propositio in qua ponitur hoc verbum fit non est vera
nisi subiectū seu res significata per subiectum mutetur. sed

in deo q̄ est subiectū seū res significata p̄ subiectū nulla ca-
dit mutatio ergo r̄c. ¶ Secūdo p̄ncipaliter arguit sic. nam si
christ⁹ eēt d̄s ⁊ hō seq̄ret̄ q̄ de⁹ eēt homo: s̄ h̄ est falsū ergo
et antecedēs p̄sequētia nota est. s̄ q̄ p̄sequēs sit falsus p̄ba-
tur. Et p̄mo sic. nā p̄ma diuidētia ent̄ sūt maxie diuersa. s̄
finitum ⁊ infinitum sunt p̄ma diuidētia entis ergo sunt
maxime diuersa. sed maxime diuersa non p̄dicant̄ de se in
uicem. cum ergo deus sit infinitus et homo sit finitus. nō ē
benedictum deus est homo. ¶ Secūdo sic. maior est vni-
tas diuinarum personarum in essentia: q̄ nature diuine ⁊
humane in supposito xp̄i/ sed p̄pter illā vnionem vna per-
sona nō p̄dicat̄ de alia: vt si dicat̄ p̄r est fili⁹ vel econuerso
ergo propter naturarum vnionem in xp̄o nō ē bene dictū
deus est homo et econuerso ¶ Tertio sic. nam cum dicitur
deus est homo aut ista propositio est vera de per se aut p̄-
accidens. non de per se q̄ non dicit̄ de quolibet contento
sub deo/ q̄ non de patre nec de sp̄s̄sancto. nec etiam est ve-
ra de per accidēs/ quia nihil accidit deo: ergo nullo modo
est vera. ¶ Quarto sic. magis cōueniunt ea que sunt eius-
dem generis ⁊ vniuntur in vna persona/ q̄ illa que sunt di-
uersorum generū ⁊ vniuntur in vna persona: sed anima et
corpus vniuntur in vno hoīe et sunt in genere substātie. di-
uinitas ⁊ humanitas non sunt eiusdem generis/ nec vniūt̄
in vnitāte nature sicut vniuntur anima et corpus: sed solū
vniuntur in vnitāte suppositi. ergo cum hec sit falsa anima
est corpus et ecōuerso. ergo et hec est falsa deus est homo
et homo est deus. ¶ Quinto sic. nam cum dicitur deus est
homo/ aut homo predicat̄ de deo/ aut de petro: vniuoce:
aut equiuoce. si vniuoce ergo sub eadē ratōe dicitur de d̄o
⁊ de petro q̄d falsum est. si equiuoce ergo nō ptinet xp̄⁹ ho-
mo ad gen⁹ hominū: ex quo homo de ipso et de alijs non
dicit̄ vniiformiter. ¶ Sexto sic. nam cum dicitur deus ē hō
aut homo predicatur de deo absolute aut relatiue. si abso-
lute ergo dicitur de tribus personis: quia nomina absolu-
ta dicūt̄ de tribus personis sicut vult Augusti. si relatiue
omne relatiuū dicit̄ respectu alicuius: ergo homo dicitur

22
respectu alicuius: sed hoc est falsum ergo homo aliquo modo
non predicatur de deo. ¶ Respondeo ad ista. Ad primum nego quod
propositum sit falsum. et ad primam probationem nego propositum quod ibi illud partici-
pium factum solum ponit rez suam supra subiectum cum non sit ibi pre-
dicatum. scilicet supra deum cui non competit fieri simpliciter. Unde quando
fieri est primum adiacens subiectum accipit esse simpliciter quod non est
sic quando est tertium adiacens quod tunc subiectum accipit esse tale.
Et sic licet sit vera deus factus est homo secundum quod expositum est in
notabilibus: non tamen est vera deus est factum. Et ad similitudinem dico quod
non est bona quod hoc participium factum in creaturis propter antecedentes
subiecti duo dicitur. scilicet inceptionem et transmutationem. et in deo non
dicitur inceptionem nisi in ordine ad creaturam nec dicitur transmu-
tationem sed dicitur unionem. et quando non ponitur illud quod unitur deo
hoc participium factum non potest dici de deo. ¶ Ad secundam vero
probationem dicunt quidam quod maior est vera in agente na-
turali quod educit de potentia materie: non autem est vera in agē-
te supra naturali. Alij vero dicunt et melius quod in factione concu-
rit aliqua determinatio que vel est factio per informatio-
nem seu per inherenciam vel per unionem que est relatio. acci-
piendo autem factionem ut est per informationem vel per inherenci-
am illa requirit mutationem. sed illa que est per unionem que est
relatio (sicut est in proposito) non arguit talem mutationem.
¶ Ad secundum principale concedo propositum et nego quod conse-
quens sit falsum. Et ad primam probationem. concedo quod
prima diuidentia habent maiorem distantiam non tamen
habent maiorem repugnantiam. illa autem que formaliter non
repugnant possunt uniri in eodem supposito et unum deno-
minare alterum et sic se habens deus et homo. ¶ Ad secundam
vero probationem dico quod non est simile de personis et essentia
et de diuersis naturis in eadem persona. quod persona dicit en-
titatem inconcubilem: natura vero dicit entitatem concubi-
lem. ideo quando diuersae nature sunt in eodem supposito pos-
sunt in concreto de se dici. ¶ Ad tertiam vero probationem
dicunt quidam quod accipiendo logice per se et per accidens quod ista
propositio deus est homo est propositio de per accidens quod pre-
dicatum est extra intentionem subiecti et subiectus potest ex

istere non existente predicato. Alij vero dicunt q̄ neutro modo illoꝝ ē accipiēdo pprie p se ⁊ per accidēs. Per se inq̄ nō p̄dicat̄ cū nō sit eēntialis hīrudovni⁹ ad alterz: nec p accidēs p̄dicat̄ qz vnū nō est accidēs alterius. sed sicut in xp̄o est singularis mod⁹ vnionis nature hūane ⁊ diuine: q̄ vnio nec ē eēntialis nec accidētalis. ita cū d̄r d̄s ē hō/ibi ē singularis modus p̄dicandi q̄ nec est p se nec p accidēs: nec ē incōueniens q̄ talis modus p̄dicandi sub predicta diuisione non habeat p̄prehēdi. ¶ Ad quartaz p̄bationem dicunt q̄dam q̄ nō est simile de anima ⁊ corpore et de duab⁹ nat̄is quia aia ⁊ caro significant p̄tes p̄stitutiuas in abstractiōe de⁹ aut̄/et homo non in abstractione sed in cōcretione significant: et hac de causa possunt de se inuicem dici quamuis in abstractione non de se inuicem p̄dicant̄/hec enī ē falsa deitas est hūanitas/sicut est falsa caro est anima: ista tamē ē vera caro ē animata. Alij vero dicūt similiter q̄ nō valet similitudo qz anima et caro concurrūt in vnitate hominis tanq̄ partes cōstitutiuę et pars non p̄dicatur de altera p̄te: essētia aut̄ diuina nō est in xp̄o tanq̄ pars. ¶ Ad quintaz p̄bationez dico q̄ sicut homo nec p̄dicatur de p se nec de p accidēs pprie. ita nec vniuoce nec equiuoce p̄dicatur de deo ⁊ de petro: non equiuoce quia nō est diuersa hominis significatio secundum q̄ dicitur de deo ⁊ de petro. Nec vniuoce quia licet homo retineat eandem significationem tunc dicitur de deo ⁊ de petro: tamen alio mō cōparatur ad petrum ⁊ alio modo ad deum. ad petrum enim cōparatur p̄dicatione formali et essentiali. ad deum non sic cōparatur sed cōparatur in vnione persōali sed sicut illa vnio fuit singularis ita est singularis modus p̄dicandi qui nec dicitur vniuoce nec equiuoce. ¶ Ad sextā p̄bationem dico vt dicit Petrus de aquila q̄ homo est p̄dicatum absolutū. Et ad illud q̄ d̄r q̄ si est p̄dicatū absolutū q̄ p̄dicat̄ de trib⁹ persōis/ nego istud/ et ad Aug. dico q̄ Augusti. intellexit de p̄dicat̄ absolutis ad intra. homo autē ē p̄dicatū absolutū ad extra. Et hec de isto capi. (in quo tractat̄ quō xp̄s est de⁹ ⁊ homo) dicta sufficiant.

Deus est ex substantia patris ante
secula genitus: et homo est ex substā
tia matris in seculo nat⁹. Perfectus
deus perfectus homo ex anima rati
onali et humana carne subsistēs: E
qualis patri secundum diuinitatez:
minor patre secundum humanitatē.

*in maiestras
a) vultus angustianus
no f. m. p. t. i. f. f. h. b. g.*

Postq̄ Athana. determinauit quō xp̄s est de⁹ et homo. Lō
sequit̄ determinat de emanatōib⁹ ei⁹ a p̄re et a matre. quō vt
est de⁹ est a p̄re genit⁹ ex substantia p̄ris et eqlis p̄ri. Et quō
vt ē hō est de sba matris genit⁹ p̄sistens ex carne et aia rō
nali et sic vt est hō est minor patre. ¶ Pro quo sunt aliqua
notanda. Et p̄mo est notādum vt dicit Aug. de fide ad pe
trū q̄ xp̄s vt est d̄s et homo nat⁹ est ex p̄re et nat⁹ est ex ma
tre. Ex p̄re semp nascit̄ et ex matre est nat⁹ semel. Natiui
tas enī q̄ ē ex matre est hūana vt dicit idē Aug. in s̄mone.
xj. sup̄ Johāne Altera v̄o q̄ est ex patre est diuina: natiuitas
enī q̄ est ex patre est p̄ quā efficimur. et altera q̄ ē ex matre
est p̄ quā reficimur. Prima est sine tempore. et altera in tē
pore. prima est sine matre et altera sine patre. De patre si
ne matre xp̄s nat⁹ est tantum de⁹. Sed deus et homo nat⁹
est de matre sine patre. Ambas enī natiuitates fatemur
esse admirabiles atq̄ imperceptibiles. sed illam que est de
patre sine matre fatemur esse magis admirabilem et in p̄
ceptibilem. Nullus enim explicare potest quomō ex ma
tre natus est: multominus enarrare possum⁹ quō ex patre
sine matre natus est. Nostra mēs deficit (vt dicit Gregori
us) lingua sileat et non tantū hominum s̄ etiam angeloz.
¶ Secōdo est notandū q̄ penes vtrāq̄ natiuitatez xp̄s d̄
fili⁹ naturalis ex eo q̄ vtrāq̄ natitas p̄sistit in p̄ductiōe si
milis ex simili secundum similitudinem et p̄uenientiā in nat̄a

nam filiatio est habitudo producti naturaliter similis producti
in natura intellectuali vel sensitiva. Nam secundum naturam eternam
generatur filius patri et generatur ex substantia patris. Secundum vero naturam temporalem
generatur filius matri et ex substantia matris. Per hoc autem quod dicitur quod filiatio
est habitudo producti naturaliter intelligitur quod spiritus sanctus non dicitur
filius quia libere producit. Et per hoc quod dicitur similis in natura
producti datur intelligi quod vermis non dicitur filius hominis vel
equi ex cuius substantia generatur. Et per hoc quod additur in
natura intellectuali vel sensitiva datur intelligi quod planta non
dicitur filia plante. Sed cum nichil positum in ista diffinitione
respicit primo et per se supposita. sed naturam que communica-
tur in generatione passiva et in christo sunt due generati-
ones passive scilicet eterna et temporalis. Sequitur (ut di-
cunt Scotus et Petrus de aquila li. iij. di. viij.) quod in christo
sunt due filiationes reales una per respectum ad patrem et
alia per respectum ad matrem. Tercio est notandum quod
aliter christus dicitur ex substantia patris ut est deus et aliter ex substantia matris
ut est homo. Nam ex substantia matris est ut ex materia presupposi-
ta ex qua formatum est eius corpus sacratissimum operatione spiritus
sancti. Ex substantia vero patris christus dicitur generatus non tamen ut ex materia
nec quasi materia presupposita. Et ratio est ut dicit Scotus li. i. di. v. quod
essentia divina in generatione eterna se habet terius formalis. Et si
dicatur quod terminus formalis generationis est relatio ex eo quod relatio di-
stinguit et non essentia: et per hunc modum essentia est materia vel quasi materia
quod ex duobus non fit unum de per se nisi unum sit actus et reliquum
potentia. Ad hoc est dicendum ut dicit Petrus de aquila li. xii. di. v.
quod relatio vera est quod distinguit et determinat personam non
tamen essentiam et sic dicitur actus personalis: non tamen est actus essentie et
sic non est terminus formalis generationis. Et ad illud quod dicitur
quod ex duobus in actu. etc. Dicit idem Petrus de aquila quod est
vera in oppositis secundum philosophum viij. metha. ca. ultimo. non tamen te-
net verum in simplicibus sicut est persona divina in qua con-
currunt essentia et relatio formaliter distincta: quod nec est com-
posita nec quasi composita / imo est ita simplex sicut essentia
Istis presuppositis pono istam conclusionem quod christus ut est
deus est generatus ex substantia seu ex essentia patris. Et ut

g. h.

est homo est genitus ex substantia matris. Ut dicit Athanasius in simbolo. deus est ex substantia patris ante secula genitus: et homo est ex substantia matris in seculo natus. **I**sta conclusio probatur. et primo quod christus ut est deus sit ex substantia patris. Et primo sic. Augustinus. n. xv. de trini. capi. xix. dixit quod filius caritatis eius nullus alius est quam qui de substantia eius est genitus. sed christus est filius caritatis patris ergo etc. **S**ecundo sic Damas. eni li. j. ca. viij. dicit quod generatio est de substantia generantis. sed christus est genitus a patre vere et vere est ex substantia patris. **T**ertio sic. pater genuit filium et non ex nihilo: quia sic esset creata et genuit eum ex aliquo et non ex aliquo alio quam de sua essentia et christus ut est genitus a patre est de substantia patris. **S**ecundo probatur sic. quod christus ut est homo est ex substantia matris. Et primo sic. non nascitur homo ex homine nisi ex carne: sed christus ut est homo est natus et conceptus ex maria virgine ergo veraz ex ea traxit carnem et per consequens christus ut est homo est ex substantia virginis marie. **S**ecundo sic. Anselmus li. de conceptu virginali ca. xvij. dixit quod deus pater disposuit dare virgini marie filium suum eternaliter genitum ut esset naturaliter idem dei patris et marie filius: sed ut est filius naturalis dei patris est ex substantia patris ergo ut est filius naturalis virginis est ex substantia matris. **T**ertio probatur conclusio quo ad ambas partes per determinationem ecclesie ut habet de sum. tri. et fi. catho. ca. firmiter credimus ubi dicitur unigenitus dei filius ihesus christus ex maria semper virgine spiritu sancto cooperante est conceptus verus homo est factus ex anima rationali et humana carne compositus. In illo enim quod dicitur unigenitus dei filius ihesus christus papa determinavit christum esse filium dei patris ex substantia patris. Et in illo quod sequitur ex maria semper virgine. etc. determinavit esse filium virginis marie ex substantia eius: ut expresse dicit Athanasius in simbolo. christus deus est ex substantia patris ante secula genitus: et homo est ex substantia matris in seculo natus. In hoc. n. vsu Athanasius manifestat duos articulos. Unus est de generatione christi eterna a patre. Et alius est de conceptione et natiuitate eius temporalis a matre. Primo. n. dicit quod christus est deus ex substantia patris. **P**ro quo

est sciendum q̄ li ex in hoc passu dicit dño scilicet origina-
tionē ⁊ p̄bilitatē vt sit talis sensus: x̄ps vt est de⁹ ē ex sub-
stantia p̄ris id est christ⁹ originat⁹ a p̄re vt cōsubstāialis ei
Nō est intelligendū q̄ originat⁹ a substātia patris sed a pa-
tre. qz essentia nec ḡnat nec ḡnat. Nec est intelligendum q̄
christus vt ē dei filius de substātia patris habeat partē t̄m
essentie patris: sed est intelligendum q̄ habet totam essen-
tiam q̄ habet pater. Unde dicit sanctus Thom. li. p̄ri. di. v
q̄. ij. ar. p̄ri. Etiam in p̄ri. p. q̄. xli. ar. ij. q̄ pater minus indi-
uisibilis existens ḡnando filium non transmisit partem sui
sed totam substantiam cōicabilem ei remanente distinctiōe
solum p̄m originem vel p̄m p̄prietatem relatiuam. Et sequit̄
vltra in dicto Athnasi. ante secula genitus id est ab eterno
Uñ Athana. dixit añ sc̄la pro eternitate vt planius explica-
ret. dicit vltra Athana. q̄ est homo ex substantia matris sci-
licet a matre p̄parata ad illam generationem: que substan-
tia matris (vt dicit Anselmus) erant sanguines purissimi v̄
ginis Marie per purissimos sanguines intelligit Ansel.
vt dicit Bonauētū. li. ij. di. ij. in dubiis litteralibus humo-
rem qui proprius est ad corporis formationem ex quo ca-
ro x̄pi formata fuit. Ille aut̄ humor aliquando vocat⁹ caro
aliquando vocatur sanguis aliquādo semen: ⁊ hoc secūdū
diuersam cōparationem Sanguis enim d̄r in comparatio-
ne ad illud vnde processit. Caro in comparatione ad illud
q̄d ex ipsa fit. Semen vero dicit⁹ propter hoc quia semen ē
substātia corruptibilis median⁹ inter generans et genera-
tum quod est via ad compositum viuū generandum ex
quo fuit formatum corpus sanctissimum christi operatiōe
non solum spiritus sancti sed etiam totius sanctissime trini-
tatis vt habetur ex determinatione ecclesie vt habetur de
sum. trini. et fi. catho. ca. firmiter vbi dicitur q̄ vnigenitus
dei filius Ihesus christus a tota trinitate cōmuniter est in-
carnat⁹ ex Maria semper virgine spiritu sancto cooperan-
te cōceptus et in seculo natus id est in hoc mundo tēpora-
liter natus Unde x̄ps dicitur natus in hoc seculo quando
fuit conceptus in ytero virginis: de qua natiuitate dicitur

Ath. pri. qđ in ea natūm est de spiritu sancto est Etiam
dicitur natus in hoc seculo quando egressus est de utero
virginis et mundo se manifestavit in ciuitate Bethleem &
qua natiuitate dicitur Ath. ij. et similiter Luc. ij. vt est ex
substantia patris genitus dicit vltra Athana. est perfectus
deus. Ratio est ista nam gñans gñat sibi simile scilicet ho-
mo hominē leo leonez: pater eniz est perfectus deus qz dōs
nō potest eē imperfectus et gñat filiū sibi simile/ ergo filius ē
perfectus deus sicut pater: quia sicut homo generat filiū ho-
minem/ ita deus pater generat filium deum: et sicut pater
est perfectus deus ita filius est perfectus deus: Ut autē est ex sub-
stantia matris genitus est perfectus homo: vt dicit Atha. vltra. sci-
licet ex anima rationali et humana carne subsistens Nam
perfectio eēntialis hōis (p^m p^m secūdo de anima.) est ex
anima rationali et corpore. Dicit Athana. subsistens id est
existēs qz subsistētia in psona christi nō est ex animaz carne
sicut in ceteris hominibus in quibus est subsistētia que est
ratio suppositalis. qz quilibet homo compositus ex corpo-
re et anima rationali est persona et suppositum/ in christo
non ē sic. quia natura assumpta a verbo non ē persona nec
suppositum: et sic non est subsistens qz supposita ē in ver-
bo diuino Ideo in hoc loco Athana. im pprie accepit et di-
xit subsistens qz nō iauit subsistētia pro existentia. Con-
siderandum est qđ xp̄s in hoc ostendit vt est homo habere
veram carnem et veram animam rōnalez vt dicit Magi-
ster li. iij. di. xv. qz assūpsit et habebat defectus naturales et
communes nature humane scilicet defectus pene sed non
culpe: nec omnes pene/ sed quos ei accipere expediebat et
sue dignitati nō derogabat. Dicit vltra Athana. qđ xp̄s in-
cōtūm est genitus ex substantia patris est equalis patri se-
cundum diuinitatem vt superius pbatum est: sed incōtūm
est homo ex substantia matris est minor patre/ secūdū hu-
manitatem. Instatur contra istam pclusionē. Et contra
dictum Atha. Et pbat qđ christus nō ē deus genitus ex sub-
stantia patris Et pmo sic nā si xp̄s vt ē dōs gñat ex sub-
stantia patris aut li ex: dicit
distictōez eēntie: aut nō/ si pmo mō g eēna ē disticta in p̄e

et filio q̄ est falsuz: si sc̄do mō sicut fili⁹ ex essentia p̄ris ita
pater est ex eēntia filij. ¶ Sc̄do sic. Un̄ Anselm. li. de p̄ces-
sione sp̄s̄sancti ca. p̄ri. dicit nec nat̄a p̄mittit nec intellect⁹
capit existentez de aliq̄ eē illud de q̄ existit. s̄ xp̄s vt ē deus
est subst̄tia p̄ris q̄ nō ē de s̄ba p̄ris. ¶ Sc̄do p̄bat̄ cōtra cō-
clusionē q̄ xp̄s nō sit ex s̄ba v̄ginis M̄arie Et p̄mo sic. naz
si xp̄s vt ē hō eēt ex s̄ba v̄rgis seq̄ret̄ qd̄ v̄go M̄aria eēt
mater dei. sed h̄ p̄ns ē falsuz q̄ z āns. Cōsequētia nota ē ex
eo qz si xp̄s eēt genitus ex s̄ba v̄rginis: v̄go M̄aria eēt ma-
ter xp̄i z sic cū xp̄s sit de⁹ p̄ p̄ns v̄rgo M̄aria eēt mater dī
q̄ aūt p̄ns sit falsū p̄bat̄ Et p̄rio sic. nā mat̄ ē p̄balis christo
p̄m̄ hūanā nat̄az: q̄ nō ē dei genitrix. ¶ Sc̄do sic. p̄pt̄ assūp-
tionē enī hūane nature a filio deus p̄ nō dicit̄ hōis geitor
nec similit̄ v̄rgo maria dicēda est dei genitrix. ¶ Sc̄do sic.
nam si v̄rgo maria eēt realiter mater xp̄i sequeret̄ q̄ i xp̄o
essent due filiatiōes realiter distincte s̄ istud p̄ns est falsum
q̄ et āns. Cōsequētia nota est de se p̄t̄ato qz vbi sūt duo fū-
damēta realia et duo termini reales ibi sunt due relatiōes
reales: sed si xp̄s ē fili⁹ v̄rgis realiter in eo sunt duo fūda-
menta realia scilicet natura hūana z diuina z sūt duo t̄mi-
ni realit̄ distincti. s. pater z mater. q̄ aūt p̄ns si falsū probat̄
Et p̄mo sic. nā filiatio cōstituit filiū ergo vbi sūt due filia-
tiones sunt ibi duo filij: s̄ xp̄s nō est duo filij. zc̄. ¶ Secūdo
sic. naz sancti ponunt q̄ pater non est incarnatus. nec sp̄s
sanctus sed solus filius ne esset confusio in proprietatibus
sed si in xp̄o essent due filiationes reales non videtur viti-
ari confusio in proprietatibus ergo zc̄. ¶ Tertio sic. filiatio
enim est suppositi et non nature quia licet natura sit nata
non tamen conceditur filia sed in christo est vnū suppositū
ergo et vna filiatio tantum ¶ Quarto sic. si in christo eēnt
due filiationes reales vna ad p̄rem et alia ad matrem pari-
ratōe et in quolibet filio essent due relationes reales q̄ vi-
detur incōueniens ex eo qz tunc seq̄retur q̄ duo accidētia
eiusdem sp̄ei possunt esse in eodem subiecto q̄ est maxime
falsum. ¶ Respondeo ad ista Ad primum dico q̄ li ex non
semper dicit distinctionē respectu casus cui immediate adiu

gitur Et sic dico q̄ respectu substantie patris ⁊ filij nō dicit
distinctionem realez. Et ad illud q̄ dicitur q̄ tūc p̄r esset de
substantia filij r̄c. dico q̄ illa propositio ex hic accipitur cō
substācialiter ⁊ originaliter fil. dico aut̄ simul qz non dicit p̄
cise originem nec precise cōsubstācialitē sed dicit vtrūqz sub h̄
sensu filius est ex substantia patris id est filius originatur a
patre p̄balis ei ⁊ sic per li ex denotatur origo filij a patre
et ipsum accepisse eandem essentiam quam habet pater. ⁊
sic non sequit̄ q̄ si filius dicat̄ esse ex substantia patris q̄ p̄
pter hoc pater dicatur ex substantia filij. ¶ Ad secundum
dico q̄ Anselmus in auctoritate preallegata loq̄tur secun
dum q̄ hec prepositio ex vel de accipitur originaliter tātū
volens dicere q̄ nec natura permittit nec intellectus capit
q̄ ille qui oritur ab aliquo sit ille a quo oritur. ¶ Secundo
Respondeo ad argumenta que probant christuz non esse
realiter filium virginis genitum ex substantia eius Ad pri
mum concedo consequentiam: ⁊ nego q̄ consequēs sit fal
sum. Et ad primaz probatiōez dico vt dicit Bonaventura
li. iij. di. iij. q̄ beata virgo dicitur mater dei: non propter h̄
q̄ genuerit christum secundum naturam diuinam sed pro
pter cōicatiōez ydiomatum ⁊ misterij incarnatōi s̄ exp̄ssio
nē. ¶ Quā illa rō non valet beata virgo non est mater dei s̄m
diuinam naturam q̄ nō est mater dei: cuz sit mater illius q̄
est deus ⁊ consubstācialis ei secundum hūanā naturā. Ad
secundam p̄bationem dico vt dicit Bonuentu. q̄ de⁹ pa
ter potest dici genitor hominis licet non consueuimus ita
vti illo vocabulo qz illa appellatio nō sic facit ad exp̄ssioz
pie fidei sicut illa q̄ appellam⁹ virginēz matrē dei ¶ Ad s̄m
p̄cedo p̄nam et nego q̄ p̄ns sit s̄m. ⁊ ad p̄mam p̄bationem
nego q̄ vbi sūt mltre filiatiōes q̄ ibi sint mlti filij nec vbi sūt
mltre p̄nitates q̄ ibi sint multi p̄res. qz p̄creta (vt dic̄ Sco.
⁊ etiā oēs veri sui seq̄ces) nō multiplicant̄ nisi multiplicata
tam forma q̄ supposita sicut etiam patet qz in christo po
nuntur due volūtates nō tñ d̄z q̄ xp̄s sit duo volētes ¶ Ad
sc̄dam vero probatiōē dico q̄ si pater fuisset incarnat⁹ fu
isset confusio in p̄prietatibus qz idem fuisset pater ⁊ filius

tñ quibus in xp̄o ponantur due filiationes reales non sequit̄ p
pter hoc confusio ī proprietatib⁹ qz idem est filius vtraq; fi-
liatione. ¶ Ad tertiā aut̄ pbationē dico vt dicit Scotus et
sui sequaces li. iij. di. viij. q̄ illa maior nō bene accipit̄ cum
dicitur q̄ filiatio est suppositi qz filiatio est habitudo pro-
ducti naturaliter similis pducenti in natura intellectuali v̄
sensitiua: z cū in christo sint due nature scilicet diuina z hu-
mana licet nō sit nisi vnum suppositum sunt tamen ibi due
habitudines vna respectu patris cui christus est similis in
natura diuina. et alia respectu matris cui est similis in na-
tura humana. Hoc enim patet nam si natura assumpta di-
mitteretur a verbo statim esset persona et suppositum si-
ne aliquo absoluto adueniente et ille homo eēt v̄ filius vir-
ginis matris et non per aliquam filiationem de nouo ad-
uenientem ex eo quia nulla relatio realis potest alicui ad-
uenire nisi per aduentum alicuius absoluti in aliquo extre-
morum z per consequens in christo sunt due filiationes re-
ales. ¶ Ad quartam probationem dicunt quidam q̄ non
est simile de christo et de alijs filijs quia in christo sunt due
nature et due generationes passive: in alijs autem filijs nō
est sic. Alij vero dicunt ad istam rationem q̄ non habent p
inconuenienti consequens positum quia in quolibet filio
est vna filiatio ad patrem et alia ad matrem q̄ patet quia
mortua matre alicuius remanente patre corrumpitur filia-
tio que est ad matrem: ergo hec et illa non sunt vna filia-
tio. Et ad illud q̄ dicitur q̄ tunc sequeretur q̄ plura accidē-
tia eiusdem speciei essent in eodem Dico secundum q̄ di-
cit Scot⁹ in questionibus metha. q̄ concedo q̄ plura acci-
dentia eiusdem rationis relativa possunt eē simul in eodē
subiecto: licet non absoluta nisi sint accidentia intensiona-
lia Et ppter istud dictum non est intelligendum q̄ ille due
filiationes que sunt in xp̄o sint eiusdem rationis specificē
qz vt dicit Pet. de aqui. li. iij. di. viij. differunt plusq; gene-
re nec est intelligendum q̄ relatio filij qua refertur ad pa-
trem sit accidens Et hec de isto ca. (in quo tractatur de p-
ductionibus xp̄i q̄tum ad vtraq; naturā) dicta sufficiant.

Qui licet deus sit et homo non duo
tamē: sed vnus est xps. Vnus autez non
cōuersione diuinitatis in carne: sed
assumptione humanitatis in deuz.
Vnus omnino non confusione sub
stantie: sed vnitate persone. Nam si
cut anima rōnalis et caro vnus est
homo: ita deus et homo vnus est christus.

Postq̄ Atha. deteriauit de emanatiōib⁹ xpi ex p̄re et ma
tre et quō vt ē a p̄re ex s̄ba ei⁹ est perfect⁹ d̄s eqlis p̄fi sc̄dm
diuinitatē. et vt est a matre ē p̄fect⁹ et ver⁹ hō minor patre
sc̄dz hūanitatē. Lōseq̄r determinat de veritate q̄stū ad vni
tatem p̄sone Et p̄mo p̄ ratiōem: et secūdo p̄ exemplum vt
patet in illo versu. nam sicut anima rationalis. zc. ¶ Pro q̄
sunt aliqua notanda et p̄mo est notāduz q̄ inter personam
et supposituz et singulare est differentia qz se habent tanq̄
supius et inferius Vñ p̄sona quattuor requirit p̄mo q̄ sit
singularis. secūdo p̄ se existens. tertio q̄ sit rationalis nat̄e
quarto q̄ adhuc nō sit perfectiua seu cōicabilis nec p̄ ifor
mationē nec p̄ idētitatez sicut est cōicatio q̄ cōicatur natu
ra supposito. Et sic est dicendum q̄ tria supposita in diuis
sunt p̄sone: et omnes angeli et omnes hoies existentes in
actuali existentia p̄ se existentes. Anima vero sepata nō ē
p̄sona qz nō habet vltimaz cōditionē. nec nat̄a hūana assū
pta a verba diuino est persona p̄pter hoc qz nō est p̄ se exi
stens cum sit assumpta a verbo diuino. Suppositum requi
rit tres cōditiones scz p̄mam secūdaz et q̄rtaz. Singulare ve
ro cum sc̄da illaruz cōditionū contentat̄. Nam ad esse sin
gularis sufficit q̄ habeat esse existens in actuali existentia
que existentia in aliquibus est cum subsistentia propria vt
est in suppositis que habent esse per se et in aliquibus est

cum subsistētia alterius scilicet quando suppositaē in alio
et sustentatur ab illo sicut existentia accidentiū. et subsistē
tia nature humane assumpte a verbo diuino. ¶ Secundo
est notandum q̄ verbum diuinum assumens naturam hu
manaz nō assūpsit p̄sonā hūane nature. hoc. n. p. 3. q. 2. p̄so
na vt dictū est in p̄cedenti notabili dicit q̄tuor. ⁊ natura hūa
na assūpta a v̄bo diuino nō est p̄ se existēs cū sustentetur a
v̄bo. Unde circa istud errauit Entites nesciēs distiguere
inter p̄sonā ⁊ naturā p̄ eo q̄ vidit i x̄po eē duplicē naturā
intellexit in x̄po esse duplicē p̄sonam. Etiam circa istud er
rauit Mescozius nesciēs similiter distiguere inter naturā
et personam: p̄ eo. n. q̄ vidit q̄ in x̄po non poterat esse nisi
vna p̄sona dixit q̄ in x̄po non erat nisi vna natura. Unde
sicut duo fuerunt errores in diuinis. s. Arrū et Sabellū p̄
eo q̄ nescierunt distiguere inter naturā ⁊ p̄sonaz. sic duo
fuerunt errores circa incarnationē x̄pi videlicet Entitis et
Mescoziū. Catholica v̄o ecclia p̄ mediū istoz erroz p̄tran
sit dicēs in diuinitate plures esse p̄sonas ⁊ vnā naturaz. et
in x̄po esse vnā p̄sonam ⁊ plures naturas. Et si dicat q̄ ad
dignitatez singularis rationalis nature spectat vt illud sin
gulare sit p̄sona. sed natura assumpta in x̄po est magis no
bilis q̄ si esset in aliquo alio hoīe. ḡ si in alio non amitteret
rationem persone videtur q̄ in christo habeat eam potissi
me. Ad hoc est dicendum q̄ natura assumpta in christo eo
ipso est nobilior quia in nobiliori supposito stabilitur. Un
de ordinatio ad dignius quāuis auferat rationem super
positionis non auferat dignitatis proprietatem. Unde da
to q̄ deus aliquem assumeret qui iam est persona ille desi
neret esse persona: et nihil tamē dignitatis amitteret: esset
enim persona secundum naturam assumptam quāuis nō
secundum naturam assumptam. ¶ Tertio est notandum
q̄ sicut est dicendum q̄ verbum diuinum assumens natu
ram humanam non assumpsit personam. ita est dicendum
q̄ non assumpsit hominem. hoc enim patet: quia homo si
gnificat humanam naturam in concretionē ad supposituz
de quo supposito vere predicatur scdm quādam idemp

titatē. vt dicēdo iste est homo. verbū autem assumēdi duo importat de sua ratiōe videlicet distinctionē assumētis ad assumptū et importat ordinē quēdam respectu ei⁹ qđ naturaliter antecedit ipam assumptionē. et respectu ei⁹ qđ sequit̄. Nā res assūpta naturaliter ipam assūptionē antecedit quāuis posset dici simul t̄p̄e. Cōiunctio v̄o et vnio assumētis ad assumptū p̄sequit̄ ipam assumptionē: ideo dupl̄r ē falsa filius dei assūpsit hoīem. Primo p̄pter defectū distinctōis qz hō p̄dicatur de filio dei. et qđ assumit̄ nō predicat̄ de assumēte p̄p̄ distinctionē realē. Secūdo p̄pter defectum ordinis qz p̄paratio hūanitat̄ ad p̄sonā vel ypostasim p̄sequitur ipam assumptionē et nō antecedit. res aut̄ assūpta antecedit. Et si aut̄ dicat̄ q̄ Augu. in expositiōe simboli. et Ansel. in li. de incarnatiōe dicūt exp̄sse q̄ fili⁹ dei assūpsit hoīez. Dicenduz est (vt dicit Bonauē. li. iij. di. v.) q̄ sancti illi aliquādo loquūtur multū exp̄sse: et accipiūt hoīem in dictis suis abstractiue p̄ natura hūana que est p̄posita ex corpore et aīa rationali et nō cōcretiue p̄ re nature. Et si q̄rat̄ ex q̄ filius dei non assumpsit hoīem nec p̄souam. qđ q̄ assūpsit: Est dicēduz q̄ assūpsit hūanitatez. ¶ Un̄ est sciēduz q̄ nomen hūanitat̄ p̄suevit tripliciter accipi. Uno° p̄ hūanitatez p̄nt̄ intelligi principia cōstitutiuā hoīem. Alio° p̄ hūanitatez potest intelligi forma toti⁹ p̄ns totuz p̄positū. Tertio modo p̄ hūanitatez potest intelligi propriet̄ consequēs ipm hoīem inquātuz est homo. Omnibus autē istis modis dicendum et concedendū est filium dei assumpsisse humanitatem. Si enī nomine hūanitat̄ intelligātur ipa principia constituentia hoīem scilicet anima et caro absqz dubio est verum q̄ filius dei assumpsit humanitatez id est animam et carnem. Etiaꝫ si nomine humanitat̄ intelligatur forma totius adhuc habet veritatem q̄ filius dei assūpsit humanitatem id est formam humanam secundum illud q̄ dicit̄ ad philippēses secundo / humiliāuit semetipm formam serui accipiens. Etiaꝫ si nomine hūanitat̄ intelligatur ipsa p̄pria p̄priet̄ cōsequens / adhuc habet veritatem q̄ filius dei assumpsit hūanam naturam quia nō so-

lum nostram humanam naturam assumpsit sed etiam pro-
prietates consequentes sicut dicit Johannes Damascen⁹
Et si dicatur. q̄ non videt̄ istud dictū eē v̄ez de sc̄do z t̄tio
modis accipiendo hūanitatē ex eo q̄ sc̄dm q̄ dicit Dama-
scen⁹ q̄d semel assūpsit nūq̄ dimisit: z t̄m in triduo sue mor-
tis nec erat forma toti⁹ nec erant proprietates. Ad h̄ ē di-
cendū vt dicit Bonentura li. iij. di. v. q̄ dictum Damasceni
est intelligendum quantum ad principia nature que prius
fuerūt assūpta scilicet aīa et caro q̄tum vero ad coassump-
ta veritatē non habet sicut sunt illa que in secundo modo
et tertio dicuntur nunq̄ enim dimisit corpus et animam li-
cet alia deposuerit. Et si dicatur q̄ si in triduo non dimisit
corpus et animam ergo in triduo fuit homo. Dicendum ē
q̄ illud non sequitur ex eo quia principia hominis non fa-
ciunt hominem nisi inquātum ad inuicem vniuntur in vni-
tate persone q̄ tamen in triduo non erant sic: quia non e-
rant vnita. Et quia corpus et anima non erant vnita in
triduo: christus non habuit ipsam formam totius conse-
quentē ip̄am vnionē partiū nec pprietates nature hūane
Et si dicatur q̄ si sic esset q̄ in triduo verbum esset vnitum
corporei et anime separatis sequeretur q̄ esset vnitum du-
plici vnione. Ad hoc dicit Bonauētura libro tertio distin-
ctione vicesima prima q̄ vnio verbi ad naturam humanā
dicitur tribus modis. Vno modo dicitur vnio actio vniē-
tis. Et isto modo non est ibi nisi vnica vnio. quia vnica v-
nionē actiua vniuit sibi verbum carnem et animam. Alio
modo dicitur vnio passio vnibilis et isto modo similis non
est ibi nisi vnica vnio: quia nō fuit ibi nisi vnica passio. qz
caro et anima non fuerunt vnita ipsi verbo in vnionis pri-
mordio vt diuisa sed vt p̄iuncta in vnam substantiaz et na-
turam. Tertio modo dicitur vnio relatio vnitoruz. et isto
modo est dicendum. q̄ cum relatio habeat plurificari ad
plurificationez extremoz. et extremuz illius vnionis erat
humana natura constans ex corpore z anima que concur-
rebant in vnum secūdam actum et poterant esse distincta.
hic est q̄ q̄diu corp⁹ et anima fuerūt p̄iuncta vniebantur

Verbo vnica vnione in actu et duplici vnione in potētia. et
dū fuerūt separate aīa et caro vniebātur duabus vnioni-
bus in actu relatiuo q̄ prius erāt plures in potētia: qz rela-
tio ex parte carnis z aīe erat alia z alia quando erāt sepa-
rate. ¶ Quarto est notandū. q̄ ppter vnionē verbi diuini
seu nature diuine ad naturā humanā nō est intelligenduz
q̄ xp̄s sit cōpositus ex illis nec q̄ in xp̄o natura diuina et
hūana faciāt cōpositionē ex eo qz vbi est cōpositio ibi est
mutatio in vtroqz extremoz et similiter impfectio sed in
xp̄o ex pte diuinitatis nulla fuit mutatio nec aliqua impfe-
ctio nec p̄ p̄ns in xp̄o est p̄positio. Et si dicat̄ q̄ damascen⁹
li. iij. dicit oppositū vbi dicit q̄ i dño ihu xp̄o duas naturas
cognoscimus vnā ypostasim ex vtrisqz compositam.
Ad hoc est dicendum vt dicit Bonauē. li. iij. di. vi. q̄ com-
positio dupliciter potest dici. Vno modo proprie dicitur
compositio aliquoz duoz habentium mutuam inclinatio-
nem ad constitutionem tertij: et hoc modo p̄sona xp̄i non
potest dici composita. Alio modo dicitur cōpositio large
que est quedam positio vnus cum alio: que proprie dicit̄
vnio: et sic vnio verbi siue nature diuine et hūane isto mo-
do dicitur largo modo cōpositio: et sic Damasce. loquens
de xp̄o accepit largo mō z iproprie cōpositionem. ¶ Istis
presuppositis pono istam cōclusionem q̄ q̄uis in xp̄o sint
due nature. s. diuina et humana nō tamē xp̄s est duo sup-
posita nec due p̄sone sed vnū supposituz et vna p̄sona tm̄.
¶ Et dicit Atha. in simbolo. Qui licet d̄s sit z homo nō duo
tamen sed vnus est xp̄s. ¶ Ista p̄clusio p̄batur et primo p̄
dicta sanctorū. Unde Damasce. in libro. iij. de diuina nat̄a
dicit q̄ diuina natura humanaz sibi vniuit in vnā suam y-
postasim: nominat ibi ypostasim suppositum. Etiam hyla-
rius de trinita. ca. ix. dicit cum non sit aliud filius dei et ali-
ud filius hominis requiri oportet quis sit clarificatus. Ex
istis dictis videt̄ q̄ nō est duo supposita. qz nō est aliud et
aliud nec per cōsequens alius et alius. ¶ Secundo proba-
tur conclusio per rationes. Et primo sic. Unde secundum
Boetiū in li. de vnitāte z vno. om̄e qd̄ est ideo est qz vnuz

numero est: s̄ x̄ps est ḡ necesse est esse vnū simplr ⁊ in actū
⁊ per p̄ns nō duo. ¶ Sec̄do sic. indiuiduū cōstat ex pprieta-
tibus quaz collectionē impossibile est ī altero reperiri s̄m
Porphi. in p̄dicabilib⁹: s̄ quicqd̄ dicit̄ de filio dei dicit̄ de
filio hoīs et ecōuerso. ḡ filius dei ⁊ fili⁹ hoīs in x̄po nō dif-
ferūt numero sicut duo indiuidua. Et p̄ p̄sequēs x̄ps non
potest dici duo indiuidua siue duo supposita licet ī eo sint
due nature q̄z quelibet est indiuidua: nec p̄pter hoc dicit̄
x̄ps due nature. s̄ bene d̄r q̄ in eo sunt due nature. ¶ Ter-
tio p̄bat̄ p̄clusio p̄ determinationē ecclie vt habet̄ de sum.
trini. et si. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi d̄r q̄ vnigenitus
dei fili⁹ ih̄s x̄ps ex maria semp̄ virgine ver⁹ homo fact⁹ ex
aia rōnali et hūana carne cōpositus vna ī duab⁹ naturis
p̄sona viā uite manifesti⁹ demōstrauit. Et h̄ dicit Athana.
Qui licet supple x̄ps deus sit ⁊ homo scilicet propter vni-
onem diuine nature et humane: non duo tamen. id est. nō
est duo supposita nec due persone. hoc autem dixit contra
Entitem hereticum qui dicebat q̄ in x̄po erant due p̄sone
Et sequit̄ vltra in dicto Athana. sed vnus est x̄ps: est eniz
x̄ps vnus masculine / et feminine s̄lr est vna p̄sona / non t̄n
est vna natura nec plures nature nisi intelligat̄ cōiunctim
et non diuisim / sicut dicimus q̄ idem homo est corpus et
anima cōiunctim licet non diuisim. Deinde Athan. osten-
dit q̄ x̄pus est vnus et dicit q̄ non est vnus p̄ p̄uersionem
nature in naturam / in versu sequēti in quo dicit Athana.
Vnus aut̄ nō conuersione diuinitatis in carne: sed assum-
ptione hūanitat̄ in deo. Vnus omnino nō p̄fusione sub-
stantie sed vnitate p̄sone. Dicit primo q̄ x̄ps est vnus nō
t̄n per cōuersionez diuinitatis in carne. i. in hūanitate sicut
alimētum efficitur vnum cum eo qd̄ nutrit̄. Non eniz erat
hoc possibile ex eo qz deus est purus actus et omnino in-
transmutabilis / sed est vnus per assumptionē hūanitat̄
in deum id est in diuinam personam scilicet vt esset vnum
in persona cum deitate. Per hoc enim factū est vt christus
qui est deus et homo esset vnus. id est. vna persona. Est
vnus omnino vt dicit vltra Athana. i. est omnino vna per

sona: nō tamen cōfusione substātie id est essentie sicut ele-
menta dicūtur esse vnū in mixto: scdm illos qui ponūt ele-
mēta eē formalr in mixto. s̄ vnus om̄ino vnitate p̄sone qz
in christo nō sunt due p̄sone sed vna p̄sona. Manifestat z
declarat Athana. dictū suū p̄ exēplum in sequēti versu di-
cens. Nā sicut aīa ratiōalis z caro vnus est homo/ ita de⁹
z homo vnus est christus. quasi dicat qz sicut ex aīa ratiōa-
li z corpore in reliquis hoīb⁹ vnus est homo. i. vna ē ho-
minis p̄sona: ita de⁹ z homo vn⁹ est christ⁹. i. vna est dei z
hoīs p̄sona q̄ est christus. Et si dicat q̄ istud dictū Athan.
videt̄ p̄tradicare quarto notabili in quo fuit dictū q̄ chri-
stus nō erat cōpositus ex diuinitate z hūanitate. Hic atha-
na. videtur dicere q̄ qz dicit qz sicut aīa rationalis et caro
vn⁹ est homo: ita deus z hō vn⁹ est christus. s̄ sic est q̄ hō
est cōpositus ex carne z aīa rationali. s̄ et christus est cō-
positus ex deitate z hūanitate. Aliter enī esset falsa simili-
tudo. Ad hoc est dicendū q̄ nō est omnimoda similitudo
inter aīam z carnē/ z inter diuinitatē z humanitatē. nō enī
est similitudo q̄tuz ad extremoz cōpositionē/ s̄ q̄tum ad
hoc q̄ sicut aīa z caro cōcurrūt ad vnitatē p̄sone: sic etiam
diuinitas z hūanitas in xp̄o in vnitate p̄sone p̄currūt quā-
uis hoc fiat alio et alio modo: quia in nobis caro z anima
concurrunt ad vnitatem persone per compositionem que
est vnio partium ad constitutionem tertij: et in christo con-
currunt diuinitas et humanitas solum per vnionem. que
vnio est prior compositione vt dicit Petrus de aquila li-
bro primo distinctione. xxxiiij. et potest stare sine compo-
sitione cum omne prius potest esse sine posteriore. Unde
quadruplex dissimilitudo est inter corpus z animam in cō-
stitutione hominis z inter diuinitatem et humanitatez que
vniuntur in persona christi. Primo in hoc quia ex anima
et corpore resultat aliqua vna natura que prius non erat
et non est sic in xp̄o. Secundo modo in hoc q̄ ex vnione
anime et corporis in ceteris hominibus resultat persona.
que prius non erat quod non est sic in christo: quia illa p̄-
sona que prius erat ante vnionem est post vnionem. Ter-

tio in hoc quia nec corpus nec anima est natura completa
et in christo non est sic. Quarto in hoc quia nec corp⁹ nec
anima est aliquid subsistens. et in christo verbum est perso-
na subsistens. Est autem similitudo de qua intellexit Atha-
nasiaus quam superius dixi. ¶ Instatur contra istam con-
clusionem. et contra dictum Athanasij. Et probatur quod xps
sit duo supposita et due persone. et non vnum suppositum
nec vna persona tantum. Et primo sic. nam anima rationa-
lis vnita carni facit personam sed verbum diuinum assump-
sit animam coniunctam carni. ergo assumpsit personam.
minor nota est. maior potest probari per diffinitionem Boetij
qui diffiniens personam dicit quod persona est indiuidua substan-
tia rationalis nature. Talis enim est natura assumpta a ver-
bo ut dicit Damascus. quod assumpsit naturam in aethero. ¶ Se-
cundo sic. nam persona non gignit nisi personam. sed filius dei
assumpsit quod virgo genuit. sed sicut virgo erat persona videtur
quod deus ex ea personam et suppositum assumpsit. et sic patet quod
in christo sunt due persone et duo supposita. hoc enim potest
probari per dicta Augustini et Iulianij. Unde Augustinus
ad Felicianum dixit aliud est filius dei et aliud filius homi-
nis: sed quod est aliud et aliud est duo. ergo etc. Etiam Iulianus
in. ix. de trinitate dicit. christus homo Ihesus cum sit
aliud et aliud est duo. ergo etc. ¶ Tertio sic. xps secundum
quod deus est vnum vnitate increata secundum quod homo est
vnum vnitate creata: si ergo vnitas creata et increata est
alia et alia ergo christus est duo. ¶ Quarto sic. vna na-
tura in pluribus personis facit illas personas esse vnum.
sicut pater et filius et spiritus sanctus in trinitate sunt vnus
in essentia ergo pari ratione plures nature in vna persona
facient illam personam esse duo sed christus est vna per-
sona in duabus naturis ergo christus est duo. ¶ Respon-
deo ad ista. Ad primum dico ad maiorem quod illud est verum
quando anima et caro non coniunguntur digniori sicut est
in nobis. Caro enim et anima humanitatis christi fuerunt con-
iuncte verbo diuino. Et ad diffinitionem Boetij dico quod est
insufficiens quia deficiunt sibi due particule. scilicet quod talis

9-9th

Re

indiuidua substātia sit per se subsistens ⁊ vltim⁹ nō sit pfe-
ctiua ⁊ hūanitas assūpta a vbo nō est p se existens. Ad
scdm cōcedo q̄ beata virgo genuit psonā. s. filiū dei nō s̄m
diuinā naturā sed s̄m humanā. Et ad auctoritates Augu.
et Ilyarij dico q̄ ille p̄dicatiōes sunt improprie et debent
sic exponi. xp̄s est aliud et aliud id est alterius et alterius
nature. et ex hoc nō sequitur q̄ xp̄us sit duo supposita nec
due p̄sone. sed solū q̄ in xp̄o sunt plura. scilicet. plures na-
ture. et rōne illaz naturaz sunt plura esse et nō plura esse
subsistētie s̄ plura esse existētie. qz cuz vnitate subsistentie
in xp̄o stant duo esse existētie sicut stant due nature scdm
Scotū ⁊ om̄es eius veros sequaces. Qd̄ patet qz esse est
formalis termin⁹ ḡnionis scdm p̄m quinto phisicoz. ⁊ in
xp̄o est duplex ḡno ⁊ p̄sequēs duplex esse non esse sub-
sistentie sed existētie. Etia quia in xp̄o est verum esse ver-
bi incarnati: et anima informando corpus dat sibi verum
esse existētie qd̄ esse existētie non est esse verbi diuini. q̄
est aliud. et per cōsequens sunt in eo plura esse existētie.
hoc enim patet quia cum relatio p̄supponat fundamen-
tum et vnio nature humane ad diuinam sit relatio cuius
fundamentuz sit natura humana per consequens videtur
q̄ natura hūana habet p̄p̄riū esse existētie aliud ab esse
existētie diuine nature. Patet etiā qz si deus dimitteret
illam naturam assumptam ipsa nō acquireret aliquod no-
uū esse seu aliquā entitatē licet acquireret aliū modū eēn-
di qz sequerēt q̄ esset p̄fectior in seip̄a q̄ in supposito diui-
no. si natura sic diuisa haberet nouum esse ergo similiter
existens in supposito diuino habet p̄p̄riuz esse sed illud
nō est esse verbi incarnati: ergo est aliud: nō aliud esse sub-
sistentie s̄ esse existētie. Quidaz arguūt p̄tra istam respō-
sionem ⁊ dicunt q̄ ista responsio non est bona nec est vera
Et dicūt q̄ videtur p̄tradocere cōclusioni ex eo qz si i xp̄o
sunt plura esse existētie in xp̄o essēt plura esse subsistētie
et sic ch̄istus eēt duo: qd̄ est contra conclusionē et cōtra
dictum Athana. Et probant primo sic. natura humana p̄-
fectius existit in supposito diuino q̄ in supposito huma-

no: si natura humana est in supposito humano habet tamen unum esse
et non habet aliud esse ab esse suppositi. et existens in supposito di-
uino non habet aliud esse ab esse suppositi diuini. ¶ Secundo sic. di-
uina persona sicut concipit nature humane subsistentiam ita concipit
existentiam: si persona diuina sic concipit nature humane subsistentiam
et non est ibi nisi unum esse subsistentie ergo similiter
non est ibi nisi unum esse existentie. ¶ Tertio sic. nam esse
non est sine ente et ubi sunt plura esse ibi sunt plura entia: si christus
non est plura entia quia tunc esset unum per accidens ergo in christo non
sunt plura esse. ¶ Respondeo ad ista secundum Scotum et se-
cundum omnes eius veros sequaces Ad primum concedo quod
sicut natura humana existens in supposito proprio non ha-
bet aliud esse subsistentie ab esse subsistentie suppositi proprii ita eti-
am existens in supposito diuino non habet aliud esse subsi-
stentie ab esse subsistentie suppositi diuini: sed hoc non ob-
stante habet aliud esse existentie ab esse existentie verbi di-
uini incarnati. Etiam potest dici quod similitudo non valet quia
natura humana identificatur realiter cum supposito proprio
quod tamen non est sic cum supposito diuino. ¶ Ad secun-
dum nego maiorem quia non est simile de subsistentia et de
existentia quia subsistentia nature humane suppletur per sub-
sistentiam extrinsecam id est per suppositum diuinum quod
est independens sed existentia nature humane ibi non sup-
pletur sed quemadmodum ponitur ibi formaliter natura
humana ita ponitur ibi formaliter eius existentia. ¶ Ad ter-
cium nego consequentiam quia concretum non numera-
tur absque numeratione suppositi: sicut patet de homine ha-
bente duas scientias qui non dicitur duo scientes ita in pro-
posito non sequitur sunt duo esse ergo duo entia. Sicut di-
cimus quod in christo sunt due voluntates et tamen non seq-
uitur quod christus sit duo volentes. ¶ Ad tertium argumentum
principale factum contra conclusionem dico quod equiuocatur
ibi de esse unum quia si accipiatur esse unum secundum quod
deus pro esse existentie concedo quod in christo sunt duo esse
et quod christus est unum unitate increata secundum quod deus:
et secundum quod homo id est secundum humanitatem est

unum unitate creata. Si autem accipiatur in argumen-
to esse unum secundum quod deus pro esse substantie non est
verum quod christus sit unum secundum quod deus unitate in-
creata / et unum secundum quod homo unitate creata quia
in christo est solum unum esse subsistentie quia ut dixi sub-
sistentia nature humane supletur per subsistentiam extrin-
secam verbi diuini. ¶ Ad quartum dico. quod non est simile quod natura
diuina sic est in pluribus personis quod de quolibet predicatur non solum in-
cretione sed in abstractione: Et ideo cum ipsa sit vna necesse est il-
las tres ypostases esse unum scilicet in eentia tamen due nature ita con-
currunt in vna personam christi quod natura humana non va-
let predicari in abstractione de persona christi sed solum in
concretione. Ideo esse subsistentie non numeratur in christo
ad numerationem naturarum. Et hec de isto capi. dicta sufficiant.

Qui passus est pro salute nostra.

Postquam Athana. deteriorauit de unitate persone christi. Consequenter
determinat de alijs quibus articulis ad humanitatem pertinentibus. Et
primo deteriorat in hoc versu de tribus articulis. scilicet de passione eius
et de descensu eius ad inferos et de eius resurrectione De primo. scilicet de
passione christi sunt alij notanda ¶ Et primo est notandum quod scilicet quod di-
cit Anselmus in libro cur deus et homo: necesse fuit homines redi-
mi hoc enim probat Ansel. sic. si non fuit necesse homines redi-
mi ergo fuit factus frustra: hoc enim patet quod homo creatus
est ad diligendum deum et fruendum ipso: aut ergo deus de-
ducet homines ad hunc finem aut non. si non / ergo frustra fuit
creatus. si sic / cum iam lapsus esset per peccatum necesse fu-
it ipsum redimi. ¶ Secundo est notandum secundum idem
Anselmum ibidem quod necesse fuit hominem redimi per satis-
factionem. hoc enim probat Ansel. sic iniustus est omnis ho-
mo qui non reddit deo quod debet / sed nullus iniustus admittitur ad
beatitudinem ergo qui non reddit deo quod debet non salua-
bitur. sed homo non reddit deo quod debet nisi satisfaciendo
pro offensa / ergo debuit natura humana redimi per satisfac-
tionem. ¶ Tertio est notandum. secundum quod dicit idem
Anselmus ibidem quod illa satisfactio non potuit fieri per pu-

ram hominem seu per puram creaturam. hoc enim Ansel.
probat sic. nullus satisfacit pro peccato hominis nisi reddat
deo aliquid maius omni eo pro quo homo non debuit pec-
care: sed pro omni eo quod esse potest homo non debuit
peccare ergo nullus satisfacit pro peccato hominis nisi red-
dat deo aliquid maius quod est et esse potest / sed nullus
purus homo nec pura creatura hoc potest reddere ergo
purus homo non potuit satisfacere pro peccato. Etiam hoc pa-
tet quod debuit satisfacere pro peccato hominis debuit restituere homi-
ni que per peccatum perdidit que sunt gratia et gloria: sed nul-
lus purus homo / seu pura creatura potuit ista duo restitu-
ere homini / ergo nulla creatura pura potuit satisfacere pro
peccato. **Quarto** est notandum secundum quod dicit idem
Anselm. ibidem quod fuit necessarium istam satisfactionem fi-
eri per christum qui est deus et homo hoc enim probat An-
sel. sic ille potuit satisfacere pro peccato hominis qui habet
in se aliquid maius omni eo quod est sub deo et qui spon-
te se offerret deo et qui potuit vincere diabolum per aspe-
ritates: sicut primus homo submisit se diabolo per persua-
siones. sed hec omnia fuerunt in christo quia nichil est aspe-
rius morte christi. et in christo est aliquid maius omni eo
quod est sub deo / qui etiam se sponte obtulit deo: ergo neces-
se fuit per mortem christi hominem redimi et diabolum pul-
cari. Et si dicatur quod non fuit de necessitate hominum sic per christum
redimi secundum quod dicunt Augustinus et Leo papa et Gregorius.
Unde Augustinus. ix. de trinitate. ca. iiii. dicit quod alius modus redi-
mendi homines quam per mortem christi deo non defuit. Leo enim
papa in sermone de ramis palmarum dicit quod omnipotentia
filii dei in qua est equalis patri potuisset liberare genus hu-
manum solo impio voluntatis sue. Gregorius in moralibus
dicit qui nos fecit existere ex nichilo ipse reuocare etiam
sine morte et passione sua potuit. Ad hoc est dicendum ut
dicit Petrus de aquila li. iiii. di. xix. quod necessitas est duplex
scilicet absoluta et ordinata. Si loquimur de necessitate ab-
soluta sic est dicendum quod non fuit necessarium genus hu-
manum redimi per passionem christi sicut patet per dicta san-
ctorum immediate allegata. Si autem loquimur de necessitate

ordinata que dicitur necessitas consequentie ex eo quia presupponit ordinationem diuinam. sic est dicendum quod necessarium fuit genus humanum redimi per mortem christi secundum quod dixit Anselmus. Et si gratia que ordinatio diuina fuit ista presupposita redeptione nature humane faciente per mortem christi. Dico ut dicit Petrus de aquila ubi supra quod deus ab eterno vidit ista quatuor. In primo signo intellexit se tanquam summum bonum. in secundo signo intellexit omnes creaturas. in tertio signo aliquos homines predestinauit et circa aliquos habuit actum negativum. in quarto signo vidit homines casuros in adam. et in quinto signo prouidit de remedio eorum quomodo debebant redimi per passionem filii sui tanquam per meritum. Quinto est notandum quod passio christi fuit tantum satisfactoria et tantum toti sanctissime trinitati accepta quod per eam meruit christus omnibus quantum ad sufficientiam peccati remissionem / gratie infusionem / pene eterne liberationem: et pene temporalis diminutionem / diaboli potestatem / perculcationem / et ianue celestis aperitionem. Assignant quidam causam et rationem istam nam persona infinita potest sufficienter satisfacere pro infinitis habendo meritum infinitum: sed persona christi est infinita ergo potuit sufficienter satisfacere pro infinitis habendo meritum infinitum. Alii vero dicunt quod hec ratio non est sufficiens. ex eo quia presupponit falsum scilicet quod meritum christi fuerit infinitum. Et quod illud sit falsum probant sic. nulla forma est perfectio in agendo quam sit in essendo: quia agere nunquam excedit esse / sed esse in natura in qua christus merebatur est finitum ergo non habuit meritum infinitum. Etiam actiones mensurantur secundum rationes agendi: non secundum rationem agentis ergo illa operatio est finita que est a ratione agendi finita / sed meritum christi secundum naturam creatam est a ratione agendi finita et per consequens meritum non fuit infinitum. Declaratur hec ratio per exemplum. quia licet videre in christo esset a persona infinita non tamen erat infinitum quia erat a ratione agendi finita. Et si queratur quomodo ergo christus meruit omnibus omnia supradicta si meritum eius erat finitum. Dicunt isti

¶ ppter hoc quia omne creatum in tantum est bonū inq̄stus
est volitū a deo ideo tm̄ est meritū q̄stum acceptatur a deo
meritū aut̄ xp̄i licet sit finitū acceptat̄ tamē a deo tanq̄ in/
finitū ideo sufficit p̄ infinitis extēsiue. Et sic meruit oīb⁹
supradicta q̄stū ad precij sufficientiā. ¶ Sexto ē notādū q̄
q̄uis xp̄s meruit oīb⁹ supradicta quātū ad precij sufficien/
tiā nō tm̄ oīb⁹ meruit illa q̄stū ad efficiētiā z efficacitā. Ra/
tio siue causa ē ista qz agēs nō agit nisi in passum dispositū
quia secūdum p̄hm in. ij. de anima: actus actiuorum sunt
in paciente disposito sed non omnes sunt dispositi ad ha/
bendam gratiam per quā fit remissio peccatorum mortali/
um: nec sūt dispositi ad habendā gloriā: ergo christus non
meruit ista omnibus quantum ad efficiētiā. Et hoc ex/
presse dicit. Magister li. iij. di. xx. christus sacerdos z precij
um nostre reconciliationis qui se in ara crucis obtulit deo
patri pro omnibus q̄stum ad precij sufficientiam. sed pro
electis tantum q̄stum ad efficiētiā qz predestinati tantū
salutem efficit. ¶ Istis presuppositis pono istam conclusio/
nem. q̄ xp̄s vt nos redimeret a potestate diaboli z a pecca/
tis et a pena eterna debita nobis pro peccatis passus est
mortem crudelem. vt dicit Athanasius in sim. qui passus est
pro nostra salute. ¶ Ista conclusio probatur. Et primo q̄
christus passus est mortem vt nos liberaret a potestate di/
aboli. Unde Johannis duodecimo dicitur nunc iudicium
est mundi nunc princeps huius mundi eijcietur foras. si ḡ
diabolus foras per christum est eiectus: videtur q̄ a pote/
state eius per xp̄m liberati sumus. Etiam apoca. xx. d̄: vidi
angelū descēdentē de celo z apprehēdit draconē q̄ ē diabo/
lus sed per istū angelū sicut sc̄ti exponūt intelligitur christ⁹
si ergo ab isto angelo diabolus est religatus in eius passio/
ne videtur q̄ amiserit super nos posse. ¶ Secundo pro/
batur conclusio quantum ad aliam partem scilicet q̄ xp̄us
per suam mortem nos redemit a peccatis. hoc patet per
illud qd̄ dicitur ysaye liij. generationē eius quis enarra/
bit qui abscilus est de terra viuentium omnes nos declina/
uimus vnusquisq̄ in viam suam et dñs posuit in eo iniq̄-

g. h. f. r. o

f.

tatem omnium nostram vulnerat⁹ ē ppter iniquitates nostras / attrit⁹ est ppter scelera nostra: et liuore eius .i. sanguine eius asperso sanati sum⁹. Ilic ysayas prophetizauit qd xps erat passurus turpissimam mortem ut nos redimeret a peccatis. Etiam Apocali. pmo dicit qd xps lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. etiam ad hebre. ix. dicitur qd sanguis xpi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum: emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis. sed opera mortua sunt peccata ergo per passionem xpi fuit emundatio a peccatis.

Tertio probatur conclusio q̄tum ad aliam partem scilicet qd christus per suam mortem liberauit nos a pena eterna. Unde dicit ambrosius saluari non possumus nisi unigenitus dei filius moreretur pro nobis debitoribus mortis. i. pene eterne. Etiam prima Petri secundo dicitur. peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum. Istud dictum exponit Magister libro tertio distinctione. xix. ubi dicit qd portare peccata nostra supra lignum est portare penam peccatorum nostrorum. Etiam zacharie nono dicitur de christo tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti uinctos de lacu in quo non erat aqua. s. refrigerium. Etiam ad colo. ii. qd xps est delens qd aduersum nos erat cirographum decreti quod erat prius nobis h. cirographum decreti erat obligatio nostra ad penam eternam.

Quarto probatur conclusio q̄tum ad omnes partes per determinationem ecclesie ut habetur de sum. trini. et fi. catho. capi. firmiter credimus ubi dicit qd christus secundum diuinitatem est immortalis et impassibilis: idem ipse secundum humanitatem factus est passibilis et mortalis qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus et mortuus est. Et ideo dixit Athana. in simbo. qui passus est pro salute nostra.

Un sciendum est qd passio xpi fuit causa nostre salutis multipliciter. Primo per modum meriti. fuit enim data gratia xpo homini non solum sicut singulari persone sed sicut capiti totius ecclesie. s. ut ab ipso rediret ad membra. et sic opera eius erant meritoria per alios. Secundo passio xpi fuit causa nostre salutis per modum satisfactionis. fuit enim sufficiens imo super habundans recompensatio per peccatum. i. per offensa primi ho-

minis et totius generis humani. Tertio passio christi fuit causa
nostre salutis per modum sacrificii. nam in cruce christus oblatus est ut deum
nobis pacificaret iuxta illud ad ephe. v. tradidit semetipsum pro no-
bis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Et ad Roma-
nos v. dicitur quod reconciliati sumus deo pro morte filii eius. Quarto
passio christi fuit causa nostre salutis per modum redemptionis. quia ille di-
citur redimere qui precio oblato liberat aliquem a servitu-
te. Christus autem oblato precio sue vite corporalis libera-
uit nos a servitute peccati pene et diaboli. Quinto passio
christi fuit causa nostre salutis per modum cause efficientis
non principalis sed instrumentalis. Operabatur enim ver-
bum diuinum per humanitatem quasi per instrumentum.
¶ Instatur contra istam conclusionem. Et contra dictum Atha-
nasij. Et probatur quod christus non nos redemit per passio-
nem suam ab omnibus illis et sic videtur quod non fuit cau-
sa nostre salutis. Et primo sic maxime enim crudelitatis est
hominem iustissimum morti tradere pro quacumque causa. sed
christus fuit iustissimus ergo crudelissimum fuit ex quacumque
causa tradere ipsum morti. ergo talis modus satisfaciendi
nullatenus debuit a deo acceptari: et si non debuit accepta-
ri a deo: videtur quod per illam mortem non liberauit nos a
diabolo nec a peccato nec a pena eterna. ¶ Secundo sic.
maxime peruersitatis est et iniusticie damnare innocentem
ut absoluat nocens: sed nos omnes sicut oves errauimus
ut dicitur ysaie. liij. et ipse christus peccatum non fecit: ut
dicitur ibidem ergo videtur quod iniuste fecit deus pater si in
eo posuit iniquitates omnium nostrum. ¶ Tertio sic. Unde
ad ephe. vj. dicitur non est nobis colluctatio aduersus
carnem et sanguinem sed aduersus mundi rectores tene-
brarum harum: ergo adhuc demones nos impugnant et
huic mundo principantur: et per consequens non sumus
liberati a potestate diaboli. ¶ Quarto sic. adhuc sunt ali-
qua peccata per que diabolus detinet homines hic et in
futuro abluenda supplicia: ergo si detinerentur propter alicu-
ius peccati memoriam videtur quod per passionem christi non
sunt deleta omnia peccata. ¶ Quinto sic. christus per

5. g. d. f. i. e.
1/2. cor. 1. 2.

passionem suam aut liberauit homines a pena eterna aut a pena temporalis. non a pena temporalis quia eisdem penis temporalibus subiaceamus nunc quibus subiacebant illi qui erant ante passionem. nec a pena eterna quia nullus qui erat in inferno dampnatus: fuit per passionem xpi liberatus et multi nunc vadunt ad infernum ergo videtur qd per passionem christi non sumus ab aliqua pena liberati. **R**espondeo ad ista. Ad primum dico. qd deus eum non tradidit infligendo mortem et precipiendo alijs qd ipsi eum traderent sed permittendo et voluntatem eius acceptando: et ideo nulla fuit in deo crudelitas. Unde dicit Anselmus in libro cur deus et homo Unde si dicatur illum pater tradidisse morti vel voluntate patris passus eest et aliud consimile intelligendum est non quia pater eum coegerit inuitum sed quia suscepit voluntatem eius.

Respondit
Ad secundum dico qd verum est si innocens dampnatur inuitus tamen si innocens velit se offerre et exponere pro salute nocentis nihil prohibet quin obligatio eius debeat acceptari. Et isto modo in proposito est intelligendum fuisse qd xps non coacte sed voluntarie pro salute nostra sustinuit passionem. **A**d tertium dico qd ante passionem christi diabolus habebat duplicem potestatem vt dicit Bonaventura. li. iij. di. xix. Una erat qua attrahebat omnes ad se et etiam quoscumque essent iusti attrahebat eos ad lumbum. Alia potestas erat qua impellebat homines ad malum. Prima potestas eius fuit per passionem christi totaliter amputata. ita qd nullum potest trahere ad infernum nisi illum qui moritur in peccato mortali. Nullum enim iustum potest ad lumbum trahere. Secunda vero potestas fuit debilitata per passionem christi. ita qd quanuis nobis incumbat pugna non tamen elongatur a victoria nisi interueniat nostra negligentia. Secundum quod dicitur prima ad Corinthios decimo fidelis est deus qui non permittit nos tentari ultra quam possumus sed facit cum tentatione puenire. **A**d quartum dico qd dupliciter est loquendum de effectu passionis christi scilicet aut quantum ad sufficientiam aut quantum ad efficaciam. Quantum ad sufficientiam se extendit ad omnes

Si vero quantū ad efficaciam sic se extendit solūmodo a re
atu originalis peccati qđ p̄ baptismū deletur. et actualis
qđ per penitentiā deletur. illi enim per peccata actualia te-
nentur a dyabolo qui voluntarie se subijciunt ei. ¶ Ad q̄n-
tum dico qđ quīs xp̄s p̄ passionem suam non liberat a pe-
na eterna eos qui sunt in malo obstinati tamē liberat eos
qui volunt ad ipsum conuerti q̄tum possunt. liberat etiaz
ab aliquibus penis tēporalibus ad quas essemus obliga-
ti merito peccatorū nostrorū nisi interueniret passio christi
Et hec de isto capitulo (in quo tractatur quomodo xp̄us
mortuus est p̄ redēptione et salute nostra) dicta sufficiant

Descendit ad inferos.

Postq̄ Athana. determinauit quomodo xp̄s nos redemit
per passionē z mortē suā. Lōsequēter determinat quomō
descēdit eius sanctissima aīa coniuncta et vnita diuinitati
ad inferos scilicet ad limbū vbi erant sancti patres vt eos
iā redēptos p̄ passionē suā liberaret z extraheret vt secum
eos duceret in gl̄iam. ¶ Pro q̄ sunt aliqua notāda. Et p̄^o ē
notandū qđ infern⁹ dupl̄r accipit̄. Aliqñ infern⁹ accipit̄ p̄
pena. aliqñ p̄ loco pene. Etia descēdere ad inferos d̄r du-
pliciter. Vno^o aliquis pōt dici descēdere ad inferos qz de-
scēdit ad penā. Alio^o qz descēdit ad locū pene. De xp̄o enī
dicim⁹ qđ descēdit ad inferos nō tñ ad penā qz hoc nō con-
ueniebat ei: s̄ ad locū. s. ad illā partē inferni in qua erāt iu-
sti q̄ detinebant̄ merito peccati p̄mi parētis: q̄ quidē pars
cōsueuit limb⁹ appellari: ad illā inq̄ descēdit nō cōpulsus
necessitate s̄ sua volūtate z potestate. ¶ Sc̄do est notandū
qđ causa q̄re xp̄s voluit descēdere ad inferos fuit ad eripiē-
dum illos q̄ detinebātur illic cōpediti z quīs hoc posset fa-
cere nō descēdendo / voluit tñ ad eos descēdere p̄p̄ duo.
Primum est p̄pter consolationē victorū: nam maior fuit
eis consolatio de p̄sentia ip̄ius anime Ihesu christi / z ma-
ior fuit dignationis ostensio in hoc qđ ipse personaliter vo-
luit descendere ad eos. Secundum est propter cōfusionez
aduersariozū scilicet vt ip̄i demones confunderent̄ ex sua

presentia/et sicut vicerat eos in terra in natura assumpta
sic aia eius de eisdē triūpharet apud inferos ipos vinctos
expoliādo. ¶ Tertio est notandū. q̄ de inferno nō libera-
uit om̄s aias existētes in eo. s̄ soluz liberauit aias electoz
suoz scilicet eoz qui erāt mēbra ipsius. Quāuis enim pas-
sio xp̄i oibus suffecerit: nō tamē influit nisi in ei⁹ mēbra/ et
ideo soli p̄ passionē xp̄i salui facti sunt qui vel erāt ei⁹ mē-
bra qm̄ passus est vel futuri erant p̄ conuersionē ad ipsum
Quoniam ergo multi erant in inferno qui nec membra chri-
sti erāt/ nec membra futuri erant/ quia nō erāt in statu me-
rendi ideo non omnes xp̄s eripuit de inferno/ sed tantum
eripuit electos qui eius membra erant et in eius fide salui
facti sunt et liberati a profundo inferni id est a loco dam-
natorum. Dicit enim Gregorius in quadam omelia infra
octauas pasche q̄ ante passionem christus dixit in resurre-
ctione sua dñs adimpleuit si exaltatus fuero a terra omnia
traham ad me: omnia enī trahit qui de electis suis apud
inferos nullum reliquit: omnia abstulit vtiq̄ electa. Et si
aūt dicatur q̄ etiam liberauit animas damnatorum qui
erant in profundo inferni: quod patet quia liberauit ani-
mā Job qui erat ibi vt ip̄emet dixit vt habetur Job. xvij.
in pfūdū inferni descēdit aia mea. Ad hoc est dicendum.
q̄ dictū Job intelligit̄ de loco vbi erant anime scōz patrū
q̄ est pfunditas inferni: qz in inferno est locus vbi est pena
damni et pena sensus: et iste est locus profundissimus/ et
iste locus est damnatorum. Est alius locus qui deputatus
est his qui soluz sunt puniendi ad tempus pena damni et
pena sensus: et iste est purgatorius. Est alius qui deputa-
tus est his qui puniendi sunt perpetuo pena damni tantū
et iste est locus vbi sunt pueri qui mortui sunt ante annos
discretionis sine baptismo. Et de istis tribus locis non in-
tellexit Job. Est alius locus in inferno vbi erant sancti pa-
tres qui puniebantur solum pena damni ad tēpus. s. vsq̄
ad passionē xp̄i et de isto intellexit Job. ¶ Quarto est no-
tandū q̄ nō statim quo xp̄s descendit ad inferos aias scō-
rum patrū liberauit s̄ expectauit vsq̄ in diem tertiū. s. vsq̄

pler

in pfūdū inferni

1
2
3
4

dū resurrexit vt dicit Augustin⁹ de fide ad petrū q̄ aīa xp̄i
die tertio reuertēte ab inferis idem deus sc̄dm carnem qui
ī sepulchro latuit resurrexit. Et in decimo octauo libro de
cui. ca. xiiij. dicit idem Augu. q̄ tādiu debuit corpus xp̄i
in sepulchro recludi q̄diu eius aīa fuit in inferno cū s̄ctis
patrib⁹ ⁊ hoc vt simul aīa eius educeret de inferno et cor-
pus de sepulchro. Et si dicatur q̄ oppositum videtur dici
luce vicesimo vbi dicit q̄ xp̄us dixit latroni hodie eris me
cum in paradiso. Ad hoc dicit August. q̄ in illo verbo no-
mine paradisi non intelligitur locus celi empirei: nec loc⁹
paradisi terrestris. s̄ ipsa clara et aperta dei visio / quā ip̄e
latro x̄e habuit in inferno vbi erāt s̄cti patres. Nam tunc
habuerunt omnes sancti patres p̄fectam visionē ⁊ p̄fectā
fruitionē de diuinitate q̄ cōiuncta erat anime xp̄i secūdu
quā aīa descēdit ad infernū. Quā dicit Damasc. si mortu⁹ est
xp̄s vt homo et sancta aīa ab eius corpore diuisa est diui-
nitas tamen inseparabilis ab vtroq̄ p̄mansit. cuz corpore
erat in cruce ⁊ cum anima in inferno. ¶ Istis presupposi-
tis pono istam conclusionem q̄ xp̄us secundum animam
vnitam diuinitati descēdit ad inferos vt sanctos patres li-
beraret id est animas sanctorū patrum qui erant ibi. Ut
dicit Athanasius descendit ad inferos. ¶ Ista conclusio p̄-
batur. Et primo sic. Unde dicit Damascenus ad inferna
anima deificata descendit vt quemadmodum his que in
terra sunt: ita et his que in inferno sunt: et in tenebris et in
vmbra mortis sedent superlucescat. ¶ Secundo sic. sicut
christus nos docuit per aduentum suum in carne: ita etiā
detentos in inferno liberauit per egressum suum a carne =
sed adueniendo in terris vt nos doceret nobiscum conuer-
satus est et vixit ergo moriēdo ad inferna descēdit. ¶ Ter-
tio probatur conclusio per determinationem ecclesie. vt
habetur de summa trinitate et fide catholica capitulo fir-
miter credimus. vbi postq̄ papa dixit q̄ christus pro salu-
te generis humani passus et mortuus subiunxit vltra. de-
scendit ad inferos. Hoc enim dictuz est Athanasij. similiter
non secundum corpus sed secundum animam coniunctaz

Adusio

pla

diuinitati. Corp⁹ enī remāsit in cruce ⁊ postea fuit ī sepul-
chro simīlī vnītū diuinitati. Ille enī descēsus nō ē de diui-
nitate sed de aīa xpī ex eo qz diuinitas est īmutabilis ⁊ est
vbīqz. Et si aliquādo de ea dicatur descēdere vel ascēdere
hoc est dictū īpropriū scdm qd dicit Alexāder de ales lib.
iij. in summa. s. per nouam operationē factam vel nouum
effectum factum. Et sic dicitur descēdisse in vtero virginis
quia ibi naturam humanam sibi vniuit.

Instat cōtra istā cōclusionē. Et pbat qd xp̄us seu aīa xpī
nō descēdit ad inferos. Et p̄o sic. vñ Aug. ad Dardanuz
Et etiam sup Benef. ad litteraz dixit. non facile in scrip-
turis nomē inferni in bono inuenit. s. in xp̄o nihil mali at-
tribuenduz est q̄ videt qd nō descendit ad inferna. **S**ecū-
do sic. optimo debet optim⁹ locus sed anima xpī erat op-
tima et infernus erat locus vilissimus. ergo nunqz videtur
fuisse pueniēs qd anima xpī descēderet ad inferna. **T**er-
tio sic. maioris potestatis est liberare subditos de manu
aduersarij sola voluntate et virtute q̄ presentia corporali
ergo si christus iam triumphauerat in cruce de dyabolo
videtur qd non oportebat ipsum ad infernum descendere
ad liberandum suos. **Q**uarto sic. per mortem christi illi
qui prius descenderant ad infernum merebantur ascende-
re in celum ergo si idem non est causa oppositorum vide-
tur qd christus moriendo non descenderit ad inferos.

Quinto sic. nam si christus descendit ad inferos descen-
dit ad liberandas animas detentas: in inferno vel ergo li-
berauit omnes animas ibi detentas: vel liberauit aliquas
et non omnes. nō est dicendum qd omnes liberauit: vt pa-
tet per illud quod dicitur isaye vltimo. de damnatis qd ver-
mis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur
Nec est dicendum qd aliquas liberauit ⁊ non omnes. quia
si sic. sequeretur qd christus non obtinuit plenam victoriam
sed semiplenam de dyabolo. Etiam qz in cruce p omnibus
passus est: ⁊ per cōsequēs si descēdit ad inferos omnes de-
buit liberare. **R**espōdeo ad ista. Ad primum dico ad il-
lud dictuz Augu. qd est vex qz ad infernū nullus descendit

preter solū xp̄m nisi ad penā damni vel ad penam lēsus:
ideo dici ip̄m nō de facili inueniri in bono qz hoc cōuenit
soli xp̄o. ¶ Ad sc̄dm dico qz vez est de loco q̄ debet alicui
p̄ remuneratiōe. xp̄s aut̄ nō descēdit ad infernū tanq̄ ad
locū remuneratiōis sibi debitū: s̄ poti⁹ descēdit ad ip̄m frā
gendū z expoliandū. ¶ Ad tertiū dico. qz triūphare in pre
sentia licet nō sit ostensiuū tāte virtutis. tñ est ostensiuum
maioris dignatiōis. Xp̄s aut̄ in liberatiōe n̄ra poti⁹ intēde
bat nob̄ ostēdere dignatiōis affectū q̄ virtutis imperium.
¶ Malebat enī qz haberem⁹ sp̄m dilectiōis z amoris q̄ sp̄m
seruitutis z timoris. ¶ Ad quartū dico qz est descēsus or
dinat⁹ ad ascensum z hoc modo descendit xp̄s: qz descen
dit vt faceret alios ascendere. Et iste descensus non est cō
trarius ascensui nec est ex causa contraria. Est alius descē
sus qui venit ex impotentia ascendendi z hic descensus re
pugnat ascensui et de isto descensu concedo qz xp̄s non de
scendit ad inferos sed bene primo modo. ¶ Ad quintum
dico qz concedo qz non liberauit christus omnes animas
detentas in inferno sed solū illas que erāt in limbo. Et ad
illud qd̄ dicitur qz tunc nō habuit plenā victoriam de dya
bolo. dico qz falsum est: mali enim p̄ peccatum quasi nichil
facti sunt et ad non esse tendunt. et ideo ip̄soꝝ defectus in
nihilum cōputatur. Et ip̄a in nullo minuit plenitudo victo
rie si ip̄i nō liberant̄: sicut in nullo est diminuta plenitudo ci
uitatis sup̄ne p̄ absentia maloz. Et ad aliud qd̄ d̄z qz p̄ oi
bus in cruce passus est zc̄. Dico qz vez est qz p̄ oibus pas
sus est q̄tuz ad sufficientiaz sed solū p̄ electis q̄tum ad ef
ficientiam. Et sic non liberauit existentes in p̄fundo loco
inferni nec puulos qui erant in limbo: ex eo quia ip̄si ideo
non fuerunt liberati qz non erant in statu in quo essent ca
paces gratie xp̄i: nec merita xp̄i nō poterant eis suffraga
ri nec satisfactio eius pro peccato ade ad eos habebat ex
tendi. Ad illos enim se extendit qui membra eius efficiun
tur per fidem vel per aliquod sacramentum fidei. Unde si
cut puuli decedentes in originali carent in p̄petuuz beata
vita sic et illi qui iam in infernū descenderunt per peccatū

mortale. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur de descē
su christi ad inferos) dicta sufficiant.

Tertīa die resurrexit a mortuis

Postq̄ Athana. dēteriat de morte xp̄i z de descensu aie
ei⁹ ad inferos. Lōseq̄r dēteriat de ei⁹ resurrectōe factā ter
tia die post passionē. ¶ Pro q̄ sūt aliq̄ notāda Et p̄mo ē no
tandū. q̄ xp̄s sicut mortu⁹ ē p̄ salute n̄ra ita debuit resur=
gere p̄pt̄ iustificationē nostraz. vt dicit̄ ad Roma. quarto
traditus est propter peccata nostra et resurrexit p̄pter iu=
stificationē nostrā. Unde si non resurrexisset fides fideliū
fuisset in eis deperdita. Crediderant enim eum esse homi=
nem purum et non deum z hominem. Etiam debuit resur=
gere propter iustificationem nostraz: quia erat opinio mul
torum antiquorum q̄ nulla erat resurrectio futura fienda,
et in hoc christus dedit nobis certitudinem d̄ nostra resur=
rectione quia ipse prius resurrexit. ¶ Secūdo est notāduz
q̄ non statim nec in eodem die debuit christus resurgere:
et hoc similiter propter fidei nostre confirmationem. Nam
si statim quando fuit mortuus vel in eodem die fuerat re=
suscitat⁹ dixissent iudei eum non fuisse vere mortuum. z sic
in nobis fuerat perdita fides de eius morte pro salute no=
stra. Et sicut nō debuit statim resurgere ita nec p̄ueniebat
eius resurrectio differri vsq̄ ad generalem resurrectionez
omnium. Ratio est ista qz nostre fidei certitudo qua credi
mus nos resurrecturos. fundata est supra veram resurre=
ctionē xp̄i. ¶ Ad hoc aut̄ q̄ p̄stet nobis de veritate resurre=
ctionis duo cōcurrunt. Primum est q̄ oportet q̄ constet d̄
veritate mortis. Secundū est q̄ oportet q̄ cōstet de veri=
tate cōiunctōis iterate anime z carnis. Veritas mortis xp̄i
nō constitisset nobis si christus statim resurrexisset. s̄ potu=
isset suspicari ipsum finxisse se mortuum. Veritas enim ite=
rate coniunctionis anime z corporis non cōstitisset si xp̄s
adhuc non resurrexisset imo potius posset quis desperare
q̄ spectare. ¶ Et si dicatur vt dicitur ad hebreos secundo.
q̄ debuit per omnia fratribus similari. et per consequens

vt eēt filius nob̄ debuit dilatare ei⁹ resurrectionē vsq; in diē
iudicij. Ad hoc est dicēdū vt dicit Alexand. de ales li. iij. q̄
illud dictū Pauli intelligit̄ in hūis q̄ erāt necessaria ad no=
strā redēptionē / z q̄ p̄ueniebāt sue dignitati: q̄ aut̄ differre
tur sua resurrectio nō erat necessariū nostre redemptioni /
imo noceret nec etiā cōueniebat sue dignitati: q̄ sua cōdi=
tio nō ē filis nostre cōditioni: q̄ sua ē a principio celesti vt
dicit̄ prima ad corint. xv. quia non ritu humano: sed nutu
diuino conceptus est. In nostra vero conditio est de princi=
pio terreno: ideo non debuit diu stare sub terra sicut z nos
Et ideo Dauid. loquens de christo in psalmo. xv. dixit. nō
dabis sanctuz tuū videre corruptionē. ¶ Tertio est notan=
dum q̄ christus distulit resurrectionem suam vsq; ad terti=
am diem et non amplius. q̄ p̄ tēp⁹ illud vere poterat ma=
nifestare fuisse mortuū. requieuit igit̄ (sicut dicit fides n̄ra) p̄
triduū in sepulchro / non tñ p̄ tres dies integros z p̄pletos
sed per vltimam partem diei vener̄ et per primam partem
dominici diei et per totam sabbati diē / ita q̄ requietio illa
intelligenda est per triduū vt dicit Augustinus per sinech=
dochen. ¶ Quarto est notandum. q̄ de hora qua christus
resurrexit inter doctores est controuersia. Nam quidā vi=
dentur dicere q̄ resurrexit in media nocte: quidā v̄o q̄ re=
surrexit in auroza. Ratio hui⁹ diuersitatis est p̄ eo q̄ cōsi=
derāt diuersimode in illa dilatiōe p̄gruētā q̄stū ad nūeruz
horaz. Nam aliqui incipiūt cōputare tempus ab hora sexta
q̄ crucifixus est christus et tenebre facte sunt sup̄ vniuersā
terram: z isti protendunt tempus vsq; ad mediam noctem
inter diem sabbati z diem dominicum / et sic computant tri=
ginta et sex horas. quia tunc erat equinoctiuz vernale qñ
christus dñs passus est. Aliqui inceperunt computare a se=
ro in quo positus fuit in sepulchro: et protendunt tempus
vsq; ad diluculum dñici diei. z tam isti q̄ illi eandē p̄siderāt
congruentiam tante dilationis. Ideo enim christus distu=
lit per triginta et sex horas vt in hoc significatur liberatio
et victoria perfecta. Ille enim numerus est ex senario
numero in se directo / qui quidem numerus est primus

numer⁹ pfectissim⁹ fm arismetricū. vt dicit scūs Bonatiē.
li. iij. di. xxij. p eo qz cōponitur ex duob⁹ ternarijs tanq̄
ex ptribus al iqtis q numer⁹ ternari⁹ est p̄mus numer⁹ p-
fectus vt dicit idē doctor in di. y. p. li. p eo q est prim⁹ nu-
merus qui cōponitur directe ex oibus partib⁹. i. ex parte
aliq̄ta/ et ex parte nō aliq̄ta: que sunt vnū et duo. et nu-
merius senari⁹ cōponit̄ ex trib⁹ bis sūptis tanq̄ ex ptrib⁹
aliq̄tis directe. et ex duob⁹ ter et ex vno multiplicato sex
vicib⁹ tanq̄ ex ptrib⁹ aliq̄tis. z sic est primus numer⁹ pfe-
ctissimus: cū cōponatur nō solū ex numero p̄mo pfecto q
est ternari⁹/ s̄ ex partib⁹ ternarij tanq̄ ex partib⁹ aliq̄tis
que sūt duo z vnū. Est alia cōgruentia/ quia in triginta et
sex horis sunt due noctes et vnus dies/ ita q̄ salua est ibi
pportio a simplici ad duplā. vt dicit Aug. in quo significat̄
q̄ xp̄us vna sua simpla morte abstulit duas n̄ras vetusta-
tes: que quidē intelligūtur p duas noctes. Et hāc rationē
assignat Augu. et habet̄ in glosa sup illud luce. xxij. oport
tuit pati xp̄m. Dicit glosa merito vna die z duabus nocti-
bus in sepulchro iacuit: qz per lucē. i. gratiam sue mortis q̄
tm̄ in carne erat tenebris n̄re duplicis mortis que i carne
et aia erāt opponit. ¶ Istis presuppositis pono istam con-
clusionem q̄ xp̄s tertia die a die mortis sue resurrexit. Ut
dicit Atha. in simbolo. Postq̄ enim dixit q̄ passus est pro
salute n̄ra: subiūxit tertia die resurrexit a mortuis. Ista cō-
clusio probat̄. Et p̄mo sic. Unde vt habetur Matthei du-
odecimo dixit xp̄s sicut ionas fuit tribus dieb⁹ et trib⁹ no-
ctibus in vētre ceti sic filius hoīs erit in corde terre. Et per
p̄ns si tribus diebus fuit corpus xp̄i in sepulchro sequitur
q̄ die tertio resurrexit. ¶ Sc̄do sic. vnde iohānis sc̄do d̄z q̄
xp̄s dixit soluite templū hoc et in trib⁹ diebus excitabo il-
lud. Et subiūgit euāgelista q̄ hoc intellexit de tēplo corpo-
ris sui. ¶ Tertio probat̄ p cōmunē ecclie obseruantia que
mortē eius in die veneris celebrat: et resurrectionē in die
tertia scilicet in die dñico. ¶ Quarto pbatur cōclusio p de-
terminationē ecclie. vt habetur de sūma trini. z fi. z catho.
ca. firmiter credim⁹ vbi d̄z. q̄ postq̄ papa dixit q̄ descēdit

et hinc

ad inferos subiūxit resurrexit a mortuis descendit in aia ⁊
resurrexit in carne. Et h̄ ē q̄ dixit Athana. q̄ t̄cia die resur-
rexit. ¶ Unde ē sciēdū vt d̄z p̄ma ad corinth. xv. xp̄s fuit p̄-
mus q̄ resurrexit ad vitā imortalē. Ip̄e enī fuit q̄ resurrexit
p̄mitie dormientiū. Causa est vt dicitur ibidē. Quoniam
q̄dez p̄ hōiez mors. s. p̄ Adā ⁊ p̄ hōiez resurrectio mortuo-
rum scilicet p̄ xp̄z. ¶ Instat p̄tra istā p̄clusionē ⁊ p̄ dictū atha-
nasij. Et p̄mo sic. Unde actū sc̄do d̄z de xp̄o. quē d̄s susci-
tauit a mortuis q̄ impossibile erat detinere eum / si nō po-
tuit detineri: q̄ videt̄ q̄ statim resurrexit alioq̄n detent⁹ fuit.
¶ Sc̄do sic. op⁹ nostre redēptionis statim post mortē con-
summatus fuit q̄ gloriificatio corporis xp̄i iam non debuit
amplius differri. Et ita corpus christi non debuit in sepul-
chro per triduum relinqui. ¶ Tertio sic. si christus distulit
resurrectionem suā vsq̄ in diē tertiū: aut aia xp̄i in illo tri-
duo appetebat vniri suo corpori / aut non. Si non appete-
bat: ergo non habuit naturam aliarum animarum. si vero
appetebat ergo retardabat̄ a cōtēplatione p̄fecta si corp⁹
eius nō reddebat̄ ei. s̄ hoc est incōueniēs: ergo videt̄ q̄ sta-
tim corp⁹ ei⁹ debuit suscitari. ¶ Respōdeo ad ista. Ad pri-
mum dico. q̄ detētio dicit violētā / xp̄s autē distulit resur-
gere ad tertiā diē nō p̄t̄ violētā s̄ p̄t̄ merā volūtātē. ⁊
ideo non erat detentio sed rationalis expectatio. ¶ Ad se-
cundum dico q̄ licet opus nostre redemptionis esset consū-
matum / non tamen innotuerat nobis: ad hoc autem q̄ no-
bis valeret necesse erat vt nobis innotesceret. Et ad hoc
q̄ nobis certitudinaliter innotesceret / necesse erat resurre-
ctionem differri. ideo non absq̄ causa / s̄ propter salutē no-
stram resurrectionem suam distulit in diē tertia. ¶ Ad ter-
tium dico. q̄ anima christi appetebat vniri corpori. Et ad
illud quod dicitur q̄ tunc retardabatur a contemplatione.
Dico q̄ non retardabatur propter hoc a contemplationis
perfectione: propter vnionem ipsius ad verbum et tantā
plenitudinē gratie que in ipso erat vt nō solū sepata a cor-
pore / verum etiam existens in corpore passibili non retar-
daretur a contemplatione diuina: non sic est in alijs anima

bas reperiri. Nec est mirandū si illa sanctissima anima in-
ter omnes animas habuit priuilegium singulare. Et hec d
isto capitulo dicta sufficiant.

**Ascendit ad celos sedet ad dexteraz
dei patris omnipotentis.**

Postq̄ athana. in versu precedēti deteriauit de tribus ar-
ticultis scilicet de passiōe / 7 de descensu ad inferos / 7 de re-
surrectione xpi. Lōseq̄r in p̄nti vsu determinat d̄ alijs duo
bus articulis. s. de ei⁹ ascēsiōe ad dexterā dei p̄ris: 7 de eius
aduētū in fine mūdi ad iudicandū mūdū. ¶ Circa primuz.
s. de ascēsiōe xpi in celū sūt aliq̄ notāda. Et p̄mo est nōndū.
q̄ ē differētia int̄ ascēsiōē 7 assūptōē 7 euolationē. Quo-
niam ascensio ē ppria virtute ascendere 7 hoc fuit pprium
christo. Assumptio vero est ascendere virtute alterius as-
sumētis: sicut fuit assumptio btē virginis Marie in celuz
q̄ ascendit virtute xpi assumētis q̄ fili⁹ specialiter obsequit̄
matri. Eleuatio aut̄ est ascēdere in celū ministerio angelo-
rum: sicut ē ascēsiō aiay beatay in celū. ¶ Scōdo ē notāduz
q̄ ianua paradisi fuit aperta tam per passiōē q̄ per resur-
rectionem q̄ per ascensionem christi. Sed aliter per ascen-
sionem / et aliter per resurrectionem / et aliter per passiōē
Nam in morte christi statim fuit aperta q̄stum ad merituz
Sed in resurrectione q̄stum ad egressum sc̄toꝝ patrum de
lumbo. In ascensione vero q̄stum ad ascensum in celū. Nam
sicut ip̄e fuit qui descendit de celo p̄ carnis assumptionem
ip̄e debuit esse primus qui erat ascensurus in celum primo
et virtute propria: alij virtute eius. ¶ Tertio ē notandum
q̄ xps non debuit statim post suam resurrectionem ascen-
dere in celum sed per aliquos dies debuit ascensionem su-
am differre. Et hoc propter nostre fidei confirmationem
vt per multa argumenta ostenderet se vere resuscitatum.
Nam difficilius erat probare euidenter eius resurrectōē
q̄ eius mortem. Quoniam mori assuetuz est resurgere ve-
ro a mortuis est contra cursum siue preter concursum na-
ture. Ideo maiora signa requirebantur que euidenter ostē-

pat' sc̄toꝝ
namptati
3 Inuigil
et me q̄st̄

una sequētia resurrectionē 7 de arce fuit ad d̄tra p̄tē mysticū p̄tē
corpus manifestant in vobis q̄ corpus 7 sepulchro p̄transfuit in morte
vobis v̄a t̄leone q̄ non p̄tē vobis fuit ad d̄tra p̄tē 7 fuit in p̄tē

derent cum resuscitatus q̄ illa q̄ ostenderunt euz esse mortuū. Et ideo vt dicit b̄tus Luc. actuū p̄. p̄buit seipsum viuū post passionē suā p̄ m̄lta argumēta p̄ q̄draginta dies loquēs de regno dei. Sup̄ qd̄ dictū dicit Leo papa q̄draginari hodie diez expletus est numer⁹ ad vtilitatē nostre eruditōis imp̄sus vt dū a dño in h̄ spatio mora corp̄alis extēdit fides resurrectōis documētis necessarijs muniret. ¶ Istis presuppositis pono istam conclusionem q̄ sicut de-
cuit x̄pm̄ resurgere a mortuis/ ita debuit ascendere in celū post resurrectionē et sedere ad dexteram dei patris. Et dicit Athanasius. in simbolo. ascendit in celum ⁊ sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Ista conclusio probatur. Et primo probatur q̄ debuit x̄ps ascendere in celū ex pre-
sui. Nam locus debet p̄portionari locato sic scilicet q̄ quale sit locatum talis sit locus: sed x̄ps post suam resurrectionem (vt dicitur ad Roma. vj.) vitam immortalē et absq̄ miseria inchoauit et mundus iste est locus miserie et corruptionis: ergo christus post suam resurrectionem debuit in celum ascendere q̄ est locus delectationis ⁊ beatitudinis. Et ideo dixit ipse vt habet̄ Johan. xvj. exiui a patre et veni in mundum ⁊ iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Super quod dicit Augustinus exiuit a patre. qz de patre est in mundum venit / quia in mundo suum corpus assumptum ostendit. relinquit mundum corporali distensione / perrexit ad patrem hominis ascensione / nec munduz relinquit presentie gubernatione: quia in mundū venit exiens a patre vt non deserēt patrem. ¶ Secundo probatur conclusio ex patre sanctorum patrum. Unde quanuis ianua paradisi esset aperta quantum ad meritum: ⁊ s̄cti patres essent liberati a limbo / tamen nullus potuit ascendere in celū nisi x̄ps ascēderet prius / qz sicut x̄pus fuit resurgēs p̄micie dormiētū / ita debuit esse primus omnium in celum ascendentū. Et persequēs vt anime s̄ctorum patrū in celuz ascēderent debuit x̄ps ascendere in celū. Un̄ ad ephe. iij. dicit̄ ascendens x̄ps in altum captiuam duxit captiuitatem. i. secū duxit s̄ctos p̄res q̄ p̄us erāt captiui ¶ Tertio p̄

no g d m

da

batur & clu^o ex pte aploꝝ et ex pte nostra. Ex parte aposto-
lorum vt apostolis mitteret spiritum sanctum vt dixit ipse
Ut habetur Johan. xvi. expedit vobis vt ego vadam q̄a
si non abiero paraclitus non veniet ad vos & si autē abie-
ro mittam eum ad vos. Ex parte vero nostra vt apud pa-
trem intercederet pro nob̄ vt dicitur p̄ma Johannis sc̄o/
aduocatum habemus apud dñm n̄m iesum xpm & ip̄e est
propitiatio pro peccatis nostris. Quarto probatur con-
clusio p̄ determinationē ecclesie. q̄ sicut debuit ita ascendit.
vt habetur de sum. trini. & si. catho. ca. firmiter credim⁹ vbi
dicitur q̄ christus resurrexit a mortuis et ascendit in celū/
sed descendit in anima scilicet ad inferos. Et resurrexit in
carne ascenditq̄ pariter in vtroq̄. & hoc est qd̄ dicit Atha-
na. ascēdit ad celos sedet a dexterā dei patris om̄ipotētis
p̄rio. n. dicit Athan. ascendit p̄pter hoc quia nō eleuabat̄
in virtute alterius sicut alij sancti eleuātur in celum sed vir-
tute propria ascendit. Et si dicatur vt dicitur actuum pri-
mo q̄ nubes suscepit euz. Ad hoc est dicēduz vt dicit Ale-
xander d̄ ales in sc̄io. q̄ hoc fecit christus nō vt ministerio
nubis indigeret s̄ vt ostenderet apostolis q̄ ois creatura
erat parata obseq̄ creatori suo. Dicit vltra: Ad celos id est
super omnes celos vt dicitur ad ephē. iiii. Unde ascendit
christus vsq̄ ad conuexum sup̄remi celi. vt dicit Richard⁹
li. iij. di. xx. ita q̄ nichil de celis est supra ipsum. Et hoc est
q̄ dicit Dauid in ps. xvij. a summo celo egressio eius & oc-
cursus eius vsq̄ ad summū eius. Et dicit vltra Athanasi.
et sedet ad dexteram dei patris hic dextera accipit̄ p̄ similitu-
dinem et nō p̄ proprietatez qz in deo patre nec est dextera
nec sinistra. Dextera enīz potioꝝ partem corporis habet
ita per similitudinez qui potioꝝibus bonis alicuius fruitur
dicitur sedere ad eius dexteram. Et qz ch̄sto ratione hu-
manitatis cōuenit ex tempore et ratione diuinitatis ab et̄-
no q̄ fruatur potioꝝibus bonis patris p̄ceter̄ beatis. ideo
dicitur sedere ad dexteram dei patris. Et hoc est q̄ dicitur
ad ephēse. primo benedictus deus et pater dñi nostri Ihe-
su christi qui suscitauit illum a mortuis et constituit euz ad

dexteram suam in celestibus super omnem principatum et
potestatem et virtutem et dominationem. Alio modo accipitur dex-
tera dei patris similitudinarie pro potestate iudiciali quae
deus pater dedit christo: ut idem christus dixit ut habetur
Matth. ultimo. data est michi omnis potestas in celo et in ter-
ra. Et Johan. quinto ca. dicitur quod dixit christus pater non iudicat
quaequam sed omne iudicium dedit et filio. Alio modo accipitur
similitudinarie pro participatiōe honoris dei quem honores
deus pater cōicauit humanitati christi ratione unionis cū di-
uinitate. nā hūanitas christi est adoranda adoratiōe latric quae
adorat deus ut dicunt theolo. li. iij. di. ix. nō propter se ut dicit
Petr. de aq. in ea. di. s. propter diuinitatem cui est unita: omni-
bus istis modis christus dicitur sedere ad dexteram dei patris ut dicit
Athanasius. Et si dicatur quod oppositum est illud quod dicit beatus Luc.
in actibus Apostolorum de beato Stephano. ut habet actum
septimo vbi dicitur quod dixit beatus Stephanus ecce vi-
deo celos apertos et iherosolimam stantem a dextris virtutis dei
ergo si beatus Stephanus vidit christum stantem: videtur quod ipse non
sedet ad dexteram. Ad hoc est dicendum ut dicit Gregori.
sedere iudicantis est stare pugnantis vel adiuuantis. Ste-
phanus vero in laborum certamine positus stantem vidit
quem adiutorem habuit. sed hunc post ascensionem Ar-
chae sedere ascribit quia post assumptionis suae gloriam in fi-
ne iudicabit. Dicit ultra Athanasius omnipotentis. Dicitur
pater omnipotens propter appropriationem: ex eo quia li-
cet omnes tres persone sint eque omnipotentes appropri-
atur patri omnipotentia propter hoc quia alie persone ab
eo recipiunt omnipotentiam et omnem perfectionem sicut filio appropri-
atur sapientia propter hoc quod est noticia producta a patre per intellectum: et
bonitas attribuitur spiritui sancto propter hoc quod est amor productus per volun-
tatem. Alii vero dicunt quod pater dicitur omnipotens per appropria-
tionem ne forte putetur ex antiquitate et senio esse debiliorem fi-
lio et spiritu sancto. Instatur contra istam conclusionem
et contra dictum Athanasij. Et probatur quod christus non de-
buit post resurrectionem ascendere in celum sed debuit specta-
re visus in fine mundi. Et primo sic. Nam christus naturam humanam assu-

p[ro]fuit p[ro]pter salutē hominū / z p[ro] ascensionē nichil acq[ui]sivit nec
 ex parte corp[or]is cū h[ab]eret post resurrectionē iam glorificatus
 nec ex parte anime cum ab instanti sue cōceptionis habe-
 ret eā beatā in v[is]iōe z fruitōe diuinitatis. & magis fuerat
 salutare hominibus stare cum eis vsq[ue] ad consummationē
 seculi: ergo non debuit post resurrectionem celū ascēdere.
¶ Secundo sic. Unde Math. ultimo dicit[ur] q[uo]d dixit christus
 ego vobiscum sum vsq[ue] ad consummationē seculi. z per cō-
 sequens vt adimpleret q[uo]d nobis promisit nō debuit ascen-
 dere in celum ante diem iudicij. **¶** Ad ista **¶** Repondeo. Ad
 primum dico q[uo]d concedo q[uo]d christus assumpsit hūanam na-
 turam p[ro]pter salutē nature hūane. s. p[ro]pter salutē n[ost]ram. Et
 ad illud q[uo]d dicit[ur] q[uo]d in ascendēdo in celū nichil acq[ui]sivit. Dicit
 sct[us] Tho. in vlti. p[ar]te q. viij. ar. p[ri]mo. q[uo]d aliqd de nouo christū
 acq[ui]rere stat duplici[ter] v[el] q[ui]ntū ad ea q[ui] sūt ad decētiaz loci q[uo]d
 est ad b[ea]tū esse gl[ori]e: v[el] q[ui]ntū ad ea q[ui] sūt ad eētiaz gl[ori]e siue s[an]c[t]i
 corp[or]is siue s[an]c[t]i aīam. isto[rum] xp[ist]s celū ascendēs nichil acq[ui]sivit.
 sed p[ri]mo modo sic. etiam fuit sibi quoddā nouū gaudium
 non q[uo]d tunc inciperet gaudere sed habuit tunc nouū mo-
 dum gaudendi q[ui] tūc gauisus est de re impleta. Et ad illud
 quod dicitur q[uo]d fuerat magis salutare stare cum hominib[us]
 et cetera. Dico q[uo]d magis salutare fuit hominibus celū ascē-
 dere q[uo]d stare p[ro] presentia corporalez cuz hominibus vsq[ue] ad
 diem iudicij et hoc propter tria. Primum est propter fidei
 meritum z augmentū q[uo]d est de non visis. Scōm est propter
 spei subleuationem. Unde in hoc q[uo]d naturam suam huma-
 nam in celo collocauit dedit nobis spem illuc pueniēdi vt
 ipse dixit vt habet Johā. xiiij. expedit vobis vt ego vadā
 vado vobis parare locū vt vbi ego su[er] z vos sitis. Terciu[m]
 est ad dirigendum caritatis affectuz in celestia. Ubi ad Lo-
 locen. iij. dicit[ur] que sursus sunt sapite non q[ui] sūt super terras
¶ Et si dicatur contra illud q[uo]d dictū est in responsione. s. q[uo]d ac-
 q[ui]sivit nouū modū gaudendi. zc. **¶** Cōtra si sic esset sequerēt[ur]
 q[uo]d statim post resurrectionē debuit ascendere. sed nō statim
 ascendit. & nichil acq[ui]sivit. **¶** Consequentia patet p[ro]pter h[oc]
 q[ui] nulla anima beata est purior q[uo]d anima xp[ist]i. & anime sct[or]ū

ad hanc
 Iudicij ut h[oc] h[ab]et de nob[is] in iudicij p[ro]fuit capite r[ati]o
 car[er]e p[ro]fuit h[oc] h[ab]et de nob[is] in iudicij p[ro]fuit capite r[ati]o
 in d[omi]no d[omi]no (ali q[uo]d dabo in manus op[er]is m[er]ito sicut f[aci]t f[aci]t
 uer[um] q[uo]d m[er]ito p[ro]fuit de nob[is] in iudicij p[ro]fuit capite r[ati]o
 uer[um] p[ro]fuit de nob[is] in iudicij p[ro]fuit capite r[ati]o
 uer[um] p[ro]fuit de nob[is] in iudicij p[ro]fuit capite r[ati]o

rum qui modo moriuntur statim euolant ut omnia que ha-
biture sunt acquirant. et per sequens et xps statim post
resurrectionem debuit ascendere si nouum modum gaudendi
decreuit ei quando ascendit ut nichil quod habiturus erat sibi de-
ficeret. Ad hoc dico quod sequentia illa non valet Et ad pro-
bationem dico quod non est simile de xpo et de aliis animabus be-
atis quia causa quare anime beatorum statim euolant in ce-
lum est quia caput eorum est supra et nec est aliud ex parte ipsorum
nec ex parte nostra quod eis debeat retardare: quod non fuit sic in
xpo. quia ut dictum est superius ex parte nostra erit aliud propter
quod debuit retardare eius ascensionem. scilicet propter iustificaciones
nostram ne in nobis deperderet fides. Et etiam ut dicunt ali-
qui propter consolationem apostolorum: et sic non est simile.
Ad secundum principale dico. quod promisit semper tenuit et
tenebit ut dicit Augustinus super illud dictum xpi Joh. xvi.
exiui a patre. etc. Dicit Augustinus. reliquit mundum corpora-
li distensione. perrexit ad patrem hominis ascensione. nec
mundum reliquit presentie gubernatione: quia in mundum ve-
nit exiens a patre ut non desereret patrem. Et hec de isto
capitulo (in quo tractatur de ascensione xpi) dicta sufficiant.

Inde venturus est iudicare vivos et mortuos.

Postquam Athanasius determinauit de ascensione christi ad
dexteram dei patris. Consequenter in eodem versu deter-
minat de ultimo christi aduentu ad iudicandum mundum
cum potestate magna et maiestate. Pro quibus sunt aliqua no-
tanda. Et primo est notandum quod ad hoc ut omnibus clare
manifestetur diuine iusticie perfectio ordinauit diuina prou-
identia esse futurum uniuersale iudicium. Quod erit omnibus mani-
festum. In quo electi sui premij et reprobis sui supplicij reci-
pient complementum. Tunc enim augebitur supplicium repro-
rum et gaudium electorum. Secundo est notandum quod propter
tres causas diuina prouidentia ordinauit illud iudicium uniuersale
Prima. congruum est. n. finaliter separari omnes malos ab omnibus bonis. Non
n. malus uiuit cum bono: sicut quod dicit Augustinus nisi uel ut malus coram

*Iustus iustus & q's fuerit uel ut ad uerbum dicitur. P. uerum
& mortuus iocunde bene uel carum aia*

*(i) de gloria
in d. no
de iudicij
iusticia*

*(i) q' ut oia de q' fuit. (i) p' tate p' nra in coram iudicij h
de p' tate p' nra in coram iudicij h
q' ut oia de q' fuit. (i) p' tate p' nra in coram iudicij h
de p' tate p' nra in coram iudicij h
q' ut oia de q' fuit. (i) p' tate p' nra in coram iudicij h
de p' tate p' nra in coram iudicij h*

rigat vlt vt bon⁹ p eū exerceat. Sed istā separationē pgruū
est finalit^r fieri p gñalē sentētiā xp̄ p̄ns ē pgruū fieri p gñale
iudicium. Scda causa ē ppter h̄ qz in secretis iudicijs q̄ fiunt
circa singulas personas licet sit iustitia nō tñ est oib⁹ ma=
nifesta: et sic est rationabile q̄ de⁹ habeat aliqd iuditiū gñā
le i q̄ maifeste sentētia z iustitiale q̄ in iudicijs p̄ctaribus
Tertia causa ē ppter h̄ q̄ vnusq̄sq̄ ascribat^r regno vlt car=
ceri tota multitudo nisi ad regnū debet aliqui teriari ad pos=
sidendū illud. et tota alia multitudo debet carceri vindica=
ri vt sit seq̄stratio duar^z ciuitatū z familiar^z vt dicit augu.
sed illud debet fieri p quādā sentētiā gñalē ¶ Tertio est no=
tandū q̄ iuditiū illud gñale exsecutiue fiet per xpm̄ deū et
hōiem (licet auctoritatiue fiet a tota trinitate) qui non tan=
tum iudicabit in nat̄a diuina p̄m̄ quā ē creator / s̄ etiā p̄m̄ hu=
manā p̄m̄ q̄ ē redēptor. qz ad h̄ iudicabit vt electi admittan=
tur ad regnum eternum ad qd̄ nō sufficerēt dona creatōis
et reprobī ab illo regno imperpetuū excludant^r. quia nō re=
ceperunt efficaciam in hac vita beneficij redēptōis / s̄ non
eodez modo / iudicabit enim scdm̄ naturam diuinam prin=
cipali auctoritate vel potestate ordinaria. secūdum v̄o hu=
manam naturam potestate delegata. ¶ Quarto est notan=
dum. ad maiorem declarationē precedētis notabilis q̄ ad
hoc q̄ iuditiū sit firmum duo concurrunt scilicet. auctori=
tas et potestas. Auctoritas enim in sententiādo. Et po=
testas in retribuendo premium secundum meritum. si alte=
rum istorum deficiat non est firmum iudiciū. Hec duo p̄n=
cipaliter sunt in christo vt est deus: Nam in ipso est au=
toritas ad sententiādo quia dñs omnium est / et nos
omnes serui eius sumus. est etiam potestas ad retribuē=
dum quia potentissimus est: et non est qui contra eum se
valeat erigere vel eius sententiam irritare. Hec duo cōi=
cauit tota trinitas christo homini auctoritatem dando ei
dominiū sicut dicitur. actuū tertio. dominū fecit deus Jhe=
sum potestatem etiam cunctam sibi subiciendo. vt dicitur.
Abathe i ultimo. data est michi omnis potestas. Et ideo
ipse est qui constitutus est iudex viuorum et mortuorum

sicut dicitur actuū decimo. quoniam igitur iudiciaria potestas respicit illa duo iam dicta et illa sunt in deo per naturam et in christo homine per gratiam: ideo iudiciaria potestas est christi secundum diuinitatem per naturam: et secundum humanitatem collatam per gratiam. unde secundum utramque naturam habet auctoritatem. sed secundum diuinitatem principalem et naturalem et secundum humanitatem commissam.

¶ Quinto est notandum. quod cum potestas primaria iudicandi sit in deo et potestas commissa in christo homine latio sententiae debet fieri a christo homine secundum humanitatem ex eo quod si fieret secundum potestatem primariam cum scilicet nichil det non esset verus iudex secundum humanitatem: sed quoniam scilicet opera cum recipiat a prima ratio iudicandi residet penes utramque. scilicet enim recipit a prima ideo latio sententiae fiet a christo secundum humanitatem sed quod christus deus et homo est sententia eius non esset tanquam iudicis delegati sed tanquam principalis. et ideo ab illa sententia propter utramque potestatem eius nullus poterit appellare.

¶ Hinc praesuppositis pono istam conclusionem. quod in fine seculi veniet christus cum potestate magna iudicare omnes homines tam bonos quam malos. Ut dicit Athanasius in simbolo. **¶** Cum postquam Athanasius dixit quod christus ascendit in celum etc. Statim subiunxit in eodem versu. inde venturus est iudicare viuos et mortuos.

¶ Ista conclusio probatur per Augustinum xx. li. de ciuitate dei. ubi dicit tenet omnis ecclesia dei veri christus de celo esse venturum ad viuos et mortuos iudicandos.

¶ Secundo probatur per dictum christi Mat. xxvi. ubi dicitur quod dixit amodo videbitis filium hominis venientem cum potestate magna et maiestate. et hoc idem dixit matth. xv. ubi explicitum ponit iudicium per eum fiendum.

¶ Tertio probatur ista conclusio per determinationem ecclesie ut habetur de summa trinitate et filii cath. ca. firmiter credimus ubi dicitur quod christus est venturus in fine seculi iudicaturus viuos et mortuos et redditurus singulis secundum opera sua tam reprobis quam electis. Dicit enim Athanasius primo. inde venturus est id est a summo celo et a suprema parte eius iudicare. Sicut dixit angelus discipulis christi. ut habetur actuū primo viri galilei quod statis aspicientes in celum hic Ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet. scilicet iudicare quemadmodum vidistis enim euntem in celum. Est enim venturus iudicare

conclusio

9

dicare quantū ad premiū ⁊ ad penā ⁊ quantū ad corpora
 et quantū ad aias. Dicit vltra Athana. viuos et mortuos
 quidā exponūt istud sic. i. bonos ⁊ malos. nā p viuos intel
 ligūtur q̄ deputati erūt ad vitā eternā. Et p mortuos q̄ de
 putati erūt ad suppliciuū eternū. Alij vō exponunt istud di
 ctuz sic q̄ p viuos intelligūtur illi q̄ nondū mortui sunt sed
 āte iudiciū tūc moriētur qz illi raptim moriēnt ⁊ statim re
 surgēt. Ahozient. n. qz oib⁹ hoib⁹ statutū est mori vt habe
 tur genes. iij. ⁊ sm qd̄ d̄ ad roma. vj. et cū statim resurgēt re
 putabūt q̄si sēp viuere ⁊ nō eē mortuos. ¶ Instat ptra istā
 p̄clonēz. Et pbat q̄ xp̄us nō veniet iudicare hoies in fine
 mūdi. Et p̄ sic. vnde Johā. xij. d̄ q̄ dixit xp̄s nūc iudiciuz
 est mūdi. ergo iudiciū nō est futurū qz mūdus nō debz iu
 dicari bis. ¶ Scdo sic. Tūc nā p̄ d̄ nō iudicabit d̄s bis in
 idipm̄ sm̄ aliā trāslationē: in nra est nō p̄surgēt duplex tri
 bulatio. s̄ nūc iudicat de⁹ de singlis opib⁹ hois: cū cuilibet
 post mortē retribuit penā vel gloriā. q̄ eos itez nō iudica
 bit. ¶ Tertio sic. nā rei nō adducunt ad iudiciū nisi ad hoc
 vt iudex certifice de causa. s̄ oia certa sunt xp̄o: q̄ nullum
 est futurū iudiciū vniuersale fiendū p xp̄m. ¶ Respondeo
 ad ista. Ad primū dico q̄ sm̄ qd̄ exponit Augu. in omelia
 lū. sup Johā. illud verbū intelligit de iudicio q̄ fecit xp̄us
 q̄n p suam mortē iuste liberauit de fuitute dyaboli genus
 humanū q̄ pbat p hoc q̄ imediate post verbū predictum
 subiungitur nūc princeps hui⁹ mūdi eūciētur foras. ¶ Ad
 secundū dico q̄ non iudicabit deus bis in idipsum. quia iu
 diciuz quo iudicat modo est cuiuslibet persone singularis
 per se nec est oibus manifestum nec retribuit totum pre
 mium nec totum supplicium qz punit animas ⁊ nō in cor
 poribus et similiter p̄miat de lege cōmuni. Illud aut iudi
 cium erit oibus simul et oibus manifestum: et reddeēt cui
 libet sui p̄mij et sui supplicij complementū: et totuz cōposi
 tum ex corpore et anima iudicabitur. Sic ergo patet q̄ nō
 iudicabit bis in idipsum qz penaz quā aiabus antea infixe
 rat itez nō infliget s̄ q̄ de erat sup addet. ¶ Ad tertiū dico
 q̄ maior ē falsa imo etiā in iudicio hūano iudice existente

3.

*impeditur. q̄
 q̄ resurrexerunt ante d̄ne om̄nitate vna q̄ alia vna d̄s. hōm̄t̄ aq̄ vna d̄s
 alij. i. m̄fra alij. q̄ta h̄z volūtas vna nō f̄arunt p̄vna s̄ p̄ne fine
 q̄ p̄cedit nō eē cōtra p̄nōcipioz vna rōnā d̄s p̄s nō d̄b̄m̄t̄ m̄p̄
 ut p̄cedat i. q̄a sua m̄p̄ario s̄ p̄na t̄m̄ iudicet d̄s h̄z nō m̄p̄ioz
 talit̄. v. d̄ d̄nt h̄z i. f̄p̄m̄ cōm̄ q̄ i. vna cōm̄ tr̄bulat̄ e. q̄z d̄ v. d̄m̄ f̄m̄
 vna d̄m̄at̄ p̄ q̄ h̄m̄ f̄m̄ p̄ p̄nōcipioz h̄z m̄p̄ioz d̄f̄r̄t*

certo de causavocant hoies ad iuditiū vt assistētib⁹ z reis manifeste causa p q̄ sentētia ē pferēda. Et hec de isto capi. (in q̄ tractat quō erit iudiciū yniuersale fiendū per chri stum) dicta sufficiant.

Ad cuius aduentum omnes homi nes resurgere habēt cū corpib⁹ suis: et redditurū sunt de factis pprijs ra tionem: z qui bona egerunt ibunt in vitam eternam: qui vero mala in ig nem eternum.

Postq̄ Atha. definiuit quō xp̄s in fine mūdi ē ventur⁹ iudicare bonos z malos. Lōsequit̄ determinat quō oēs hoies hnt̄ resurgē z se rep̄sentare in illo iudicio in p̄spectu xp̄i: et sibi corā oib⁹ reddere rōez de oib⁹ q̄ fecerāt. C̄p̄ro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et p̄mo ē notādū. q̄ recta fides dicit corporū hoim̄ resurrectionē futurā eē fiendā vt p̄z p̄ illud q̄ dicitur Job xix. in nouissimo die de fra surrectur⁹ sū. Et p̄ illud q̄ d̄r̄ Johā. xi. scio. n. qz̄ resurget in resurrectione in nouissimo die. Hoc enim exigit primo remuneratio diuine iusticie q̄ homini retribuit sicut et meruit: et cum anima meruit ī coz pore debet remunerari in ipso et si demeruit debet puniri in ipso. Secundo hoc exigit confirmatio glorie que omnē appetitum anime complebit vel quietabit. anima enim ha bet appetitū naturalez ad corp⁹ q̄ patet qz̄ etiā nō vult se parari a corpore etiam existente misero: sed cuz beatitudo sit quies oim̄ desiderioz: sequit̄ q̄ ad hoc q̄ p̄fecte beatifi ceit̄ q̄ ania redeat ad corpus. Tertio hoc exigit p̄fectio na ture que cōsistit in toto cōposito nō in altera eius pte z cū p̄fectio glorie p̄supponit p̄fectionez nature est necesse to tuz hoiem z nō tm̄ animaz glificari. C̄s̄do est notandum q̄ hec resurrectio futura erit omniū hominū tā bonorum q̄ maloz. hoc eniz patet p̄ illud qd̄ dicitur Johan. quinto

129
oēs usq̄ ad
v̄s iudicij
tamētiā
magna mo
oēs rōez
p̄ sibi
aliḡ corp
corpus d̄
v̄s iudicij
q̄ h̄t̄ mat
h̄ta v̄s rō
v̄s iudicij
m̄ si p̄
m̄t̄ rōez
r̄ cadē rō
p̄ sibi
q̄ rōez
m̄ rōez
ira m̄
t̄ rōez
p̄ sibi
m̄ rōez
oēs rōez
(m̄ rōez
nō h̄t̄
m̄ rōez
s̄ rōez
b̄ rōez
s̄ rōez
m̄ rōez
m̄ rōez
origiāle m̄

m̄ rōez

- p̄ m̄ rōez m̄ ad d̄nt m̄ rōez p̄ m̄ rōez quō s̄ h̄nt̄ p̄ rōez. q̄ m̄ rōez
l̄t̄ h̄nt. (aīe d̄ s̄ rōez r̄ m̄ rōez resurrectioe f̄nt. h̄nt
s̄ rōez p̄ sibi m̄ rōez d̄ rōez v̄s iudicij d̄ rōez p̄ sibi
m̄ rōez h̄nt̄ r̄ s̄ rōez s̄ rōez v̄s iudicij q̄ d̄ rōez h̄nt̄
s̄ rōez m̄ rōez nemo p̄t q̄ h̄ rōez d̄ rōez d̄ rōez
oēs rōez h̄nt̄ d̄ rōez r̄ s̄ rōez r̄ s̄ rōez
m̄ rōez (m̄ rōez s̄ rōez s̄ rōez)

Veniet hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient
 vocem filij dei et qui audierit vivet. Etiam patet per illud quod dicitur pri-
 ma ad corinthios xv. omnes quidem resurgemus / sed non omnes immuta-
 bimur. Tertio est notandum quod post resurrectionem statim
 omnes personaliter apparebunt in iudicio coram christo ut scientie
 singulorum in presentia iudicis singulis pateat: primo ad divi-
 ne iusticie manifestationem. Secundo ut unusquisque recipiat se-
 cundum merita siue bonum siue malum ut dicit Paulus. Tertio
 ut singuli iudicentur quoad humanam naturam videantur ad solatio-
 nem electorum et reproborum ampliorum afflictionem. Nam tunc tamen
 reprobi affligentur aspectu iudicis. ut dicitur apocalypsis. vi. et dicent
 motibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie se-
 detis super thronum et ab ira agni. Quarto est notandum ut
 dicit Augustinus. li. pri. de tri. ca. penultimo quod boni et mali vide-
 buntur iudicentur sed proculdubio etiam mali non poterunt videre nisi secundum
 formam qua filius hominis est / gloriam tamen eius non videbunt nec oculo
 corporali nec intellectuali / nisi in quibusdam effectibus de quibus
 dolebunt / sed etiam boni videbunt et quantum ad gloriam corpo-
 ris oculo corporali. et videbunt gloriam anime eius oculo mentali
 quo et divinam eius naturam clare videbunt. Quinto est no-
 tandum quod cum omnes fuerint in iudicio coram iudice iudex disce-
 ptabit cum illis ut dicitur Joelis quarto. que disceptatio non
 tamen erit mentalis ut aliqui dixerunt sed etiam erit vocalis ut
 dicit Richardus. li. iiii. di. xlvij. ex eo quod christus qui iudicabit deus
 est et homo: et ideo iudicabit modo divino et humano et ex
 hoc erit maius gaudium sensibile bonorum / et maior dolor sen-
 sibilis reproborum. mentalis et vocalis etiam erit citatio omnium quod
 et mentaliter ad iudicium vocabuntur. et vocaliter per ministerium an-
 gelorum. secundum illud quod dicitur Matthei. xxiiij. mittet angelos
 suos et congregabit electos suos a quatuor ventis quod fa-
 cient angeli cum tuba ut dicitur ibidem / et exponit Augustinus
 li. iiii. di. xlvij. Etiam mentalis et vocalis erit reproborum ac-
 cusatio. Accusabunt enim eos conscientie eorum secundum quod
 ut dicit Apostolus ad Romanos. ij. et eorum iniquitas que erit om-
 nibus manifesta. Christus vero accusabit eos vocaliter et dicet
 eis ut dicitur Matthei. xxv. esuriivi et non dedistis michi mandu-

sed ad pariter. Etiam ut ad fine mundi mysti mali in bonis
 magis malis per se et per se magis magis in se per se et per se
 sine monachis sine laicis bonos simul per malos sine
 ut boni in se mali et sine in dialo

care zc. Et nec hoc erit cōtra formā recti iudiciū q̄ iudex p̄
ponet cōtra eos qz ip̄e p̄cedet ex officio suo. Etia testifica
tio erit mētalīs z vocalis/ita q̄ om̄s videbūt p̄scientiā cu
iuslibet/ z in p̄sciētīs p̄p̄rijs testificabit̄ quilibet esse veruz
illud de q̄ p̄sciētia cuiuslibet reprobi accusabit ip̄m. Angeli
etiā illi qui fuerūt custodes eoz specialr testificabūtur con
tra eos. Etia sentētia diffinitiva nō tm̄ mētaliter sed etiam
vocalit̄ p̄feret̄. vt videt̄ sonare dictum sacre scripture. vt
habet̄ matthei. xxv. vbi d̄z q̄ dicet xp̄s his q̄ erūt a dextris
venite. ¶ Sexto est notandū q̄ illa disceptatio z totū iudi
ciū fiet ī breui t̄p̄e. qz vt dīc̄ Richar. li. iij. di. xlvij. p̄babile
est q̄ nō tendet̄ p̄ horā multū p̄lixā: sc̄dm q̄ videt̄ Augu.
sentire li. xx° de ciuit. ca. xxvj. vbi d̄z q̄ iudex p̄vincet p̄sciē
tias reproboz sine vlla p̄monis p̄lixitate. Tū illa vocalis
disceptatio nō est cū quolibet singulari noiatim/ nec de q̄
libet opere singulari: s̄ sicut saluator narrat in euangelio.
¶ Septimo est notandū q̄ ī illo iudicio erit de merit̄ z de
demeritis disceptatio: z p̄ merit̄ z demeritis retributio.
Quantum enim ad retributionē om̄s iudicabūtur/ qz au
gebit̄ suppliciū maloꝝ tā hoīm q̄ angeloꝝ: et gaudium bo
noꝝ tā hoīm q̄ angeloꝝ: boni enī angeli q̄uis iā habeant
suā retributionē essentialē/ tm̄ p̄ mysterio qd̄ nobis exhi
bēt recipiēt aliqd̄ accidētale gaudiū. Et mali angeli p̄ ma
lis que nobis p̄curabāt graue recipiēt suppliciū. Post re
surrectionē etiā corpoꝝ/ reproboꝝ hoīz augebit̄ suppliciū
et electoꝝ augebit̄ premiū. q̄tuz̄ v̄o ad discussionē nō om̄s
iudicabūtur/ qz sc̄dm Grego. li. xxvj. moraliū vltra mediū.
Et etiā sc̄dm Maḡm li. iij. di. xlvij. ca. iij. Alij iudicabunt̄
z p̄ibūt: vt illi q̄ aliqua bona habuerūt p̄mixta suis malis
s̄ mala finaliter ponderauerūt. Alij v̄o nō iudicabūtur et
peribūt vt illi q̄ mala fuerūt imp̄mixta bonis vt illi q̄ fun
damēto fidei caruerūt. Alij iudicabūtur z saluabūtur vt il
li q̄ bona fuerūt p̄mixta malis s̄ bona p̄p̄oderauerunt
et p̄eualuerunt. Alij non iudicabuntur et saluabuntur vt
illi quoꝝ merita fuerunt ita p̄fecta q̄ nullis malis aut pau
cissimis fuerunt p̄mixta/ vt viri perfecti/ et etiam paruuli.

no 9 infra
90
purgati ab originali peccato / q̄ decesserūt ante vsuz liberi
arb trij / etiā sc̄ti āgeli. ¶ Istis presuppositis pono istā cō-
clusionē q̄ oēs hoies tā boni q̄ mali resurgēt in corpib⁹.
pprijs et p̄ntabūtur in iudicio finali vt recipiāt sentētiā fi-
nalē s̄m eoz opa vt dicit Atha. in simbolo. ad cui⁹ aduētū
oīs hoies habēt resurgere cū corporib⁹ suis: et reddituri
sūt de factis pprijs rationē. z q̄ bona egerūt ibūt in vitam
eternā / z q̄ vero mala in ignē eternū. ¶ Ista p̄clo p̄bat p̄o
p̄ dictū xp̄i math. xxv. vbi d̄: cū venerit fili⁹ hois in maie-
state sua z oīs āgeli cū eo: tūc sedebit sup sedē maiestatis
sue z p̄gregabūtur āte eū oīs gētes z sepabit eos ad inui-
cē. s. bonos a dextris z malos a sinistris: z tūc dicet his qui
a dextris erūt. venite b̄ndicti p̄ris mei p̄cipite regnū qd̄ vo-
bis paratū est a p̄stitutōe mūdi. Et his q̄ a sinistris erūt dī-
cet ite maledicti in ignē eternū q̄ vob̄ parat⁹ est cū dyabo-
lo z āgelis ei⁹ a p̄stitutōe mūdi. ¶ Sc̄do p̄bat p̄clo p̄ dictū
pauli vt habet. ij. ad corinth. v. vbi d̄: oīs nos manifesta-
ri oportet āte tribunal xp̄i: vt recipiat vnusquisq̄ p̄p̄a cor-
poris p̄ut gessit siue bonū siue malū. ¶ Tertio p̄bat p̄clo
p̄ dictū grego. q̄ dixit sup matheū. xxv. in extremo iudicij
die cū aptis celis z ministratib⁹ āgelis z xp̄s in sede maie-
statis sue apparuerit / oīs electi paritq̄ reprobi corā ip̄o
stabūt / vt iusti dei munere sine fine gaudeāt. Et iniusti in
p̄petuū gemāt de vltione supplicij. ¶ Quarto p̄bat p̄clo
p̄ dictū Iohelis ca. xx. vbi d̄: magn⁹ erit dies aduēt⁹ d̄ni
z terribilis valde / et q̄s sustinebit illū: p̄turbent̄ oīs habi-
tatores terre qz dies d̄ni est dies tenebrarū z caliginis dies
nubis z turbinis similis ei nō fuit a p̄cipio z post eū non
erit / ante faciē ei⁹ ignis vorans / z post eū exurēs flāma / z
nō est q̄ effugiat eū / viri in vj̄s suis gradiētur z nō declina-
būt a semitis suis. ¶ Quinto p̄bat p̄clo p̄ determinationē
ecc̄lie vt habet de sūma trini. et fi. catho. ca. firmit̄ credim⁹
vbi d̄: q̄ xp̄s est v̄etur⁹ in fine sc̄li iudicatur⁹ viuos z mor-
tuos z redditur⁹ singlis sc̄dm opa sua: taz reprobis q̄ ele-
ctis / qui omnes cuz suis pprijs resurgent corporibus que
nunc gestant vt recipiant secundum opera sua siue bona

fuerint siue mala. illi cū dyabolo penam perpetuam: et isti
cū xp̄o gl̄iam sempiternā. Et hoc est qđ dicit Atha. ad cui⁹
aduentū om̄s hoīes resurgere habēt cū corporib⁹ suis .i.
ī cui⁹ aduētū. s̄. n. xp̄s veniet ad iudiciū: et nos resurgem⁹
ad vitā corporalē s̄ nō om̄s ad vitā eternā resurgem⁹. qz
quidā resurgēt ad gloriā. et quidā ad penā eternā. Et om̄s
vt dicit Atha. resurgēt cū corporib⁹ suis. s̄. cū corporibus
pprijs q̄ hic in mūdo habuerūt. Adultis enī nichil addeēt
ad supplementū debite quātītatis qz vt dicit Augu. xx. de
cui. ca. xv. vnusquisqz suā recipiet mensurā quā habuit si
senex ē mortu⁹ vel fuerat habitur⁹ si senex fuerat mortu⁹
Et ideo in paruulis adūcieēt aliqd de materia extranea ad
supplemētū debite quātītatis viri p̄fecti. Boni resurgēt cū
oībus q̄ habuerūt q̄ erāt ad decorē nature et nō cū supfluis
naē nec cū deformitatib⁹ q̄s habuerūt in hac vita. Mali
resurgēt cū oīb⁹ deformitatib⁹ q̄s habuerūt in hac vita et
cū oīb⁹ defectib⁹. Dicit vltra Atha. et redditori sunt de fa
ctis pprijs rationē. Reddere aut̄ rationē de factis pprijs
nō est aliud q̄ p̄ singulis bonis vel malis factis dare deo
p̄putū corā oībus p̄ quib⁹ p̄miabūtur vel puniētur. Red
det enī de⁹ vnicuiqz scđm opa sua vt patet p̄ illud qđ dicit
vltra Atha. Et q̄ bona egerūt ibunt in vitā eternā: q̄ vero
mala in ignē eternū. Dicit enī p̄mo et q̄ bona egerūt ibūt
in vitam eternam intelligendum est de illis qui in bono p̄
seuerauerunt vsqz in finem: vt dixit christus a Matthei. x.
qz qui incipit bona agere si non p̄seuerat vsqz in finem nō
ibit in vitā eternā. Unde dicit xp̄s vt habet Lu. ix. nemo
mittens manum ad aratrū et aspiciēs retro aptus est reg
no dei. Dixit enim Athana. in vitā eternā id est in vitā
sine fine que vita est gloria celestis. et qui vero mala in ig
nem eternū id est in penā et suppliciu⁹ ignis q̄ nūqz finiet̄
sicut dictum est de vita eterna. Ille ignis vt dicunt p̄muni
ter doctores li. iiii. di. xliii. est eiusdem speciei cum isto ig
ne quē nos videm⁹. Et potest cruciare corpora dānatorū
actiōe reali affligendo nō aut̄ consumendo. Animas vero
dānatorū et spūs malignos cruciat actiōe intentiona

li. Nam spūs patit̄ ab igne passione que est tristitia. in qua
tum apprehendit ignem sub ratione discōuenientis. Et h̄
dupliciter primo vt detinens ipsum inuoluntarie. Secun-
do vt immutans obiectiue. ¶ Unde est sciendum. q̄ intel-
lectus spiritus siue angeli siue anime. primo determinatur
perpetuo ad intense p̄siderandū ignē sub ratione obiecti.
Secūdo apprehēdit istā determinationē ad talem cōside-
rationem. Tertio odit et istud odiū oritur ex affectione cō-
modi ei q̄ vult quodcunq; obiectuz pro vt sibi delectabile
fuerit cōsiderare nec hoc nec illud. Quarto seq̄tur appre-
hensio nō tantū nuda istius cōsiderationis s̄ etiā certa ap-
prehensio de euentu sepatōis intense et ppertuo glie. Qui-
to ex hoc seq̄tur tristitia et sic patiunt̄ spūs passiōe q̄ est tri-
stitia: nō t̄m patiunt̄ dolores vt aliq̄ dixerunt. ex eo qz talis
passio sequit̄ appetituz sensitiuū qui non est in spū. Et si q̄
ratur q̄ est d̄ra inter actionē realez et itentionalē. Dicendū
s̄m Sco. et oēs ei⁹ seq̄ces q̄ qñ ignis agit actione reali agit
vniuoce et qñ agit actione int̄tionalī agit equoce immu-
tando potētiaz. actio realis pōt eē sine intentionali. vt qñ
ignis cōburit lignū et tūc nō causat dolorē. Actio v̄o int̄-
tionalis que est p̄ imutationē potētie potest esse sine actio-
ne reali vt est in demonibus et in aiabus separatis dāna-
tis et tūc causat tristitiā et nō dolorē sensibilē. Aliquando
sunt simul iste due actiōes vt in aīalib⁹ brutis. et tunc cau-
sant dolorē sensibilē. Et aliquādo causant tristitiā et dolo-
rem simul vt in hoibus. et post diē iudicij sic esse poterit in
damnatis. ¶ Et si dicatur quomō erit q̄ ignis in corpori-
bus dānatorum ager actione reali et non comburet et con-
summet ea: dicendum est quia ideo ignis non consummet
corpora dānatorū. qz deus nō coaget cū illo ad talem con-
sumptionē. ¶ Tūc est scienduz q̄ vt dicit Petr⁹ de aquila
li. iij. di. xliij. q̄ causa secūda naturalis nō agit nisi prima
causa coagēte: sed in igne ponūtur inter alias due actiōes
quarū vna est ad calefactionē et incendiū et alia est ad cō-
sumptionē. deus aut̄ potest coagere ad primā esto q̄ non
coagit ad secundā et sic ille ignis inferni potest agere ad

Loa.

Tea

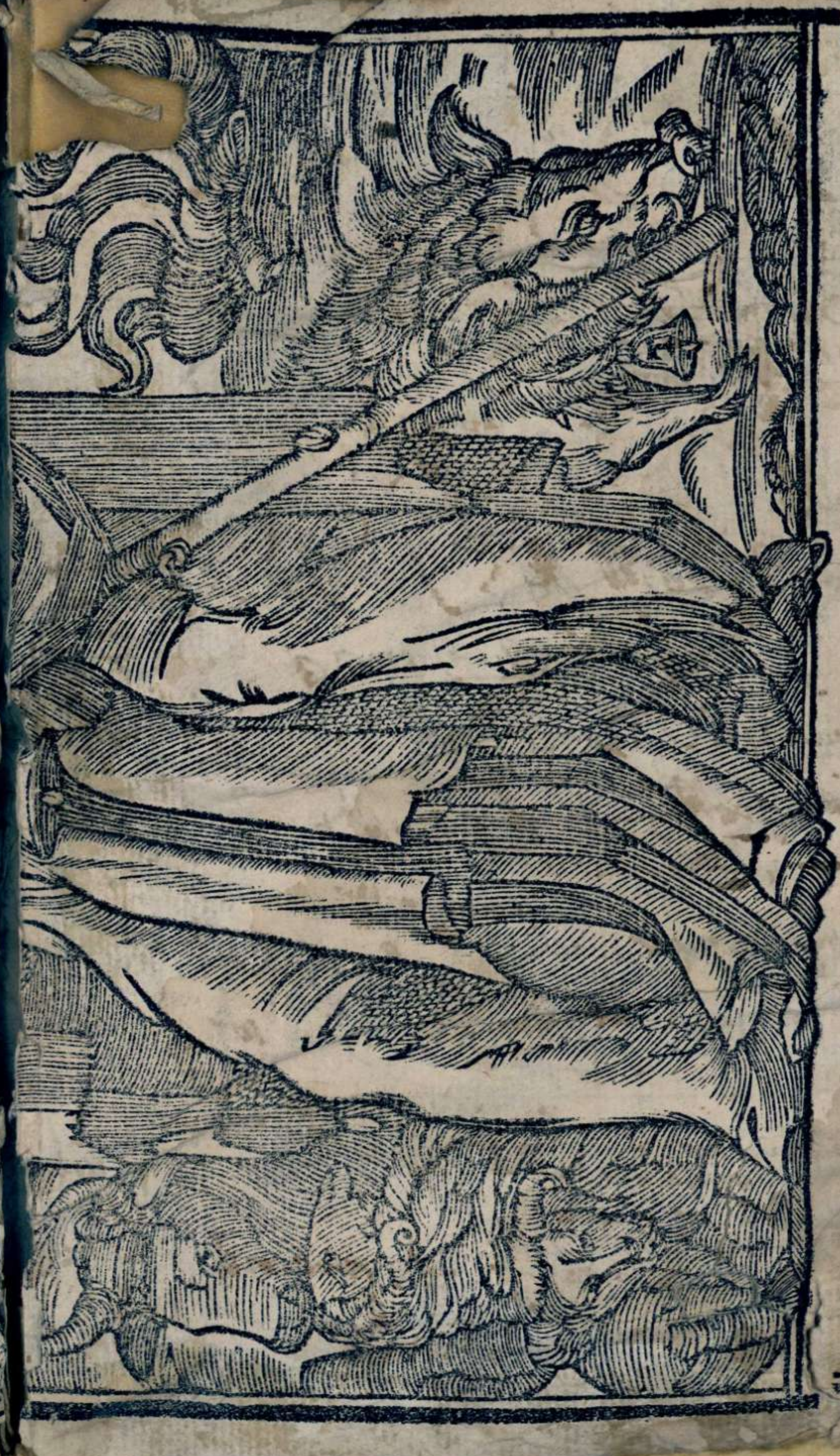
May Joan de Benavente
J. J.

May Joan de Benavente
J. J.

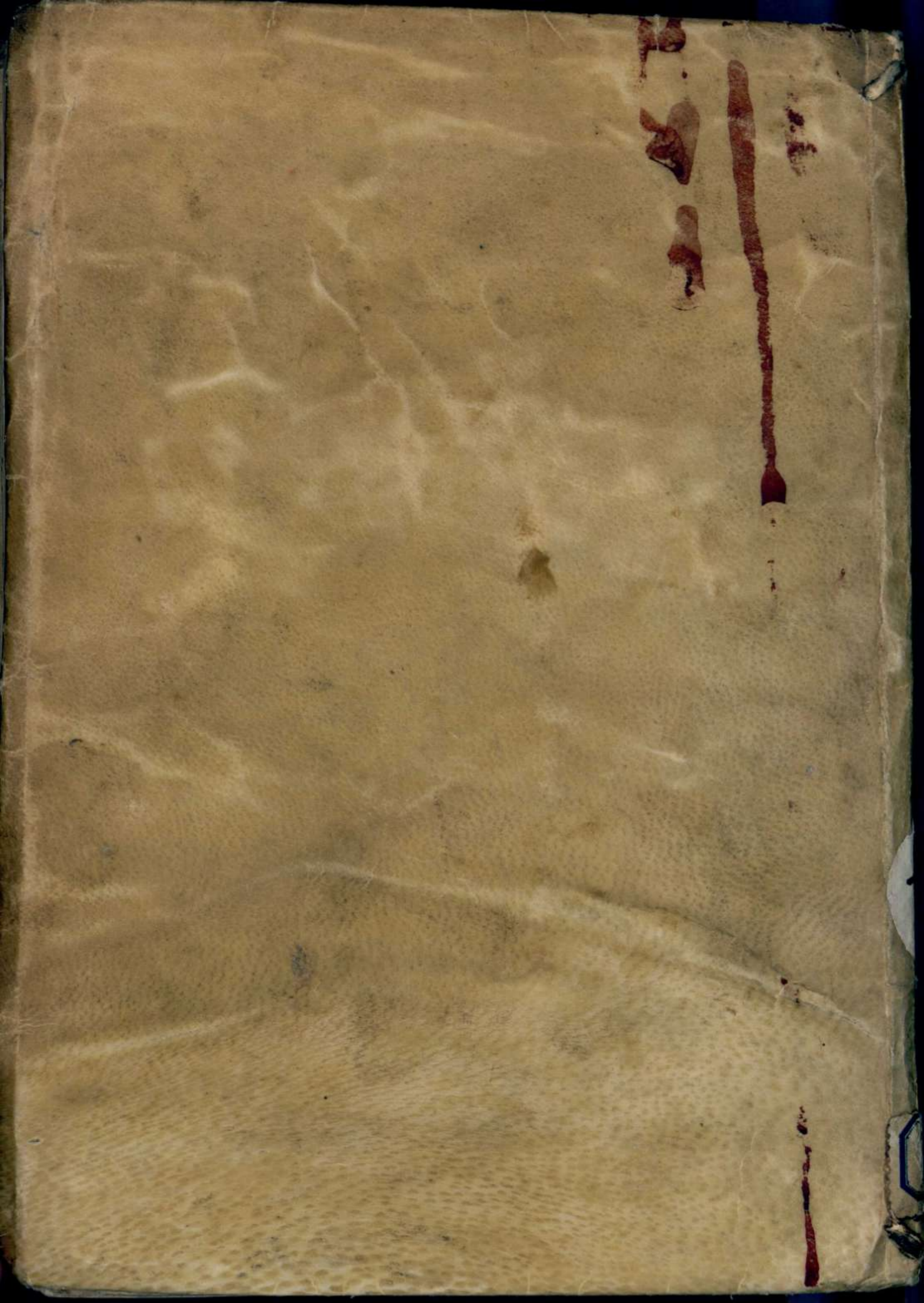
May Joan de Benavente
J. J.

Signatban super frōtes
virozum gemērimet do
lentiū super cunctisabo
miliarōibus. Ezech. 1. 1.

Senem adoleſcētulū z vſtr
ginem parulū z mulieres
interficite vſqz ad in terut
ctonem: omnes autēz super
quem viderit bau: ne occi
datur. Ezechiel. 1. 14

¶ Esta insignia seda graciosa cō labulla.

195

2195